105

Proloquium ad Act.es

Ut hanc præ aliis materiæ vigiliis nostræ præsentis anni præscriberem, compulit certè bonus ordo, congruæ doctrinæ, et tractatus methodus: cum meritum (ut docet S. Thomas 1a 2æ q. 21 art. 3) sit quædam affectio, seu proprietas actus humani, et moralis, post hujus explanationem, quam superiore proximè anno fecimus, illud modo explanare debuimus. Ad hæc, explanata in superiore anno à nobili prædecessore meo gratia habituali, conveniens est, ut de merito hominis justi, quod est ejus effectus, disseramus, eorum Theologorum methodum sequentes. Non parum præterea deserviet ea tractatio ad faciliorem, atque expeditiorem eorum captum, quæ in prælectionibus matutinis de meritis Christi Domini, nobiliore, et subtiliore calamo exarata vobis tradent.

Movit denique rei, quam assumimus explanandam, dignitas, et excellentia, quæ satis ab Apostolo commendantur, dum ait: Momentaneum, et leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Quid de merito præstantius prædicari potuit? operis itaque difficultas!. 1. ex eo satis dignoscitur, quod de ea re sermo nobis sit habendus, quæ nobis Deum ipsum constituit debitorem, Deum, inquam, de quo stupefactus Iob testatur, quod si quis voluerit contendere cum eo, non poterit respondere unum pro mille.

Sed jam, ut ad rem propius veniamus, de merito agit D. Thomas 1a 2æ q. 114, et cum eo copiosè multi disputant Theologi, ut multa ad meritum spectantia soleant disputari in tractatu de Incarnatione occasione meritorum Christi Domini. Nos à tractatu, ut in proprio loco, ea omnia tractata dabimus, quæ necessaria videbuntur, ut natura meriti, conditionesque ejus, atque ejus proprietates plenè, et dilucidè dignoscantur. Faxit Deus, intercedente B.ma ejus Matre, ut noster hic qualiscumque labor in ipsius majorem gloriam, nostramque cedat utilitatem.

V Codex

Controversia 1a

De merito in universum

Disputatio 1a

Quid sit meritum?

Ut quisquis huius operis scopus sit indagare naturam, et proprietates meriti Theici, et supernalis; quia in natura generis generici multum iuvat, ut species sub illo contentae perfectius dignoscantur, prius disputationem committimus de merito in communi, quae nobis ad reliquas praesentis tractatus disputationes aperiat.

Caput primum

Meriti in communi definitio traditur, et explicatur.

1 Missis aliorum minus congruis meriti definitionibus, quas brevitatis causa, nec refero, nec impugno, meriti in communi definitionem sic construo: Est morale obsequium alteri superiori factum, movens in collationem alicuius boni pro illius compensatione. Definitio est ad regulas logicae legitime structa. Nam morale ponitur loco generis, per quod convenit meritum cum actionibus reliquis humanis, et moralibus, quae merita propriae non sunt. Reliquae autem definitionis particulae loco differentiae ponuntur, per quam meritum differt ab omni eo, quod meritum absolute non est. Hoc ut plenius, et planius constet, singulas definitionis particulas eius seorsim breviter explico.

2 Primo meritum debet esse aliquis actus moralis; proindeque includit constitutiva moralitatis, de quibus satis diximus in tractatu de bonitate et malitia humanorum actuum a n. 1o. Unde meritum dicit libertatem, idque potius supponendum, quam probandum: etenim ipso naturae lumine compertum est, actus naturales, et non liberos, non esse imputabiles ad praemium, aut poenam. Hinc credere natura, capaces esse meriti, aut demeriti posse homines naturales, et libertatis expertes: nec egemus ad suadendam hanc veritatem efficaciori alio argumento, quam quod ipso naturae ductu, quod disertissima, et elegantissima periodo concludit Aug. lib. de duabus animabus cap. 11 his verbis: Nonne ista „ cantant, et in montibus pastores, et in theatris Poëtae, et indocti in circu„ lis, et docti in bibliothecis, et Magistri in scholis, et Antistites in locis„ sacris, et in orbe terrarum genus humanum? „

3 V. meritum dicit obsequium, idest, cedens in aliquod bonum alterius: bonum, inquam, vel delectabile, vel utile, vel alia ratione respectiva bonum. Ergo de- ratione denominationis ad denominationem meriti requirit: quoniam denominatio meriti est de- nominatio causae moralis potentis ex se movere alteram personam ad retribu- tionem, seu praemium illius, quod denominat meritum; sed ipso ablato, quod meritum de- nominet cedens in aliquod bonum alterius, sic, et immediate aufert, quod denominet meritum: ergo etc. Minor probatur; nam retributio denominat talis essentialiter, adeo, quod is, qui retribuit, acceperit aliquod bonum ab eo, cui retribuit: quando vero simpliciter bonum acceperit prius à Deo, et tamen Deo aliquod bonum tribuat, dicitur tribuere, non retribuere Deo.

N. Nobilis quidam Doctor excludere vult à ratione meriti dictam rationem obsequii, iudicans meriti rationem ipsam consistere, et satis salvari in ho- nestate operis: unde eo ipso, quod opus sit bonum, et honestum, meritorium esse existimat. Sed refutat facile hanc cogitationem ex parte dicti, quae ulterius suadeo; cum enim meritum, ut tale, respiciat retributionem, oportet, ut retributio ex- spectet, et debeat à persona determinata: quod enim à nullo debet, à nullo iure aliquo exigitur; sed non debet merces ab aliqua persona, nec ab ea iure ali- quo exigi potest, nisi actio ad ipsam dirigatur, et in eius obsequium cedat: ergo ut opus sit meritorium, debet fieri in obsequium alterius, et cedere in bonum, idest utilitatem, honorem, aut delectationem illius, qui mercedem, sive praemium redditurus est. Et certe nullus petit, aut exspectat praemium ab eo, ad quem actionem suam non dirigit, nec ipsam in eius obsequium, vel honorem cedit.

Q. Fateor quidem, omnem actum bonum, et honestum eo ipso, quod libere eliciatur, laude aliqua dignum esse, reddereque hominem dignum laude; at actum meritorium, quatenus talis, addit ulterius, quod aliquo modo exigat praemium, sive ita ut ei non aliqua inferatur, si praemium neget, quod contingere videtur in merito de condigno, sive ex quadam decentia, ut in merito de congruo. Ut differentiam laudabilis, et meritorii in actu libero facile dignoscas, notandum est, actum non dici laudabilem ratione placitis alicuius personae, sive sit superior, sive inferior, sive aequalis, sed generatim quod laudem à quocumque aequo vero aestimatore mereatur; at meritum respicit peculiarem personam, imo non quamlibet,

sed superiorem

sed superiorum; vel potentiorum.

5 Unde immeritò non nulli Magistri rationem meriti cum ratione laudabilitatis confundunt: immeritò, inquam, quoniam non eodem modo respicit laudem, quo præmium, ita scilicet ut obligationem laudandi inducat, saltem per se loquendo, ut considerantibus patebit. Quare licet omnis actus bonus sit laudabilis, seu aptus laudari à quocumque; nemo tamen per se loquendo tenetur illum laudare: meritum verò exspectat retributionem, et aliquo modo exigit præmium ab eo, qui in cuius commodum fit.

6 Secundò meritum dicitur obsequium alteri factum: quia meritum non nisi inter duo versatur; nemo enim dicitur mereri apud se ipsum. Ubi hic notandum primò, quòd ad rationem meriti sufficit alteritas in ratione operis, et voluntatis, sicut est ad satisfaciendum ex iustitia, ut cernitur in Christo Domino; nam Christus in recto, et ut persona quæ importat ipsum Verbum, quod Verbum non est distinctum à Deo. Notandum secundò, quòd licet ad rationem meriti requiratur, quod cedat in bonum alterius, illud alterum non debet esse necessariò una persona unitate rigorosa, qualis est Petrus; sufficit enim, si sit una unitate collectionis, qualis est Respublica, seu duæ, vel plures personæ superiores sint, in quarum bonum cedit meritum.

Additur deinde particula illa superiori; quia persona, quæ mereri dicitur, debet esse inferior, et illa, apud quam meritum exercet, debet esse aliqua ratione superior, vel intrinsecè, et essentialiter, qualis est Deus respectu creaturæ, vel extrinsecè, et accidentaliter superior, qualis est superior respectu subditi, qui superior est superioritate iurisdictionis, aut dignitatis, vel accidentaliter superior in gradu, et dignitate morali excellentiæ, qualis est nobilis respectu plebeij. Ergo quod meritum denominet tale ab ista relatione praedicamentali fundatali superioritatis, et inferioritatis, constat imprimis ex communi loquendi modo apud omnes Theologos, qui utuntur voce ista ~~ ~~ meritum: nam licet Deus benefaciat creaturæ, minimè dicitur Deus mereri apud creaturam. Idemque dicendum de domino benefaciente servo. Nec ex duobus amicis ordinariè inter se æqualibus benefaciens alteri dicitur apud eum mereri; sicut iste, si retribuat bonum pro bono, non dicitur alterum amicum remunerare: quapropter proculdubio posito ablato, quod benefactor sit inferior beneficiato, fit, et immediatè aufertur denominatio meriti, et merentis in illo, qui benefacit: ergo ad denominationem meriti necessariò consideratio requirit eam relationem.

7 Dicitur denique merens

incollos alicuius boni pro illis compensoe. Quoniam meritum, ut tale, duplicem relationem includit: unam ad personam praemiantem, illam nimirum, a qua fit collatio illius boni, quod confert in compensationem operis facti, et quod praemium nominatur. Alteram ad praemium ipsum, ad cuius collationem movet, et inducit praemiantem. Ideo tali ratione suadetur: nam meritum, ut tale, constituitur per hoc, quod est movere de se, et inducere ad compensationem facti per aliquod bonum; quod impleat, compensationem fieri, et quod non fiat ab aliquo et insuper, quod non fiat per aliquod bonum, nempe illud, ad quod movere dicitur: ergo meritum, ut tale, dicat relationem aliquam, et ad personam compensantem, seu compensare potentem, et ad bonum illud, quo compensatio peragitur. Atqui bonum, quod merito correspondet, dicitur praemium, et quod confert hoc bonum dicitur praemians: ergo meritum, ut tale, hanc duplicem relationem importat, nempe ad praemiantem, et praemium. Respicit autem praemium tamquam effectum moralem sui; cum enim movet, et inducit ad compensationem, moraliter causat ipsam compensationem.

Unde meritum considerari potest, et in actu primo causalitatis, et in actu secundo. In actu primo causalitatis dicet illud, quod potest causare praemium; in actu secundo causalitatis illud dicet, quod actualiter causat praemium.

Hic celebre occurrit argumentum, quod sic breviter propono. Pone, Deum decrevisse, nullum praemium Petro conferre, ut honesto, et omni bonitate insignito actum eliciat: pone deinde, Deum Petro revelare hoc suum decretum; ac tandem, Petrum hac revelatione ductum eliceret actum fidei, quo credit Deo revelanti, i. actum internum suae voluntatis, et supernaturalem, si placet, quo conferet illi legi, sive decreto divino, amplectendo illud per suum affectum. Tunc sic: tum hic actus fidei, tum internus affectus voluntatis sunt actus honesti, et meritorii; quod illis repugnat praemium: ergo datur actus honestus, et meritorius, cui de se, et natura sua repugnat praemium; atque adeo meritum, ut tale, non dicit essentialiter relationem ad praemium.

Variis solutionibus excipitur hoc argumentum, quas videbis, si lubet, apud P. Aleg. Ego breviter respondeo, eos actus esse meritorios, quod ex se movent, et inducunt ad praemium, nec datur in eis aliquod reppugnantia quod movere non possint: possunt enim habent totam virtutem intrinsece requisitam ex parte actus ad hanc motionem, ita ut per ipsum non stet, quod praemium actu non conferat. Cum autem meritum sit causa praemii, quatenus est virtus movens ad illud

vens ad illud, et dicat rel. ad premium, quatenus est illius causa, fit manifestum, quod dicit rel. ad premium, quatenus est virtus movens ad illud. Unde clare cernit, eos male dicere rel. ad premium ea ratione, qua sunt virtus movens ad illius collationem. Quod si premium non est coniungibile cum ijs actibus, id non provenit ex defectu virtutis motivae in illis, sed ex incapacitate agentis conferentis premium cum crevisse dicitur de non conferendo. Sicut, quod materia prima informata a forma incorruptibili non recipiat aliam formam corruptibilem, quod haec non est coniungibilis cum forma incorruptibili, non tollit, quod materia sit potentia, et dicat rel. ad formam corruptibilem, etiam dum informata est forma incorruptibili.

Caput IV.

Nullis nominibus magis eluceat ratio meriti.

9 Ut neque meriti penitus inscias, notes I, meritum ex se indifferens esse ad bonum, et malum opus: hoc enim dignum est retributione poenae, sicut illud retributione premij. Sic dicitur Matthaei 16: Reddet unicuique secundum opera sua, bona videlicet, aut mala. Et in operibus malis meritum agnovit Iob, dum dicit 6 cap.: Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui. Usus tamen in usu receptum est, ut nomen meritum tantum applicetur bonis operibus: mala enim, quae poena digna sunt, demerita, seu mala merita appellant, ut loquitur Augustinus lib. de Gratia, et libero arbitrio cap. 5, et 6: l. meritum supplicij ex eodem Augustino lib. 83 Quaestionum q. 68.

10 Notes II, attenta communi correspondentia valoris, et compensationis, posse dari meritum per se superioris ad inferiorem, et communiter ad aequalem, et posse dari compensationem premij per se inferioris ad superiorem, et communiter ad aequalem; tamen hoc communis loquendi modus, qui invaluit, meritum non exerceri, ubi necessaria inaequalitas non invenit: unde non dicitur mereri, nisi inferior apud se superiorem, ut habetur n. 6. Quare nec Deus dicitur apud creaturas mereri, nec Rex apud subditos, imo nec apud Regem, nec dominus apud servum; neque homines actiones, licet bonitatem habeant moventem ad aliquam compensationem sui, et licet cedant in honorem, et utilitatem inferiorum, dicuntur merita: mea bona, quae per se illis ab inferioribus retribuunt, dicuntur premia.

11 Nec sine congruentia invaluit mos iste loquendi: cum enim meritum, quod Theologi agnoscunt, sit creaturae apud Deum, et illi premium

sit Dei erga creaturam, ex quo sequitur dubio procul personam merentem esse inferiorem, et praemiantem superiorem, inde mutuata proportione derivatur ratio inferioris ad meritum, et ad personas merentes, et ratio superioris ad praemium, et ad personas praemiantes. Sic itaque reputatur meritum actio inferioris ad superiorem, et praemium appellatur donum superioris ad inferiorem. Similes quoque actiones, quae inter personas aequales exercentur, nec merita, nec praemia proprie dicuntur.

12 Notes 3°, libertatem ad meritum requisitam debere esse actualem, nec aptitudinalem sufficere: id est, ut actus sit meritorius, debet esse actualiter liber, nec sufficit, quod potuerit esse liber. Suadetur: nam meritum dicit essentialiter moralitatem actus; quae autem in esse moralis essentialiter constituitur per libertatem actualem, ut fusius diximus in tractatu de Actibus humanis a n° V. et 6. Unde etiam colligitur, nec de potentia Dei absoluta dari posse meritum sine dicta libertate. Probatur: quia sine eo, quod requiritur ad constitutivum formale rei, haec non potest salvari, etiam de potentia Dei absoluta. Poterit quidem Deus pro suo libero nutu, et arbitrio conferre gratiam, v.g. et gloriam, vel quodlibet aliud donum, aut munus naturale, aut supernaturale propter opus necessario elicitum, et sine libertate; non tamen conferet eiusmodi dona propter meritum, sed pro suo nutu ad positionem illius operis: sicut pro suo nutu potest eadem munera liberalissime conferre, nullo prorsus expectato opere libero, vel necessario: minime autem praestare poterit, quod opus sine libertate elicitum meritum sit, sicut neque, quod sit homo entitas aliqua sine eo, quod essentialiter requiritur ad constitutivum hominis.

13 Hinc rejiciuntur Maior, Gabriel, et Holcot apud P. Rip. tom. 2° de supernali disp. 7ª sect. 1ª docentes, Christum Dominum meruisse per actum fruitionis, et dilectionis Beatificae, qui tamen necessarii sunt, et non liberi libertate indifferentiae: rejiciuntur, inquam, nam vel dicendum est cum P. Vasquez 3ª parte disp. 7ª cap. 4, et 5°, Christum Dominum non meruisse per amorem Beatificum: vel dicendum cum P. Suarez disp. 39 sect. 2ª, qui concedit quidem, fuisse meritorium amorem Beatificum in Christo Domino; non tamen sine libertate: nam eo ipso, quod meritorium adstruat, debet ipsi inesse libertas aliqua, vel contradictionis, vel contrarietatis, nimirum vel ad omissionem ipsius amoris Beatifici, vel ad plures, et inaequales intensiones. Unde insufficienter persistit, quod eiusmodi actus amoris sit simul meritorius, et necessarius.

Dicet aliquis.

14 Dicet aliqs. Meritu pendet ex acceptione Diva, qua proinde tribuente valore actui, poterit que facere reddere actu pure creatu finitu infinitu valoris: q. Confir. Nq sola honestas actq est radix meriti; sed honestas Conset est actui naturalis: q poterit actus esse meritorius, quamvis naturalis. Futilis instantia. Nq, ut demq, quod meritu pendeat ab acceptione Diva, non tamen est ab illa adaequate pendens: semper enim supponit honestatem, et reliqua, quae constituunt actu in ratione meritorij esse. Imo hinc retorquet argutu: nq Deus non potest acceptare ad meritu, id est sola sua acceptione constituere meritoriu actu, in quo non supponat honestas, quae forte est radix meriti: q neq illu actu, in quo non supponat libertas. Patet consequentia; nq aequo iure utrumq ad meritu requirit. Ante vero, supposita libertate, et honestate actq, possit Deus pro suo libito, meriti valore, et condign. augere, auge finitu reddere valoris infiniti, alibi dicet. Ad confirmationem vero, sola honestate non esse adaequatam radicem meriti, sed debere coniungi cum moralitate, et libertate, ut ex dictis constat.

15 Notes V., libertatem ad meritu requisitam debere esse libertatem re ipsa existentem, nec existimatam sufficere. Sic comis sententia, quae brevi suadet: nq libertas existimata revera libertas non est; sed ad meritu libertas requiritur, quae revera libertas sit: q non sufficit existimata. Id est aliter sic: ad meritu requirit libertas, quae revera libertas sit; sed sola libertas, quae re ipsa existit, est libertas, quae revera talis sit: q ad meritu requirit libertas, quae re ipsa existat. Urget: nq eadem ratione requirit libertas ad meritu in comi, atque ad meritu aeternae vitae requirit supernalitas, v.g., et gratia subiecti; sed gratia subiecti, et supernalitas actus requirunt reipsa existentes, et non sufficiunt existimatae: q. Aliter patet: nq quantumvis homo eliciens actu honestu, conducentem ad aeternam vitam, existimet esse in gratia, si tamen peccator sit, non eliciet actu meritoriu. Sibi, si eliciat actu naturalem, quantumvis existimet, esse supernalem, ut fatent omnes: q tandem

16 Dices cum P. Her. apud P. Oviedo: ut actus sit honestus, aut turpis, non requirit honestas, aut turpitudo reipsa existens in objecto, sed sufficit turpitudo, aut honestas duntaxat existimata, ut et nos ipsi docuimus in tractatu de Actibus humanis: q pariter, ut actus sit meritorius, non requirit libertas reipsa existens, sed sufficit existimata

Vide, si Pz omitteret actum dicendi, adquem Deus paratus non haberet suum concursum, existimans tamen esse reipsa paratum, peccaret utique, non aliter ac si reipsa concursu esset paratus. Sibi, si actum charitatis eliceret, quem reipsa cohibere non posset, existimans quod se posse, talem actum cohibere, mereretur utique non minus, ac si reipsa illum cohibere posset.

17 Concesso antecedenti, nego consequentiam; discrimen paritatis est: nam ea, quae concurrunt ad actum ex parte obiecti, longe alia sunt ab ijs, quae concurrunt ex parte potentiae. Quae concurrunt ex parte potentiae, physice, vere, et immediate concurrunt in actum, sive efficienter, sive affectu, et dignitate: et huius generis supernaturalitas, gratia, libertas etc. Quae autem ex parte obiecti concurrunt, non physice vere, et immediate, sed intentionaliter, et mediate concurrunt; mediante nimirum cognitione, seu existimatione; ac proinde sufficit, si existant intentionaliter, seu in existimatione: quomodo concurrit bonitas, aut malitia obiecti. Quapropter bene docuimus in tractatu de Bonitate, et malitia actuum humanorum a nobis [illegible], ex bonitate, quae tantum est in obiecto existimata, resultare veram, et realem bonitatem moralem in actu: quia bonitas moralis non desumitur immediate et proxime ex bonitate obiectiva secundum se, sed ex conformitate actus cum dictamine recto rationis hic et nunc proponente, hoc obiectum esse bonum: cum autem actus reipsa conferat cum dictamine, quamvis dictamen erraret in obiecto, quod proponit, fit, quod quamvis bonitas sit tantum existimata per dictamen in obiecto, sit vera, et realis bonitas moralis in actu per conformitatem ad dictamen.

Disputatio 2a

Quotuplex sit meritum?

Caput 1um

Divisio meriti in meritum de condigno, et de congruo exponitur.

18 Vulgaris est meriti divisio in meritum condignum, et congruum, quam licet communiter admittant, non tamen uno, atque eodem modo exponunt. Praemissis alijs explicationibus, nobis maxime arridet, quam tradit D. Thomas in 2. dist. 27. q. 1. art. 3. his verbis: Tunc dicitur aliquis mereri ex condigno, quando invenitur aequalitas inter praemium, et meritum secundum rectam aestimationem; ex congruo autem tantum, quando talis aequalitas non invenitur, sed solum secundum liberalitatem donantis, munus tribuitur, quod dantem decet.

Idem habet

Idem habet Ang. Mag. 1a 2ae q. 114 art. 6 ad 2um. Ad cuius mentem dicendum nobis est, meritum condignum esse, quod est equale cum premio factum recta estimatione: meritum vero congruum, quod factum recta estimatione non est equale, sed est inequale cum premio, quod non confert, quod decet liberalitatem premiantis. Unde non sunt audiendi, qui dicunt, meritum condignum illud esse, quod obligat ex iustitia ad collationem premij; meritum vero congruum, quod non ita, sed ex decentia, congruitate, sed misericordia. Refutantur quia sed ex hoc solo capite, quia rem de se certam, et indubitatam, qualis est divisio meriti in condignum, et congruum, per res valde dubias, et maxime controversas, declarare contendunt. Imprimis valde dubium est inter theologos, nec sit possibilis obligatio ex iustitia Dei inter, et creaturam, et plurimi sunt, qui partem negativam defendant; nec tamen tenent nullum meritum condignum creature apud Deum: sed ratio meriti condigni salvatur sine obligatione iustitie.

19 Video, posse veri, admittenda obligatione ex iustitia; posse retinere predicta exempla per merito condigno, asserere, illud esse debere talis nature, ut si aliunde non repugnet iustitia inter merentem, et premiantem, meritum inducat obligationem iustitie ad conferendum premium. Quam inde clarius constituo, condignitatem meriti ponere, et debere explicari per alias rationes, quam nota fiat ea ratione, ratione cuius potest inducere obligationem iustitie. Praeterea est ubi non intervenit obligatio ex iustitia, sed ex fidelitate; imo ubi nulla obligatio intercedit, sed ex fidelitate, sed ex iustitia, potest dari meritum condignum, ut constabit ex alibi dicendis.

20 Posse tamen meritum condignum esse meritum ex iustitia, quia nimirum adsunt reliqua omnia requisita, que necessaria sunt ad obligationem iustitie: quod precipuum fundamentum ad iustitiam est equalitas inter datum, et acceptum, que cum reperiatur in merito condigno, bene infertur, posse fundare obligationem iustitie: cum autem eadem met in merito congruo non inveniatur, communis est, quod meritum congruum non inducat obligationem iustitie, sed respiciat duntaxat misericordiam, aut liberalitatem premiantis.

21 Sed ut equalitas ista meritum inter, et premium plenius percipiatur, notetur vero, eam debere esse factam recta estimatione: quod non est equalitas physica, sed moralis, id est, que consistit in iusta prudentum estimatione. Sed itaque attentis omnibus circumstantiis personis premiantis, et merentis, opus merentis iudicatur equalis valoris, et estimationis cum premio, tunc meritum est condignum; quod si vero opus non reputatur equalis valoris, et

estimat, et attendit ad liberal. praemiantis, et censet, ipsi decere tale praemium conferre, tunc meritum est congruum.

22. Notet deinde, hanc aequalitatem, quam de condigno meriti condigni esse diximus, non debere esse arithmeticam consistentem in indivisibili, sed geometricam sufficere, quae latitudinem aliquam, et divisibilitatem admittit. Ratio desumitur ex iis, quae cernimus evenire in rebus, quae pretio aliquo compensant in hominum commercio, et usu: cernimus enim inter pretium, et rem appretiatam dari aequalitatem cum pretium rei sit, quod aequaliter illius valori correspondet: et tamen in pretiis latitudo aliqua reperitur, sicut datur pretium summum, medium, et infimum, quorum quodlibet iustum reputatur, et adaequans valorem rei, illius ex aequo correspondens: ergo similiter praemium potest contingere; quandoquidem praemium vocatur stipendium, et veluti pretium meritorum. Hinc ulterius notet, et inferat, posse praemium aliquod aequale cum merito excedere praemium aliud, quod aequale sit cum eodem merito: quia licet aequalitas arithmetica et physica hunc horum excessum non admittat, bene tamen aequalitas moralis. Inferat etiam ex hoc eodem, posse meritis aequaliter inaequalia praemia conferri, retenta aequalitate morali condignitatis propria, quod exemplo nunc posito rerum pretio commutabilium plane ostenditur.

23. Cum ergo ad aequalitatem arithmetica inter meritum, et praemium, illa sufficere ad meriti condigni constituendum, mihi certo certius est: quoniam aequalitas arithmetica strictior est, et perfectior aequalitas, ut potest quae non dependet a prudenti hominum arbitrio, sed in ipsis residet entitatibus, quae comparantur. Unde aequalitas geometrica, quae divisibilitatem admittit, licet sufficiens sit ad meriti condignitatem; non tamen est per se necessario requisita. Immo iudicio Dei, qui bene novit, et intime penetrat quid sit valoris in rebus, forsitan nulla aequalitas sufficit, nisi arithmetica. Huius rei ratio potest esse: quia ideo inter homines admittitur latitudo, et divisibilitas circa pretia rerum, quia homines, quorum iudicia diversa sunt, diversimode iudicant de rerum valore eo, quod fixum iustum, et determinatum perfecte non agnoscant: quare coguntur iustum pretium cum aliqua latitudine, et divisibilitate concipere, et iuste quidem stando morali rerum estimationi: sed iudicio Dei, qui certum, et determinatum rerum valorem discernit, necessaria non erit ea latitudo, sed aequalitatis arithmeticae servabit in decern. praemio rerum. Unde forte ad meritum supernaturale condignum gratiae, et gloriae, requireret aequalitas

arithmetica

arithmica, q. fit apud Deum potente cum hac æqualitate Termini dispensare.

Caput Ium.

Quid sit Meritum Condignum, et Congruum.

24 Hæc meriti divisio eadem est cum divisione meriti in naturale, et supernaturale. Unde colligitur meritum Condignum non esse illud, quod meretur apud Deum, ut aliqui existimarunt; ut nec congruum, quod meretur apud homines: licet enim apud homines solum detur meritum naturale, quod homines (sicut et quælibet alia creatura) tantum dispensare possunt Termina naturalia, eorumque apud homines solum possit dari meritum congruum, seu naturale; apud Deum tamen, qui potest dispensare non solum Termina supernaturalia, sed etiam naturalia (ut docet S. Thomas 1. 2æ. q. 24. art. 2.) non solum meritum Condignum, seu supernaturale, sed etiam meritum naturale, et congruum dari potest.

25 Meritum igitur Condignum, seu supernaturale est, quod compensatur à Deo Terminis supernaturali, superioris scilicet ordinis, et excedente vires naturæ: cuius generis sunt merita, quæ ex S. Script., et fide Divina nobis constant, dari nimirum gratiæ, et gloriæ, aliorumque donorum supernaturalium. Atque de hoc merito gratiæ potissimum nobis tractandum est; quod meritum Condignum, et supernaturale præcipue cadit sub Condigni consideratione. Meritum vero congruum, sive naturale appellatur, quod est compensabile per Terminum naturale, sive non excedens vires naturæ; ac proinde, quod non sit eius ordinis, ad quem pertinent gratia, et gloria, et alia dona supernaturalia.

Hinc clare deducitur, quare apud homines solum possit versari meritum congruum, sive naturale; quia nimirum homines solum Termina naturalia possunt conferre. Deducitur etiam, meritum Condignum, sive supernaturale solum circa Deum posse versari: solus namque Deus potest, ut est loquendo, conferre Termina supernaturalia. Cum quo tamen stat, quod apud Deum exerceri possit utrumque istud meritum: quia Deus cum sit, potest tam naturalibus, quam supernaturalibus Terminis hominum opera naturalia, et supernaturalia compensare.

26 Utrumque tamen istud meritum vere, et proprie tale esse, mihi constat: quoniam nihil video, ratione cuius meritum congruum, aut Condignum à ratione meriti vere, et proprie participata excludantur; siquidem utrumque habet vim movendi, atque inducendi ad bonum aliquod, quod in illius compensationem conferat: Condignum scilicet ad bonum supernaturale, et congruum ad bonum naturale.

Nec refert, aliquos Eccl. PP. (et presertim Theol.) mistj[?] christiy subinde appellare mistj hujus, q. addidit vel diminuens vero; et proprie nos misti excludens. Nil, inquam, id refert: nam id additum huius non est plane diminuens, sed rationes eos, apud quos, non ut misti nos excludat, sed ut misti supernali, qui illi competit, dignitatis extollat. Sed aliud est, quod mistj supernale constanterque sit vere misti-nalis, et hoc verificetur; aliud est mistj nale non esse vere, et proprie mistj, et hoc falsificetur: nam quadros misti sede, aut obe, quod a Deo, vel ab hoie perfecti[?] ... sede, aut obe, quod sit excedens vires nostras, vel illas non excedens, id est, quod misticus supernale, vel nale ... [illegible]

Consulto hic prmitto alias misti divisiones ... minus frequentes, quas in decursu Disputationis, prout res postulaverit, dabimus.

Disputatio 3.a

Quid sit impetratio, et quid satisfactio, et quomodo a meritis distinguantur.

27 Quoad impetrationem sciendum est, eam duobus modis sumi. 1.o late, prout impetrare idem est ac ratione alicuius operis, vel obsequij, aliquid ab alio obtinere: quo sensu quivis opus meritorium vocari potest impetratio, presertim si sermo sit meritorium imperfecte, seu de congruo, ut aiunt: impetratio enim benignum aliquid signare videtur. Secundo dicitur impetratio, quod quis per vim aliquam peculiarem sui operis, nempe per orationem, seu petitionem aliquid obtinet. Et haec est proprie illius orationis acceptio, et, si oratio ipsa sit actus supernalis, seu ex gratia factus, non minus proprie sit meritoria, quam alij actus supernales.

28 impetratio est, seu virtus impetrativa stricte loquendo proprie est orationis. Idque plane colligitur ex ipso fine, et usu orationis: ea enim precipue dirigitur ad flectendum D. voluntatem, ut exorata concedat. Ideoque preces fundimus ad Deum sub humili confessione propriae indigentiae, et indignitatis. Ideo est Sanctorum intercessionem, et iustorum, adhuc in hac vita degentium suffragia postulamus; quod nimirum preces, intercessionem, et suffragia, illiusmodi plurimum valere, et immediate ordinari ad obtinendum id, quod in desiderio habemus: id autem est impetrare: ergo cognimus, et illiusmodi virtutem impetrandi apud Deum proprie, et precipue in oratione residere. Immo in hac virtute

impetrativa orationis

impetrativa orationis species fundat, quod constat de oratione, et precibus pro encomiis dictis: nempe habere quendam vim coactionis, et violentiae apud Deum, ratione cuius blande ab illius liberalitate quasi extorquemus quodque efficaci, et undequaque bene ordinata oratione efflagitamus, iuxta illud Christi Domini apud Marcum cap. 11. Omnia quaecumque orantes petitis, credite, quod accipietis etc.

29 Sciendum tamen, sicut meritum reperiri potest separatum ab impetratione (ut in iis omnibus operibus meritoriis contingit, quae non sunt petitio, cum, si proprie loquamur, impetrare, ut diximus, idem sit, ac precibus obtinere) ita et impetratio inveniri potest separata a merito: nam Christus pro nobis in coelo orat, iuxta illud Apostoli ad Rom. 8. v. 34., ubi de Christo dicit: Qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Idem dicendum de B. V., et aliis Sanctis dicendum omnino videtur, cum iuxta usum receptum Ecclesiae consuetudinem, indies ipsis supplicemus, ut pro nobis Deum orent, quod est sine dubio orando impetrant: et tamen statum eorum omnium sit ipsius non merentur. Idem de animabus, quae in purgatorio constitutae, affirmat.

30 Aliquando etiam contingit, ut idem actus sit meritum unius rei, et impetratio alterius. Sic cum aliquis ex actu charitatis a Deo sanitatem, aut aliud huiusmodi, vel sibi, vel alteri petit, impetrat frequenter, quod postulat; illud tamen de condigno non meretur: gratiam vero, et gloriam, vel illarum augmentum per hunc eundem actum meretur, quae nihilominus non petit. Unde etiam non raro contingit, ut orans non obtineat, quod petit, quia Deus, id ei, vero, non expedire; et tamen tunc est gratiam, et gloriam meretur, cum opus bonum supernale eliciat.

31 Ex quo sequeretur, videamus, quomodo in opere bono haec affectio impetrationis distinguatur ab affectione meriti: de qua re non vero diversimode decernentes DD.es. Censeo igitur, rationem impetrationis non distingui realiter ... interim in opere bono a ratione meriti; distingui tamen ... interim; idem penes diversa connotata: quatenus opus, ut impetrans quid distinctum connotat, atque, ut meritorium. Prima pars, scilicet de indistinctione reali ... interim facile suadetur: quod eadem indivisibilis entitas, et realitas operis, et habet rationem impetrationis, et rationem meriti: eadem m. ... interim sui movet Deum, et inducit ad conferendum aliquid bonum pro sui compensatione, atque sub flectit Bonitatem D., ut bene affecta ... orantis pro effectus sui largiat bonum aliquod iuxta indigentiam illius ... meritum, et impetratio ... interim non distinguuntur in opere bono. ... Posterior est 2a pars quod opus, quatenus meritorium refert ad Deum sub ratione retribuentis, ... compensans.

sive de condigno, sive de congruo valore operis; at quatenus impetrationis refert ad Deum sub ratione liberaliter donantis, et spontaneâ largitate concedentis: quae duae formalitates in Deo saltem de connato afferunt aliquam rationem distinctionis: ergo meritum operis, et impetratio habent connata distincta. Deinde, opus, ut virtute meritiva, refert ad compensationem, sive condignam, sive congruam; at, ut virtute impetrativa, refert ad ultroneam, et spontaneam concessionem, quae duo distinguunt ex sua ratione formali: ergo etiam.

32 Circa satisfactionem sciendum est, quod sicut vis impetrandi specialis reperitur in ratione, quamvis sit affectio communis cuiusque operi meritorio, ut diximus; ita etiam vis propria satisfactionis residet in operibus poenalibus, quamvis sit etiam affectio communis omnibus operibus bonis, et meritoriis. Quod propria vis satisfactionis reperiatur in operibus afflictivis, et poenalibus, constat: primo ex D. Thomas in 4. dist. 5. q. 1a. art. 5., et ex eo communiter Theologi requirunt huiusmodi poenalis opera ad satisfactionem, ad eaque hortantur fideles suos Ecclesiae Patres et Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. de satisfactione monet, nullum esse viam in Ecclesia securiorem amovendi poenam â Domino imminentem, quam opera poenitentiae frequentare. Et ratio est: quod satisfactio est quaedam voluntaria, ac propria castigatio, et vindicta culpae commissae, quâ praevenit, et vel amovet Divini iudicii poena: Quod est satisfactio sit affectio communis omnibus operibus bonis, et meritoriis, multi affirmant Theologi. Ratio est: quia (ut bene inter alios animadvertit Card. de Lugo disp. 24. de Poenitentia sect. 3a §. 2.) nullum est opus bonum de facto, quod aliquam saltem non afferat poenalitatem, saltem ratione difficultatis, quae superanda est, contra propensionem, et inclinationem, quam natura habet ex se ad bonum delectabile. De hac igitur satisfactione, quae communiter reperitur cum merito in opere bono rogatur, an, et quomodo distinguatur â ratione meriti in tali opere bono.

33 Ratio sicut ad praecedentem difficultatem, non distingui ratione formali intra in opere bono satisfactionem â merito, quod distingui formaliter per diversa connata. Utraque formale suadet designando diversa connata, per ordinem ad quae duae istae formalitates distinguunt; haec â connata formale dignoscuntur, si utriusque rationis formalis, satisfactionis nimirum, et meriti, naturam, et fines consideremus: satisfactio igitur de sua ratione formali tendit ad placandum iudicem, et ad poenam ex delicto debitam compensandam; meritum vero dirigitur ad movendum animum praemiantis, et ad inducendam obligationem retribuendi, sive ex condignitate, sive ex congruitate: unde opus, quatenus satisfactio respicit Deum sub ratione Punitoris, quatenus meritum respicit Deum sub ratione Remuneratoris. Deinde satisfactio respicit Deum sub ratione credi=

creditoris

toris; meritum respicit Deum sub ratione debitoris. Demum satisfactio respicit debitum,
quod minuit ex parte creaturae; meritum vero respicit debitum, quod [illegible] ex parte Dei. [illegible]
non minus [illegible] dissita, quam certa.

39 Ex dictis observabis, et colliges, quomodo [illegible] opera mereantur de condigno augmentum gratiae, et gloriae, simulque satisfaciant pro poena temporali, quin minuat aequalitas premii ex ratione satisfactionis, aut augeat praemium gratiae, quo plus poenae per satisfactionem remittit. Ratio est: quia, cum neuter ex his effectus alteri deroget, aut faveat; meritum enim, et satisfactio pertinent ad diversum genus causae moralis, fit, quod causalitas unius non minuat, vel augeat, per causalitatem alterius.

Controversia 2a

De meritorum reviviscentia.

Disputatio 1a

An merita per peccatum mortificata per subsequentem iustificationem reviviscant?

Caput 1um

Quibusdam praemissis meritorum reviviscentia statuit.

35 Praemittendum 1o cum Theologis communiter, quadruplicia opera meritoria gratia posse distingui, nempe mortifera, indifferentia, mortua, et mortificata. Mortifera sunt; quae vel vitam spiritualem auferunt, si mortalia sint, vel saltem nocent, si solum venialia sint. Indifferentia dicuntur, quae sunt omnino nulla. Mortua sunt opera bona, quae ab homine in statu peccati mortalis existente eliciuntur, quae cum nunquam vitam habuerint, aut condecens ad meritum naturalia, nunquam reviviscunt. Ac demum mortificata sunt opera nostra virtutum in gratia facta, quae per peccatum subsequens quodammodo vitam amittunt, seu vim suam in vitam aeternam educendi. 1o non reviviscunt, ut ostendet disputatio 2; hac 2a nulla est quaestio, quod meritoria non sunt. Mortua, ut mala non fuerint, reviviscere non posse; cum nihil possit reviviscere, nisi quod vitam habuit: reviviscere enim est vitam amissam

recuperare. Quatuor orig. qq e, de quo procedit quaestio, et de qq illigendo e nostra sa.

36 Remittendum 1°, hoi a pecco resurg. grq sanctif. cum habitibus, habitibus virtutum oium infusarum, quas per peccm amiserat; n q eas, n eas speciem; ... negq detrahi neqt nali reseduci, et n e cur novum spat in iam restaurare miraculum.

37 Remittendum 3°, innocentia, et virginitatis, semel amissas, n recuperari per poenitentiam, q denuo hoi infundat: illa m. grq, et virtutes sed addit nos remissoi pecci: innocentia m. (vt constat ex D. Thoma) n e virtus peculiaris, aut habitus, sed immunitas a pecco quolibet mortali: q cum per poenitentiam hoc resurgat, et hoc supponat ad hoc contractum esse peccm, neqt innocentia restitui, que affert fuisse, numquam ad hoc peccm fuisse contractum. Certissimum de n restitui virgin. (q attinet ad materialem integritatem corporis) quamvis restituat ille habitus, q inclinat ad abstinendum ab illicitis voluptatibus, et ad n amittendam materialem integritatem: sicut e restitui potest habitus inclinans ad numquam peccm committendum.

38 Alii remissis, dic. e, opera mortificata per subseq. iustificos reviviscere. Conclusio e oio certa, quam omnes ... admittunt. Plurimi legi poss apud P. Suarez relictos de reviviscentia meritorum disp. 1 sect. 2a et P. Arriaga de Merito Disp. 6a puncto 1. n. 3. Sed quamvis Ledesma hanc Conclusionem asserat ex fide certam, et Soto Damnatio vocet errorem, utcumque m excessit sine dubio, cum n constet expresse de revelatione Divina, neq deducat evidenter de revelatis. Melius q. PP. Sz, Valentia, Henriquez, et alij adeo certam, et unanimi DD. consensu firmatam asserunt, ut sine temeritate, et impietate negari n possit. At P. Vasquez plane duo asserit: alterum, se n vidisse Doctorem, q doceat, opera mortua numquam redire, quamvis diversae sint opiniones circa mensuram, qua redeant: alterum, difficillimum ee, aut ratione, aut auctoritate probare, q redeant.

39 Probatur 1° ex verbis Apostoli ad Galathas 3°: Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa. Ubi Galathas alloqt, q in gravia crimina lapsi fuerant post magna laborum, et bonorum operum merita: primo illis significat, neq quam illos tam gravia ante passos fuisse pro Christo: deinde, quasi se ipsum corrigens

ipsi corrigens, subdit: sitis sine ca. Quasi diceret Apostolus: In vestra potestate est, favente Deo, efficere, ut sine fructu passi sitis, si in vestris sceleribus permanseritis, vel cum fructu, si peccata a vobismetipsis rejiciatis, et ad amicorum statum regrediamini. Atque haec explicatio in huius loci commentarijs traditur a Sanctis Hieronymo, Ambrosio, et Divo Thoma, et a Theophylacto, Carthusiano, Lyra, et interlineali.

20 Ostenditur ex eodem Apostolo 1 Corynthiorum 15 dicente: Abundate in omni opere Domini semper, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino. et ad Hebreos 6 postquam reprehendit Iudaeos, qui post Baptismum susceptum peccaverunt, illos consolatur, invitatque ad poenitentiam verbis ijs: Non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis, et ministratis. Quae verba de operibus per peccatum mortificatis exponunt ibi Chrysostomus, Theophylactus, utraque Glossa; et Sanctus Thomas. Et utrumque locum Pauli videtur ita intellexisse Tridentinum: nam postquam sess. 6 cap. 15, quolibet mortali dixerat amitti gratiam, ut ad poenitentiam excitet, addit cap. 16: Hac igitur ratione iustificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate etc. Et Non enim iniustus est Deus etc. Ubi perseverantibus dicitur, et proponit illud Abundate etc; lapsis vero, atque per poenitentiam resurgentibus aliud, Non enim iniustus est Deus etc.

21 Probatur ex eodem Tridentino sess. 6a cap. 16 sic loquente: Nihil ipsis iustificatis amplius deesse „ credendum est, quominus plene illi divinis operibus, quae in Deo sunt facta divinae Legi „ pro huius vitae statu satisfecisse, et vitam aeternam suo etiam tempore, si tamen in gratia dis- „ cesserint, consequendam vere promeruisse censeantur. Ubi duo tantum exquirit Concilium, „ ut iusti suis operibus bonis mereantur, et re ipsa vitam aeternam adipiscantur, nimirum et quod facta fuerint in Deo, et quod illi in gratia discedant: et cetera.

22 3o probatur quia

contra illud Ezequielis 33: Impietas impij non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. et illud cap. 18: Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor. Deus obliviscitur, nec in perpetuum punit peccata peccatoris post eius conversionem; sed si peccator per poenitentiam non reciperaret gratiam, et merita per peccatum amissa, Deus peccatorum in aeternum recordaretur, et privaret gratiae praecedentis:

et meritum subsequens peccatum perpetuo puniret: Ita. Ostenditur ex illo Joelis 2: Reddam vobis annos, quos comedit locusta, et bruchus, rubigo, et eruca: id est, peccatum. Hic est locus a S. Hieronymo illigr de meriti per poenitentiam recuperandi.

43 V denique probatur: quia licet potuisset Deus bonis operibus gloriam promittere, ea conditione, ut cum quis peccaret mortaliter, amitteret omne ius ad illam; quia tamen de tali modo promissionis nobis non constat, et potius de opposito, certi credimus autoritate Sacrae Scripturae, et Trid., iis valde consentaneum est D. liberalitati, et excellentiae meritorum Christi Domini, idcirco dicendum est cum D. Thoma art. 5. asserente, bona opera ex D. gratia perfecta mereri vitam aeternam, non solum quando eliciuntur, sed etiam quando durant manent in acceptatione Divina. Atque semper manent in acceptatione Divina, licet per peccatum impediantur, ne sint efficacia ad ducendum in vitam aeternam: ergo ablato impedimento peccati, merita illa manebunt expedita, et efficacia ad perducendum in vitam aeternam.

Itaque sicut ea carens aliquo suo effectu propter impedimentum, debet, secluso impedimento, illum habere: v.g. lapis in aere suspensus, et fune impeditus, ne deorsum ferat, praeciso fune, et sublato obice, redit ad centrum: sic merita antiqua per subsequens peccatum tamquam impedita a suo effectu, qui est tribuere homini ius ad gratiam, et gloriam, ablato impedimento, scilicet peccato, per poenitentiam, debent effectum illum homini tribuere, in quo eorum reviviscentia consistit. Quod insinuat S. Thomas in 4. dist. 14. q. 2. art. 2. dicens: "Sicut ventus auferens nubes, nobis solem restituit; ita poenitentia, tamquam removens prohibens, gratiae gratum facientis, et omnes virtutes nobis restituit."

Caput IV.

Quae possunt obiici, solvuntur.

44 Contra hoc potest obiici locus ille Ezechielis 18: Si autem averterit se iustus a iustitia sua etc., omnes iustitiae eius, quas fecerat, non recordabuntur. Ergo quamvis deinde peccatum remittatur, opera bona nequaquam ad praemium reviviscunt. Quod item confirmatur: quia sicut de peccatore agente poenitentiam dicitur, omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor: nimirum, quamvis labatur deinde in peccatum; ita est dictum de iusto

de facto, q. 9 misit lethale, dei iustitia ejus n. recordabuntur: ergo qmvis deinde peccatum remittat, opera bona n. reviviscunt ad praemium.

95 Resp. licet illa sic ea illigen-dy, ut Deus n. recordet illorum bonorum operum, si homo in peccato persistat, et in illo moriat; ita sibi, ut bona opera n. reipsa conferant vitam aeternam, si peccatum n. prius remittat. Ad istorum dicendum, q. aliter Deus obliviscitur bonorum operum, et aliter peccatorum: nam quo iustificamur, applicant nobis merita Christi, quae de condigno sunt satis peccatum, et poenae aeternae: quare quoad hoc ita delent peccata, ac si numquam fuissent. Igitur eorum oblivio est perpetua, cum sufficiens sit satisfactio per Christi merita: at vero bonorum operum oblivio perpetua n. est, quia quamdiu peccatum durat; quod Deus bonis operibus promisit gloriam, sub illis dynarat conditionibus, ut in Deo sint facta, et iustis in gratia decedat.

Adde, q. cum Deus pronior sit ad miserendum, quam ad puniendum, verbum n. recordari applicatum ad peccata significat totalem eorum remissionem quoad culpam, et poenam aeternam; applicatum vero ad merita significat impedimentum effectus valoris eorum, quod per poenitentiam tollit; atque adeo per illa merita mortificata reviviscunt.

96 Objicies 2°. Contractus aliquis n. est abs., vero conditionatus, et deficiente conditione destruit; sed contractus, quo Deus pepigit remunerare merita nostra, est conditionatus, et conditio, a qua dependet, est si n. adsit obex ex parte hominis: ergo adveniente tali obice per peccatum, omnino extinguit contractus, et merita destruunt; atque adeo per poenitentiam n. reviviscunt: quod enim semel vere, et totaliter destructum est, reviviscere n. potest, saltem de potentia Dei ordinaria, et citra miraculum. Resp. concessa maiori, distinguo minorem quoad conditionem; si n. adsit obex perpetuus, concedo; et si obex post. auferat, nego minorem. Unde n. solum peccatum, sed id illud, quod coniungitur cum morte, sive impoenitentia finalis extinguit contractum praedictum, et tollit meritorum remunerationes.

97 Objicitur 3°. Homo per peccatum reddit dignus poena damnationis, et quod privet omni iure, quod habet ad gloriam per opera praestita: ergo omnino extinguunt bona opera per peccatum, et n. solum mortificant. Confirmatur. Peccatum tam est efficax ad merita destruenda, quam poenitentia ad destruenda peccata; sed per poenitentiam ita peccata destruunt, ut nullatenus redeant: ergo sibi opera meritoria per peccatum.

98 Resp., omisso

anti, nando coq: stat m. opte, hoc reddi digny, q. privet iure ad glam, et tn verè Dey n illy privare: inquo maxe elucet D.a libertas, et excellentia mitory Xpti Dni: quo facto poeet Dey statuere, n infligere hoi poeng etiang pro pecco, quavis illg peccy mereat. Permissi ant; q. ipsi veritai pendet ex aliory multy discutoe, que hîc nec vocat, nec opus e examinare. Ad Iqros dissimg: tm e effax, fdy se, do mg; tm e ex D.a volte decernente, ne opa meritoria no extinguant, et q. pecca no extinguant, no mg. Imò si precisè attendamg pœnitentiy fdy se, absq. Xpti meriti, plg vel valere peccy ad destruenda bona opa, qm pœnitentia ad destructioy pecci.

Obiicies 2°. Pecca sel remissa, n reviviscunt p subsequens peccy lethale: g similr mita n reviviscunt p subsequenty iustiftiones. Res, concesso ant, q. pbabimg disp. 4., nando coq. Disptas, e, q. ex V sequeretur, q. pecca illa eent antea remissa, et q. sul n eent antea remissa, vt infra citata disp. explabit; at v ex V nullo mo segt, q. mita illa eent, et sul n eent mortifata, vt vires teng amplig expong.

Disputatio 2a

Utry mita reviviscant ex Misdia, an ex Iustitia?

Abstrahimg in psenti q. ab eo, q. det in Deo stricta iustitia q. hoies, sive n: solg inquirimg, an mita de condigno hois p peccy mortifata, ita p subsequenty iustificationes reviviscant, vt Dey obligent ad conferendy pmiy, q. antea illis debebat. ita vt mita ig se heant, ac si peccy n fuisset commissy, in orde ad obligandy Dey ad pmiy.

Caput Iny.

Res hec duplici condoe desit.

49 Sed imprimis notandy, quavis opa heant eqvalenty dignitaty cu pmio; Dey tn n tenerei ad pmij collaoe, si noluerit acceptare illa in hunc fing: numqm m. opa eqvalentis dignitatis sic ex iustitia pmiy merent, vt Dey cogant ad illig collaoe, e si n promiserit opa in hunc fing acceptare: unde augmentum gre, et glae, q. iusti merent de condigno p bona opa, que fiunt ex gra, cohret supponit promissoe Dei de acceptandis bonis opibg in hunc fing. Id, q. pulchrè, et elangr exprimit Aug.ng

exprimit Aug.nus in Ps. 83: Cui, inquit, Deus tibi reddit, nisi id, quod tibi debet? Unde tibi debet? debitorem ipse se constituit, non accipiendo, sed promittendo. Ex quo stat, quod iusti ex iustitia debeat augmentum gratiae et gloriae, quia nimirum, supposita ea promissione de acceptandis operibus, et quod illa habeant congruentem dignitatem sui praemij, Deus illud confert operum intuitu: quare ex iustitia movetur Deus ad conferendum iusti illud praemium.

His praemissis, et abstrahendo nunc ab alia difficultate, ad quantum scilicet praemium gratiae, et gloriae redeant merita mortificata, seu quam gratiam, aut gloriam ex iustitia recuperent, quod ad praesens nihil attinet, et de quo in sequenti difficultate.

50 1a sententia docet, merita praeterita reviviscere ex iustitia. Sic sentit P. Vasquez 1. 2ae tom. 2o disp. 221. cap. 4., et sic explicat, ut scilicet Deus reddat, quare merita reviviscant, non autem redeant peccata, quae semel remissa sunt. Sed advertas, P. Vasquez hac voce iustitia uti pro fidelitate, quae supponat operum nostrorum condignitatem. 2a sententia tradat, merita resurgere ex misericordia. Plane tenent S. Thomas lect. 3 in caput. 6. ep. ad Hebraeos, S. Bonaventura, Paludanus, Gabriel, et alij apud P. Suarez relectione de reviviscentia meritorum disp. 1. sect. 3. n. 1. Medio aliquo viae ingressus est ipse Eximius Doctor, quem postea alij secuti sunt, affirmans in hac meritorum revivisce misericordiae aliquid, et aliquid iustitiae reperiri.

51 Sit 1a nostra conclusio: misericordiae aliquid inscidit in hac meritorum reviviscentia. Probatur: quoniam merita nequeunt reviviscere, nisi peccatum mortale remittatur; sed haec remissio est liberalis, et ex misericordia: ergo etc. Minor ostenditur: quia homo non satisfacit condigne pro peccato mortali: quamquam enim offerat pro eo merita iustitiae, et charitatis, non meretur de condigno peccati remissionem; sed posset adhuc Deus peccatum mortale non remittere. Id, quod nemo negat, dum homo iustificatur per attritionem in Sacramento: cum enim offerat solum attritionem, non offert nunc satisfactionem pro peccato condignam.

52 Praeterea, si condignam satisfactionem offerret pro culpa, etiam tamen illam offert pro poena: alias Deus non exigeret poenam temporalem pro peccati solvendam, quod eius poena aeterna remissa est: sed Deus liberaliter remittit poenam aeternam. Et quod est difficile valde est, quod homo per actum contritionis possit de condigno satisfaciat pro culpa, et poena aeterna, et aliunde mereatur de condigno gloriam.

53 Dices: quod homo iusti-

fat pro attrit, nunc illi Xpi merita applicari, quibus de condigno satisfacit compensans aequaliter iniuriam illatam. Sed contra adhuc: nam etsi applicent Xpi merita; tamen haec eadem et applicatio est quaedam misericordia: unde homo gratis iustificatur, licet Xpi merita applicentur: nam ea causa, qua homo constat, non sit condigna pro culpa, et iniuria illata. Quapropter inde id colligitur, iustificationem hominis viri Xpi Domini esse opus ex iustitia, neque excedere, imo non aequare Xpi merita, quamvis excedat merita hominis. Adde, quod si sententiam admittat solus, nulla Dei misericordia dicetur inhaerere in ijs beneficijs, quae constant ex Xpi meritis, quod falsum omnino est.

Ergo itaque merita non, nisi ablato impedimento, quod est peccatum, reviviscant, et hoc non nisi ex misericordia condonet, illa quantum ad hoc non nisi ex misericordia reviviscunt. Si tamen revivia ita ex parte nostra consideret: nam, si ex parte meritorum Xpi D. consideret, eadem sub meritis sunt condignis, et sub rigorosa cadit iustitia.

54 Vero concluo, supposito, quod Deus culpam, et poenam aeternam omnino remittat, et quod velit acceptare merita in finem gloriae, resurgunt ex iustitia. Ita Eximius S. supra allegatus, et favet D. Th. dicens, istam esse misericordiae adiunctam quodammodo iustitiae. Probatur conclusio V. auctoritate Apostoli ad Hebraeos 6. dicentis: non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri. Ecce Deus diceretur facere contra iustitiam, si obliviscatur, seu non restituat opera vera mortificata per peccatum, hoc recedente. Quem textum fusius explicat P. S. pro sua, et nostra sententia.

Probatur V. a ratione: quod per peccatum illa meritoria non fuit omnino extincta, sed solummodo mortificata, et impedita quoad suum jus ad vitam aeternam, ut concedunt omnes, et modo dictum: ergo, ablato peccato merita manent, sicut erant ante illud; sed ante illud cadebant sub meritis ex iustitia: ergo et post illud cadent sub iisdem meritis, quod quidem ablatione peccati modo expedita, et efficax ad gratiam, et gloriam conferendam.

55 3.º probatur: quod etsi Deus liberaliter acceptare velit opus bonum hominis iusti in finem augmenti gloriae, stat adhuc ex iustitia, et de condigno, opus illud esse meritorium augmenti gloriae: ergo stabit etiam cum liberali acceptatione operis, et postquam homo lapsus est in peccatum, quod opus sit de condigno meritorium augmenti gloriae. Probatur conclusio: quod liberalis acceptatio non obstat. Adhuc, nam Deus ita remittit culpam, et poenam liberaliter, ut nihil aliud exigat, nisi poenam temporalem: ergo eadem ratione se habent merita, atque antea habuerant; sed ante peccatum de condigno,

et ex iustitia

et ex iustitia illi debebat augmentum gloriae: ergo et modo post peccati remissionem.

56 Confirmatur 1°, et

explicatur. Si per peccatum, et quoad culpam, et quoad poenam, homo de condigno satisfaceret per solum contritionis charitate factam, et illam homo haberet, merita reviviscerent ex iustitia; ut optime argumentatur P. Vasquez relatus n° 50; quia ita se haberet, ac si nunquam peccatum commisisset; atque adeo ex iustitia deberet ei augmentum gloriae; sed liberali peccati remissione idem praestat, quod satisfactio condigna pro culpa, et poena aeterna: ergo facta liberali remissione, merita resurgunt ex iustitia. Maior, et consequentia constant; Minor probatur: quia, facta liberali illa condonatione, ita se habet homo, ac si nunquam peccasset. Et si adhuc privaretur gratia, aut meritis antiquis in peccati vindictam, remissio non esset omnino gratuita contra suppositum quaestionis. Confirmatur iterum: nam, si Petrus debeat Paulo centum aureos, et Paulus debeat Petro 200, et Paulus liberaliter omnino remittat totum debitum, id non obstat, quominus ex iustitia Paulus debeat Petro 100 aureos: ergo liberalis illa remissio non impedit aequalitatem iustitiae. Similiter contingit in meritis. Igitur in hoc exemplo satis manifeste convincit, eodem esse modo, seu Paulus liberaliter condonet totum debitum, seu Petrus totum ad aequalitatem absolvat, ut praecedenti confirmatione ostendebamus.

57 Haec

tamen conclusio non debet intelligi, nisi de gratia proveniente ex opere operantis. Immo prima gratia iustificans, quam homo accepit per contritionem, quia a peccato resurgit, non restituit ex iustitia, cum nunquam ea sub meritis de condigno ceciderit. Cum tamen haec prima gratia, quam quis confert in Sacramento suscipit ex opere operato resurgenti a peccato, restituunt ipsi merita Christi Domini. Propterea, augmentum fidei, et spei, quae iuxta multorum sententiam, per actus earumdem virtutum peccator acquisivit, et meruit de congruo, sicut per peccatum non auferuntur, sed manent in peccatore praedictae virtutes, et informatae, ita non reviviscunt per poenitentiam, sed perseverant, perseverante peccato, et infirmant post illud per advenientem gratiam, quae est virtutum forma. Immo si per haeresim, aut desperationem amissae sint, recuperari poterunt per actus contrarios, quamvis homo non iustificet, nec peccata haeresis, aut desperationis condonentur. Itaque sicut haec virtutes possunt manere in homine, quamvis committat peccatum mortale, sic et amissae restitui possunt, et non iustificet per peccati remissionem, et infusionem gratiae sanctificantis, et aliorum donorum.

Constet ergo, aliquam mise=

ricordiæ, et aliqd iustitiæ in hac mistura divinâ intercedere: magna nam Dei misericordia est, qd post peccatum mortale homo non privet in perpetuum iure ad merita præcedentia acquisita, et non moraliter aboleat merita, sed in iustifice abolet peccatum, et eius amplius non recordatur in ordine ad culpam, quæ peccatum comitatur, et infra dicetur. Insignior est misericordia Dei est, qd Deus hominem lapsum in mortale excitet ad pœnitentiam, et contritionem, per quam removet obicem peccati, et ad iustificationem disponit. Misericordia est Dei est, qd Deus homini pœnitenti conferat gratiam, quæ est causa formalis nostræ iustificationis: gratis enim, et misericorditer à Deo iustificamur, cum nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam iustificationis gratiam promereantur, ut docet Tridentinum Sess. 6. cap. 8. Supposita autem istis misericordiis, iustitiæ est, qd merita reviviscant, et sortiant effectum suum, posita conditione à Deo requisita pro mercede reddenda eiusmodi bonis operibus.

Caput 4um
Satisfit ad argumenta.

58 Ad 1um sit. Misericordia, et iustitia sunt opposita omnino oppositi: quia ipso facto, qd misericordia intercedat, tollit conceptum iustitiæ: implicat enim petere aliquid ex debito, seu iustitiâ, et illud dari ex misericordiâ, et liberaliter. Nego consequentiam anti, negando consequentiam. Sæpe res, quæ petitur, numquam datur ex misericordiâ, et liberaliter, sed ex iustitiâ aliquâ, ita ut citra violentiam aliquam negari non possit: hoc tamen non obstante, potest ante aliqua intervenire misericordia, et liberalitas: misericordia enim, et liberalitas in radice non tollit conceptum iustitiæ, et exigentiæ naturalis. Sic Deus gratis creavit ignem, solem, lignum; non tamen gratis, posita creatione dat illis calorem, et lucem, huic intellectum, et voluntatem: nec potest iis sine iniuria aliqua naturæ concursum ad operationes connaturaliter debitas. Dat unus homo alteri agrum ex liberalitate; hoc tamen posito, fructus ei debentur ex iustitiâ, ita ut, nec qui agrum dedit, possit sine iniuriâ hos ei auferre.

59 Dat itaque Deus liberaliter gratiam, et auxilia ad bona opera exercenda, iis tamen positis glorium negare non potest. Unde in loco illo Apostoli 2ª ad Timotheum 4., Reposita est mihi corona iustitiæ etc., S. Bernardus in fine tractatus de libero arbitrio inquit: Promissum ex misericordiâ, sed ex iustitiâ persolvendum.
" Et, S. Augustinus de Gratia, et libero arbitrio cap. 6. ait: Cui daret coronam iustus
" Iudex, nisi prius dedisset gratiam Misericors Pater? et quo modo esset ista corona

iustitiæ, nisi

iustē, nisi præcessisset grā, quæ iustifat impiū: quomodo ista debita rederent, "
nisi prius illa gratuita donarent. Hæc ille. Est m̄ quæda liberalitas, et "
misericordia, quæ obstat iustitiæ; illa scilt, quæ in ipsa solutiōe incedit, vt
quando hæc nō ē sufficiens, creditor nihilominus ē illā contentus: tunc m. censet
donare, l. condonare reliquū: sicut eū qui pro equo, aut agro, qui valet 100,
accipit tm̄ triginta.

60 Advertas itē, nō latā sed iustitiā (id ē, conditionalē quandā exiguā
in merito ad præmiū) sed strictiorē aliquā iustitiā tm̄ in reviviscentia meritorū inve=
venire, asserimus. Ratio ē: nā Deus oīb in grā decedentib promisit præmiū ob
bona opera, quæ in vita exercuerunt: sed hæc promissio nō tollit ratione meritorū, quæ per
peccatū exciderunt: nāque m. vllibi signat, hæc à cōi illa lege excipi. Deinde
quando dicitur Deus fore iniustus, si oblivisceretur operū, quæ fecimus, aliqui longē iu-
stiūs, quam merè conditionalē quandā exiguā, passim vero illigunt, nempe fundatā in
pacto, et promissione: alio m. certè modo foret Deus iniustus, si gloriā benè
operantibus nō daret, quam si hoī duos oculos, aut frigus aquæ, igni calo=
rē, tt̄ narret; aliōque nō rectè vocaret gloria in Sacris Scriptis "merces, sti=
pendium, et aliis huiusmodi appellationibus: hæc m. sic vocant ea, quæ ex pacto,
et conventione ab aliquo offerunt.

61 Quærunt argutus. Qui petit radices, petit illa
omnia, quæ ad radices conditionali sequuntur: sic vnio Hypostatica, quæ petit grām
habitualē, petit ē habitus infusos, qui ad grām conditionali, l. morali, l. physica ema=
natione consequuntur: sic quæ grā habitualis petit visionē Dei, petit ē amorē, et
gaudiū Beatū, quæ ex visione oriuntur, et in hoīe gloriā corporis, quæ sequitur ad illā aēq:
atque vniversē in naturalibus, sicut qui dat formā, dat cōia ad formā, ita et qui exigit: atque pa=
riter, vt post mors aīæ, sed ablatio vitæ supernalis, petit quantum ē ex se subtractionem
oīs auxilii ad aīæ vitalē supernalē, sicut mors corporis subtractionē concursus ad opera aīæ vitale
naturale: sed petit illa omnia, quæ ad subtractionē illius auxilii conditionali sequuntur. Sed onus honorū
ē nō reviviscentia meritorū; hæc m. nō reviviscunt, nisi ablata obice, hoc autē nō aufert, nisi per
pœnitentiā, pœnitentia autē nō habet sine auxilio supernali: sed tt̄a.

62 Ratio dissolvendi argumentum: qui petit ra=
dices, petit ea, quæ conditionali sequuntur radices, si habeat radices conditionato: alias, non vero: intelligitur

m. ea peht, inquantu ad radicē consequunt, sicq non nisi per eq, cum connali haec non possint nisi ea inta. Sic nihil potē exigere coa ad frq, nisi fra prius inta. Peccum ergo non exigit non reviviscq. mitorum, nisi inquantum privat connali auxilio ad resurgendum: sicq hoc det' per exigq. pecā, sequet' poenitā, et ablatō obicē: sicq. mita, hoc ex misericordiā ablato, ex nā sua revivisent, et coens ex iustā: data, m., .l. conservata fra ex misericordia, .l. liberalitate, possunt ea, quae frq sequunt', peti ex iustā, seu nali exigā, ut nō 58 ostensum ē.

63 Nec quoad hoc mār. ē diffas de prioribus potestatis meritis in ordē ad reviviscq, qm de nostris, quae post poenitq. ponunt: peccum nqq (si hoc argumentum qm probat) efficeret, ut illis nullum debeat praemium ex iustā, cum ex nā sua privet oī auxio supnali, et coens poenitā, sine qua nulla ēē possent mita. Si ergo qmvis auxium supnale, et poenitā gratis dent, tn mita subsequentā mereri possunt praemium ex iustā, quod nullus nāt: ergo poterunt et praecedentā mita ex eādem iustā revivisceae.

64 2um argumentum.
Mita non vivificarent, nisi Deus sua misericordia permisisset ea acceptare in perpetuum eo ipso, quod peccum mortale auferat: iō m., seclusa permissiōe Dīnā nullum hēt ius ad aliq. à Deo accipiendum, poterq Deus meritorum veniq non permittere, dō grq, et ius ad glq semel deperditum numqm redimere: ergo revivā fit ex misericordiā Dīnā.

65 Ceterum argumentum id probat id, quod nos intendimus, aliquem scilt misericordiq imprenire in reviviscā ista mitorum; non tn excludit nos iustitiam: nq supposita permisse Dīnā, et condoē peci mortali ex misericordiā, mitorum revivā in aūllo, seu quantum ad ipsum mitorum effum, quod ē augmentum grē, et ius ad glq, quod ante peccum illi debitum erat, fit ex iustā, ut à nō 59 mst probatum.

66 3um argumentum. Mita, quae praecesserunt peccum, .l. illo ablato sufficiunt esse ad reddendum hōq dignum praemio, .l. non, nisi addat favor peculiaris Dei? si hoc: ergo frustra ponit decretum Dei, quo velit ea mita non extingui oīō per peccum, dō mortifari destinxat. Petit ng. sine illo decreto, quod peccum remittit, mita revivisent. si aūt 2um dicat: ergo illa opera non sī esse digna, dō quatenus acceptant reputant, ut digna. Et si hoc

semel concedatur

semel cedat, plane cludit, illi non tribui premium ex iustitia, et condig. operis.

67 Resp.,

quod opera sufficiant ad reddendum hominem dignum premio, potest dupliciter intelligi; idest, aut quod tribuant condignitatem ad premium, ita ut non sit magis premium, quam opera habent condignitatis, et excellentiae, aut quod iure propter illa opera concessa homo possit sibi premium exigere. Si primo modo intelligat, quod opera reddant hominem dignum, quod non est favore peculiari Dei, sed illa ex se reddunt hominem dignum, ut optime dicitur in argumento. Si autem secundo modo intelligatur, quod est illo favore, ut constat ex suppositione facta numero 49. cum quo stat, misericordiam aliquando reducere, dum et amovet ex Divina liberalitate peccati impedimentum, et nunc in peccati poenam Deus non decreverit, non acceptare merita.

68 Sed arguitur. Dum homo est in peccato, vel habet ius ad premium ex eius meritis, vel non. Si primum: contra est; quod ius ad gloriam habet ex gratia iustificante, sed nunc illa caret: ergo et iure ad gloriam. Rursus, si maneret cum iure ad premium, iuste est pro illo sibi premium exigeret, et conqueri posset, illud sibi non conferri a Deo, conferri, si aliunde poenam pro peccato condignam decrevisset. Si secundum: ergo merita non reviviscunt ex iustitia. Probatur consequentia; quod revivit ex iustitia causari negatur, neque a meritis ipsis, quae praecesserunt, neque a Divino favore: solum ergo superest, ut causetur a iure: ergo vel ius illud est, vel merita non reviviscunt ex iustitia.

69. Resp., manere ius in peccatore, non quidem absolutum, sed conditionatum, quod sic explico: habet peccator ius, ut, si vel aliunde satisfaciat ad aequalitatem pro peccato, vel illi peccatum remittat, Deusque sic se habeat, ac si numquam peccatum commisisset, retributio gloriae fiat pro meritis: qua ratione in exemplo posito numero 56 Petrus habet ius, si Paulus solverit 100 aureos, aut debitum a Paulo remittatur, exigendi 100 aureos a Paulo. Hoc igitur ius, quod provenisset ex gratia sanctificante, non extinguitur, ablata gratia: unde, si Deus pro sua voluntate ab hoc iusto gratiam auferret, huius autem retineret ius ad premium; quod gratia requisita fuit ad operis condignitatem, et sic ut ius acquireret, non autem ut persistat, sicut est requisita sicut bona opera.

70 Ad id, quod additur, ut non careat difficultate in resolvendo sequela: quod ius illud est conditionatum; si nimirum peccatum liberaliter remittat, vel condigne compenset iniuria pro peccatore: cum autem homo nihil detur, pec=

cor non iuste premium exiget.

71 bris, et ultimus. Que privat gloria, privat quoque iure ad gloriam; sed homo per peccatum privat gloria: ergo et iure, quod ad illam habet. Maior probatur: nam, si quis damnetur bonorum amissione, manere negatur eius iure ad illa, alias damnati retinerent ius ad gloriam, si fuissent aliquando in gratia.

72 Respondeo distinguendo maiorem: iure absoluto, concedo; iure conditionato, nego. Constat distinctio ex supra dictis. Exemplum praebet probatio ipsa nobis est; si enim quis damnatur bonorum amissione, et aliunde satisfaciat pro malo per crimine, vel si crimen sibi remittatur, potest ille bona retinere ex iustitia: ergo mansit eius iure conditionato, ut scilicet possit retinere bona, quorum amissione damnatus est, si aliunde satisfaciat pro crimine, vel illius fiat condonatio. Adde quod probari dici posset, nihil incommodi esse in eo, quod damnatis conceditur ius illud conditionatum, ut, si in alia vita a peccatis liberati fuissent, gloriam exigerent. Sed de hoc dicemus amplius numero 116.

Disputatio 3a

Ad quantum praemii merita reviviscant?

In hac gravi, et celebri difficultate quaeritur, utrum homini resurgenti, post peccatum, gratia, quae datur intuitu dispositionis praesentis, resurgant omnes gradus gratiae deperditi per peccatum, (et quidem non tantum gratiae habitualis, quam acceperat ex meritis propriis, sed etiam, quam acceperat sine propriis meritis, ut in Baptismo) quamvis homo habeat remissionem adeo remissam, ut illi nequaquam reverentur tot gradus, quot deperditi sunt. Quare, si contingat, statim mori hominem, omnes illi gloriae gradus sint conferendi, licet praesenti dispositioni nequaquam omnes illi gradus respondeant.

Caput 1um

Variae Doctorum Sententiae breviter recensentur.

73 1a Sententia fuit quorundam suppresso nomine relatorum a P. Raynaldo lib. 7. cui titulus cap. 2 Corona 7, dicentium, merita tantum reviviscere in ordine ad aliquod gaudium accidentale, quo gaudent Beati de talibus operibus eliciti.

74 2a Sententia autumat, poenitentes numquam resurgere ad gradus inferiores

ad gra inferiore, quam sit contritio, l. dispositio, per quam resurgit: inde asserat, si duo pagua contros a peccato resurgant, aequalis utrique conferri gratia, quamvis alter nulla habuisset praecedentia merita, alter vero maxima. Docet ipse hic sententia, revivere quidem merita in ordine ad praemium substantiale, dum suppositum homo sit, quod gratia, quae datur intuitu operis iustificanti, vel intuitu contritionis, detur non suo titulo, et intuitu Dei, et non intuitu meritorum praecedentium in gratia factorum, ut nihil plus gratiae detur quoad entitatem, ac daret, si nulla opera praecessissent. Hic sententia, ut testatur Sotus, a Thomistis solet defendi, eamque amplectitur Dominicus Bañez Nobilis Thomista, quae postquam non solum Magistri nostri, et ipsi est Thomistae apud Iesuitarum impugnassent, de novo renovari conatus est Thomista Illustrissimus in suo Praecursore Thomistico, qui in hoc consilio adeo certus est de victoria, ut tandem velit Iesuitarum scholas claudere. illis dicens: Valeat Schola Iesuitarum, et oret Deum, ut mentem D. Thomae illis aperiat. Verum Iesuitarum scholas non ita clausas vult in hoc puncto Doctissimus P. Antonius a Spiritu Sancto Carmelita in suo Directorio Confessariorum nuper edito, qui, ut testatur P. Haunoldus pro scholae Societatis stat tom. 4. disp. 9. sect. 8. n. 88 non alios citans, quam Iesuitas Sz, Aug., Emin. de Lugo, Perez, Dicastillo, addens, esse eos ... contra antiquos Thomistas, et in toto suo opere plerumque Societatis Magistros allegat, et sequitur.

75. 3. sententia est aliorum Thomistarum dicentium, reviviscere quidem in gratia aliquam ex ea, quae deperdita est per peccatum, et non semper omnem, sed cum quadam proportione ad praesentem dispositionem, per quam homo iustificatur, quae si, v. g., est ut duo, revivet gratia deperdita, ut duo. Idque dicunt de iure ad totam gloriam. Quare semper homo resurget ad maiorem gratiam, quam haberet, si nulla merita praecessissent. Quam sententiam nostri defendunt Doctores, ut colores in sua schola, et pro ea allegat Sotum, Ledesma, Nuño, Alvarez, et Candidum. Sed non allegati AA. non omnes modo, atque eodem modo sententiam defendunt.

76. 4.a sententia asserit, ipsam gratiam, quae contritioni redditur, recuperari ius internum ad gloriam, et non gratiam deperditam. Pro hac sententia citant Durandum in 3. dist. 31. q. 2. ad 3um, et Scotum in 4. dist. 22. q. 1. art. 2.

77. 5.a sententia asserit, omnia illa reviviscere, quae homo comparaverat ex proprio merito de condigno, non tamen autem eorum, quae Deus liberaliter elargitus fuerat: quare nec in hac vita, nec in alia revivi

portionē grē, quę ex opere operato collata fuerat per Sacram.ta Ita P. Vasquez 1.2æ tom. 2. disp. 224. cap. 7.

78 6.o demū sñia ē, per pœnitīā, quantūvis remissā, restitui eā grā, quę ipsi ret, et daret, si hō nulla habuisset mita, statī redhiberi oēs grā deperditā, et quā hō habuerat, antequā peccū committeret, ita ut eādē prorsus rōe hō se heat, quoād grā, et iā ad glā, quā hebat antequā peccū committeret; addita insuper grā, que pñti dispōi ret. Hanc sq docent Medina cod. de Pœnitā ttut. 1. q. 8., P. Suarez supra, et doctissimē relectione de reviviscentiā mitorū disp. 2. sect. 3., Conink disp. 2. sect. 3. quos gravissi alij Magistri imitant, quorū aliquos refert, et sequit P. Pax. ttu de Pœnitentiā virtute disp. 16. sect. 1.

Caput 4.m

Vltima sñia pror. sclorib statuit.

79 1.o pt. Per contros, qñvis remissā, hō iā het iā expeditū ad oēs grā glē, quos præcedentibs operib de condigno promeritus ē. Pbr 1.o auct. S. Thō. hic q. 89. art. 5. ad 3, ubi sic het: Et ideò remoto impedimento, quod est ex parte hōis operantis, Deus implet ex parte sua illud, quod opera merebantur. Sed, si nō heret iā hō iā expeditū ad oēs grā glē, Deus nō impleret ex parte sua illud, quod opera merebant: ergo. Mīr pat: nā nō implet, quod opera merent, q duntaxat tribuit aliqd præmij, et nō totū. Pbr. Cum in sñia S. Thō. peccū ē solū impedimentū: ergo illo sublato mita idē efficiunt, quod eent præstitura, si peccū nō eet commissū. Pat coā: aliàs neqq peccū heret nō solū rōē impedimenti, sed efficeret ē, ut mita oīa extinguerent ex parte.

80 Pbr 2.o ex ijs auctoritatibus, quas adducimus à nō 39 pro meritorū reviviscentiā, et ex quibs constat, Deū nō oblivisci mitorū, quę peccū præcesserant, quando hō per pœnitīā, vel remissā, ab illo resurgit; ita ut nō frustrà, et sine causa opera illa effecta sint; sed si mita nō integrè reviviscerent quoād effectū illū, frustra, et sine causā præstita forent ex parte, et eādē rōe Deus illorū oblivisceretur: ergo. Præterea, quid est aliud annos oēs, quos locusta, bruchus, et rubigo comederat, pœnitenti restitui, quam integrè reviviscere mita quoād præmiū glē? Et quidē aliàs peccū in perpetuū puniret privatiōe illā augmenti glē, quod opera fuerant

promita. Confirm. ex verbis Trid.ni relatis n. 71, ex quibus desumitur, nihil deesse operibus, quominus per illis conferatur gloria suo tempore, si habeant tantum duas conditiones, quod scilicet in Deo sint facta, et quod homo in gratia decedat; sed si homo resurgat a peccato per contritionem quantumvis remissam, et sic moriatur, omnia opera praecedentia habent illas duas conditiones: ergo illis redditur totum praemium gloriae.

84 Probatur 3.o Quia ut in praecedenti disputatione diximus, merita reviviscunt ex iustitia, supposita liberali donatione quoad auxilia, et poenam contrarii: ergo integre reviviscunt quoad illorum effectum. Probatur consequentia: Quia ex iustitia non solum debetur aliquid gloriae, sed etiam illi omnis gradus gloriae, ad quos divina merita ordinari. Rursus, cum merita maneant in acceptatione divina, quamvis homo peccet, neque desistet, non manere integra, sic manere dicenda sunt; sed hinc efficitur, ut ablato peccato integre reviviscant, quoad illorum effectum: ergo etc. Probatur minor. Causa enim sic integra virtute maneat, et impediatur ad effectum, sublato impedimento totum edit effectum, quem ederet, impedimento non apposito; sed non apposito impedimento, idest, peccato mortali, merita praecedentia, haberent per effectum omnes illos gradus: ergo et illos habebunt, sublato peccato, etiam per contritionem remissam.

85 Probatur V. Ponamus duos homines, quorum alter antecedenter non habuisset merita, alter vero plurima, et quod uterque a peccato resurgat per aequalem dispositionem: si illi, cui fuerant antecedentia merita, non integre reviviscunt, plane fiet, gravius puniri, qui merita habuit, quam alter, qui nulla habuit, maxime si alter commisisset graviora crimina. Patet: iste neque acciperet remissionem graviorum criminum, neque puniretur privatione perpetua alicuius boni, ad quod ius acquisierat; alter vero, qui merita habuerat, bono illo privaretur; sed hoc manifestum inconveniens est: ergo dicendum, huic integre merita reviviscere, quoad illorum effectum; siquidem huic tantum per suam peccati remissio fit, quam alteri, et alioquin peioris esset conditionis quoad peccati remissionem.

Dices, privationem istam non esse poenam, sed aliquid naturali quadam necessitate consequens peccatum. Sed contra I.o: ergo nec carentia visionis beatae erit poena, cum naturali quadam necessitate consequatur peccatum, sicque poena damni, quae est aeterna, non foret poena. Contra 2.o: licet, durante peccato, non possit illa gloria reddi (idque dicitur de gratia) hoc tamen sublato, nulla est repugnantia, quominus tum gratia, tum gloria reddantur etc.

83 Sit 2.a conclusio. Statim, ac homo a peccato resurgit per contritionem, quantumvis remissam, redeunt omnes gradus gratiae

quos proprijs operibus promeritus fuerat. Et aliquid omnes illi gradus gratiæ sint redimendi, saltem, sufficientes sunt adducere probationes pro præcedenti conclusione: etenim ille aequaliter habent illi omnes gradus gratiæ; quos de condigno promeritus fuerat: Ergo sunt conferendi: sed omnes gradus gratiæ, ob rationes prædictas, ob easdemque exeunt conferendi omnes gradus gratiæ. Confirmatur ex Apostolo citato: Non enim iniustus est Deus etc. Ecce quomodo Apostolus revelavit Ecclesiæ Deus factus vi cuius promittit homini, quod quocunque tempore convertat, et à peccato resurgat, Deus non obliviscetur operis præteriti meritorij, sed illud remunerabit: ecce insuper Apostolus vinculo saltem fidelitatis tenet Deus de facto ad non obliviscendum meriti alicuius de condigno præteriti; siquidem promissum est à Deo, quod nulla ratione obliviscet, et quod nullius meriti obliviscet: Ergo homini à peccato resurgenti redeunt omnes gradus gratiæ etc. Patet consequentia: quod ea propositio: Deus non obliviscetur operis vestri, negativa est, et coentis æquivalet huic: Deus nulla ratione obliviscet operis vestri: id est, nullius operis vestri obliviscet Deus, et nulla ratione, seu nullo modo obliviscet quoad præmiandum opporum: sed si Deus opus iusti præteritum aliquid non præmiaret corrente gloria, et non gratia sanctificante corrente, aliqua ratione oblivisceret operis iusti præteriti quoad illud præmiandum: Ergo etc.

Adhuc

Confirmatur: quod omnes Sacræ Scripturæ textus, qui probant, quod omnia merita de condigno reviviscant in homine pœnitente, adeò universaliter loquuntur, ut nullam restrictionem habeant in ordine ad aliquid præmium: Ergo immeritò restringuntur. Patet consequentia: quod inter omnes Theologos, et Iurisconsultos constat, leges favorabiles non esse restringendas, sed ampliandas, maximè quod leges latæ sint in favorem eorum; sed dictæ leges Christi promittentes revivisci meritorum de condigno gratiæ, et gloriæ latæ sunt in favorem utriusque generis hominis: Ergo nulla ratione restringendæ sunt, sed potius ampliandæ: Ergo ex vi Christi pacti merita omnia de condigno gratiæ, et gloriæ præhita revivescunt in homine pœnitente in esse obligantium in actu 2.º Deus vinculo saltem fidelitatis ad præmiandum hic, et nunc homines illa omnia gratia sanctificante amissa corrente dicti meriti. Et si decesserit in gratia, sed corrente augmento gloriæ.

Et quod isti gradus gratiæ conferantur statim, atque homo resurgit probatur 1.º: nam homo non est capax huius præmij in hac vita, et merita rediviva illud promerent: Ergo quomodo in aliqua vita differat collatio gradus gloriæ, non differt collatio gradus gratiæ: non enim Deus servat aliquid eorum in collatione ex revisita, quam tenet, dum ex meritis augmentum gratiæ infundit.

2.º probatur: nam sunt sacramenta

ablato obice statim conferunt suos effectus, ita et merita sua; cuius quoad hoc par sit ma=
iorque ratio: sicut enim instar agentium naturalium, quae, ablato impedimento, statim operantur. Vide
mensura gloriae in Patria desumitur ex mensura gratiae in via, nec gloria petunt merita,
nisi mediante gratia: asserere autem, in ultimo instanti vitae dari totam illam gratiam, vel gratis
dictam, nulla congrua ratio assignari potest, cur non detur statim simul cum virtutibus infusis in
instanti conversionis, quo vel aufert obex, cum tunc sint tam potentia ad obtinendam gratiam,
ac magis postea: sicut est in instanti, quo aufert obstaculum, luminosum producat lucem.
85 Confirmatur:
quod dispositio, quam de praesenti habet, qui a peccato resurgit, non condigne meretur de condigno cel-
los, seu restitutionis illorum graduum gratiae, quae tunc illorum se habet tantum removens prohibens;
quae illa dispositio sufficit removere prohibens: ergo ex ipso gratiae illius augmentum statim confert.
Roborabitur infra hoc argumentum n° 96. Contra 2°; neque enim illa gratia aliquando restituenda, vel
numquam: si hoc: ergo homo privatur meritorum praemio; quod dici negat, ut constat ex dictis pro
1° conclusione. Si vero hoc dicatur: ergo statim restituit. Probatur consequentia; quia non est, cur in aliud tempus
differat illius restitutio, cum praemium gratiae non differat in aliud vitae.
86 At 3° conclusio:
restituit enim poenitenti omni gratia, quam acceperat ex liberalitate Dei, aut intra Sacra-
mentum, aut extra. Itaque dicendum de illa gratia, si homo non mereatur illam de condigno.
Probatur conclusio 1°: quod secus poenitentia non restitueret dei annos, seu annorum fructus,
quos comedit locusta, et bruchus, et eius gratiae, quam Deus liberaliter contulit. Contra:
quod secus homo puniret perpetuo privatione illius gratiae, quod non est dicendum: nam homo consequitur
per peccati remissionem; atque adeo sic se habet, ac si peccatum non commisisset; sed, si illud
non commisisset, gratia illa liberaliter collata persisteret, et vero est gratia: ergo conservatio non
fuit consummata ratione peccati: ergo remisso peccato, statim redditur illa gratia. Patet: quoniam
secus peccatum non solum esset impedimentum conservationis, sed esset in causa, ne restitueret.
87 Probatur 2°:
quod alias propter peccatum puniret gravius, qui habuerat plurima dona collata
liberaliter, quam ille, qui nulla habuerat, si uterque resurgeret a peccato, ut philo-
sophabamur n° 82: etenim non solum homo punitur, quod auferunt ea, quae proprio
labore, et industria comparaverat, sed etiam quod iis privatur, quae liberaliter acceperat.
88 Inde

n̄ ē audiendus P. Vasquez cum alijs limitans hanc doctrinam ad gratiam acquisitam ex opere operantis, n̄ v. ex opere operato per receptionem Sacram.ⁱ: nam gratia illa, quae poenitenti confertur per Sacram. ex opere operato, confert illi pro meritis Christi merita, quae semper manent in acceptione Divina, nec extinguuntur per peccatum, d. mortificantur per peccatum, postea per poenitentiam reparantur: ergo ne nais, quam Christi D. nobis, magis virtutes tribuamus, haec, sicut et illa revivescere asserenda sunt; ac proinde tota gratia, tam quae ex opere operato, quam quae ex opere operantis obtinuit ante peccatum correbat.

Idque adhuc suadetur ex verbis Christi Domini Luc. 15. ubi Pater filias filij prodigi humaniter excipiens iubet ipsi dari stolam 1.ᵃ, ubi Glossa, et communiter PP. illum Patrem Deum ipsum, filium prodigum peccatorem ritè conversum, stolam 1.ᵃ, illigunt, esse gratiam sanctificantem, quae per antonomasiam dicitur 1.ᵃ, quam scilicet meus baptismo homini infundit adhuc infanti: ergo de facto homini post baptismum renascenti reddit eam gratiam, seu 1.ᵃ stola quam meus baptismo induerat, ac suscepserat.

89

Neque v. reddit illi ius ad gloriam correntem, et ad praemium, quoniam illa gratia n̄ tribuit homini pro merito eius merita, sed pro meritis Christi merita: unde quod illi reddit illa gratia, n̄ reddit simpliciter praemium meriti proprij, et consequenter ius ad gloriam correntem illi gratiae n̄ ē ius ad gloriam, et ad praemium, d. et ad haereditatem; quoniam de facto gratia omni sanctificans, quae reddit hominem filium adoptivum Dei dicitur ius ad gloriam correntem, et ad haereditatem, quae filio adoptivo competit.

90

Sit 2.ᵃ conclusio: restituuntur etiam omnes infusae virtutes, quae comitantur gratiam in ea perfectione quam habuerant ante peccatum: et illis infusis addit, quae ret ex praesenti dispositione. Probatur conclusio: quia illas virtutes ex iustitia, et de condigno ē homo promeritus; . Deus concedit liberaliter, d. quaecumque ratione dicant infusae, integre dent restitui: ergo [illegible]. Probatur maior: quia peccatum praesentia remittit, neque punit earum virtutum privatione: ergo dent integre restitui. Coetera patet ex probationibus praecedentium conclusionum. Et quidem, si vim habent, satis convincunt, has virtutes esse integre restituendas. Idque consequenter deducitur ex n.º 83. Sed nota, has virtutes restitui secundum perfectionem intrinsecam, quam habuerant, d. n̄ ita expeditas ad operationem, n̄ desit virtutibus, d. praesentes vitiosos habitus, quos propriis actibus acquisiveramus.

Urgens ē huius doctrinae

Ifrao desumit ex auct.te: qes m. hec pendet ex vol.te D. satis declarata in varijs testimonijs S. Scripta supra allegatis. Mo suffat illud Doctis supra posit, infra e' referendu̅ no loco. Accedit cois mo loq. Dri Pp., qui sine illa limite de oi gra amissa loquunt, q' dicunt, eg redire. Transeo deniq Theory Dp, cy Geserti Dania opinione nullu sit argutu, q' diff. aliqm heat.

Caput 34.

Memorat supra sg breve oppugnant.

91 N' paru retrahit nta nra dra, si aliuq placita, lt breve offe- remus. 1° igi sa pota no 73 coiy, et be refellit. 2°, q' mta n thy reviviscunt ad gaudiu accidale; si m. tro ne fiet, e' revivisceret opera mortua, ide, in stu peccati facta; q' dici n pote. Pat a sequela: ng de his gaudent e' Beati, ut pote qq mihi, ut de oppo impetrarunt auxia ad resurgendu: imo magis de his, qm de mortificatis qq gauderent; q' forte plus utilitatis ~~magis de his, qm de mor-~~ ~~tificatis~~ ad ultimu fg inde obsequitis.

92 2°, q' recurrere ad glg accidale, que insurgit ex eo, q' tro gaudeat, a se talia opera posita fuisse, e' tollere revivisg mitoru quoad pmiu ppuu, q' intendit a Crid. cit. no Vt. Rursg: cu peccu oo remittat, mta ig se hent ita, ac si peccu n fuisset omissu; d si peccu n fuisset omissu, daret essale pmiu. Deniq hanc mitoru revivisg Dd. intendunt. Ergo d. opera digna si illo pmio accidali, .1. n. si hy: pp ad illum resurgunt mta; d e' merent aliud essentiale: pp silr ad illud pp silr ad illud resurgunt. —— . Si ly: pp Deg liberalr illud offert. Dic p silr de pmio essali.

93 2g sg celeberrimi duo Dd. grari censurâ notarunt. Soty m. dixit, ee falsissa, sedesma erronea. Pr. Sa modestipe dixit, ee improbabile. Ceggerrime ferens Dd. dixit. exclamat, nescire se, qua fronte dixerit, improbabile: cui ret P. Arad. Bene e', ingt, q' Francisu Suariy totg ››
orbis sit admiratg: q' ipsi pncipes Eccle, Episcopi, et Supremi Inqsitores lu- ››
sitaniq, alteru huig saecli Augustinu dixerint, Bene e', q' Pg ipse Summ- ››
mg Eccle caput de Suario dixerit, totg Eccle ei valde multu debere: Si ››

" m. sit tam fortia testimonia pro Suario, non potuerunt cuiusque fere ignoti homi, et
" ipsi veritati iniquum asseri in tota Religionis Societatis Iesu ferentis schemmata no-
" vere. Haec Pater Arr., quae multa alia non addidit in mendos Eximii Doctoris, quod diu-
turnum esset opere ex professo describere, quae Viri Sapientes, et docti testantes con-
sueverunt. De huius Doctoris mira sapientia, et quantum doctrinam eius celebraverint Summi
Pontifices, Reges, Cardinales, Archiepiscopi, Universitates. Pro quo videatur Pater Ioa:
de Cardenas in sua Crisi p. 3. titul. 1. de Probabilitate opinionum diss. 57.
cap. 3. art. 2. Sed, his omissis ad rem veniamus.

Et à nobis ea sententia impugnatur 1°
quod contra illum reviviscentia meritorum erit solum multiplicatio tituli sine multiplicatione
rei: unde ipsa merita non reviviscerent: quae ratione oppositum, ut reviviscentia sit alicuius mo-
menti, cum nihil huius tribuat, quod non esset tribuendum, quamvis merita non praecessissent.
Unumquodque quod prodest homini à peccato resurgenti, quod det aliquid gratiae dupli de titulo, sine
ipse nihil dat, quod non conferret ex dispositione, qua resurgit? certe nihil sua interest,
quod Deus in collatione gratiae, aut gloriae attendat ad merita praecedentia. Profecto si id sit
admittamus, poteri[m]us negare reviviscentiam meritorum: etenim illa nullius momenti est, cum
ad nihil deserviat: nullus m. censet ob hoc sufficienter praemiari merita; sicut nec in humanis
compensaret sufficienter laborem alicuius, qui ex pacto pro denario diurno laboret sex diebus
in vinea alterius, et tandem quod eum conduxit, redderet unum denarium sex titulis.
94 2°:
quia merita de condigno reviviscunt ex iustitia; sed iustitiae non fit satis, nisi reddat aliquid propter
praecedentia merita. Probatur 4a.
3°: quod eadem prorsus ratione contra hanc sententiam se habet, qui resurgit à peccato
re gratiae, et gloriae, atque si nulla habuisset merita: propter peccatum in causa est, ut eadem ratione
se habeant merita; atque si omnino per illud extinguerentur. Probatur consequens: quod in causa est, ut
solum tribuatur propter merita id, quod tribuendum fuisset, quamvis illa non praecessissent: probatur. Si Deus
attenderet merita praecedentia in collatione, id pendet, atque si extinguerentur omnino me-
rita, nec Deus illis attenderet: cum poenitens non fiat melioris conditionis propter illa.
Vide alia contra hanc sententiam apud P. Arr. supra cit.
95 3a sententia reiicit 1°: quod contra illam
merita integrè non reviviscunt; cum tamen nihil aliud requirat Div. Trid. (et tamen non dat)

ut merita omnia integrè reviviscant, et omnium suum consequantur, nisi utique decedat in gratia: ergo si homo ponit in gratia, ipsum nihil deest, ut illa integrè reviviscant. Et quod non redderet nobis Deus annos, quos comederat locusta, et bruchus, id est, merita, quæ amiseramus a. S. Pliea.

96 3°: quod falsò supponit, attendendum esse præsentis dispositionem, ut solum ipsius quantum resurgant merita. Quod sic ostendo: quoniam dispositio præsens non facit meritum sui, ut gratia conferat in maiori quantitate, quam conferret, si merita non præextitissent. Patet: quia dispositioni præsenti, quantum de se est, respondet solum gratia gratum faciens, et quod aliud superaddit non ratione præsentis dispositionis, sed aliorum antiquorum confert: alias: m. dispositio præsens plus valeret, quando peccatum commissum impediverit merita, quam valet, dum nullum peccatum commissum: ergo dispositio se habet ad gratiam antiquam tanquam removens prohibens; quod solet tollit peccatum, quod impediverat meritorum effectum; et quando simul remissio contritionis sufficiens aufert peccatum, quod est impedimentum: ergo illo sublato, merita omnia antiqua habebunt effectum. Patet: quod non aliud impedimentum fuit tunc totius effectus, ac tunc præsentis; et tollit omne impedimentum tunc præsentis: ergo et tunc integri effectus. Itaque sicut unicum peccatum sufficiens impedit merita, quamvis maxima ab effectu; sic est, illo sublato omnia merita expedita: nec est ratio potior, ut effectum habeant dimidiatum, quam integrum.

97 1°, quod ita confirmo. Si Deus decrevisset peccatum remittere sine dispositione peccatoris (quod possibile, vel impossibile) eo ipso, quod tolleret peccatum, merita omnia integrè reviviscerent: ergo sic est reviviscunt, licet Deus decreverit non remittere peccatum sine peccatoris dispositione. Antecedens ostendit. Deus per se peccatum remittit, et ita se habet homo, ac si numquam peccatum commisisset, ut constat ex nostro 56. Probatur consequentia: nam per accidens prorsus est ad effectum antiquorum meritorum, quod Deus requirat dispositionem, ut impedimentum tollat: etenim solum requirit impedimentum tolli, aut numquam fuisse: ergo eo ipso, quod tollat, necesse merita omnia integre reviviscere.

98 4°: quod non. 1. contendit hæc sententia signatum aliquod meritum resurgere ad suum effectum, et aliud non resurgere, 1. contendit omnia merita resurgere, sed non integrè; atque adeò illud, quod superaddit dispositioni præsenti, mihi omnibus antiquis reddere: quod quod dicat falsum est. Probatur minor: si m. 1° asserat, manifestè fit non reviviscere omnia merita, sed aliqua manere omnino extincta, cum nihil ratione illorum tribuat; sed hoc gratis dicitur: ergo. Probatur minor: namque ex eo resurgit signatum meritum; quod tollit impedimentum sui effectus; sed est tollit impedimentum aliorum: ergo gratis dicitur signatum

hoc mihi resurgere, et alia gratia extincta manere. 2a dicat 1y, 2a est: quoniam id illud superadditum convenit pluribus titulis adaequati. Probo: quia singuli seorsim mihi sufficeret ad illud superadditum; quia eventus mihi convenit, si tantum per millesimum acquisisset mille gradus gratiae, et unum dumtaxat superadderet pro illo gratia, quae correspondet praesenti dispositioni: ceterum si quilibet seorsim processisse mihi successisset, idem gradus superadderet illi gratiae, quae respondet dispositioni praesenti.

99 Unde sic argumentor: quoniam iam dicere possemus, gratiam, quae respondet praesenti dispositioni, tribui ex meritis antiquis, tanquam ex diversis titulis; quandoquidem id dicitur de gradu superaddito. Praeterea valde incredibile est, tot alios actus meritorios frustra exercitos esse, cum si vel millesimus dumtaxat processisset, responderet gradus ille, qui modo tribuitur propter gratiam, quae praesenti dispositioni respondet. Fieret ergo, si duorum hominum alter habuisset actus mille meritorios, ut unum, et alter unicum actum meritorium, etiam ut unum, et haberent aequalem dispositionem, quando resurgunt a peccato, resurgeret uterque ad aequalem gratiam, et gloriae meritum: quapropter alteri perirent omnia fere merita, ut de se constat. Non immoror in impugnandis variis modis, quibus haec sententia a suis Authoribus defenditur: ii m. ex dictis toto hoc capite, et praecedenti facile impugnari possunt. Nihil dee.

100 3a sententia breviter confutatur: si Deus solum tribueret gloriam, quae respondet merito, nec tribuat aliam gratiam, non remuneraret quae de condigno ei merito debet, vel non? si primum: ergo quoniam dicitur tenent illa merita, nihil tribuat gratiae propter illa, remunerabit hoc de condigno: consequens est contra Trid. sess. 6. can. 32., ubi dicitur, quod homo iustificatus bonis operibus vere mereatur

augm. grae, et glae: falso dicitur, homini reddi iustam mercedem sola collatione glae. Si dy: quod homo, postquam glam meretur, grae augm. de novo. Sic quod Deus augm. grae confert, quando fiunt opera, quamvis augm. glae reservet conferendum in alia vita, sibi de reparatione meritorum quoad hos effectus dici debet: nimirum ratione ipsorum statim reddi augm. grae, quamvis augm. glae differat. Quapropter, sic totum, et integrum complementum glae reddet ipsis meritis in alia vita, sic in praesenti totum, et integrum augm. grae reddet.

Confutat alterius ex Joëlis 2. versu 25., ubi Deus loquitur: Reddam vobis annos, quos comedit locusta, et bruchus etc.

Ad 1am solutio, quamvis satis probabilis, satis revera est exigua, quae allata sunt a n. 86. pro 3a conclusione. Et illo Joëlis supra allegato, atque ex illo Ezechielis 33. versu 12: Impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.

Caput quartum
Solvuntur objecta.

101 Primo, et praecipue objicitur. Contrario est dispositio, quam Deus requirit, ut homini peccata remittat, et gratiam infundat: sed solum conformiter homini quanta gratia infundit. Sed contritio potest esse aequalis in eo, qui nulla habuit merita, et in eo, qui plura habuit: ergo uterque recipiet aequalem gratiam; quod alteri confert ex pluribus titulis. Assumptum confirmat primo ex Tridentino sessione 6. cap. 7, ubi docet, iustitiam et gratiam infundi secundum propriam cuiusque dispositionem: nam eo loci loquens de Baptismo haec habet: Renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere iusti nominamur, et sumus, iustitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cuiusque dispositionem. Confirmatur 2o: nam dispositio debet esse proportionata formae, ad quam praeparat: Deus mihi, et natura in subjecto dispositionem producunt formam pro mensura dispositionis; sed dispositio illa non est proportionata grae, quae correrat meritis antiquis: ergo etc.

102 Respondeo distinguendo maiorem: gratia, quae correspondet illi dispositioni, ut est dispositio, concedo; alia, quae correspondet illi meritorum remorenti impedimentum, nego. Unde gratia, quae respondet dispositioni, ut est dispositio,

exit equalis in illis duobus hoibus; alia v. exit inequalis, et quoliter conferret diversis titulis. Ad 1. et 23 confros patet ex dictis: utraque m. nil aliud convincit, nisi infundi grãm illam, et iuxta statum presentem cuiusque dispos. quae rent dispoi, qua talis ē. Omnis p dispoo n fit pertinata in roe talis ad grãm quae ret praesens mihi; in proportionata ē, ut tollit impedim. conc. ibi dispensat loqui de grã, quae per se poenitenti infunditur intuitu dispois nunc posite, n de grã, quae confert per accidens ex poenitie: ex neque huius poenitia n se tret, ut dispoo, i mere, ut removens prohibens. Alr v. reo, dispos, intuitu cuius hic infundit tota illa grã, n ee solo actus contrioi, seu poenitie, v. tunc eis mihi praecedentibus, quae ut ca moralis possit hic, et nunc movere Deus ad pstus grae sibi correntis infundendus.

103 Objicit V.. Singulis operibus Xpti D. n ret premius diversus, v. ideo sic: quare illis oibus tribueret ides, v. diversis titulis, si Deus oia vellet afficere pmio: p eadem roe contingit in meritorum reviviscentia; ut scilt grã eadem, quae presens dispos confert, conferat v. propter merita antiqua. Confr: quod negat Deus grãm conferre hoi, q nulla prohabuit merita, ex n meritorum antiquorum, et attendendo ad ipsa; v. poie illa conferri hoi, q habuit antiqua merita, intuitu illorum: p diverso modo se hent ex huius merita; atque adeo moralis causis exercent. Sed hoc ē merita reviviscere: p stat optie illorum reviscentia, si conferat pmius ex duobus titulis adequatis.

104 Reo, omisso anti, nando eius. Ratio discrimis ē: neque quoliter opera Xpti Dni meret pmius de pote: unde n manet pmius diversus, quod ita reat operi V., ut n reat V. quod si pmius aliud restaret, quod n deberet V operi, n suffi remuneraret Deus illa duo opera, si n tribueret p singulis diversa pmia. At eis ita se heant iusti hois opera, ut singulis possit reddere pmius diversus, hoc illis ē conferendus. Et alioquin posset Deus n augere grãm, dum ut hent opera meritoria, v. diverso titulo conservare illam, quae ponitferat. Ad confros do ly syllus, et discrimen praepos subsumptae: v. hoc ē merita reviviscere, ita ut post reviviscentia, et alicuius momenti sit, sic; ita ut existiment, quasi n reviviscerent, condo. Videant dicta in 93. Ubi obiter advertas id, quod dicitur in argumto; grãm scilt conferri titulis adequatis: ex quo sic argumentor: p merita antiqua sufficiunt ad illam grãm. Patet. Sed quando duo sufficiunt

et meritum adaequale ordine praemium, si utrumque concurrat, dabit praemium duplicatum: quia merita non indigent poenitentia, ut disponatur, sed tantum ut tollat impedimentum. Constat: quod saepe merita non esse adaequata ritus gratiae, quae restituit.

105 Objicies 3°, non nullos ex Sanctis Patribus affirmare difficile esse, hos post lapsum redire in pristinum statum. Unde in decretis de poenitentia refertur dictum S. Hieronymi, quod sic habet: Cuicumque dignitatem divinae gratiae non custodiunt, contenti sint, animas salvare; reverti enim in pristinum statum post lapsum difficile est. Similia habet S. Augustinus, S. Chrysostomus, et alii. At vero statim nos, hos fallimus esse, cum per minimam poenitentiam, dicamus, hos ad magnam gratiam resurgere. Sed non, Sancti Patres per tras, et illas loquutiones non intelligere gratiam, et statum meritorum praecedentium, sed statum Ecclesiasticae dignitatis, ad quem contra canones restitui statim non solet is, qui peccavit, et poenitentiam agat, et hic sensus intenditur in decretis citatis.

106 Alii dicunt per statum pristinum intelligunt Patres non gratiam, et gratiam substantialem sanctitatis, sed quaedam accidentalia, ad quae etiam apud Deum non restituuntur lapsi, ut est immunitas a poena temporali, liberatio a pravis dispositionibus ex peccato relictis, restitutio in peculiarem illam familiaritatem cum Deo, ac speciales favores, et consolationes, quas ante lapsum forte a Deo accipere solebat, etc. Unde Regius Propheta post commissum, et peccati condonationem dicit Deo: redde mihi laetitiam salutaris tui etc. Unde nec Adamo iustitia originalis, quoad peculiarem rectitudinem in operando, fuit restituta, licet totam gratiam, et substantialem sanctitatem fuisse ei redditam plurimi affirment.

107 Objicies 4°. Gratia gerit in anima munus formae substantialis, cum sit radix supernaturalium virtutum, et constituat hominem, seu radicem vitae spiritualis; sed quaelibet forma, quae est nova, requirit dispositionem in subiecto proportionatam: ergo etiam illa gratia, quae redit ex antiquis meritis, habere debet talem dispositionem. Probatur consequentia: nam quod illa est eiusdem rationis cum alia gratia, quae conferenti disposita erat; namque anima, si iterum infundatur in corpus, requirit eandem dispositionem, quam requirebat, cum primum infusa est: ergo idem ordo contingit in amissa gratia. Sed non quaelibet remissa dispositio sufficit ad inductionem cuiuslibet, et infusionem gratiae: ergo non tota redit. Hoc argumento utuntur 3ae sententiae Patroni: sed, me iudice, idem probat, nihil gratiae conferri, nisi id, quod daret, etsi nulla praecessissent merita.

1

108 Reo disq. mi: requit ex na sua, ono mi: ex Divina instit., omitto mi. Omni g gra cregrat ad sui to introductos dispos, n illg requit ex na sua, ut ostendits effe ex duobq capitibq. 1. q queri, q baptizant, grq recipiunt sine aliqua dispoe. 2. q sto cessat ab illis actibq, qbq se disposuerat ad grq: nunc m. gra psistit sine dispoe aliqua. Sig gra ex na sua cregrezet dispos, n posset sine illa Dservari in anima: ut Dstat in eadg aia, qug neqt in corpq infundi, nec Dservari sine dispoe. Diversa igr rao e anime, et grq. Unde nat coa de dispoe psenti, q creshit gra. Ad sq pbq dico, utraq ee eigdq roi, et utraq poee reshi sine dispoe, qmvi nequeat infundi in adultis sine dispoe. Ad 2q pbq. Dstat, aliq ee roq aiq, cy nequeat Dservari in corpore, absente dispoe: nec debet morali dispoe, quali e aui penitentis, rigorose Dparari cy dispoe physica, ut forsan alibi dicemq.

Instant adversq auct. Trid.ni Sess. 6. cap. 7. docentis, unumq infundi grq sdy et coopeioq: p n animai pb pfoe, et infoe, qm sit pbpo, et infio dispois. Sed huic auct. satisfecimq in tbl, eaq immito affert: nq gra illa, qug dat pbpp antiqua mita, n dat pbpp psentq dispoq: bgc.m. in ordie ad illg revivisq n aliud facit, qm auferre obicq, quo ablato, redit gra pbpp antiqua mita. Unde Trid. n adduci adrq, q illud loqt de gra, qm no meret de novo nunc. Et certe si pportio servanda e, manifeste fit, infundi so illg grq portiong, qug infunderet, et si nulla pcessissent mita. Pet: nq dispois quantas so het pportiong ad illq, et n ad mq. Sq Dvincitr explo, q ipsi afferre solent corporis diafani, q recipit maiq, aut minq lumen, sdy q magis, aut minq diafanq e: p dispoo ad grq comparat cy diafaneitate; diafaneitas, qug sufft ad duos grus lucis inducendos, n sufft ad 3os, quorq duo infundant, et duo reshiant: p tbl. Sltr, 1. dispoo, qug sufft ad inductoq aiq in corpq, sufft ad inductoq duarq, 1. n. si hy: p et ad mq inductoq, si corpq sit illarq capax, et ad 3os, cy sint eigdq roi: p sltr. ad grq grq, quorq e capax aia. Si 2y: p n dabit maior gra, qm daret, si mita pcessissent.

Adde, p Sacram. ex opere operato intendi grq

ultra dispoes subti; cur ergo non redeunt in mitis? si dicas, hunc intendi ob merita Xpti, quae sunt aequalia esse infori mai. Contra manifeste: ergo etiam si dispo.. ... sit mir; quod tamen gra illa antiqua non datur juxta egos dispos, ... antiqua merita; haec autem sunt aequalia ei mai infori, nihil non dicemus, quod tu non dicas.
Contra 2° eventus: quia merita Xpti non sunt dispo subti, in quo recipit gra: ergo non est verum dicere, quod gra solo intendatur juxta dispos subti. Atque ob notabilis Suarez, et alios Thos., aut, qui poenitens se disponit ad gra, non esse dispos physicas, sed morales. Vero, quod dispoes physicae ad aliquam frm non sunt concurrunt in fieri, sed in facto esse talis frm: sed dispoes ... fra hois sic et nars, ut ea fra conservet; merita autem non durant physice, quamdiu durat gra: ergo non sunt dispoes physicae, sed morales, quae sicut moraliter causarunt gra, ita deinde moraliter perseverant in Dei acceptione, dici ~~nisi~~ iuxe opus poterunt moraliter esse perseverare. 2°, nam saepe Deus confert illa gra, non existunt physice illa opera, quae sunt dispoes ad illius infusionem per trid: etenim quo quis ... infusionis attros, et cum Spei se disponit ad Sacram. poenitentiae, accipit nam gram ... absolutionem ... et hoc mane vel voluisse ... Atque saepe illa attritio, illi aut, quae hoc disponit, non existunt in ultimo instanti, quo complet absolutio, et confert gra (ut oes fatent, fieri posse, et saepe reipsa fieri) quod poenitens tunc est distractus ..., aut quod ... alienus a sensibus: potest enim ... confessio ante data absolutionem amittere ... adhuc m. e capax absolvi: ergo illi ... non sunt dispoes physica, sed morales. Sed; quod repugnat aliquid non existens physice esse physice dispos, maxime post notabilem morg.. concurrunt igitur illi aut non physice, sed in genere moris, et meritorie ad gra, quam Deus potest dare gratis, scilicet ex mitis.

109

Objicit 5°. Si tota gra deperdita, atque oes huius supernales virtutes integre redituerent, hoc resurgeret ad magis gra, et infiores huius, quam fuerant ante lapsum; sed hoc est falsum: ergo. Mai constat, et min probatur. 1°, nam experientia constat, hos, qui lapsi sunt, et diu iacuerunt in pecco, non sentire tantam facultatem in bonis operibus, quantam ante lapsum, neque tantum fervorem. 2°, quod ... hoc esset magis Deo gratus, et ... magis Deo familiaris. Quis autem credat, hos, qui diu iacuerat in multis sceleribus, et resurgeret per contros valde remissos, statim credere ad maiorem

cum Deo familiaritate. 3°, mortificatio minor e poena pecci: si sit in hac vita poena remittit, ita n integre reviviscant merita. 4°, q ig sequeret, hoies salvari semp cum maxa gra, qm in hac vita habuit; et coens vel dãnatus Parisijs; nã, ut refert Maior in 4° dist. 22. q. 10., hec ppõ dãnata e, q scilt hoo orict à Deo in vltimo statu gre, qm habuit in hac vita. 5°, q expediret hoi peccasse, siqdem ig lucru reportaret ex pecco; qqqudes ad mag gra, et meliore statu resurgeret.

Deo nando mg. Ad 1g

pbos dico, id pvenire ex eo, q traxerit vehementes cogitões pravas, et virtuti contrarias, quæ cant magnã diff.tes in exercitio virtutu. Et si perfecti viri cadant ex humana frag., et statim resurgant, mag potius sentiunt facil.tes, qm antea. Ad 2g dico, q, qmvis hõ sit Deo magis gratus, et familiaris substãlr, n tn exeo statu illi Deus offert vberiora auxia, quæ Deus liberalr offert alijs, q hent æquale gra, et peccu n comiserunt: cum hæc auxia deficiant, n experit hoo fervorem, et devotionem, quæ diu solent familiaritas accidalr cum Deo: pfertim si impediant à vitiosis habitibus. Ad 3g liquet ex dictis, totã illã poenã remitti: nã alias plus puniret huius, q plurima habuit merita, qm q nulla habuit. Pretea, q ig peccu extinqueret oio aliqua merita. Ad 4g ido sequelã: illa et ppio, quæ dãnata e à Parisiis, n meret censura; q imo verissa e, si loquat de solis electis; falsissa tn, si velint e regros vozari à Deo, siq. si in statu optimo, aut in statu insignis gre, atq adeo salvari.

160

Ad 5g reo, numqm peccu

pse expedisse vlli, lt indirecte, et ocasionalr multi ad altiores sanctitatis grads pvenerint, qm n comisso pecco illo unqm pvenissent, cum inde ocasios sumant plurimos, et insignes varias virtutu aus exercendi, vt controis, hum., et sanctionis, ac severioris vite statum suscipi. : peccu in pse, et pr nemini expedit, et obe plurimu, tum q spoliat hoe gra, ac virtutibus supnalibus, reddit inimicu Deo, eiq odibile, damnoi gthg obnoxiu, relinqt e pravas dispoes in aia peccoris, et obligoe ad poenas temporales, e port resipiscentiã; imo ea e, cur opera oia, quæ, dum met peccu fiunt, sine fructu

perpetuo sint, qq aliàs magnu grã, ac glã cumulu sibi iste ille acqui=sisset.

VII. Sed potest pote pecc per m obri, ingtu sclt hõ considerando id tmgm q malu, illud aversat. Vnde S. Th. 3. pte. q. 89. art. 2.° ad 4, ait, ipsi pecc nnulli cedere in bu, quatq postea firmig in gra perseverant. Et ad hoc citat S. Aug. lib. de Correctoe, et gra; cap. 9. in illa verba Pauli ad Rom. 8: Diligentib Deu oia cooperant in bonu. Atq hoc argutu aeque urget, sive mita reviviscant, sive n. Ut sigs ante illa mita peccaret; posset nq inde occõs sumere hos, et alios siles actq exercendi.

VIII. Objicit 6.° Ex nra sa minuit hõib peccandi timor, redduntq proclivores in pecca; persuae sigde recuperandi grã oes pristinq quqq à pecco resurgant, committent facile quqcq pecca: Tõ, quia recta rao postulat, ut q gravissi iniuriis alteru affecit, n redeat ofeit in eqde sio benevolentiq, et grq antiquq; d eo ipse tota gra integra n pote reddi hoi statq, atq iusificat: p tt. Reo, ex nra sa n minui directe, et p se peccandi timorẽ hoib prudentib, recteque stentib motiva Dinq Bonitatis, ac fidelitatis: potig p se, et directe ipsi auget filialis timor offendendi Deu adeò Bonu, et fidelẽ. Auget lapsi motivu ad pœnitiã, silt spes recuperandi grq oes amissq. Cd à aliq adeò perversi sint, ut his motivis abutant ad faciliq peccandu, nil derogat Dinq bonitati, ac fidelitati; ipsisq Deq rebit: Numq oculq tuus nequq e, q ego bonq su? Ad 1.3 reo nando mq: potig m. recta rao postulat, ut cui remissa st oia pecca, redeat in pristinq amicitiq.

VIIII. Objicit 8.° Gra collata p Sacram. gratis offert: p n reparat, quantuis hõ à pecco resurgat. Pbt coa: nq repao fit ex na miti, atq adeò ex iustia: p ubi n inpedit rao meriti, nec dabit reparatio grq deperditq. Offr: q alr possemq asserere, reviviscere opera, quq facta st ab hoe n iusto.

Reo nando coq. Ad pbq dicendu, reparaoq mitoru fieri ex na ipsa, supposita liberali condoue pecci; reparaoq d illiq grq, quq gratis collata fuerat, fieri ex psa remissoe pecci, et q Deq velit liberalr, peccato

remissio, quod est duntaxat impedimentum, ut gratia conservetur, statim omnia se habent sicut prius. Sicut igitur ex liberalitate fuerat conservanda gratia illa, si peccatum non fuisset commissum, sic ex eadem rediit, remisso peccato, quod fuit impedimentum. Adde, gratiam illam rediisse ex meritis Christi D., ut supra diximus. Ad 2.um negatur sequela; sicut enim per illa opera, tamquam per dispositiones, non infundit Deus aliquid, ita nec rediit. Oppositum contingit in Sacramentis, quae gratiam conferunt ex opere operato. Quamvis vero Beati in Patria gaudeant de ijs operibus; illud tamen gaudium non est praemium, sed passio consecuta ex visione Dei, et memoria operum, quae sciunt se Deo placuisse.

Caput 5um

Discutiuntur quaedam alia de meritorum reviviscentia.

114 Dubitas 1º: si homini, qui post multa bona opera in peccatum lapsus est, Deus extra rem condonaret peccatum illud, nullam gratiam infundendo, num tunc merita reviviscerent? Responsio affirmativa mihi probabilis videtur: cum enim peccatum sit obex, et impedimentum, quominus merita reviviscant, sive habeant vim suam expeditam ad praemium, illo ablato nihil impedit, quominus vim illam exerant: sicut in rebus physicis contingit, quae ablato obice, statim effectus suos producunt, ut luminosum remoto corpore opaco producit lucem, lapis ablato impedimento cadit.

115 Quod vero a communi Authores ad reviviscentiam meritorum requirunt gratiam in subiecto, ideo est, quia sine gratia peccatum mortale de facto numquam remittitur, et consequenter obex sine ea non tollitur. Si quis tamen, adhuc ut merita reviviscant, exigat ultra peccati remissionem, infusionem etiam gratiae, dicatque, sicut adhuc ut merita valent ius ad praemium, requirit gratia in subiecto, per quam reddatur ordinis supernaturalis, et persona Deo grata, ita etiam ut merita habitualiter cum hac sua denominatione expedita remaneant, requiri similiter gratiam in subiecto, non loquetur sine fundamento: id tamen non esse necessarium, iam insinuavimus supra nº 69, et 97, nam ad reviviscentiam sufficit, si impedimentum tollatur.

116 Dubitas 2º. Si Deus aliquem ex inferno educeret, et corpori uniens daret homini illi spatium poenitentiae, num tunc antiqua eius merita reviviscerent? Resp., mihi verisimile esse, fore, ut reviviscerent, posita poenitentia, et gratia per eam recepta, idque ex divina, saltem impropria, seu conditionali, meritorum

exigentia. Suadet: illa namq mita n fuerunt plane mortua; num hō ille n fuit ōrō 9shitq in tiō; num q Deq n statuit abte ijs ndare pmiy: fuit m. hō ille post resuscitōq het ōrq, seu loui p acq novos merendi novy pmiy grē, et glē (ut Lazaro mait, q post resuscitōq plurimos elicuit acq mitorios: q) ē de Enoch, et Elia docent coiq AA.es nempe fore, ut advq aliq. redeant, et staty mortalq, ac mortali modo itery intr hōes degant, et mereant]: q poterunt eiq mita antiqua revivscere. N. m. video, cur possit, n obstante morte, here qr nova mita, et n possint reviscere antiqua. illis a, q st p abtq stq, et decry Dei in inferno, mita st mortua; q plane st in tiō, et Deq ob finalq inpoeniteq het abtq decry, nunqm dandi prioribq mitis pmiy.

117 Dubitas 3o. Si Deq hōq, l. Angy, q mita aliqua prius habuisset, annihilaret, et postea reproduceret, utry mita redirent? Sile solet rogari cū peccy, utry sclt cy subito annihilato, et postea reproducto redeat? Probabile det, fore, ut in eo cu mita reviscant: verē m. hō ille diceret multa bona opera exercuisse, et ob illa cœly pmeruisse: cy q hęc denominao moralis eū pctat, n obstante, q sit fuerit destructq, qui ē verē dicent mita in ipso habere valorē suy moralq in orde ad pmiy. Nihilomq censeo, nil cū hoc poee statui, cy id maxe pendeat ā Vol.te Dvina nobis ignota. Nec vera in psenti qgm refert, qd in his casibq methaphis fieret.

118 Dubitas 4o, quęnq sit mens D. Thō. in psenti diff.e Card. de Lugo de Poenitā det, valdē ēe dubiq, ut colligr ex multiplici, et varia DD.q intrpoe. P.r Sz hūe fatet, sq S.ti Thō. ēe obscurq, et ibi difficilq, et minq accurate respondisse in hoc loco, lt alibi, verq fortasse de hoc puncto drq, supponeret, ut ex alijs eiq locis colligere conat P.er Sz. Verisile iudico, S.tq Thō.3 locutq fuisse r alia pria sua, qm docuerat, p acis remissos n augeri habitq cha.tis, l. saltq n dari statq illius augry, donec eliceret hō aliquq acy intensiorq. Ast cy loci

19 S.a ppp auct.s Conc. Trid.ni oppositu doceat, n mixu, q en iys e, quae ex illo paio sequent, diffili appareat S.ti Th. dra. Et haec p mitray verisita dicta suffiant.

Disputatio V.a

V.r p subsequens pecc.y pecca redeant sel remissa?

Vidimus, sic virtute poenit.e pecca remitti, ut redeant antiqua merita tam, qm si pecca remissa n fuissent. Mo rogat, vtru remissio peccoru ita fiat virtute poenit.e, ut qmvis ho de novo committat pecc.u, ita se heat, ac si alia n commisisset: an v alr eveniat, ita nimiru, ut iq itery incipiant imputari pecca, quae remissa fuerant?

Caput 1.u

Q de facto tenendu sit,

Statuit.

119 N quaerimus, vtru ios n aui pecci, q sel fuit pductu, possit reproduci, et hoc sic pecc.y remissi redire: hoc m. diff. cois e sibi actu, imo, et ver.s qbezq, de qq vniversi disputant Phi, an sel destructu redire nali possint. Nec itq quaerimus, si Deus annihilaret hoes, aut Angly, q peccaverat, eosq denuo reproduceret, vtru ey iys sal redirent pecca n remissa, quae prius commiserant: hoc m. lt à multis concedat, huiq in loco n e. Sed igr quaerimus, an postqm pecca remissa s.t quoad reatu culpae, et timuly odij, si ho de novo peccet, redeat reatu culpae, et timul.s ille odij, ita ut Deus odio heat ey hoe n id roe pecci de novo commissi, d e intuitu peccoru priory, et sel dimissoru?

120 Affirmaunt antiqui nonnulli vniversi, ut Hugo de S.to Victore, Gratiang, Guillelmus Par., et inclinabat Mag. Sary apud P.s Vasqz. Alij apud S.ty Bonav. limitaverunt ad 4.or genera peccory, p quae volebant, redire priora pecca, quae iys versib.s comprehendebant:

Fratres odit, apostatha fit, spernitq fateri,
Poenituisse piget; pristina culpa redit.

orenti sit hec Vr, odiu, et crudelitas in pxy: apostasia: contemptus confessionis: detestatio, seu impositio facta aliqua pœnitentia.

121 Dicendum est, stante lege ordinaria pecca semel dimissa, neq quoad culpam redire, neq quoad pœnam, per subsequens peccatum, cuiuscumque illud sit. Ita S. Th. q. 88. art. 1., S. Bonav. q. 1., Scotus q. 1., Durandus eadem q., Doctores Suarez, Vasquez, Conink, Oviedo, et plurimi alij. Adeo certa est ista conclusio, ut alij existiment, esse de fide. Dixi stante lege ordinaria, si Deus peccatum committat post iustificationem, et puniendus sit pœna, non haec erit mensuranda ex peccatis prioribus, sed illa redirent, saltem quoad pœnam; sed erit mensuranda ex peccato, quod denuo committit.

122 Voluntate expresse auctoritate
Delatij in quadam Ep. Decretali, quae refertur de Pœnitentia distinctione 4. canone, Divina, et V. q. 4. can. Si illis, ubi haec verba habentur: Divina Clementia dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patitur. Item auctoritate S. Prosperi, Augustini discipuli ad capitula Gallorum in responsione ad 2: Qui, inquit, recedit à Christo, et alienus à gratia, finit hanc vitam, quid in perditionem cadit? „
Sed non in quod remissum est, recidit. Quid clarius? Unde merito Glossa dis- „
tinctione illa 4. sic inquit: Expresse docet iste, quod peccata non redeant. Igitur, quomodo illi
qui labuntur, iterum damnentur, eadem pœna, qua damnarentur, si originale, et
actualia non essent remissa, sed non propter originale, et alia actualia remissa damnantur, sed propter novum peccatum, in quod labuntur.

123 Suffragatur etiam ratio: Nam Deus per pœnitentiam sic peccata remittit, ut illa omnino deleat, et extinguat, ut patet ex multis Scripturae locis: Isaiae 1: Si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et Ps. 102: Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras: mitto alia: ergo peccata semel remissa nequaquam redeunt per subsequens scelus. Neque oppositum suadent ea Scripturae testimonia, in quibus iustorum peccata tegi, et à Christo operiri dicuntur: si enim aliquid contra nos probarent, probarent utique Haereticorum errorem à Tridentino Concilio damnatum; peccata nempe non deleri in iustificatione, sed tantum tegi. Dicendum ergo est, illis verbis significari metaphorice veram, et perfectam remissionem peccati. Videatur Maldonatus Ver. supra cap.

18 Matthei; ubi recte explat parabolã Dñi remittentis debitum, q̃ servo dimiserat.

124 Ubi a D. Aug. oppositum docere vr, ut in lib. V. de Baptismo contra Donatistas, asserendo e, ibi n loqui ex propria sña, sed ex sña Donatistarum argumentum sumere ad hos. Imò, alij e PP. q citant distinct. 4. de Pœnitentia, indicantes, pecca semel remissa redire p subsequens, illig. si de reditu sdo q, ut asserit à S. Tho., et eâ sña, quæ in hoc sr illigit quoque PP. pronuntiata. Redire à pecca sdo q (quoad præsens attet) nihil aliud e, qm redire sdu prata generica, in q. conveniunt cu pecco subsequenti, et in quo illa inveniunt: frequenter enj, et vulgari loq. mo dicitr, aliqd redire, qd ei succedit aliqd sile: sic dicimq redire febrej, redire pluviq, redire hyemem, et silia. In ijs denique Scriptu locis, in qq. Deg dicitr, data occasone, recordari peccorum, pun. ea, quæ remissa iã erant, sermo solo e de peccis n remissis quoad aliqm pœnã, qm cu Deg differt, oblivisci vr peccorum, sed nobis alijs sceleribus provocatus, ea cu his punit severe.

125 Dñi porro ad 123 oppr e auct. Tridentini ibi allegati, et anathemate damnantis eos, q asserunt, pecca n omnio deleri, aut extingui; sed tegi solo, aut radi: sed Deg p pœnitentiã sic pecca remittit, ut illa omnio deleat, et extinguat: ergo nequeunt p subsequens peccum redire. Pat cõa; qd ig n manerent pecca omnio extincta, atque deleta, sed tecta dumtaxat, et mortificata. Urget: qd rõe huius remissionis sic pecca delent omnio, et extinguent, ut hõ ita se hẽat, ac si nunqm peccum commisisset, qm ad id attet, qd dicat in pecco ẽe, et ætnâ pœnâ dignus: ergo pecca commissa n redeunt. Distat illaõ: secus m. n ita se hẽret hõ, atque si nunqm peccum commisisset. Explo: si hõ peccum n commisisset, solo damnaret hoc peccum, qd mõ committit; sed rõe remissionis ita se hẽt, atque si nunqm peccum commisisset: ergo solo damnabit propter peccum, qd denuò committit, et rõe illius dumtaxat dicet peccor, et inimicus Dei, et dignus pœnâ ætnâ.

126 Idque ipsum urgeo adhuc, et explo. Si hõ de condigno satisfaceret p peccis præteritis, et quoad culpã, et quoad pœnã (p põle, l. impole)

illa n' redirent p subsequens: q quamvis Deus liberaliter pecca remittat, illa
n' redeunt p subsequens. Ans, quamquam manifestus e, suadet exemplo hois,
q solveret 100 aureos, quos debebat, q quamvis dare novum contraheret debitum
aliorum 100, n' denuo fieret debitor illorum 100, quos solverat, ut de se constat.
Sicut q iste n' fit denuo debitor aureorum 100, nec ille hō, q satisfecisset de condigno p peccatis,
et quoad culpam, et quoad paenam, posset fieri denuo peccator, inimicus Dei, et irae
dignus, rōe illorum peccatorum, p qq ad aequalitatem supponitur satisfecisse. Coa e pbr: q etsi
remissio fiat liberalis, eundem praestat effectum, q praestaret ex condigna satisfone, ut supra
vidimus nō 56: q etc.

127 Adde, q licet quoad hois remissio illa pecci sit liberalis, et ex
misericordia, tn quoad Xpi D. e de condigno, atq ex iustitia: nam ad illam remissionem
applicantur merita nostri Redemptoris, quae debitum superant: q. l. ex hoc capite nequeunt
redire illa pecca p subsequens, qq sit, quamquam redirent, si remissio sic foret li=
beralis, ut nullius quoad eet de condigno, et iustitia. Praeterea probabile e, hoīs posse de
condigno, et ad aequalitatem satisfacere p pecco veniali, quoad culpam, et paenam: q
n' redibit peccatum veniale p subsequens. Pbr coa: q alias Deus bis exigeret ab
hoe satisfonem duplam, quarum quaelibet seorsum ad satisfaciendum sufficeret. Verum e, Deum
posse, hoi infligere malum illud, q sufficeret ad satisfonem condignam; n' tamen infli=
geret in punitionem pecci, cuius iam sufficiens punitio sit; d q Deus supremus e, et posse
creaturae addicere malo paenam, quamvis illa nihil deliquerit. Demum, licet pura
crea nequeat satisfacere ad aequalitatem p mortali, aut paena aeterna, tn peccatum mor=
tale sic abolet, et extinguitur p paenitentiam ex Xpi meritis, ut perfectius multum abo=
leat, et extinguat, quam si peccator ex propriis meritis condignam, et aequalentem satisfonem
offerret: q etc.

128 Pbr 3° concludo. Si pecca semel remissa redirent p subsequens,
hō teneretur iterum confiteri pecca, quae Sacramenti virtute remissa sunt; d hoc
dici n' potest: q. Mior e certa, et maior sequella pbr: nam necesse e, hoīs de=
nuo consequi remissionem illorum peccatorum, quae redeunt p subsequens: q tenetur
illorum remissionem procurare. Sed illa n' e obtinenda, nisi p Sacramentum confes=
sionis in re, vel in voto: q etc. Mior haec subsumpta probatur: q pecca hois Bapti=
zati remittuntur aut p contritionem, aut p attritionem cum Sacram, et n' alia rōe; d qq dicat, [illegible]

teneret, illa ɔfiteri. Mr ostendit; q. si n poss. habere ɔtriq, teneret apponere attriq cu Sacram. si heat ɔtriq, hic n remittit, nisi p Sacram. in voto: q noa illorq peccorq remissio fieret p Sacram. in voto; ac pte sub illis onere. Nec pote dici, remissioq illq nonq fieri virtute Sacram., p q d. facta e: nq alias Sacram. idq n praesentq sufficeret ad remissioq peccq puendq, qmvi ipsq n regetat.

Caput 2y.

Quid sdy poq abtq dicendum sit?

129 Restat dicendq, an de poa abta possit peccq abte dimissq redire quoad reatq culpq, l. poenq? Affirmant Scotq, Valentia, Arr., et probabile iudicat Coninck. Sed meliq nant Vasqq, Lugo, Oviedo, Pallavicino, Esparza, Hautnoldq, et alij.

130 Dico l., pecca abte remissa redire nequeunt quoad culpq e de poa abta. Pbr l: implicat. m. zadictq, debitq oio solutq redire, qmvi ho nonq debitq gabat: p. Aus certq ex terminis apparet: aliai ex iustitia posset repeti debitum q oio solutq e absq aliqua ɔdoe, q e manifeste falsq; p solutioq siqdq sic extingr obligao, ac si nunqm fuisset: obligao a, quq nunqm extitit, exigi n pote, et de se ɔstat. Coa e przbr: nq l. ho satisfacit adaequalr p peccq, l. n, d liberalr remittit? Sed quacuq roe sic peccqr se het, ac si nunqm peccq ɔmisisset: p. Mr ostendit: q abte, et simplr peccq e remissq sine ɔdone aliqua: p 4a.

Id, q sic explat. Siq abte, et simplr debitq Pro remisisset, Pxq n posset ee obligatq ad solutioq illq, qmvi debitq nonq ɔtraheret: q q idq oio ɔtingit ex liberali debiti ɔdone, ac p solutioq ɔdigna. Sed neqt de poa abta Pxq denuo ee obligatq ex iustitia solvere iterq debitq iq oio solutq: seq nqq teneret ex iustitia n so ponere aequalr, d superare debitq: p neqt, e, p abtq poq, redire debitq liberalr remissq absque aliqua ɔdoe. Itaq quantumvis ho nonq ɔmittat peccq, n poterit ee in pecco antiquo rel remissio.

131 Pbr l: nq sive p infusioq grae, l., sive per ɔdonoq extraeq, peccq vere destruat, et n tegat so, seu n imputet (et

loquunt. Hæretici) ad hoc, ut redeat, det iterum producere; sed homo illud iterum non producit, nisi iterum peccando, nunc autem non peccatum committit, et de hoc non procedit quod Deus sed non posse illud per se iterum producere: ergo etc.

132 Probatur 3.º: nam inter homines, si unus, alteri debitum, aut offensam remittat, postea, licet velit, non posse efficere, ut prior obligatio redeat, nec hominem illum sibi iterum debitorem constituere, quantumcumque millies eum remissionis factæ pœniteat. Unde licet Deus (quod omnino implicat) esset mutabilis, posset quo prioris voluntatis retractare, adhuc non posset hominem denuo peccatorem constituere, cum hoc pendeat ab ipsa voluntate hominis: sicque affirmo si id vellet in eo in impossibili Deus, non esset: ergo etc.

Dices: videri in hoc in impossibili fore peccatum habituale: esset enim actus peccati præteriti, et non condonatus; hic autem est conceptus peccati habitualis: ergo.

133 Respondeo negando, et probatur. Vel concessio: nam peccatum habituale est actus præteritus non condonatus; sed hic non est actus præteritus non condonatus: ergo. Probatur minor: ut actus præteritus denominari possit non condonatus simpliciter, numquam debuit condonatus esse illum versari: sic enim simpliciter dici non posset non condonatus, seu numquam condonatus, quod est conceptus peccati habitualis: sic enim actus ille semel fuit condonatus, fuit etiam sublatum peccatum habituale. Sicut ut offensa inter homines censeatur manere, debet numquam fuisse condonata: et si quis post 1. compensationem condignam, 1. condonationem offensæ, nulla nova offensa commissa, susciperet cum alio inimicitias, censeret irrationabiliter irasci.

Hoc argumentum, ut diximus, procedit, ex admissio, quod Deus posset voluntatem suam mutare: simul hoc, sicut plane debet, negetur, argumentum absque omni controversia probat intentum.

134 Dico V.: neque redire posse quoad pœnam simpliciter, et absolute remissam. Conclusio plane deducitur ex præmissis, et ulterius suadetur: nam pœna absolute, et simpliciter remissa: ergo redire nequit per peccatum subsequens. Sicut enim quis satisfecisset ex toto, pro pœna, quæ debetur pro peccato, quamvis denuo aliud committere, non posset iterum vocari ad pœnam, pro qua integre, et omnino satisfecit: alias nullus esset punitionis, quod satisfecisset pro pœna, quod iterum impleat. Ita argumenti vis clarius affulgeat, demus pro posse, seu impossibile, quod ante iudicium peccatum pœnas tulerit, quæ pro peccato ...

debent, et in ea quante, qua debent, constat manifeste non posse tunc iuste ab illo poenas iterum exigi; quod eadem persona ratio est, cum homo satisfaciat ad aequalitatem poenis, seu illae remittant absolute, et simpliciter: nequit peccatum remissum redire per subsequens quoad poenam, quae simpliciter, et absolute remissa fuerit.

Caput 3um

Respondetur ad arguta

135 ...um; atque celebre desumitur ex parabola illa, quae habetur Matthaei 18, in qua debitum remissum iam, et condonatum, iterum à Domino exigitur, quia servus noluit conservo remittere debitum longe minus: et parabola his verbis concludit: Sic et Pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis, unusquisque fratri suo de cordibus vestris etc.: ergo redeunt peccata remissa, saltem quando fratribus remittere nolumus, quae in nos peccaverunt. Confirmatur ex aliis locis, in quibus videtur Deus peccata iam semel dimissa in memoriam revocare. Ps. 78: Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum. Ps. 108: In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini: etc.

136 Mitto varias solutiones, quibus hoc argumentum ab Auctoribus excipitur, brevique cum Patre Maldonato, et Patre Vasquez respondeo, finem ibi à Christo Domino intentum esse, ut peccata proximis remittamus, et quod sciant homines, Deum severe animadversurum esse in eos, qui aliter fecerint, aut non remittendo peccata, in quae postea labantur, vel promittendo, ut labantur in peccata similia iis, quae remissa iam fuerant, vel non condonando praeterita debita, quorum solutio dilata fuerat, non vero non extincta. Insuper, non oportet in parabolis, ut omnia, quae illis afferuntur, exacte adaptentur ad id, quod per eas intendit significari: alias ex parabola villici iniquitatis disceremus facere eleemosynas ex furtiva pecunia. Unde ex dicta parabola deduci non debet, peccata semel à Deo remissa iterum imputari. Ad confirmationem, Lt. remissa n. 124, respondeo, iis locis sermonem esse de peccatis non omnino remissis, saltem quoad aliquam poenam temporalem, quorum Deus dicitur oblivisci, dum punire differt, et nobis peccatoribus antiqua cum his gravius punit.

137 Dicitur. Peccatum mortale, quod remittitur, nihil aliud est, quam

privao grę; ergo qui remittit novũ peccũ, redit eadẽ nũ grę privao: ergo redit idẽ nũ peccũ remissũ. Mar prob: quia peccũ habituale n̄ pōt ēē aliud, qm privao grę. Reo nãdo ma, et ei probm n. m. consistit habitualitas pecci in privoe grę, ut satis probavimus in ttu. de pecc. agentes de pecco habituali, quo lectorẽ remitto. Igr grę privao ē effs pecci, et pœna illi, stat coẽ, et meliũ sq, n̄ ẽ illi essẽ.

138 Hinc vero 3ũ argũtũ efficitr. Privao grę ē pœna pecci; ergo redit eadẽ nũ privao pro sequens peccũ: ergo redit peccũ antiquũ, saltẽ quoad pœnã. Sibr, pro novũ peccũ incurrit hõ pœnã damni eidẽ oblit, scilt carentiã Beatudinis, imò et eidẽ stals, et pœnã istã sq eadẽ oio. Quid nam incommodi ē, puniri hoẽ eadẽ nũ pœna propter novũ peccũ, quã foret puniendũ propter antiquũ?

139 Reo disq. coens: redit saltẽ quoad pœnã; idẽ, pœna eadẽ incurrit propter antiquũ; idẽ, pœna eadẽ incurrit propter novũ dytaxat, quo cogẽ stãq novũ peccũ potuit prius remitti, qm antiquũ: sicut ẽ illi deberet pœna illa propter ipsũ sõ, sic oĩno, quamvis post antiquũ remittat, eadẽ roe illi deberet, illa pœna, quamvis peccũ antiquũ numqm fuisset remissũ, aut remittendũ. Unde patet ad id, quod addit: quo nos libenter, eidẽ ēē pœnã damni oblit, et eidẽ pōẽ ēē stals; ergo nõ, infligendã ēē propter peccũ antiquũ. Quare miror, quosdã hoc argũto adeò pressos fuisse, ut ad illi solvẽ plane narent, redire eidẽ nũ privoẽ grę, aut carentiã Beatudinis. Conqueoẽ 1º, quia Phi coiter dicant, negre ēē duplicẽ carentiã eidẽ stl. 2º, quia eadẽ nũ pœna stls infligi pōẽ pro pecco consenti eidẽ gravitatis, quę pœna infligenda foret pro antiquo, si illud n̄ remitteret. Quid in hoc dest?

14 4ũ argũtũ. Pōẽ quis abdicare à se iũ sub mõ (ut loquunt Iuristę) hoẽ, cũ adiecto pacto, seu condoẽ, ut si hoc, vel illud fiat, redeat illud iũ: v.g. possũ donare fundũ alicui, et cũ hac condoẽ, ut ipso defuncto redeat ad me iũ fundi: ergo ē pōẽ Deũ abdicare iũ ad odiũ propter peccũ A, et cũ hac adiecta condoẽ, seu modificoẽ, ut si de novo peccet hõ, redeat iũ ad odiũ propter peccũ A. Imprĩs reo, quamvis darent oĩa, quę argũtũ ostendit, nĩl faceret contra nos, quod tractũ sõ, asserimus, redire n̄ pōẽ peccũ remissũ abẽ, et simplr, et absq condoẽ aliquã

n̄ q̄ dependr à ɔdõe, de quo in sequenti capite.

191 Rēo V. nando coꝫ, et paritatꝫ. Diffᵗᵃˢ. ē hæc: cur ad fundū poté redire scit. destructū, q̄ poté dari novꝫ titulꝫ, ex quo resultet tale iꝫ: nā eadē res poté acqri sæpiꝫ, q̄ sempr ex novo titulo: v.g. fundꝫ iꝫ ē meꝫ ex donōe, emptiōe, hæreditate &c. Si illū vendo, desinit ēē meꝫ. si iterū emo, iterū ē meꝫ titulo emptoris. Sic in nrō proposito, antequam fundū donarē, habebam iꝫ titulo hæreditatis v.g.; postea v̄, q̄ donatariꝫ moriẗ, acqro iꝫ, n̄ titulo hæreditatis, q̄ iꝫ ē extinctꝫ, q̄ titulo conventionis inter donatorē, et donatariū: ꝑ iꝫ ē aliud iꝫ, quam iꝫ prius: nā titulꝫ, et iꝫ sunt rō̄ idē, et tūr sunt diversa ratabilia. At q̄ titulꝫ, et iꝫ ad odium propter peccū A n̄ poté ēē aliꝫ, quam ipsū peccū A existens: quare, si scit. hīc titꝫ ē destructꝫ, n̄ poté redire iꝫ ad odiū propter peccū A, q̄ n̄ poté redire ipsū peccū A:

192 Hinc constat, quare demerita n̄ redeant per subsequens peccū, quamvis redeant merita per subsequentē pœnitiā. Differentiā, q̄ demerita tam quoad culpā, quam quoad pœnā æternā oīo extinguunt per infusionē grē, et remissionē illarū. Unde, ut redirent, deberent ab hōe reproduci, aut à solo Deo: at neutro à reproduci diximꝫ. Redeunt v̄ merita quoad efficaciā in actu 2°, q̄ eꝫ n̄ sint extincta, q̄ tūr impedita, ablato pecci obice, et supposita ex pte Dei promissione de eorū retributiōe, iterū manent digna præmio.

Caput 4ᵘᵐ

An possint demerita reviviscere, si conditionate in alia præsentia remitterentur?

193 Nulli, maxē ex RR.ᶦˢ, existimant, nullā ēē repugnā in eo, q̄ remittat peccū sub condōe, sive quoad culpā, sive quoad pœnā; ac proinde posse redire peccā remissa per subsequens peccū: n. m. repugnat, inquiunt, hac rōe remitti peccū, ut Deꝫ asserat: Ego tibi peccū remitto; si novū n̄ admittas. qua rōe in humanis hō poté alteri remittere debitū sub condōe, q̄ hō præstet obsequiū, q̄ si n̄ præstet obsequiū, redibit reditꝫ, et poterit iꝫ exigi iterū, quꝫ negaret exigi, si præstaret obsequiū: ꝑ eadē rōe, si denuò peccū committas, iꝫ hō rapi poterit ad pœnā

atq suppliu, q remissu fuerat sub illa ɔdōe, q nouu pecc̄u n admitteret. Sī:
ng pote optē Deg velle n punire pecc̄u; mo n addat nouu pecc̄u; et velle, sino=
nu addat, vtruq penis debitis afficere: ꝑ ttᵃ.

194 Iudico, poēe qdꝫ Deū ɔdatē ttu remittere pecc̄u, & nū, q eo ipso poſsit pecc̄u A remissu redire ꝑ pecc̄u B. 1ᵒ ɔdōis ꝓ in sequenti nᵒ declarabit. 2ᵒ ꝓbo: vt verificet, modo redit in insti C pecc̄u A ig remissu, opꝫ ē, q verificet, pecc̄u A Pri in omni anti insti ad instans C erat remissu: ꝑ opꝫ ē ē, q verificet, pecc̄u A Pri erat abte remissu. Pet coā: vt m. pecc̄u dicat remissu, necesse ē, q sit abte re=
missu: ꝑ n suffit, q omni antea ēet ttu ɔdatē remissu. Ɔfᵃo: de facto contingē, pecc̄u A Pri n redire ꝑ pecc̄u B sequens; & hoc fiu ēet, si sufficeret ɔdata remissio: ꝑ ɔdionata remissio n suffit. Proto mg: cū quo Pāg heri ɔmisisset pecc̄u A, et impœnitens pseverans, et habitualr peccor hodie ɔ=
mittat pecc̄u B, pecc̄u A de facto erat ɔdatē remissu à Deo ꝑ ɔdatu
acceptu mitru Xpi D.; sub ista ɔdōe, alijsq dispunitive, si Pāg ɔtros
debitg eliciat de pecco A acceptato satisfos ɔdigna Xlum. Xpi ꝑ eo
pecco mihi oblatꝫ: ꝑ si sufficeret ad hoc, vt pecc̄u A rediret A se
quens B, q ēet ɔdatē remissu à Deo, in hoc cū de facto rediret pecc̄u
A; & hoc ē absurdū: ꝑ ttᵃ.

195 Ad argutū ɔmissu nᵒ 193 dico, mᵗpl poēe illigi, q pecc̄u remittat sub ɔdōe, ita vt remissio differat, donec apponat ɔdio: v.g. sigs
pmittat alteri remissios pecci, si pstet obsequiu A: et hæc n ē pprie remissio, &
pmissio remissionis, quæ fiet, posita ɔdōe; neq m. dicimq, antequam ɔdio ponat,
pecc̄u ēe remissu, & remittendu, q ponat ɔdio. Vnde si Deg hoc pacto, ɔdatē
remittat: v.g., si dicat, ɔdono tibi pecc̄u, si cras eroges eleemosinq pauperi,
hac rōe n ɔdonat Deūs pecc̄u de pꝛsenti, & veluti pmittit se remissu=
ru, si ponat ɔdio: vnde nunc n remittit pecc̄u; ac pꝛde, si n remit=
tit, n dicet redire, ɔdōe n posita, vt ē evens: ng vt pecc̄u redeat, necessu
ē, remissu fuisse ig, et imputari denuo. Pet hoc explo: si Pāg dicat
Ioanni, Do tibi libru istu, si mane veneris ad Gymnasiu, Pāg hodie
n dat libru, nec spoliat illig dominio, quousq ponat ɔdio. Deg itaq

posse, quod tunc nunc condonare peccatum; quod, si ita condonet, et conditio non ponatur, non dicet, peccatum redire, quod revera numquam fuit condonatum. Quare hic modus remittendi conditionate peccatum non est ad rem.

Rursus, si illud sufficeret, ut ante condonationem diceremus, remissum esse peccatum, diceremus esse cum veritate, modo esse remissa peccata, et iis, qui aliquando agent illorum poenitentiam, et iis, qui non agent; siquidem Christus Deus remissionem peccatorum promiserit sub illa conditione.

196 Alio denique modo poterit remissio fieri conditionate; si fiat de praesenti, neque differat ad positionem conditionis; tamen non fiat, nisi re ipsa ponatur conditio: quo pacto in ritu de Sacramento Poenitentiae multi dicunt, absolutionem posse conferri sub conditione de futuro, ita ut Sacerdos velit, statim perfici Sacramentum, sed sub illa conditione. Ceterum fit in hoc cum non est Sacramentum. aliquando apponi [illegible], si conditio forte ponenda non sit, ita nec in illo verum erit illa, si non sit apponenda conditio. Ratio est; quod in illo quod in illo cum intentio remittentis est non remittere, si conditio non sit apponenda, remissio neque fieri absque intentione sufficienti remittentis: quod cum non sit apponenda conditio, intentio sufficiens non datur ad remissionem. Unde neque hic ultimus modus facit ad rem praesentem; siquidem numquam verificat, redire peccatum vel dimissum.

197 Quod aliquis modus remittendi peccatum a nullis proponitur: scilicet, nimirum remissio modo fiat, neque differat ad tempus conditionis apponendae; sed eo ipso, quod non apponatur, desinat esse remissio, quae facta iam, et data fuerat. At modus iste remittendi augnat [illegible], quod esset, et non esset remissio. Esset, ut supponitur: non esset, siquidem posse redire peccatum: quod non est destructum; atque adeo non remissum: destructio enim peccati est eiusdem remissio.

198 Quod, ut peccatum habituale sit destructum rediret, deberet redire aliquid per illius, quod cuius destructum destructum est; sed nulla potest redire, quod illud non potest redire. Minor probatur in duplici sensu peccatum habituale. Si enim illud consistat in peccato actuali coniuncto cum non condonationis, clarum est; illud non posse redire: quod non potest fieri, ut natio condonationis, quae per condonationem est destructa, redeat: quod semper deest una pars peccati habitualis, nempe natio condonationis: quod illud non potest redire; quod [illegible] sine partibus

fuis n̄ poré ēē, et q. d. desijt p aliciuq. tng, tong simplr desijt. Si dicas, peccq. hituale ɔsistere in privoe grē posita dependr à pecco auli pcedente, tmgm̄ cā adæqua, itexq. claxy ē, peccq. destructq. n̄ poēe redire p subsequens peccq.: ig. m. poneret privoē grē depr à novo pecco, tmgm̄ cā pxa: q peccq. pcedens n̄ ēēt cā adæqua: q n̄ rediret peccq. hituale destructq., ꝫ aliud poneret.

149 3°. Peccq. verè remissq. verè desijt ēē; peccq. ꝫ revivisceus n̄ verè desijt ēē, ꝫ fuit impeditq.; ꝫ implicat peccq. verè desinere ēē, et n̄ verè desinere ēē: q et qi peccq. sit remissq., et denuò revivisat. Psr: vt peccq. A verè remissq. revivisat, nariq. ē, qi det cā illi denuò dans ēē; ꝫ n̄ dat eigni cā: ng crea denuò peccans sī dat ēē pecco auli verè ɔmisso; Deq. ꝫ pecco verè ɔmisso nec dat, nec poré dare ēē; alioq. foret cā pecci. Deinde nulla alia cā ad id ē assignabilis: q 4a.

150 Dices: q vetat, Deq. here hanc vol.tē: ɔdono tibi stati abtè peccq. indepr p pñenti ɔdonoe abs n̄ ɔdōe; ita tn ɔdono, vt, si postea iterq. peccaveris, posij tibi ēē inimicq. tm p peco. tunc ɔmittendo, grm p toe, q de pñenti tibi ɔdono. 1. hanc: Modò tibi remitto culpq., et demitq. pecci A, dumò nullq. aliud peccq. ɔmittas; si ꝫ aliud ɔmiseris, id n̄ remitto: posita m. hac Diuna vol.te, si hō peccat, erit Deo duplr iniuriq., roē pecci novi ɔmissi, et roē antiquis redeuntis, q n̄ fuit abtè in perpetuq. ɔdonatq. Et sanè, si Deus ē abtè Dominq. iniuri ex pecco scil ɔmisso resultantis, et poré illi cedere in perpetuq., aut in perpetuq. n̄ cedere: q ē poterit via mia incedere, illud ɔdonando, quandiu n̄ ponat novq. peccq.

Rēo, hanc ēē nugatoriq. remissioq., indignq. Deo, ac pte implicatoriq.: hæc m. n̄ tm ē remissio pecci, q p toto illo tpre satisfact. n̄ exigere: sut siqs debitori asserat p bis 3bq. diebq. remitto tibi debitq., n̄ tn p alijs: hoc n. potiq. ē negao exigē solutis p illis diebq., qz remissio debiti.

Iª adhuc ē: qª nec sic peccq. remissq. potrit reddire. Etenī peccq. subsequens ē ca huiq. reviscentia,

l mera odio ad illud? si 2um: ergo peccator non dat vere esse peccato remisso, sed Deus. Et contra; quia peccator solum ponit conditionem. Si 1um contra est: in quo denuo peccat peccato B, v.g. verum peccatum ommittit; sed qui peccatum ommittit non dat esse per subsequens peccatum peccato A remisso, nec illius est causa: alias non unicum, sed duplex peccatum ommitteret: ergo.

Respondeo Deus vere remittit peccatum quoad culpam, et de meritum poenae. Dices ipsum: antequam absolute verificet, Petrum aliud peccatum non ommittere, est forte. Si 1um: ergo per subsequens peccatum peccatum remissum non revivificat, nec denuo habet esse; siquidem non habet suam causam, ut dicebamus n.º 149. Si 2um: ergo peccatum tunc non fuit vere remissum: ergo tunc peccatum remissum non remisit: ut enim vivificet, peccatum remissum reviviscere necessarium est, quod vere fuerit remissum, ut constat ex n.º 144.

Dices denique: in frigus negat expelli sub conditione, qua posita, sine nova actione ipsum frigus redeat: ergo sibi peccatum. Nec dicas, frigus est quid physicum, et ideo sine nova actione redire negat; secus vero peccatum habituale, quod est quid morale, et non exigit actionem physicam. Ne, inquam, hoc dicas: sicut enim de entitate physica verum est illam corruptam iam non esse, et subiacere eidem negat, cui subiaceret, si nunquam extitisset, ita de entitate morali. Et sicuti est verum dicere de entitate physica non existente ingere suis principiis, ut transeat ad statum existendi, ita de entitate morali.

Dices adhuc inter homines liberant aliquem a servitute sub conditione, ut ingrati domini nis prioribus non sint; quod si fuerint redit servitus: ergo et servitus peccati redire potest ob ingratitudinis casum, quo sub tali conditione peccatum fuerit remissum. = Respondeo disparitatem dari inter remissionem peccati et exceptionem a servitute, quae secundum leges redit ob ingratitudinem; neque enim eadem, sed alia fundata in alia voluntate, tum Domini, tum servi, tum ipsius Reipublicae. Sic etiam ratione ingratitudinis fit novum peccatum, et novus tititulus odii, quo Deus fertur in hominem illum; non tamen redit titulus

antiqua.

Dices 3.º: Gra ē condonao pecci: q. si Ds. statuat dare gram solū usq ad tale tps, cõter solū usq adillud tps condonaret peccm: q. post illud tps redit. Nil pbat argutm, eo q nimis pbet: pbat siquidem n̄ solū de poli in casu aliquo metaphyco, ꝯ de facto etiam, quoties qs de novo peccat mortr, pecca oia prius remissa redire, q neq admittunt adversarij. = Rx q. Dm poe de illa gra facere, q iubet; nunq tn efficiet, q. idq peccm redeat, unde efficere n̄ poit ut nunq fuerit condonatum, q̄vis auferre eā poit in pœnā pecci postea cõmissi.

Dices 4.º Poté ho absolvi ā voto dependens ab aliqua cõdione adimplenda postea intra certum tps: v.g, ingrediendi intra duos menses in Carthusianor ordm, qua cõdione n̄ adimpleta, iterum redeat votum: q. similr hoc po absolvi ā pecco dependens ā cõdione, qua n̄ posita, redeat peccm. = Rx, hoc illum n̄ intligi neq ēē absolutum ā voto in illo cu usq dum ponat cõdionem, qua n̄ posita n̄ redit votum, qa n̄ erat extinctum, ꝯ durans, et cõtinuo pmeus in sua vi; q̄re nil evincit cõa nos paritas huius cus. Qui q. verè absolvit ā pecco dependens ab aliqua cõdione, ꝯ ante ad huius positionem, p n̄ positionem illius n̄ dat ēē pecco remisso ut peccm aliud cõmittat. Si vº absolvit absolvit ā pecco sub cõdione aliqua, qua n̄ posita n̄ illigit absolutus ā pecco, tunc ante ad positionem cõdionis n̄ fuit vere absolutus, nec illius peccm verè remissum.

Ex qbus cõstat

V., peccm remissum et quoad culpam, et quoad pœnam, quoad neutram partem poēē redire: sit m. n̄ dat cā tribuens ēē culpæ verè remissæ, ita n̄ dat cā reproducens V demeritum ad culpam: cā m. huius reproductionis n̄ poté ēē alia, nisi reproductio culpæ; proinde si hæc n̄ dat, nulla dat cā revivisce mtii culpæ verè remissæ. Cõstat V., n̄ solū de facto n̄ revivisceré culpam, et demeritum pœnæ verè remissa, ꝯ nec poēē eam reviviscere, ut pbant rões supra pitæ, et explatæ.

Caput 3ᵘ

Quomodo ratione ingratitudinis redeant peccata remissa.

Ante resolutionem supposito, ut peccatum commissum post multa remissa afferat magnam malitiam, quam afferret commissum aliter, oportet esse, ut homo dum illud committit, recordaretur remissionis, quam à Deo consequutus est. Constat: quod peccatum non daret rationem ingratitudinis nisi remissionis: neque tamen ingratitudo daretur imputabilis, quod nisi, et nunc homo nequaquam recordatur accepti beneficij, quod illum retardare deberet à committendo novum peccatum; è contra, siquis putaret per errorem, sibi à Deo peccata remissa esse, et adhuc peccatum novum committeret, illud haberet magnam malitiam. Hoc supposito

158 Dico 1ᵘ: peccatum subsequens non continet propter ingratitudinem tantam malitiam, quantam peccata praecedentia. Ita S. Thomas hic q. 88, art. 3ᵒ, et P. Conink disp. 2. dub. 15 cum communi sententia. Probatur: quod incredibile omnino est, siquis commiserit mille peccata gravissima, quorum à Deo remissionem obtineat, et postea committat furtum aliquod mortale, fieri aeque peccatorem, et iniustum, dignumque tam gravi poena, quam si illa omnia remissa non forent: quia licet ingratitudo nos obliget, ne benefactorem offendamus; tamen haec obligatio non est tam stricta, ut peccatum commissum aequet ingratitudine omnia alia remissa quantumvis gravissima.

Maxime vera est haec conclusio quando homo non ex contemptu beneficij, sed ex fragilitate, aut ex alio capite ad peccandum moveretur. Quod si eo animo peccaret, ut ostenderet, se divina beneficia contemnere (quod vix contingeret inter homines) fieri posset, ut tunc ingratitudo, et contemptus accepti beneficij aequarent omnia peccata commissa.

160 Dico 2ᵘ: peccata remissa redeunt secundum quid ratione ingratitudinis; quod scilicet, peccatum denuo commissum censetur gravius, quam si peccatum antiquum non esset commissum. Ita S. Thomas, PP. Suarez, Valentia, et alij communiter. Probatur: quod magis grave censetur peccatum, quo plura sunt, quae obligent, non offendere illum, quem peccando offendimus; sed quod remissa fuerunt homini plura peccata, plura sunt, quae obligent hominem non offendere Deum: ergo etc. Qua ratione siquis dum insigne beneficium accipit à Deo, statim committat novum peccatum, sine dubio gravius Deum offendit, quam si illud non accepisset. S. Thomas citatus numerat quatuor peccatorum genera, per quae dicunt

redire singuli pecca remissa, quos illorum nominimus n. 120. Et illa singuli redeunt, quod dicti opponant beneficio remissionis accepto.

161 Objiciet aliquis. Culpa sequens, et poena debita eo sunt maiores, quo beneficium acceptum est maius; sed hoc crescit ex peccatis, quae remittuntur: ergo culpa sequens, et poena sunt eo maiora, quo pecca remissa ... maiorem continebant gravitatem: ergo culpa sequens tantam malitiam continet, quantam omnes antiquae. Confirmatur: quod Matthaei 18 replicant servo pecca dimissa, et ab illo exigi totum, et integrum debitum: ergo quod peccatum sequens ingratitudinem continet tantam malitiam, quantam omnia antiqua pecca.

162 Respondeo cum D. Thoma dissimilitudinem: ... maxima proportionalis, ... ita ut aequent pecca remissa, non cogitur. Concedo igitur, plus malitiae esse in eodem peccato post plura remissa, quam post pauciora, sive leviora: sed non ita crescit, ut aequet omnium gravitatem peccatorum, quae remissa ... Ad confirmationem liquet responsio n. 136. 1. posse dici, tantam fuisse malitiam ingrati in illo peculiari ..., ut aequaret antiquorum peccatorum gravitatem, et in hoc sensu dici, ab hoc illo exigi debitum antiquum: id est, puniret aeque, ac puniret ... debitum antiquum; non tamen ... illud, quod suppit dimissum, sed ... aequans gravitatem antiquam. Et quod crevit malitia ex ... maximi debiti, v.g. talentorum decies mille, et ex parvitate debiti, quod noluit remittere conservo, et quod illum suffocasset, et misisset in carcerem: ergo forte ex his capitibus demum factum est reus tantae poenae, quantum remissionem acceperat.

163 Sed hic observa, ingratitudinem istam non dicere specialem malitiam in confessione declarandam, nisi quis ideo peccet, ut se exhibeat Deo ingratum pro acceptis beneficiis, aut ut ostendat, se ea contemnere: colligitur ex D. Thoma citato, et probatur: nam id non posse tribuere peccato specialem malitiam, quod nullo modo a illi speciale, sed transcendens omne peccatum; alioquin ... est illa ingratitudo: ergo. Aliter probatur: quod nullus est peccator, qui a Deo non acceperit plurima, et maxima beneficia: ergo nullus posse peccare offensione mortali, quin Deo sit ingratus. Et quamvis unus peccator possit esse magis ingratus, quam alius; tamen iste excessus non continet malitiam speciei diversae; consequenter nec continet malitiam in confessione declarandam.

Controversia 3.a

De libertate ad meritum Christi, et supernale requisita.

Inter conditiones ad meritum Christi requisitas primum obtinet locum libertas: de qua ergo in hac controversia breviter, et compendiose disserendum.

Disputatio 1.a

Utrum libertas semiplena ad meritum Christi sufficiat?

Caput 1um.

Quid, et quotuplex sit meritum Christi, et supernale committit?

164. Quid sit meritum Christi, et supernale, satis declaravimus n. 29, et sequentibus; et ex iam dictis sic compendiose possumus definiri: Est morale, et supernale obsequium Deo factum movens ex se, et induens in collatione alicuius boni supernalis ipse sui compensatione. Huius definitionis elucidatio desumenda est ex dictis in definitione meriti in universum, et ex deinceps dicendis: nam ergo de hoc solo merito nobis loquendum est, quod est huius tractatus meta, et scopus.

165. Meritum ergo Christi (ut definitio continet, et exercet) esse obsequium formale Dei, ex ipsa terminorum explicatione, facile suadetur: nam obsequium formale Dei est actio, quae habet, et exercet ex intentione, et voluntate obsequendi Deo; vel saltem sub cognitione, quod sit obsequiosa, et grata Deo: hanc enim rationem considerat actio sanctorum, quae procedit a voluntate, et ut sic dicitur, et est obsequium formale; sed omne meritum Christi de facto habet, et exercet continet hoc modo: ergo omne meritum Christi, ut definitio continet habet, et exercet, est obsequium formale Dei. Probatur minor: nam de facto, omnes fideles bene operantes, continent habent, et exercent sua opera, quibus merentur, saltem sub cognitione, quod per illa obsequiantur, et quod per illa aliquid Deo gratum, et obsequiosum exhibeant: ergo etc.

166 Meritum divinum, sive supernale dividitur in meritum de condigno, et meritum de congruo. Utriusque exemplum liquet ex n. 18, et sequentibus, plenius quam constabit ex infra dicendis, cum de merito divino condigno speciali fiat disputatio. Utrumque istud meritum subdividitur in meritum in actu primo, et in actu secundo, de quo dicta n. 8. Meritum in actu primo est illud, quod solum potest movere ad praemii retributionem; in actu secundo est, quod actualiter movet: sicut causa in actu primo, quae solum potest dare effectum, et in actu secundo, quae actualiter dat esse effectui eo modo, quo causa quae per se plana sunt, et tenuis [illegible] exemplo.

167 Alia meriti divisio invenio in meritum remunerandi, et meritum in spe, seu per modum pretii, et solutionis: quam divisionem late inculcat, et impugnat P. Oviedo tom. de Gratia D. X. aliquos complutenses, qui divisionem istam in schola inducere conant, et quae facile expediri existimant, plures in Materia de Praedestinatione, et Incarnatione difficultates. Meritum per remunerandi appellant, quod mea cognitione ipsius actu existentis movet ad praemii collationem. Qualia sunt merita operantia, quorum existentia absoluta (saltem in tempore Divina) prior est existentia absoluta praemii, adeoque Deum movent. Meritum in spe dicunt esse, quod solum praevidet a Deo existiturum sub conditione praemii collati, aut offerenti, et ita movet Deum ad volendum, ut spe illius praemium offerat. Exempli gratia: novit Deus, quod si talia auxilia offerat Divo Petro, Christus pro illo gratias aget condignas, quibus solvet beneficium D. Petro collatum: Deus ergo allectus spe illius actionis gratiarum offert D. Petro illa auxilia; postea a Christo gratias agit quibus solvit auxilia D. Petro collata, et dicitur per modum condignae solutionis Christum promeruisse illa auxilia. Simile in humanis exemplum adducitur: quod scilicet Petrus muneribus afficit Paulum, quia cognovit, quod si illum muneribus afficiat, pro ipso suffragium feret, spe scilicet suffragii illius obtinendi: cum a Paulo suffragium fert, solvit pro beneficio a Petro accepto.

168 Fateor, Dominos istos minime (ut quidam falso arbitrant) sapere errorem Massiliensium, qui admittebant merita, et demerita conditionata moventia Deum ad praemium, et supplicium. Verum non Massilienses credebant merita conditionata pure talia, et quae non transibant ad statum absolutum: et ita doce-

tant quoad parvulos ante usu[m] rationis morientes, Deus neque tenere de illis merito, aut semimerito, quae haberent, si ad perfectum usum rationis pervenirent, ut illos sic morientes praemio, vel poena afficeret; sed de hoc loquitur de meritis, quae absolute existent, posita conditione praemij, et quorum ipse dicitur Deus ponere praemij, quod est conditio, sub qua conversa sunt futura. Sed, quoniam Massilienses docebant, merita conditionata, ut pure conditionata movere Deum de facto ad praemij collationem: a quo dicto longe distat dictum praesens, quod id dicit, merita conversa conditionate sub conditione praemij, ita Deum movere, ut ipsorum absoluta futuritio, et existentia moveat Deum ad praemij collationem, et intendat a Deo ponenda praemij collatio: unde non movet Deum bonitas futuritionis conditionatae meritorum, sed bonitas futuritionis absolutae, cuius in spe praemij tribuit. 3°, quod Massilienses docebant, merita illa conditionata futura esse ex viribus solius arbitrij absque gratiae supernaturalis iuvamine; quod a defensoribus huius doctrinae abnegatur.

169. Adhuc in confuso, merita illa in spe, seu praemij solutionis, non merita rigorose non habere; propterea eo merito dicendo a nobis excludit.

Respondeo: quod bonitas meriti, ut talis non movet Deum ad sui positionem, sed ad positionem praemij: sed merita conditionate conversa non possunt movere praemij meriti rigorose talis. Antecedens patet: neque in eo differt causa finalis a causa meritoria, quod causa finalis per suam bonitatem movet ad sui positionem, et ad positionem mediorum per ipsius consequendam; causa vero meritoria sed ad praemij ponendam, magis effectus bonitate, et non sua movet. Consequentia probatur; quod merita conditionate conversa, de quibus Adversarij, movent Deum ad sui positionem absolutam, quam intendit, et in spe habet, quod movent ad positionem praemij, sub quo merita conversa sunt: sed non movent praemij meriti, sed praemij causae finalis, cuius positio intendat a Deo mediante collatione illius doni, quod apud nos Adversarij dicitur praemij. Sed, quod merita in spe movent, ut sint merita; merita autem proprie talia movent, quod sunt merita: sed merita in spe non sunt proprie merita. Patet consequentia: quod non sunt proprie merita, quae non movent ut merita, sive ut habentia rationem meriti, sed movent, ut sint merita, sive ut sint habentia rationem meriti.

170 Dices: posse Princeps aliquis dare ensem, aut equum militi propter illius bonum usum, sive ut praemium facinorum, quae sperat Princeps

factum militis, si ei equum tribuat: quod potest dari praemium antequam meritum in illo alio praecedat, et quod tunc est meritum in spe. Sed contra est, quod falso dicatur, equum nunc tribui ut praemium facinorum sub conditione praevisorum: non enim tribuit, nisi ut unum ad exequenda facinora, quae sperat Princeps: neque .i. Princeps tribuit equum transferendo in militem dominium equi, ita quod licet postmodum miles facinora non exequatur, repetendus non sit, .i. non transferendo dominium, sed sub cum intentione dominium transferendi, si miles fortiter se gerat, et bene illo utatur? in primo collatio equi non habet rationem praemii, cum detur independenter ab existentia meriti, sive boni operis. In secundo translatio dominii erit praemium; quod supponit bonum opus, seu meritum alibi existens. Et haec pauca de merito in spe dixisse sufficiat: qui plura de illo velit, legat P. Oviedo hic, et P. Ortega in tractatu de Incarnatione.

Caput 2um.

Difficultas titulo inscripta variis conclusionibus resolvitur.

171 Sed ante resolutionem quaedam praemittenda sunt. Hinc ex communi theologorum, et Philosophorum Moralium consensu, libertatem aliquam ad meritum omnino requiri. Constat ex dictis 5, et 12, atque evenit suadet: nam quae dignitas ad praemium erit in opere, quod non potuit ab operante non poni? quis praemio, aut laude dignum reputabit operantem propter opus, quod non libere, seu ex propria arbitrii determinatione exercet. Si enim illud vitare non potuit, quis debebit ipsi ad laudem tribuendam, et praemio aliquo compensandum? praeterea, quod aliquid aliquis dicitur mereri propter sua obsequiosa opera exhibita, dat aliquod iuris quare actores habere ad praemium capessendum, saltem in morali aestimatione; sed tale ius habere neque propter opus, quod non ponit ex propria libertate, et determinatione voluntatis, absque voluntatis consensu. Propterea Augustinus variis in locis hanc veritatem statuit, specialiter quaerendo tractatu 9. de Gratia, et Libero arbitrio cap. 2o dicens: Ipsa Divina praecepta ,,
homini non prodessent, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad praemissa pervenirent. Et D. Bernardus serm. 81. in Cantica: Ubi non est libertas, neque meritum est. ,,

172 2um, asserit pro merito condigno, ad illud non sufficere libertatem, a coactione, sed requiri libertatem a necessitate, et determinatione ad unum, ut definivit Innocentius X contra Iansenistas, damnans tertiam propositionem haereticam propositionis istam: Ad merendum, et

demerendum inidu ne lapsum n requirit libertas à necessitate; sed sufficit libertas à coactione. Cuius sententiam iterum confirmavit Alexander VII. contra rebelles Jansenistarum fautores apud Belgas.

173 ... Dicitur, ad meritum, et demeritum n requiri libertatem contrarietatis, et quoad speciem, sed sufficere libertatem contradictionis, et quoad exercitium. Constat; nam qui libere moraliter, et laudabiliter in genere moris se gerat in obsequio Deo facto, sufficit, quod ponat obsequium, quod posset ab ipso n poni, quamvis n requiratur, quod possit oppositum ponere; sic qui ponat actum amoris, cum posset ipsum amorem n ponere, licet n possit actum odii contra Deum elicere; verè enim tribuit ipsi Deo liberum præstito tali amoris.

174 ... Dicitur, ad meritum Theologicum n requiri libertatem perfectissimam in supremo indifferentiæ gradu. Pro explicatione: libertas triplex solet distingui à Theologis; perfectissima, perfecta, et imperfecta: de quo agunt P. Franciscus Suarez lib. V de Gratia cap. 3., et P. Thomas Sanchez lib. V. de Matrimonio disp. 8, et alii. Libertas perfectissima est supremus gradus indifferentiæ, qua post circumstantias rei bene, et maturè inspectas, et post exquisitum nimium deliberationem, et consilium eorum, quæ possunt occurrere, opus aliquod exercet: sic solet contingere viris valde prudentibus in rebus maximi momenti, et summi discriminis. Libertas perfecta est minus gradus indifferentiæ, et tunc datur, quod absque exquisita illa, et summa circumstantiarum omnium consideratione, adest tamen clara perceptio, seu cognitio bonitatis, et malitiæ objecti ad illud amplectendum, vel fugiendum; qualem libertatem communiter habent homines tam peccantes lethaliter, quam bene moraliter operantes. Libertas denique imperfecta est semiplena deliberatio, quæ tunc datur, quando adest levis quidem, et confusa perceptio, seu cognitio bonitatis, et malitiæ objecti, et tenuis gradus animus partium considerare, solaque alterius apparere fuit voluntati ad objectum: qualem libertatem dicunt habere, qui in materia gravi peccant venialiter defectu plenæ advertentiæ ad objecti malitiam.

175 Igitur ad meritum Theologicum n requiritur libertas perfectissima in supremo illo indifferentiæ gradu; n enim ad meritum Theologicum requiritur id, quod excedit minimum perfectæ moraliter libertatis: sub qua Justi communiter exercent opera meritoria apud Deum; Justi enim n semper exquisitum illud circumstantiarum omnium examen, et considerationem habent, quando bene moraliter, et meritorie operantur. Deinde; quod n requiritur ad meritum exquisitum,

et intensissime vol.tis conatu: quae nec exquisita, et valde efficax illectio confoederas. sufficit itaque ad meritum de libertate, et indifferentia quae pro explicata, sive libertas ipsa: sicut sufficit ad votum, iuramentum, peccatum lethale, Sacrum, etc. Alii communiter.

176 Devenientes igitur ad libertatem imperfectam, et semiplenam (de qua est praesens difficultas) sit 1o conclusio: actus bonus supernalis elicitus ab homine iusto cum semiplena tamen libertate orta ex levi, et confusa cognitione obiecti, non est meritorius de condigno augmenti gratiae habitualis, et gloriae. Sic communiter sentiunt, quod ratio suadet. Nam ea bonitas actionis, et obsequii ad meritum condignum gratiae, et gloriae requirit, quae in genere moris sit aequalis magnitudini condigni gratiae, et gloriae: sed bonitas actionis, seu obsequii semiplene, et imperfecte liberae, negatur esse in genere moris aequalis magnitudini condigni gratiae, et gloriae: ergo etc. Maior constat, et minor probatur; nam bonitas obsequii imperfecte, et semiplene liberi est levis aestimationis in genere moris; ex levitate enim cognitionis, et imperfectione libertatis, sub qua elicitur, decrescit aestimabilitas actus in genere moris.

177 Probatur a simili: nam ad peccatum lethale, sive ad demeritum poenae aeternae necessaria est libertas plena, et perfecta, nec sufficit semiplena, et imperfecta, ut docent Doctores, et nos diximus in tractatu de Peccatis: ergo et ad meritum condignum gratiae habitualis, et gloriae. Patet consequentia; nam maior libertas requiritur ad promerendum condigne vitam aeternam, quam ad poenam aeternam; plura requirunt ad meritum gloriae, quam ad meritum poenae aeternae; ad illud siquidem sufficit quasi materiali, et indirecte amplexus obiecti materiali, et prohibiti, ut communiter dicitur in tractatu de bonitate, et malitia humanorum actuum; ad illud autem requiritur amplexus formalis, et directus boni, ut talis. Antecedens (supponimus quod certum habet) facile ostenditur: quoniam negat aequari magnitudini, et gravitati poenae aeternae malitia illa, quae in genere moris levis aestimatur, propter defectum scilicet plenae advertentiae, ratione cuius defectus malitia actionis decrescit, etsi versetur circa materiam alias gravem; proindeque dicitur levis culpa, minime aequalis tantae poenae, scilicet aeternae: ergo similiter etc.

178 2a conclusio: actus semiplene, et imperfecte liber de facto, seu ex vi praesentis decreti, nec de condigno promeretur augmentum gratiae iustificantis: conclusio est mihi certa: nam si aliqui actus esset meritorius obiectum

de condigno, maxime in peccatore, ille meritum, quo disponit ad iustificationem; et hoc sensu meretur gratiam, et gloriam de condigno; quod tamen non sufficit, quod sit semiplene liber, sed cum plena libertate elicitus debet esse: Sic Doctor. Mihi satis efficaciter ostendit ex Concilio Tridentino sessione 6. cap. 5. per haec verba: Ut qui per peccata a Deo aversi erant, per eius gratiam libere assentiendo disponantur. Cuius, ut patet, ea libertatis ad conversionem requirit Concilium, quam peccator exercuit in aversione: unde cum peccator in aversione a Deo exercuerit plenam libertatem, hanc sine dubio requirit Concilium ad conversionem: Sic Doctor.

179 Sit 3.a conclusio: Et non auget meritum Christi de condigno est autem vitae aeternae cum semiplena sua libertate; de facto non illud non dari, verum dari congruentiae. Prima pars bene probat P. Tirado: nam inter meritum de condigno, et praemium non debet intercedere aequalitas: Sic si sit in eodem ordine cum praemio, poterit esse meritum de condigno autem illius, quocumque demum tale praemium sit. Patet consequentia; quia hoc possibilitatem dependet ex liberalitate praemiantis: unde illi liberum erit assignare hoc, vel illud praemium, supposita proportione requisita inter meritum, et praemium: haec autem proportio datur vero inter actum supernaturalem (omnino semiplene liberum) et quodcumque praemium supernaturale; quod desumitur ex supernaturalitate. Sic Doctor. 2.a pars ex eo suadet, quod fundamentum non apparet ad asserendum, Deum de facto habere decretum de tali liberalitate faciendo. Si quis vero tale fundamentum invenerit, cum illud exhibeat, non renuam mutare sententiam: quod bene video, quam difficile sit admittere actum aliquem supernaturalem bonum, cui nec de congruo respondeat aliquod praemium supernaturale.

Caput 3.um

Patris Aliquorum sententia examinat, et refellit.

180 Sapientissimus ille vir, gravissimusque Magister diversimode censet, esse opinandum, de duplici capite, ex quo provenire potest, quod actus elicitus non sit plene, et perfecte liber. Vel nimirum defectu plenae libertatis oritur ex debilitate cognitionis proponentis obiectum, parumque retrahentis voluntatem ab illius prosequutione, ut communiter accidit: Vel ex eo, quod homo, proprium habitum, quem habet bene comparatum, et ex consuetudine, quae veluti conversa est in alteram naturam, minus operatur ad oppositum, ac veluti praeventa exercitatio perfectio libertatis, quasi rapiatur ad actum. Cum ergo libertas imperfecta nascitur in hoc

sulto ex consuetudine bene operandi, seu inse habitus, nunc non necesse admittere, actus bonus cum hac imperfecta libertate elicitus fore meritorius gratiae, et gloriae, non aliter ac si esset perfecte liber: inde tamen infert, saltem aliquod meritum condignum praemii supernaturalis dari posse cum imperfecta libertate.

181 Ad hanc resolutionem tenendum movent 1°: quia, si actus sic elicitus non mereret idem praemium, ac si esset perfecte liber, habitus acquisitus virtutis, et consuetudo bene operandi verteret in damnum operantis. 2°: quia actus sic elicitus laudabilis est, et magna aestimationis in hoc prudentum iudicio. 3°: quia peccata ex habitu male operandi, v.g. iurandi temere facta, licet cum imperfecta libertate habeant, nihilominus sunt peccata lethalia; atque libertas, quae satis est ad lethale, sufficit ad meritum condignum praemii supernaturalis. Ex 1° quod libertas imperfecta nascitur ex defectu cognitionis, actus bonus sic elicitus non erit eodem modo meritorius gratiae, et gloriae, ac si esset perfecte liber, propter dicta n. 176.

182 Sentio nihilominus cum P. Oviedo, eadem ratione esse philosophandum de actibus honestis semiplene liberis ratione consuetudinis, vel habitus infusi, ac de actibus honestis semiplene liberis ratione cognitionis imperfectae, dummodo actus maneant tum cum semiplena, et aequali libertate. Ratio talis est; quia habitus, seu consuetudo non concurrunt ad meritum per modum principii dignificantis, vel cuiusdam intrinsece afficientis actum, aut obiectum, a quo desumitur talis actus sua bonitas, sed per modum principii activi, quod tantummodo concurrit ad meritum, quatenus est principium, a quo procedit actus, et in nullo nihil refundit aut praestat praeter hoc, quod est illius activa causa: ergo si actus procedat cum eadem imperfecta libertate, eadem habebit rationem laudabilitatis, et meriti, sive ab hoc principio, sive a quolibet alio proveniat libertatis defectus.

183 Probo deinde ad inconveniens: nam si actus honestus semiplene liber ex consuetudine bene operandi meritorius foret gratiae, et gloriae perinde, ac si esset perfecte liber, sequeretur inde, hominem posse iustificari ex vi dispositionis imperfecte, et semiplene liberae; sed id dici non potest, cum non bene cohaereat cum Tridentino supra a nobis allegato n. 178 exigente ad actum, quo homo se disponit ad gratiam, aequalem libertatem cum ea, quae requiritur ad actum, cuius amissa fuit, nempe ad culpam lethalem: sess. 12 a seq. probatur; nam homo nimis assuetus ad eliciendos actus honestos, qui incidit in peccatum lethale, potest elicere actum honestum, qui sit ex obiecto suo dispositio ad iustificationem, cum imperfecta in libertate orta ex ipsa

Ipsitudine bi op. et eliciendi siles aux honesto; acq. gte ex hac Ipsitudine impfte liber n. debet fraudari eo fructu, qui haberet, si eet pfte liber, si eodem modo aux illi disponit ad quq. ac si eet pfte liber; si n. eet pfte liber hunc fructum haberet.

184 Quidq. R. admittit sequelam intradicti in dicto, Conc. ss excludere eq. semiplena deliberationes, quq. oriuntur ex defectu cla. in iudicio, n. vero eq. quq. oriuntur ex hntu honesto valde infso. Ideq. probat quoniq. ex contextu colligitur, eq. sol semiplq. deliberationes excludi, quq. minuunt aestimabilitatem moralem, quq. requirit, ut conversio notabiliter moveant Deum ad infusionem. 1a. grq. hinc alii dependitur plena libertate ex gr. iudicii semiplena deliberatione orta ss ex hntu valde infso, eq. aestimabil. n minuit.

185 Sed contra est 1o, q. gratuita haec responsio opposita verbis Trid. nq. Sacrus Conc. ad hoc, ut homo resurgat a pecco, postulat plenam, et pfam libertatem: semiplena a, et impfa libertas (undecumq. oriatur imperfectio) alte plena libertas n. e. Adde, qm plures Theologi iudicant, semiplene liberum n. ee alte liberum, nec alte voluntarium. Quomodo poterit dici, aut, q. n. e alte voluntarium, ee dispositionem ad iustificationem? 2o inde aux semiplene liber e impfte liber: q n. e mitiusq. grq., et remissionis pecci: conveniens n. eet, q. Deus n. decreverit, at destinaverit hoc donum p. actu impfte libero. Praeterea q. hntus ille honestus n. significat opus, ita ut ex illo possint suppleri defectui libertatis, ut constat ex probatione a nobis habita n. 182. Demum nq. q. defectus libertatis in mito opere hntus honestatis moralis necessitantis, suppleri poterit ex dignitate operis, quq. dignitas resultat ex hntu honesto; sicut in Pro aucto peccante, id, q. deficeret libertati ppa hntus vitiosus, suppleret ex indigne peccantis.

e apud adversarios, quoniq. ad hoc ut aux liber peccatum terminetur gravi imputabili, 1. tertia lex ad aulq. cuius conveniens negatur spondenda indigne, 2 mar. 1 mar libertas est.

186 Nec urgent rat., quas innuit P. Suar. Aquinas, loco citato, q. lt. aux impfte liber ex Ipsitudine bi op. n. fit eque mitiusq. ac si eet pfte liber, n. ideo conveniat in ... nq. op. talis Ipsitudo: q. quidem verhite illis eliciat aliq., quq. forte n. elicerent

si talis consuetudinis non haberet. Et si actus non est damnum, sed fructus virtutis, et consuetudinis, ut majus fructus esset, si crederet psse liber. Addit S. Credo, inequalitas hujus termini potest compensari multitudine aliorum actuum ex eadem consuetudine, sive intra praecedentium. Sed inconveniens hoc ducit, cum ipse sentiat, eum actum non esse minorem de condigno; imo neque de congruo, ac propterea decorum, gratiae, et gloriae: ergo ut plures actus ei similes multiplicentur, illi omnes non aequabunt valorem unius actus honesti psse liberi, cui ex condigno, vel saltem ex congruo, correspondet terminus gratiae, et gloriae: sicut plura venialia peccata non adaequant malitiam, et demeritum unius culpae mortalis, ut docet communis.

187 Adde quod concedo, eum actum sic elicitum esse laudabilem, et aestimabilem; sed non esse aeque laudabilem, et aestimabilem, atque actus psse liber: unde nec erit aeque minus. Propterea quod laudabilitas, quam habet ille actus ex consuetudine, a qua procedit, redundat in ipsam consuetudinem: quis autem dubitet, consuetudinem de operandi esse laude dignissimam in iudicio, et aestimatione cujusque prudentis, et bene sentientis. 3° demum ratio, falsum assumit: etenim iuramenta temere facta ex consuetudine, et exinde indeliberata, et tantum semiplene libera, non sunt peccata lethalia, ut expresse docet S. Thomas 2a 2ae q. 98. art. 3. ad 1um, et cum eo plurimi Theologi videndi apud P. Thomam Sanchez lib. 3° Summae cap. 5. Qui vero oppositum sentiunt, reducunt malitiam mortalem ad voluntatem deliberatam retinendi talem consuetudinem, vel ad omissionem psse liberam extirpandi talis consuetudinis, vel ad libertatem psse in causa, vel ad alia hujusmodi.

188 Instabis adhuc, et dices contra hoc sistema. Semipla tantum deliberatio orta ex praedicto habitu vitioso, aut consuetudine, non excusaret a peccato mortali: alias sequeretur, quod Petrus pluries gravi peccasset in materia furti, et Paulus non peccasset, esset in causa, quod caeteris paribus, Petrus in eliciendo desiderio A gravis furti, esset meliorum conditionis apud Deum, quam Paulus in eliciendo desiderio B gravis furti; sed hoc absurdum est: ergo et absurda nostra responsio, ex qua infertur. Major probatur: quoniam ex eo, quod Petrus pluries peccasset gravi in materia furti provenire potest habitus vitiosus intensus adeo, quod moraliter necessitaret Petrum ad eliciendum desiderium A tali

morali necessitate, quæ Petrum excusaret à peccato mortali; et ex eo, quod Paulus nunquam peccasset gravi in materia furti, proveniret, quod Paulus non desit habitu virtutis, adeoque ulla morali necessitate eliceret desiderium illud, et consequenter non excusaret à mortali: Petrus esset melioris conditionis, quam Paulus ... ratio ... quia Petrus plures peccasset ..., esset in ea frali, et imma, quod ceteri paribus, Petrus in eliciendo desiderio illo gravi furti esset ... melioris conditionis apud Deum, non; esset in ea ... miata, et quasi efficienti, quod Petrus esset melioris conditionis naturæ, conditio mg. Explico. Esse ... melioris conditionis apud Deum dicit plus mereri apud Deum, scilicet plus Deo placere, quod quidem absurdum esset: At a Petrus dicat melioris conditionis naturæ apud Deum, sufficit, quod excusat ab imputabilitate gravi ad culpam, quod absurdum non est: neque enim est absurdum, quod ex eo, quod Petrus plures peccasset graviter in materia furti, ... ex causa miata, et quasi efficiente ... defectum libertatis ... quandoque ... sit partiali ... ea excusatio à peccato mortali.

Disputatio 2.a

Utrum libertas ad actus omnino æquales cum necessitate ad alterum sub disiunctione sufficiat ad meritum Theologicum.

189. Actus possunt dici æquales in triplici acceptione. 1°, ita quod adæquate loquendo sint eiusdem speciei infimæ, id est, methaphysicæ, et physicæ; et illi actus ita se habent, quod sint omnino æquales essentialiter, et intrinsecè, quod non aliqua essentialis intrinseca dissimilitudo, quantumcumque levis, detur inter ipsos actus. 2°, actus dici possunt æquales inter se in specie moralis conditionis: et illi actus ita se habent, quod pertinent ad eandem virtutem, seu Theologicam, seu moralem: v.g. actus Divinæ fidei, quo credo, mortuos esse surrecturos, et actus Divinæ fidei, quo credo, Christum in cœlos ascendisse, dicuntur æquales inter se in specie morali conditionis, quia pertinent ad eandem Theologicam virtutem, scilicet Divinam fidem, licet inter se sint intrinsecè, et essentialiter dissimiles in specie methaphysica. 3°, dici possunt æquales inter se in specie moralis æstimabilitatis: et illi actus erunt ita

rõe equales, q si eliciant à Pro, attentis õibus, quæ ad laudabilitatem, seu æstimabilitatem apud Deum in ordine ad remunerationem pertinent, exunt õiò æquè laudabiles, æquè æstimabiles, et remunerabiles apud Deum, ex quo stat, quod sint inæquales in bonitate, et 2° modo.

190 Difficultas est circa actus æquales in bonitate sive eiusdem sint speciei, sive diversæ, et inæquali perfectioni specifica: dummodo, õibus pensatis, actus æquales sint in æstimatione morali, quatenus intensior actus speciei imperfectioris compenset perfectionem actus speciei perfectioris remissi; ita quod vnius meritum non excederet meritum alterius, si vterque actus cum æquali, et plena libertate, cæterisque requisitis elicerent. Sive igitur actus sint eiusdem, sive diversæ speciei, dummodo supponant õiò æquales in æstimatione morali, vnde cumque proveniat eorum æqualitas, ad præsentem veniunt difficultatem, in qua rogat, an libertas ad actus sic æquales cum necessitate ad alterum eorum sub disjunctione sufficiat ad meritum apud Deum. exempli gratia, Petrus absolutè necessitatus ad Dei amorem A, vel B eliciendum, ita ut nec possit simul vtrumque elicere, nec simul vtrumque omittere, et per dictamen conscientiæ iudicat, se non magis Deo placere actu A, quam B, et vtrumque esse æqualis æstimationis, et honestatis moralis: Petrus ne eligendo actum A potius, quam B, merebitur apud Deum?

191 Nativè reo, ac probo breviter à priori: quod nulla æstimabilitas moralis datur in tali electione: ergo nulla meritorietas apud Deum. Patet cons: ans probo: nulla moralis æstimabilitas, nec laudabilitas datur in opere, quod ita ponitur ab operante, ut non se gerat per sua libertate, et actione laudabilius, et obsequentius erga Deum illud ponendo, quam se gereret illud non ponendo; sed opus positum ab operante physicè necessitato ad vnum è duobus bonis æqualibus, ita ponitur ab illo, ut non se gerat per sua libertate, et actione laudabilius, et obsequentius erga Deum, illud ponendo, quam se haberet illud non ponendo: ergo nulla æstimabilitas moralis datur in tali opere; ac proinde nulla meritorietas apud Deum. Maior ex ipsis terminis constat: quia nullius æstimabilitatis est opus, aut obsequium, quod non ponitur ab exercente suæ libertatis in ponendo obsequium, taliter quod ipsi ad laudem, et præmium imputari possit positio obsequii: ergo etc.

192 Ulterior huius declaratio desumenda est ex dictis in tractatu de Bonitate, et Malitia moralitate actus a num. 7., ubi est dissolutio opposita argumenta.

Disputatio 3a.

Utrum libertas innata, et remota sufficiat ad meritum in actu supernali, et intrinsece honesto ratione sui obiecti?

Caput Primum.

Probatur, sufficere.

193 Prius tamen supponi debet, actus imperantis efficaciam (quae talis dicitur ex eo, quod inferat actum internum volitionis, quem imperat per debitam intentionem) tollere libertatem immanentem, et propriam tali actui imperati, ita ut is necessario ponatur a voluntate, supposito actu imperante, et solum sit liber per libertatem eiusdem actus imperantis. Suppositionem huius asserunt acriter statuere, et suadere unanimiter P. Petrus Hurtado 2a 2ae disp. 136, et P. Reginaldus tom. V de Ente supernali disp. 68, P. Arriaga 1a 2ae tom. 1. disp. 2., quos sequuntur docti Mazinius. Et quidquid sit de veritate huius assertionis, ad praesentis disputationis illa debet supponi nam si cuius P. Vasquez, et aliis asserant, actum imperantem dumtaxat se applicando motiva, ut eliciat actum imperatum, atque sic propositis motivis, adhuc esse in potestate volitionis ponere actum imperatum, aut illius omissionem, certe sic nullus relinquitur quaestioni locus: si enim adhuc manet potestas in voluntate ad actum imperatum, et eius omissionem, posito actu imperato, iste gauderet sua propria libertate, et absque dubio suo esset proprio merito distincto a merito actus imperantis, si assint reliqua ad meritum requisita: si enim habet propriam libertatem, quare non et proprium meritum?

assint

194 Supponendum est id, quod ipse hic promittit, nimirum actum imperatum esse ex obiecto proprio, quod tendit, honestum, et ratione sui spontaneum. Est igitur sola quaestio, an actus internus imperatus in se non liber, ipse tamen bonus, et honestus, sit meritorius

ssprio mito? sive (quidque) an actus intrinsecus imperatus vere sui proprie bonitati, et honestatis, possint esse mitorii, quamquam non sit immediate liber in se, sed habens libertatem in alio, nimirum in actu illius imperante; ac proinde, quae sit mixta libertas? Et proinde dicendus sit tantum denominative, et denominative mitorius à mito actus imperantis, sicut ab huius libertate dicitur liber tantum denominative, et denominative? V.g., an electio mixta ratio procedens ex intrinsece libera efficaci finis, et actus dilectionis proxime imperati extracaritas, et detrahitur ab actu charitatis libero et imperante, ut huius libertati mixtatis, quam participant ab intrinsece, et actu imperante, habeant, quod sufficit, ut mitorii sint proprie mito?

195 Sic constanter tenent C. de Lugo tom. de Poenitentia disp. 15. sect. 9., P. Arriaga ubi supra sect. 3 subsect. 1o quos alii RR. PP. sequuntur. Sic affirmantes docent P. Suarez t. 2o. tum V. disp. 8. sect. 2., P. Vasquez q. 3o. disp. 93. cap. 4., quae subscribunt Coninck, Salas, Ripalda, Tredo, nonnullique P. Sylvester Maurus tom. 2o. lib. 6. q. 94. n. 32., alii recentes Magistri. Hos DD.es antepono prioribus, et pro eorum sententia calculum meum qualemcunque addo.

196 Probatur: quia mixta libertas actus imperati, penitus non tollit, quod talis actus habeat in se propriam bonitatem, et honestatem distinctam à bonitate, et honestate actus imperantis: ergo neque tollit, quod habeat in se proprium meritum distinctum à mito actus imperantis. Consequentia probatur: actum enim imperatum habere in se proprium meritum distinctum à mito imperantis, nihil est aliud, nisi habere in se propriam bonitatem distinctam à bonitate imperantis, potentem proxime movere ad praemium, tamquam quid aestimabile in genere moris, et tamquam obsequium quid Dei. Atqui actus imperatus habet (ut supponit) ex obiecto suo, quod intrinsece respicit, utrinque propriam bonitatem, et honestatem distinctam à bonitate, et honestate imperantis, quae possunt proxime movere ad praemium, tamquam quid aestimabile in genere moris, et tamquam obsequium quid Dei: libertas siquidem mixta hanc bonitatem non tollit, ut est manifestum. Rursus, libertas haec mixta sufficit, ut bonitas ea sit sic talis, ut late probavimus in tractatu de Bonitate, et malitia actuum n. 112. et seq.

Resp.: actui intrinsece bono, et honesto ex obiecto suo, et supernali mediate libero re ipsa accedit libertas agentis, illumque afficit, quamvis mediate, et extrinsece illum afficiat: ergo constituit in esse meriti. Prob. cons.: nam, ut actus intrinsece bonus, et supernalis, constituatur in ratione meriti, et obsequii apud Deum, sufficit, quod illi accedat libertas, ut illius honestas operanti tribuatur ad laudem, et praemium. Antec. prob.: quod illi actui intrinsece bono, et honesto, et supernali, mediate tantum libero accedit re ipsa, quod ita ponat, ut agens potuerit ante eius suppositionem ipsi liberum illum non ponere, et post suppositionem ipsi liberum negaverat illum non ponere; quod tantum est re ipsa accedere tali actui libertatem agentis, illumque afficere, quod erat.

197 Confirmatur a priori. Actus ratione sui sufficienter imputabilis dicitur operanti ad laudem, et praemium supernale, est in se formaliter meritorius; quod actus intrinsece bonus, honestus, et supernalis, mediate tantum, et remote liber, est ratione sui sufficienter imputabilis dicitur operanti ad laudem, et praemium supernale: ergo est in se formaliter meritorius. Cons. est legitima. Maior constat, et minor probatur: actus intrinsece bonus, honestus, et supernalis, mediate tantum, et remote liber, est actus continens rationem actus immediate liberi, et imputabilis: ergo est sufficienter imputabilis ad laudem, et praemium ei, cui actus antecedens bonus, et honestus imputatur, adeoque actus est imputatus consequenter. Prob. cons.: nam illi sufficienter imputatur ad laudem, et praemium, continens intrinsece bonum, et honestum honestate distincta a bonitate, et honestate antecedentis, cui imputatur ad laudem, et praemium, antecedentis boni, et honesti, adeoque ratio sequitur continens habens suam bonitatem, et honestatem intrinsecam, ut hic supponimus.

198 Obiicies: actus non habens in se libertatem, non habet in se bonitatem; sed actus imputatus non habet in se libertatem, ut supponitur: ergo neque habet bonitatem, atque adeo in se non est meritorius. Resp. dist.: nam sicut supponitur, actum imputatum non habere libertatem in se, ita est suppositum, ipsum in se esse honestum, et continere in se honestatem, et bonitatem, quae, si illi accedat libertas, erit imputabilis ad praemium. Rursus, etsi libertas sit conditio bonitatis (quod a pluribus negatur) tamen non est, unde possit probari, libertatem debere esse in actu, ut verificet esse bonitatem in eiusmodi actu: sufficiet namque, quod in actu sit id, quod specialiter, et formaliter constituit bonitatem actus, ut revera est. Pro huius tandem solutionis robore

et totius doct. recognitionem à nobis dicta de bonitate et malitia, et ... maximè, et ... à posteriori ... nostra probatur.

Caput VI.

Objectiones solvuntur.

199 Objicies 1°. actio externa ideo nequit esse minuendi meriti vel demeriti à merito vel demerito actus interni illam imperantis, quia non est in se formaliter et immediatè libera, sed actus internus imperatus non est in se formaliter, et immediatè liber, ... nec minuitur merito vel demerito à merito actus illius efficaciter imperantis. Respondeo negando majorem, ac dico, actionem externam non ideo non addere novam bonitatem supra internam, quod non est formaliter et immediatè libera, sed quod non habet in se formalem honestatem, cum non sit formalis tendentia ad objectum; actus vero internus, ... , habet utique honestatem formalem: ... est formalis tendentia ad objectum: unde potest esse minuendi, licet libertatem immediatam non habeat.

200 ... Instabis. Actio externa est ipsissimum objectum, ad quod fertur voluntas ... si libertas mediata sufficiat ad rationem meriti, actio externa erit etiam meritoria. Probatur consequentia 1°; quod propter quod unumquodque tale, et illud magis; sed voluntas, quae fertur ad actionem externam est bona propter actionem externam, ad quam fertur; ergo et ipsa actio externa erit etiam bona sufficienti bonitate ad meritum. 2°, Probatur et praecedens ratio declarat: quod enim voluntas homicidii v.g., mala est, quatenus fertur in objectum malum; sed ipsum homicidium est magis malum ... ratione, ... actus illud perpetrandi: ... demerebitur quis homicidium ipsum, quam ... actum interiorem illud perpetrandi ...; quod est ... 1° radix, et origo bonitatis, et malitiae: ... si libertas mediata non officit rationi meriti, ... demeriti, majus meritum, ... demeritum dabit in objectis ipsis, quam in actibus internis, qui circa illa versantur.

201 Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam. Ad 1° illius probationem dico, actionem externam, quae est objectum actus interni, non esse, nec habere in se bonitatem formalem, sed objectivam: unde per actionem externam potest actus internus habere bonitatem objectivam, sed non formalem. ... verò de hac objectiva bonitate verificatur ... ... Propter quod unumquodque tale ...: quatenus nimirum bonitas illa, quae relucet in actu interno terminative, magis in tendentia ... , ... in actione ipsa externa entitative, nimirum

tingm ex entitate opposita. Hoc autem est aliud, quam actum internum extra specifica-
ri ab actione externa, sicut actus visionis specificatur ab obiecto viso, et sicut hoc obiectum
specificat visionem, et ideo reperiatur in visione species illa formalis, quae dat in
ipsa visione; ita etiam actus externus specificat actum internum, et ideo in actione
externa reperiri debeat bonitas illa formalis, quae dat in actu interno:
postquam enim derivatur ab actu interno, in quo primario residet bonitas formalis
ad actionem externam; sicut ab actione externa, quae est radix bonitatis physicae transf-
funditur ad actum internum species suae physicae bonitatis.

202 Eodem modo ad 2um probatur dicen-
dum, malitiam formalem actus interni reperiri derivative etiam in actione externa; etiam ipsum
actum internum specificari quoad extrinsece a malitia obiecti, ad quod tendit; intrinsece vero,
et tingm a malitia formali ab eo, quod sit formalis tendentia ad tale obiectum.
Ex his ad 3um dicendum, homicidium consideratum in genere physico esse maius ma-
lum in Deipar. reali, quam ipsi homini casu, quam sola voluntas occidendi;
in genere autem moris, et in ipsis occidentis non esse maius malum homicidium perpe-
tratum, quam voluntas efficax illius exequendi; utrumque enim actum, internum scilicet, et externum, in-
formante eadem morali malitia, licet haec primario reperiatur in actu interno,
et exinde resultet ad actionem externam ex dictis de bono, et malitia hu-
manorum actuum. Ex quibus clare colligitur, quid dicendum ad 3um probationem. Obiecta igitur
sunt radix, et origo bonitatis, et malitiae in genere physico, non vero in genere
moris: namque in genere moris prius actus internus est radix, et bonitatis, et malitiae
formalis, quae derivatur ad actum externum: unde cum homo non sufficit libertas mixta
ad meritum, quamvis cum interno sufficiat.

203 Obiicies 5°. Quicumque sufficit est imputabile
ad demeritum, seu est meritum suum opus, quatenus est liberum eidem: eo enim sufficit medio
est meritum, aut demeritum opus, quoniam est imputabile operanti; sed sic actus imperans
est liberi immediate ratione sui, et actus imperatus sic est liber ratione alterius; sic actus impe-
rans est imputabilis, et meritorius immediate, et ratione sui, actus vero imperatus sic mediate,
et ratione alterius; ergo actus imperatus ratione sui nullam superaddit peculiarem me-
ritoriam, aut demeritoriam. Ideo desumitur: quicumque sufficit est imputabile ad
demeritum suum opus, quatenus est ipsi liberum, itaque libertas requiratur essentialiter ad imputa-

libitatis operari ad primum, sive ad minus operari, idea [illegible] et possessus liberi exhibeat ipsi in ea imputabili ad primum, sive in ea, meritum non mag. Concursus libertas sit partialis activa meriti, sunt in alia [illegible] libertatis, qui meritum efficere poss, et quod auctis, et libertas [illegible] augeat, augebit meritum. [illegible] imperatum [illegible] sui [illegible], quod sit et [illegible] sui auget, sed addit supra imperantis novum, et [illegible], et novum non addat libertatem supra libertatem imperantis: ergo nec meriti [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] faciendo [illegible] [illegible], undique augeat, augebit [illegible].

[illegible]

3°. [illegible] ad minus requirit libertas, [illegible], quod intelligi nequit ratione meriti, quod alligat, quod [illegible] a se ipso efficiat aliquid, quod omittere potuit, [illegible] transgressio [illegible] efficaciter imperante [illegible], homo a se ipso ita ponat actum imperatum, ut non [illegible] omittere, neque potuerit [illegible] positione actus imperantis [illegible] in illo actu imperato [illegible] ratione meriti [illegible] actum imperatum neque [illegible] crescat [illegible] ad novum [illegible] actus imperantis; [illegible] ad [illegible], [illegible] novum, et [illegible] merito imperantis: [illegible]. Sic argumentatur [illegible] [illegible] impugnatur.

[illegible] [illegible] [illegible] illum omittere [illegible] novum [illegible] exercitium libertatis, [illegible] libertatis exercitium, quod [illegible] est actus imperans, non [illegible] [illegible] imperante, adhuc [illegible] intelligi quod imperatum [illegible] omitti [illegible] [illegible] [illegible] omittere; [illegible] libertatis exercitium, quod posuit actus imperans, [illegible] exercitium, quod plane omittere poterat [illegible] libertatis exercitium, sive eadem potestas libertas, quae afficit [illegible] actum imperantem [illegible], et imperatum; et [illegible], et [illegible] alium afficiat: eadem [illegible] retrahi libera potest ad ponendum actum imperantem, [illegible] retrahi libera potest actum imperatum: [illegible], dari novum meritum in imperato, quod dat novum libertatis

exercitii, quod dat novum valorem intrinsecum bonum, et supernalis, quae extrema afficit libertatis agentis, et ipsi ad laudes, et praemium imputabilis sit eius positio, et de illo gloriari possit, si oporteat, ut monet Apostolus. Unde nihil evincit argumentum. Hinc ad formam nanciscitur materia.

206 Objicies V ex eodem Thomas. Pone duos homines, exempli gratia, Petrum, et Paulum habentes duos actus aequales imperantes alios actus amoris Dei: pone deinde Deum praestare Petro suum concursum ad suum actum amoris, et denegare concursum Paulo ad suum actum amoris imperatum; in hoc casu Petrus eliciens suum actum imperatum amoris Dei, non plus mereretur, quam Paulus non eliciens suum imperatum, quantumvis insit bonum, honestum, et supernalis, non addit novum meritum supra meritum imperantis. Sequitur consequens probatur V; neque quod Paulus non eliciat in illo casu actum suum amoris imperatum, non stat per ipsum Paulum, sed per Deum non concurrentem. Confirmatur V; quoniam in illo casu Petrus, et Paulus perinde se habent, ac si Petrus praedeterminaret ad amorem, et Paulus ad amoris carentiam: unde neuter ponit aliquid de suo; cum igitur Petrus, posito actu imperante non se debet libere ad amorem.

207 Respondeo, admissa hypothesi, negando antecedens subsumptum: plus enim mereretur Petrus eliciens actum imperatum, quam Paulus illum non eliciens, quod quantumvis eiusmodi non positio actus non staret per Paulum; ex eo tamen, quod non stet per Paulum, sed arguit, Paulum non demereri per talem non positionem actus, neque esse illi imputabilem ad culpam, si eluendo suppeditat praeceptum actus illi oppositi, et instaret praeceptum. Et licet Petrus, posito actu imperante, non possit non ponere actum imperantem, attamen tamen meretur, cum actum elicit; quod infrat eadem libertate actus imperantis. Ad tertium probationem, concedo antecedens. Sed quid inde. Pone utrumque habere aequales illustrationes, sub quibus maiorem amaturi essent Deum, et Deum Paulo immittere physicam praedeterminationem ad amorem, non autem Petro: certe tunc Petrus eliceret actum amoris meritorium, non vero Paulus; et tamen non staret per Paulum amorem meritorium non elicere, sed per Deum immittentem Paulo praemium necessitans ad amorem. Ad confirmationem negatur assumptum: si enim Petrus praedeterminaret ad amorem, non se detraxerit a se ad amorem per idem libertatis exercitium, quod positum est actum imperantem, et quod afficit, ut mediate, imperatum: unde non ita se habent Petrus, et Paulus in illo casu, ac si Petrus ad amorem, et Paulus ad amoris carentiam praedeterminaret.

208 Objicies 5o. Demum

Pij libè paeã hère dēmstrs. phuig, quats libè poeet illg à Deo postulare,
certg erõ, qsi illg petiit, illg impetrabit. Mõ sic: actg pcedens à tali dēmst=
tiõe, meritoriq n̄ eet ex defectu libertatis immediate: sed m. eet mediatè liber: q libertas
mediata sufficiens n̄ ē ad rōe meriti. Ideq ipsa pari rōe dicendg esset de aū visi=
onis, et amoris Beatifi, subsequuta ad aq patientiq, v.g., et alterig virtutis,
si quæ Deg ex pacto permisisset Xto, v.g., talq visios. Neq m. aūs visionis
seu amoris Beatifi ad illg subsecuti meritoriq foret; cũ tũ uterq foret
mediatè liber: q mediata libertas insuffiens ē ad merity. Ista exeo, qd plures, graves que
Thei iudicent, n̄ sufficere ad salvandg libertatẽ mortis Xpi Dñi quoad substg, et illig
meritg eo, qd potuerit petere à Deo relaxgm pcepti de morte subeunda: eo .1. maxè, qd
libertas hæc ē tũ mediata; sicut prius exercet ce petitos relaxois, et exinde ce morits:
q ttã.

209. Deo; si aūs, quo Xtg vellet petere dēmstos, iungeret in eodq insti cũ
aū pcedente à tali dēmstne, et hæc iunctio posita sit à Xto, nunc omitto, n̄ minq
eē meritory hunc aq à dēmstne pcedente, qm aūs impatg; qd n̄ minq infrat li=
bertate volltis petentis dēmstos, qm impatq libertate imperanti: secq verò iungeret, si
n̄ iungat uterq aūs in eodq insti; qd tunc n̄ daret libertas aulis aū talis aūs,
d ad summq initialis: ad meritg verò reqrit libertas fralis, et aulis, sive mediata
sit, sive immata, qm sufficiat initialis, qualis ē, qæ n̄ exit in eodq insto, in
quo elicit aūs, ut bè advertit P. Oviedo. Ideq verò posset ad aq visios, etamo=
ris subsecuty ad aq patientiq, sive altrig virtis, sub hisi supposita, si aū illigda=
ret libertas aulis, quantqvis mediata. Sed quonig visio, et amor illg subse=
quens fortiunt aōs dēmij, alr de illis iudicandy arbitror, nq subsequaxq
hisi, qm considerans, q visios n̄ meremur, d meritory dēmio potimur.

210 Istrois solutio
pendet ex priijs tenendis in Mãa de Incarnoe pe tuenda libertate Xpi Dñi
in adimplētiõe pcepti de morte subeunda cũ eiqdq impeccabilitate: de qua diffute nil
audeo hic detrare. Sed interiq breviter dico, plures d, graves q Theos censere,
salvari suffr Xpi Dñi libertatq in morte subeunda (et coentr meritg mortis
acceptate) p id, qd potuerit petere à Pre relaxos pcepti. Eg verò sit de hig
sq veritate, quoad psens attet, dupliciter possumus considerare Xi dicta rõ pcedenti

libertate tñe; qm exercet Deus cũ peitos relaxois precepti: nimirũ ita ut cõiungat in eodẽ insti cũ opere precepto, sitq aũ illius libertas aulis; vel ita ut n cõiungat in eodẽ insti cũ opere precepto, sedeq n sit ũi illius libertas aulis, ẽ ttũ libertas cõtracta, et virtuali. Si 2º mõ statuat, sufficet etiã ad infirmandũ opp̃ preceptũ, et illud reddendũ meritoriũ, n minũ, qm libertas aũs imperantis sufficit ad meritũ aũi imperati: secũ ã, si cõsideret 2º mõ; quoniã ad meritũ n sufficit virtualis ttũ libertas.

Caput 3ium.

Duplex dubium decidit.

211 Utũ meritũ aũs imperati, sive aũs cõiati liberi intra honesti, et supnalis, sit adequè distinctũ, vel solo inadequè à merito aũs imperantis, sive aũs immediate liberi?

Plures Thei existimant libertatẽ solã ẽẽ cõditiõẽ requisitã, ut virtus meritoria, et ad premiũ movens, et inducens existẽte aũr, re ipsa exerceat: ergo qm sit meritũ aũs interni imperati (de quo loquimur) erit adequè distinctũ à merito aũs illud imperantis. Pbt illad: q. meritũ sub ita cõsiderare cõsistit precipue in honestate aũs, quæ ẽ virtus movens, et inducens ad premiũ; ẽ honestas aũs imperati ẽ adequè distincta ab honestate imperantis: ergo et meritũ. Nec obstat, q. utrq aũs sub eadẽ libertate, tamen sub eadẽ cõditiõe requisita, moveat: sicut n obstat, q. duo agentia (duo ignes, v.g.) sub eadẽ approximatiõe, tamen sub cõditiõe etiã cõi, se exerceant, quoniã sint duæ virtutes productivæ in se ã adequè distinctæ.

212 Contra multi, graviorq DD.es censent, libertatẽ ẽẽ ptem essentialẽ cõstitutivã meriti: quoniã, ut actio, vel omissio rõtis denominet meritũ, rã cõstitutionis requirit, q. denominet morali estimabili illi, apud quẽ dicitur meritũ; ẽ, ut denominet morali estimabili eã rõe requirit rã cõstitutionis, q. denominet in aũ 2º libera aliqua libertate, saltẽ cõditionis: ergo libertas aliqua in aũ 2º, saltẽ cõditiõnis, rã cõstitutionis requirit. Huic sñæ et nos subscribimus, pp̃ quã firmanda recognant dicta n 171.

213 Deinde cũ P. Rigaltũ 3º P.s diceo asserimus, meritũ aũs imperati n ẽẽ adequè, ẽ solo inadequè distinctũ à merito imperantis. Ostenditur: nã ea, quæ n habent cõstitutivã rã distincta, n sunt in se adequatè

distcta; d mitij aiis imparanti et mitij imparati n̄ hent cōhra dis distra ā hanc
q̄a: p̄ Ma eveni stat: neq̄ quē n̄ hent ma cōhra disctā, ideo ē, q̄ hent
aliq̄ cōhrij, q̄ id, et coē ē in ipsi: quē ā cōrant cōhri aliquo, q̄ id fit,
et coē in ipsi, n̄ st adequē discta, ut fit eveni; cu nequeant duo distingui
id, q̄ ē id in utroq̄, ut roē aliorū disquant. Mr verò in hypoṫi q̄, qm
hūc suppōnim, certissā ē: nā, ut honestas imparanti, et imparati distinguant
inter se; libertas m̄ utriq̄ n̄ ē discta, d eadē in utroq̄: atq̄ dm libertas, qm
honestas st cōhra miti: p̄ mitij aiis imparanti, et mitij aiis imparati n̄ hent
oīa cōhra discta; proïdeq̄ n̄ adequē, d inadequē st inter se distinguunt.

214 Dices:
qmvis eadē gra triniālis eluens imparati aiis honestas, et liberas, duplex resultat mitij adequē distinctij: p̄ qmvis eadē libertas afficiat duos aiis honestos, imparanti scilt, et imparati, duplex resultabit mitij adequē distinctij.
Sed nō aiis eadē facil, quæ ponit: p̄ nā gra triniālis fit pars essali cōhra miti cōdigni in roē talis (ut dequo infra) id dicendū erit de gra, ac de libertate, et de quacūq̄ altera re, quē suppōnat essali cōhra miti.

215. Dices iterū: p̄ ē premia hoīs aiis n̄ eveniunt adequē, d inadequē discta. Nō cōq̄, quē nullo fūnto niti: n̄ m. oppā, q̄ miti inadequē distinctj premia sibi creant inadequē discta. Decernere ā, q̄nq̄ premiū debeat eē maig, an q̄ aiis imparanti, an q̄ imparato det: nra n̄ inhe: id m. pendet à bonitate eorūdē aiiū, quē ex alijs priis taxanda ē: nā, cæteris paribus, aiis, q magis bonus ē, dignus ē mai premio, cu à se loq̄ fit magis miitorij.

216 Dices 3°. Libertas negt eē pars essali cōhra miti: p̄ negt mitij aiis imparati, neq̄ partialr idem, cu mito aiis imparanti. Probas ans: si libertas eēt pars cōhra miti eēt pars essalr cōhra demiti: unde fieret, mitij actois implentis precepti, et demitij omissois idem inadequē, q̄ vet absurdū. Impriis hæc indhan pugnat directè cōa cōdoē d cōa hypoṫi cōclois. Deinde absurdū ē (qq̄ dicat P. Oviedo) mitij actois implentis precepti, et demeritum

omissioni ideae inadequi; quod eadem omnino libertas requiratur ad actum impletionis, et meritorium, et ad eius omissionem peccaminosam: sive eadem libertas requiratur constituit actum impletionis praecepti in esse meritorium, et omissionem in esse demeritorium, si omnino ex toto actioni pertineret.

217 Dubium alterum est, an saltem ratione libertatis dicendum sit magis meritorium actus imperans, quam imperatus? Dubitandi ratio est: quia actus imperans est liber formaliter, immediate, et in se ipso; actus vero imperatus liber est in alio, et secundario: unde ratione maioris libertatis perfectior erit actus imperans, proindeque magis meritorius. Nihilominus nanti ratio: quia uterque actus est liber eadem omnino libertate, et eadem libertate uterque afficit, sed diverso modo; alter nimirum immediate, et mediate alter: quae diversitas non est intrinseca, ex qua crescat, aut decrescat meritum, si cetera sint paria. Id explicat eorum doctrina, qui dicunt, Humanitatem Christi Domini unitam Verbo esse aeque sanctam, ac ipsum Verbum; quod est sancta per eandem sanctitatem, qua Deus sanctus est: esto, sanctitas haec Deum afficiat per identitatem, et humanitatem per unionem illi inexistentem, et ab illa realiter distinctam. Horum Theologorum doctrinam nec approbo, nec improbo, sed solum ad illa explicandum sumo praesentem: et optime quidem: quia maior est diversitas inter modum afficiendi per identitatem, et per unionem, quam inter modum afficiendi primo, et secundario: sed ex illa diversitate non resultat inaequalitas ad sanctitatem, neque ex hac ad meritum.

Disputatio 4.ª

An actus externus addat novum meritum supra meritum actus interni?

218 Ad hanc celebrem quaestionem, quae plures, ac graves habet difficultates plene iam respondimus alias in tractatu de Bonitate, et Malitia Humanorum actuum. Disputatione 3.ª disputatione ultima, capite V, ubi nanque sententiam statuimus; nec hic germadendum haeremus, sed eadem dictis firmamus: eodem modo namque, quo ibi probatum fuit, actum externum non addere bonitatem, aut malitiam specialem supra internum, manet probatum, non addere novum meritum.

Disputatio 5.ª

An ad meritum Divinum, sive supernaturale sufficiat libertas in alio supposito, sive in actu alterius suppositi?

Caput 3ᵘᵐ

Ctio 3tia. De merito in universum.

219 Ad declarandam quaestionem praemitto communem Theologorum doctrinam, quam et nos docuimus in tractatu de Peccatis, et peccato originali. Docent igitur, Adamum fuisse constitutum Caput morale omnium hominum, qui ab eo trahunt originem, quatenus posterorum voluntates in Adami voluntate fuerint depositae ex decreto Divino in ordine ad conservandum praeceptum, a quo pendebat conservatio iustitiae originalis, ita ut actio Adami censeretur moralis actio Posterorum, non minus, atque si physice ab ipsis proveniret. Idque explicant exemplo Tutoris, in cuius voluntate deponitur per Rempublicam voluntas Pupilli, v.g. in ordine ad pactum ineundum, ita ut actio Tutoris censeatur et Pupilli, et eosdem effectus morales habeat valoris, et firmitatis, ac si ab ipso Pupillo physice fuisset eliceretur. Hinc Tylenus suscitat difficultatem, et quaerit, an libertas in alio supposito, modo explicato, sufficiat, ut aliquis mereatur per actum ab illo elicitum, eo quod voluntas huius deposita sit in tali supposito. aliis verbis proponi solet haec difficultas, nimirum, an ad meritum requiratur libertas personalis?

220 Dico 1ᵐ.

Loquendo de merito in universum, ad illud sufficit libertas in alio supposito. Ostenditur; nam actus alterius suppositi potest esse moralis proprius, quod autem moralis proprius sufficit est meritorius eius illius, cuius dicitur moralis proprius: ergo per illum potest aliquis mereri. Sed hic actus est liber libertate in alio supposito: ergo libertas in alio supposito sufficit ad meritum. De hoc enthymemate neque est dubium, si discursus praecedens admittatur. Maior autem illius constat ex doctrina praecedenti praemissa, et communiter admissa; nam actio Adami censetur moralis propria Posterorum, sicut et actio Tutoris existimatur moralis propria Pupilli, et in ipsis moraliter eosdem effectus habent, ac si physice provenirent a Posteris, et Pupillo. Minor est pariter suadetur; nam actus moralis proprius eosdem effectus morales debet habere ac proprius moralis, quia habet physice proprius ac proprius physicus; sed hic proprius physicus est sufficienter meritorius: ergo est ac proprius moralis. Maior patet; nam actus moralis

principiu, tm principiu e morale, n principiu morali, qm e principiu physice aus physice principiu, n principiu physici; principio physice principiu het suo esse morales, q principiu aus e; eosdem esse det hine morali principiu.

221 Urget, et declarat. Actus moralis principiu sufficiens e ad demeritum, et peccatum mortale; tam sufficiens e ad meritum, et actum bonum. Het consequens; ng q attinet ad libertatem, hic non minus requiri vet ad demeritum, et peccatum mortale, qm ad meritum. Ans probatur; q peccatum originale mortale damnat ab omni hne, q ab Adamo trahunt originem, ut fides docet, et testatur Apostolus dicens, Omnes in Adamo peccaverunt (excipias tm Christum Dominum, et Beatissimam eius Matrem ab omni labe semper immunem); peccatum originale damnat per actum moralis principium ut ex supra dictis constat; tt. Eo pp. PP. Aug., et Oviedo praedenise consent, si sed ...ad, ... vel ... ... dependi, i. ... in alio ... ordine ad peccatum habendum, ... e meritum in actu moralis principiu: ng ... ... morali ... alterius in ordine ad demeritum, ex quo ... ... ad meritum, saltem de ... .

222 Dico 2º: loquendo de merito nali, i. de ... abstrahente a merito nali, et singulari, ad meritum condignum sufficit libertas in alio supposito, i. in actu alterius suppositi. Pr. meritum condignum e, q het aequalitatem cum praemio, q meretur; de non implat, q aus moralis principiu, et q liber e in alio supposito, sit aequalis valoris cum praemio, q meretur; tt. ... e legitima. Maior e ipsa definitio meriti condigni. Minor probatur, dum non ostendit implicas in eo, q aus moralis tm principiu sit aequalis valoris cum aliquo praemio illi correspondente. Nec video, quomodo possit suaderi, q cuiusmodi aus debeat ee inaequalis actu cuiusq praemij. Urget e a pari demeriti: ng aus tm moralis principiu pote ee demeritum condignum, ut patet in peccato Adami, q e peccatum tm moralis principiu hominis descendentis ab ipso: sic sibi actus tm moralis principiu pote ee meritum condignum.

223 Dices: ad meritum condignum requirit gra sanctitans in persona promerente, cuius dignitas refundi non pote in principium morale, seu cuius dicitur aus tm moralis principiu: differentias e inter meritum, et demeritum condignum.

Sed q. a 1.° ng gra sanctificans requirit ad meritu condignu supernale gre, et glre, de quo n procedit nra resolutio, quae so loqr de merito condigno a ordine nali, et supnali. Ad 2.° ng, lt grs dignitas refundi n possit in prijs morale; poest tn aliunde suppli in eiusmi prio: unde ex hoc n minuit veritas nre resolutis. Ad 3. ng q. grs dignitas n refundatr, n obstat, quomins actui ttys morali tepriu sit equalitas valoris cu aliquo temio, q ipsi destinetr: so neq obstat, quomins possit ee meritu condignu.

324 Caeterum hec sunt, si notet, q, lt quidam, actu dictaret morale tepriu n posse ee tanti meriti, vel prij moralis, quanti foret vel prij physici (ut cernitr in demerito Adami, q ipsi fuit n so dignitas ad poena damni, de qo so; si paeniteg n egisset; poterat qd fuit ttys dignitas ad poena damni: cuius rei ratio desumitr ex diversitate libertatis utriusq prij, na ab uno physice, ab alio a ttys morali exercet); nihilomis id n tollit, q ad actui ttys morali tepriij det aliqd temiu, q sit equale: unde si vel huius temij fitat nos meriti, erit utq meritu condignu illius. Aliud itaq e, q actui morali dictaret tepriu n sit meritu condignu ea temij, q meret prij physici (q te nunc omittimus) et aliud e, q n possit ee meritu condignu actui aliq temij, q physicee, iudicamus: quomis vel aliq temij bene posse equalis, atq adeo ess meriti condigni.

325 Dices itaq: hec n e legitima argumentatio: Crea A constituit caput morale creq B: so crea B merebit p actu creq A; quovis alias concedat, actu creq A ee morali teprij creq B: nq aliud e, creq A posse mereri, l. demereri creq B, et aliud longe, creq B posse sibi mereri, l. demereri p actu creq A: 1.m verum e, et nancis tenendum ex dra de pecco originali; 2.m vero prorsus falsum: nq so illa crea dicitr abte sibi mereri, quae exercet abte suae libertatis; cum q sola crea A exerceat abte suae libertatis, ipsa sola dicenda e abte sibi mereri; consequenter crea B abte n dicet sibi mereri. Quapropter, si crea B dicat mereri, n dicet abte sibi mereri, d mereri in alia, silt in crea A. Q nihil e aliud, nisi creq A mereri creq B; consequenter si re ipsa temiu conferat, crea A

in crea B; d crea B n decet altè comiari.

226 Objectio confundit duas longe inter se diversas quaestiones, quarum 1a est, an aliquis possit alteri possibilia mereri, et in ea comiari? nunc a, si utrasque has confusas inter se conspicias, invenies in 1a multas, et in 2a quasdam: 2a dicitur in 1a mereri, et 1a dicitur in 2a comiari. Altera 2a est, an aliquis possit mereri pro altera persona, et hic comiari pro ipso nihil illud; ita ut, si conferant illae duae possibilia, 1a non comiet in 2a, d 2a comiet in se; sit revera sibi moralis, et n in se physice, d in alia; moralis in inse, et n in alia. Harum 1a quaestio infra consequenter declarabimus, ubi ostendemus, nihil in ea diff. comieri, nisi sermo sit de pura crea, et de aliquibus comijs in speciali; cum certum sit, apostolos omnes boni commeruisse gratias, quas obtinent. 2a quaestio est eadem ipsa, in qua versamur, et ea quae praecedunt ostensa nostra resolutio, quam n nisi verum, et tenemus tenebimus. Confirmare tentant adversarij, d quae falso conspellunt, si notet, crea A duplex constitui caput morale crea B: 1a ea ratione, qua apostolus omnes constitutus fuit, et est caput omnium hominum. 2a ea ratione, qua Adamus fuit constitutus caput posterorum in ordine ad contrahendum peccatum originale. Sub priori consideratione duos capitis si membrorum thesis denominire; sub posteriori a consideratione duos capitis n solum si denominire commembrorum, d si est illorum moralis proprij. Ex qua diversitate oritur, quod diversissime comparari debeant ubique in duos d priores, et posteriores considerationes.

227 Ex hac notione infra falso dissolvit. Ideo, argumentum legitimum esse sub 2a consideratione capitis moralis, n sub priori. Ratio liquet ex discrimine nuper exposito: sub priori m. consideratione duos crea A n est moralis proprius crea B, d thesis denominire: sub posteriori a consideratione duos crea A est moralis proprius crea B: d crea B potest sibi mereri pro duos sibi moralis proprius, ut dictum est; et pro duos n sibi moralis proprium neque sibi mereri: prob. Addit, nempe, solo illud crea sibi mereri, quae actu exerceat suae libertatis, verissimum est; ast n requirit, quod exerceat physice suae libertatis, d satis erit, si illud exerceat moralis, ut re vera contingit in eius 2a considerationis, sub qua fecimus.

228 Porro hic innumera alia dubia examini ex dictis subiectanda, nimirum; an aliquis possit in alio mereri quod sibi mereatur? an possit sibi mereri ex eo, quod in alio mereatur? an ille, in quo alter meretur, alteri invicem mereatur? an possit in altero mereri, quod alius sibi mereatur ipse, quod ille in alio meretur? [illegible] et similia dubia, [illegible] ex [illegible] capitis moralis [illegible] non [illegible] veniunt, non [illegible] [illegible] et [illegible]

Caput 4.

Quid dicendum de merito supernali?

229 Dicendum 1. de facto non datur meritum supernale, sive de congruo, sive de digno, quod [illegible] libertate [illegible], sive in [illegible] alterius [illegible]. Talis, et [illegible] solus [illegible] nullum datur [illegible] [illegible] nobis possit [illegible], [illegible] aliquis [illegible] de facto [illegible] caput morale alterius, [illegible] aliorum in ordine ad [illegible], [illegible] [illegible] excepto, [illegible] de Christo Domino; sed ad id [illegible] de Christo Domino nullum datur [illegible] [illegible] nullum datur [illegible] [illegible] nobis [illegible] possit [illegible] aliquis [illegible] de facto [illegible] caput morale alterius, [illegible] aliorum in ordine ad merendum [illegible] de facto non datur meritum supernale [illegible] [illegible] ut certum sit, [illegible] [illegible] nobis meruisse, [illegible] [illegible] nobis [illegible], ita et meritum Christi Domini sit [illegible] morale, [illegible] [illegible] [illegible] fuerint [illegible] in [illegible] Christi Domini, [illegible], et [illegible] [illegible] caput morale [illegible].

230 Dicendum 2. [illegible] [illegible] meriti [illegible], sive [illegible], sive [illegible], [illegible] libertate in alio [illegible] [illegible] [illegible] ad dicta [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] de merito [illegible], [illegible] de [illegible] in universum [illegible].

231 Dicebis 1.

[illegible] capitis possit esse moralis [illegible] illius, cuius caput est, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] liberi; non [illegible] esse moralis [illegible] [illegible] supernaturalitatis; [illegible]

physicq, et n moralr; d ad mitu Theoq requirit, q aius sit signalis, vt in sequenti Stroma · pba-
bit. · impugnat, q aius sit eq morale pprij, et q sit mity Theoy, seu signale.

232. D speculr

p augmia miti Theui Dignu: eq hac libertate · Dsiderat ho in stu pure ne. 1.
in stu pecci lethalis, tamen stu pra; d in nullo horq statq pote ee mity Digny Theoy
aius moralr pprij: ps illud impugnat eq Dsidere eq libertate. Mir pbr; si m. ho Dsideret
in stu pure ne, · h pecci lethalis, mity n ault dignitty gra · sqq hunc gra n e in
hoc, ut aius taali autr moralr pprij. Nec offert, q gra sit in capite; sqd gra digni-
tat e in gra physica, et p informationq, n in gra morali, et p imputq; sit m.
alteda in cap. negt facere alteq alty p imputq, ita nec gra in capite
pote facere alteq dignifaty p imputq. — Si a ho Dsideret in statu
pre, adhuc meritui n pote q aq sibi moralr pprij; quamq gra tam dignifatin
gre physico, et p infore subty, qm req: · ps so pote dignifare subty in quo e physice,
et aq illq, q pprij e physice subti, et in subto: n pote dignifare aq illq,
q tq e morale pprij subti; in quo e gra: libertas hec in alio, tamen in
capite, n suffit ad mity Theoq, Seuque Digny.

233. Aliq n urgent; q n impugnant
possibilitatem meriti Theui cum libertate in alio; tamen in capite, exeo,
q libertas hec suffiere n sit ad eiusmodi meritum, (quod solum pacto
diverso impugnaret nostra Dclusio) d ex eo, quod cum actu, q tantum
sit moralr pprius, stare non possunt alia predicata, que ad meritq
Theologicum requirunt, qualia sunt supernaturalitas, et dignificatio
per gratiam. Sed neque hoc pertadi, sic, ostendo: quia non mi-
nus est predicatum physicum in actu predicaty actus, predicatum ope-
rationis, predicatum liberi, quam predicatum supernaturalitatis, Vt pa-
tet; et tamen per se predicatum actus operationis, et liberi, esto
sint predicata physica actus, possunt nihilominus fieri moraliter
ppria alterius, respectu cuius dicitur actus moraliter proprius: + pi
p solis imputabilitas sufficiens sufficit ad mity Theoy. Nec occurrit. 1. Censura dissparl
species. Quare nihil urget 1o rao hta n 231.

234. Nil e 2a habita n 232: nq

+ ...itas pote fieri mo-
... aie eiusq; acq
...as eorum grat...
...aty vt sic: *

aliud e, q dignitas gra sit aliq physice, et q debeat dignificare physice inhaerentis in subto, et q adeo dignificatio physice a gra deberet esse physice personis illi, cuique physice dignificat, et aliud, q actus illi esse, qui physice procedunt a gra residente in capite aut sui actus, non possint fieri morali personis vel alterius, vel cuius dicatur morali personis ejus actus sit elicitus physice a capite, et in illo sit physice dignificatus, quod libenter admittimus, cum ratio non videatur, quare possit aut debeat possint. Sed si aut dignificatio gra sit morali personis, tunc ipso erit eadem ratione meritis illius, cuius dicitur morali personis: sed ex hoc capite non repugnat meritum Christi [illegible] [illegible] potest dari, sive homo sit in pura natura, sive in gra, sive etiam in peccato: [illegible] stat, quod ex ordinatione divina repugnat, hominem esse in statu gratiae, et illi sufficiat tale meritum: quod licet gra in illo physice existens non valeat dignificare actus morales personis, et sit meritum condignum, potest tamen esse Deo, ut facta talis meriti suscipiat.

Caput 3um.

Quid, si Deus se constitueret caput morale creaturae?

235. Solet etiam hic disputari, an actus creaturae possint in Deo, tamquam in capite, habere sufficientem libertatem ad meritum? et deinde, an aut Deus possit esse morali personis creaturae, sicut aut Adamus potuit esse, et de facto fuit morali personis Posterorum. Moraliter loquendo, non repugnare, quod aut Divina voluntas sit aut morali persona creaturarum, potest, quod aut creatura habeat in Deo libertatem, tamquam in capite, patet ex eo, quod voluntas Posterorum constat in voluntate Adami; Adamus dicitur caput morale Posterorum, et aut illius dicitur morali personis hujus; et ex inde actus hos morales personis Posterorum habere libertatem in Adamo: ergo potest creaturae voluntas in Dei voluntate constare, imo possumus [illegible], siquidem ipsa est absolutissima divina [illegible]: sed non repugnat, quod Deus sit caput morale creaturae et aut divina voluntas sit morali personis creaturae, et ut sic habens libertatem in Deo, tamquam in capite.

236. Nascitur hinc contentiosa difficultas, cur ille possit Deus hominis voluntates in sua voluntate deponere in ordine ad merendum apud ipsum Deum? Nam multi existimantes, quod inter merentem, et illum, apud quem est meritum,

deat inhaerere reali distinctio. Hoc in casu, si attente consideret, non convincat, et probabit ex probe nostra assertione, quam in sequentibus.

237 Tenho ergo, Deum posse in sua voluntate deponere voluntatem creaturae, et in ordine ad meritum, quod tale sit apud Deum. Probatur: nam ut habetur n. 235, nulla est implicatio, in eo, quod cum Deus consilii sit actus moralis personae creaturae, ad id, quod actus creaturae locat in Deo libertatis, tamen non exigit: ergo est in ordine ad meritum apud Deum.

Dices: actus sub ista conditione respondet ad Deum, quia hoc est nos agere, neque est meritum apud Deum; quod potius est meritum procedens a Deo: pro Deo, Deus in ea hypothesi per illam personam creaturae, quam gerit, gereret aliam personam moralem distinctam; et est quasi duplex persona: unde non repugnat, quod creaturae non sit distincta a creatura, actus ille, quem sub eius creatura elicit, sit meritum apud Deum; quia sub ista conditione actus non procedit a Deo, et dirigitur ad Deum, et est obsequium illius.

238 Declaratur exemplo valde apposito. Etenim non repugnat in uno supposito reali duplex moralis virtualis persona, nec repugnat, quod unum suppositum gerat vices duarum personarum, ut cernitur in Rege Praetore, qui ut Rex est persona privata, et publica, ut Praetor, sustinens personam Regis. Da ergo, Regem, ut Praetorem, et personam publicam, accipere mutuatam pecuniam a se ipso, ut Rege, et persona privata: deinde Regem ipsum, ut Regem, et personam privatam, exigere a se ipso, ut Praetore, et persona publica, pecuniam mutuatam, et reipsa solvere ex Regio censu: ecce Rex idem ut creditor, et debitor erit; cum tamen non nimium requiratur distinctio realis debitoris, et creditoris, quam inter merentem, et illum apud quem quis meretur. Nam si Deus et gereret munus Dei, et munus creaturae: quatenus gerit munus creaturae, mereretur apud se, ut Deum; quatenus gerit munus Dei posset meritum creaturae acceptare, et illi promium retribuere: quod sub identitate unius suppositi gereret vices duarum personarum distinctarum. Ex quo patet responsio ad nos adversariorum, quae habetur n. 236.

239 Liquet etiam solutio ad objectiones, quas alii afferunt

in hunc modum: si Deus posset mereri creaturae aliquod bonum, posset mereri apud ipsum, vel apud creaturam. Sed utrumque repugnat. Probatur. Non primum: implicat, quod Deus mereatur apud creaturam; quoniam implicat, quod merens sit superior, et ille, apud quem meretur sit inferior. Non secundum: implicat, quod Deus apud se mereatur; quoniam denominatio merentis essentialiter connotat distinctionem realem merentis ab eo, apud quem meretur. Haec denominatio praedicti merentis potest apud aliquem alicui bonum creaturae; quia denominatio mitis essentialiter connotat, quod merens sit inferior; ille vero, apud quem meretur, sit superior quod inter divinas personas invenire implicat; sicut etiam implicat, quod personae sint diversae realiter; ergo connotat minus.

290 Haec tamen adiectio facile diluitur ex praemissa distinctione duplici in Deo a nobis praemissa, et exposita; nec in ea explicanda oportet amplius immorari, cum satis plana sint superius dicta, si attente considerentur.

291 In ordine ad demeritum alia sententia, atque adeo dico 1°: non potest continuari creaturae voluntas in Dei voluntate in ordine ad demeritum. Ratio quia: nam in quolibet demerito affert, et imbibit ratio actio prava et inhonesta; sed Deus incapax est actionis pravae, et inhonestae: ergo neque in sua voluntate creaturae voluntatem deponere in ordine ad demeritum.

292 Dices: Sunt quaedam actiones licitae quoad Deum, quae quoad creaturam non sunt licitae: exempli gratia homicidium, et remissio peccati, quod aliquo modo vitari potest: ergo has posset Deus apud se ipsum demereri nomine creaturae; quia earum inficeret pravitas, seu inhonestate.

Respondeo 2° negando consequentiam: quoniam eo ipso, quod Deus contineret in sua voluntate voluntatem creaturae in ordine ad illas actiones, susciperet in se ipso obligationem, quam habet creatura vitandi easdem actiones; quas si teneret eas vitare, sicut tenetur creatura; ergo si eas non vitaret, operaret inhoneste, non minus atque creatura, quod omnino negatur, et divinitati repugnat. Respondeo 2° quod hoc ipso, quod Deus se constitueret caput creaturae, teneretur in se ipso vitare peccatum creaturae strictiori obligatione, quam modo tenentur Pater, Dominus, et Rector vitare peccatum filii, servi, et pupilli: sed ea.

293 Instabis: potest Deus esse caput creaturae in ordine ad actiones meritorias, cuius Deus capax non est: sed potest esse in ordine ad actiones pravas, seu demeritorias, quarum Deus incapax illius sit.

Nō cog. Ex dictis nō ē: ng incapacitas ad actus meritorij
nascit ex aliquo, q. exterius ē actui Dei, nimirum ex eo, q. n̄ sit alter, q.
possit Deo beneficiu conferre propter illius summam excellentiam; n̄ vero ex aliquo
immē affic. ipsos actus, sicuti contingit in actione prava, quæ ex se repug-
nat Divinæ nrę, et sanctitati. Ex quo prorsus resolvitur confirmationis desumptio
ex reo, sicut nemo potest pro altero mereri, nisi eliciat actus bonus,
et honestus, qui solus capax ē meriti, ita neque pro altero demereri, nisi
eliciat actus inhonestus, et pravus, qui solus ē capax demeriti; atq Deus
potest elicere actus bonus, quamvis nequeat pro se mereri: potest mereri
pro altero, quamvis n̄ possit pro se: Quare in hinc possit inferri, posse pro
altero demereri: q. n̄ sequitur, posse elicere pravus actus aliquos, q. opporteret,
vt .l. pro se, .l. pro altero posset demereri, vt constat.

294 Ex hucusq dictis facile
deducitur 1°, posse Deus se constituere caput morale creaturæ alicuius, cuius volunt.
in sua Divina volte deponat in orde ad actiones honestas Deo liberas, quæ
proinde sint actiones creaturæ moralis proprię, liberæq, et honestæ sui eiusdem: atque
inde poterunt ēe meritoriæ, tam apud alias creaturas, quam apud ipsum Deum; si
quidem nulla in hoc relucet prorsus implicatio. Neq hinc inferre lt, creaturam me-
reri ipse, .l. alius esse saltem acceptum ab eiusmodi actione Dei, quia ipse Deus
habet pro tales actus: quoniam sui prij moralis solum constat actio eo esse, quoniam
capax ē moralis prij, qua tale; n̄ vero alius, quoniam n̄ ē capax.

295 Deducitur 2°.
posse ē creaturæ volunt. constitui in Divina volte in orde ad contractus mercandi, et ad
negotia civilia, et politica; in hoc siquidem nulla cernit implicatio. Et confirmat.
ng sit civilis potestas, et humana tantum posse ę humana effectus morales de alio-
rum voluntatibus disponere, vt eorum bono opponit, quare n̄ poterit Deus, cuius
causa sit, et sic maxime conferre propria sua volte creaturæ fuerit valebit?

296 Debet, valet, in
orde ad matrimonium contrahendum, n̄ posse hoi volunt. in Dei volte constitui; siquidem ma-
trimonium velut pendere a proprio consensu contrahentium, sicut ē professio religiosa: in-
de nulla dat humana potestas, quæ possit in orde ad hos actus, vnius voluntates

in alijs vol.te deponere. Nihilominus cum P. Oviedo iudico, illos nuper factos posse extendi ad contractum matrimonij, ita ut, sicut homo potest suam vol.tem in alterum, suam in Procuratore deponere, ut ipsius nomine matrimonium celebret, sic Deus possit homini necessitatem sibi assumere, et illius nomine consensum exhibere, signa consensus exprimere, quo matrimonium efficiatur. Ratio est: quia hinc matrimonium non pendere videtur indigere à proprio consensu homini contrahentis; quia consensus à Deo positus, licet non physice, in morali proprius esset talis hominis: quod sufficere arbitramur pro contractu matrimonij, sicut sufficere communiter iudicatur pro alijs contractibus.

297 Primò iudico, debere reddi, quod sufficiat consensus moralis proprius ad matrimonium, alijs enim, qui docent, posse contrahi per Procuratorem: quoniam consensus eliciatur physice à contrahente consensu ille, seu vol.tis actus, vi cuius Procuratori confert potestatem contrahendi matrimonium, nomine illius; in matrimonium ipsum non contrahit, nisi per vol., et consensum Procuratoris, quae vol.tas, et consensus physice non eliciatur à contrahente, sed à Procuratore: unde consensus, quo matrimonium efficiatur, quod per Procuratorem celebratur, nunc contrahenti non est proprius physice, sed tantum moralis. In hoc sensu sufficiente salvatur veritas communis sententiae asserentis, matrimonium pendere à proprio consensu contrahentis. Quo satis fit in hoc posito. Cum nulla detur humana potestas potens in ordine ad hunc effectum, sicut nec in ordine ad professionem religiosam, deponere unius vol.tem in alterius vol.te, non nascitur ex exigentia consensus physice proprij, sed ex limitatione potestatis humanae, quae ad id non extenditur, sicut Divina, quae supra omnem aliam potestatem est.

298 Deducitur denique, quod posse creaturae vol.tem in Divina vol.te deponi in ordine ad iuramentum, et promissionem. Cum promissio, et iuramentum hominis facta, cadit. P. Oviedo, Deum posse homini vol.tem in sua vol.te deponere; quia cum hoc nulla est specialis difficultas, quae non militet etiam cum contractibus, et obligatione civilia. Cum tota ratio, promissio, et iuramentum Dei, id est, qua creatura Deus obligetur, alio modo discurrendum, et sentiendum docet: quia cum promittente, et promissario debeat dari realis distinctio, sed si creaturae vol.tas in Dei vol.te continetur, Deus, et creatura quasi una, et eadem persona censerentur, et actus à Deo procedens censeretur idem esse cum actu creaturae, quia esset moralis proprius creaturae: quando

rct. dischō nazia ad promissas, et iuram. aii Dei. Itaq. dispr huius distō ñ pereat, in orde ad huiuc esse, voltas cree in Dei volte Dni.

249 Ordinaria dischio, et ora. dissent, cuiq. prior evanescit ex dictis a n° 237, quæ relega, et huic applicanda.

Controversia 9ª

De bonitate et hum. Conditioē Actuū requisitis.

Duplex alia Datio ē actuū requisita, et utraque sua indiget peculiari disputatione, et explicatione. A 1ª igr incipiendo.

Disputatio 1ª

An mini Actus debeat ē aiu omnis moraliter.

Caput 1

Decisio, et ratio.

250 Certior Theolog. Doctr. teneri, bonitate ad mini actus esse requi, bonitate, inqm moralē, pr quam actus evadit, et ē conformē dictamini rectæ rōis, eu Deus, quæ amplectenda, et fugienda proponit, ad bē, et honeste operandum. Quod et Sacra Scriptura apte indicat, 1ª ad Thimotheum cap. 6. ubi monet divites in Deo vivo bē agere, et divites fieri in bonis operibus, ut apprehendant vitā æternā. Dº ita Petri cap. 1. Fratres satagite, ut p bona opera certā vestrā electioē faciatis. Dicens quoq. Apostolus 1ª Corinth. 6 cap. 15 suo moneri docet, per ea verba.... Abundate in oi opere bono scientes, quod labor vester ñ ē inanis in Dno. ... bene operantibus.... quoq. ... remuneranda ē vita æterna, ... fidelis reddenda ... omnia opera nostra a Deo ...

251 ... ratione naliter ... : ... omnis ē omnis actus in ... bonis, et honestis ... Deo ... accepta ... non bonus ... ad ... et ...

det in obsequium, et honorem Dei; quod si opus bonum, et quod ratione rectae rationi conveniat talis, et tali, potest cedere in Dei obsequium, et honorem: opus autem quod est in bonum, neque est obsequium Dei: ergo etc. Quare, et aliis maxime subinde merentur promissionem praemium apud homines ratione utilitatis, non tamen meretur praemium apud Deum, ut potest quod opera hominum nihil afferunt utilitati; apud quem potest, in tantum merent, in quantum sunt ei honorifica.

252 Posset hic opponi illud Exodi cap. I, ubi dicitur Deus, benefecisse obstetricibus Hebraeorum, et ipsis domos aedificasse; cum tamen mentitae fuerint Regi Aegypti, utentes fraude ad servandos pueros Hebraeorum: unde videtur Deus favisse mendacio, et propter mendacium contulisse praemium. P. Oviedo ait, Deum quidem domos aedificasse obstetricibus, non in praemium mendacii, sed in praemium misericordiae affectus, quem habuerunt exercueruntque quoad pueros Hebraeorum, illos servando contra praeceptum Regis, qui iusserat, ut omnes Hebraeorum pueros interficerent. Bona responsio, contemptu inutili labore quaesita; cum ex ipso textu constet, Deum non propter mendacium, quo Regem fefellerunt, sed propter Dei timorem, quo a puerorum interfectione abstinuerunt, illis domos aedificasse: sic enim ait Sacer Textus loco citato versu 21: Et quia timuerunt obstetrices Deum, aedificavit eis domos. Quid clarius?

253 Posset etiam opponi illud ex cap. 29 Ezechielis, ubi videtur Deus contulisse in praemium terram Aegypti Regi Babylonis propter malum opus; quod videlicet instituerat adversus Tyrum, ut illius terram suo subiugaret imperio. Cui videtur, non propter malum opus collatam fuisse in praemium terram Aegypti Nabuchodonosori Regi Babylonis; sed tum quia sua opinione bellum iustum gessit, ut censet P. Oviedo; tum quia collatio haec erat praemium, quam solet esse praemium apud homines, et tale non fuerit apud Deum, ut exponit P. Vasquez; tum quia sermo est comparatione ad Dei placitum de effectu secuto, non comparatione ad ipsum Regem, ut exponit P. Suarez. Ego secundum sensum literae, et secundum rigorem verborum censeo, collationem hanc non fuisse praemium, sed impendii laboris suscepti a Rege, et illius exercitu nesciente, quod faceret, cum revera Deo deserviret: sic enim ait Sacer textus versu 19, et 20 citati capitis: Et erit merces exercitui illius, et operi, quo servivit adversus eam. Dedi ei terram Aegypti, pro eo, quod laboraverunt mihi, ait Dominus Deus.

Ecce docetur expressè merces laboris. Nec quod sit de nomine, et quacumque ex dictis ratione illigatur, certum est, non posse collatum praemium pro opere malo; idem Deo maxime repugnat contra summam illius honestatem.

Quaeret aliquis, an bonitas existimata in obiecto actus sufficiat, ut iste sit bonus simpliciter requisita ad meritum? Affirmare non cum communi: non nullos: nam si ex errore invincibili reputet omnium, quod revera est malum, sine dubio est meritorium. Quod sic demonstro: omnis actus obedientiae, quo quis obedit Deo, meritorius est; sed qui errore invincibili putat esse obligationem mentiendi ad servandam vitam proximi, tenetur in eo casu mentiri, et consequenter implens eam obligationem, elicit actum obedientiae, per quem obedit ei praecepto, quod hunc instat: ergo in eo casu elicit actum meritorium. Confirmatur. Qui operatur conformans se legi aeternae, elicit actum meritorium; sed qui mentitur in eo casu, conformat se legi aeternae: ergo qui mentitur in eo casu elicit actum meritorium. Probatur minor: nam licet lex aeterna prohibeat mendacium, lex aeterna iubet, ut homo sequatur omnium, quae complectit sub se dictamen invincibilis certa, licet errante, conceptus omnium. Et hanc assertionem aliis insignis, et Theologorum testimoniis optime prosequitur P. Moya tom. 1. Selectarum tractatu 1. q. 9. §. 6. Legantur et a nobis dicta in tractatu de Bonitate, et malitia à numero 25., ubi et contraria argumenta dissolvimus.

Caput Decimum.

Utrum idem actus possit simul esse meritorius, et demeritorius?

252. Cum constet ex dictis, actum meritorium debere esse opus bonum morale, quaeritur adhuc, an haec bonitas, quae in actu meritorio requiritur, talis debeat esse, ut nulla penitus malitia admisceri possit? an vero contingere possit, quod actus sit meritorius ratione bonitatis, quam habet, et nihilominus habeat sibi adiunctam aliquam malitiam ratione cuius sit etiam demeritorius: et sic idem actus simul esse possit meritorius, et demeritorius.

Suppono huius loci non esse disputare, an idemmet actus possit esse bonus, et malus simul? hoc enim (sive sermo sit de actibus internis, sive externis) pertinet ad tractatum de Bonitate, et malitia, ingenti sequitur mentis, et sic apertissime. Suppono tamen, Doctores, qui docent, eundem

aij non posse esse simul boni, et mali, coentis dicimus, non posse eiusdem aij esse simul mi- toriij, et demitoriij. Quaestio igitur solum habet locum in eorum, quae, quae indicant, aij boni posse simul evadere aliqua ratione mali: nemirum aij venalis poenitentis, vel mi- sericordis deesse boni, et honesti, ex obiecto suo, non imperari posse a. actu ve- niali malo, qui fit: ob inanem gloriam, aut alterius finis, a quo extrinsece oritur: nam in eo actu actus poenitentiae, vel misericordiae, simul est et intrinsece boni, et extrinsece mali. Rogatur ergo, an ne est simul possit esse mitoriij, et demitoriij. mitoriij scilicet ratione bonitatis, quam habet, et demitoriij ratione malitiae, quam admit- tit?

255 Multifariam ocent AA.es, quorum placita relinquo videnda apud Rivam, et Arredo. Nostra resolutio sit. Idem actus supernalis, qui simul sit boni, et mali, poterit esse mitoriij simul, et demitoriij, eadem ratione, qua fuerit bonus, et malus. Quare, si supponatur aij, qui est intrinsece solum extrinsece vi- tiari, et reddi venialiter mali, malitia proveniente ab actu imperante, simul erit intrinsece mitoriij ratione supernali, et extrinsece demitoriij ratione demi- ti derivati ab actu imperante, a quo, sicut derivatur malitia, deriva- bitur et demitum: unde Rex hanc supponens actus, qui denominatur mitum Ithiij, non debebit esse, inadequate boni, et poterit utique mitoriij esse, quamvis malitia aliqua extrinseca ipsi supponatur modo explicato. Plures hanc re- solutionem defendunt, et expresse P. Arredo.

256 Probatio facilis est: quia non est maior difficultas in admittendo aij simul boni, et mali, quam aij simul mitoriij, et demitoriij: sed admisso, quod actus intrinsece bonus possit esse extrinsece malus, malitia derivata ab imperante, admitti debet actus intrinsece mi- toriij, et extrinsece demitoriij demito derivato ab imperante, a quo sicut malitia mutuatur, ita et demitum. Confirmatur a priori; quoniam malitia, quae, suspensive destruere, aut impedire alterius bonitatem actus, suspensive erit ad illius intrinsecum meritum destruendum, aut impediendum: sed si ma- neat actus bonus ex gratia elicitus, et supernali, non obstante malitia extrinseca, quam extrinsece demitoriij est, et malus, manebit actus intrinsece me- ritorius.

257 Nec dicas, inter requisita ad meritum recenseri debere carentiam malitiae, seu quod non admisceat malitia aliqua. Neque hoc gratis (non) dices: siquidem non apparet ratio, propter quam numerari debeat carentia huius malitiae inter conditiones ad meritum requisitas, si non sit numeranda inter conditiones ad bonitatem moralem requisitas, cum bonitas moralis sit totius meriti fundamentum in quolibet actu: sed malitia convenit in actu cum bonitate, ut supponit, non est cur, non conveniat in eodem actu cum merito. Rursus quia bonum est ex ratione, qua bonum est, obiectum est divinae complacentiae, et est acceptabile apud Deum; sed malitia extra non officit, quominus actus sit bonus: ergo neque, quod ex ratione, qua bonus est, sit acceptabilis apud Deum. Sed boni ipso actus exit meritorius: ergo malitia extranea non officit, quominus actus sit meritorius. Atque non potest esse requisita ad meritum carentia illius, quod non officit ad meritum: ergo etc.

258 Obijicies I. illud Abacuc I.: Mundi sunt oculi tui, et ad malum respicere non potes: ergo neque ad bonum illud, quod malitia aliqua foedatum est. 2. ex D. Th. lib. 12 de Tra cap. 9: nemini permissum est bonum propter opus malum: ergo non est acceptabile a Deo. Confirmatur ex Hierem. 48: Maledictus, qui facit opus Dei negligenter: ergo etc. 3.o: opus meritorium debet esse simpliciter bonum; sed opus malum, et bonum non est simpliciter bonum: ergo etc. Probant haec argumenta, siquidem probant, opus malum displicere Deo, et ipsi non esse acceptabile, et demeritorium; minime non probant, opus non esse meritorium, et demeritorium simul, si simul bonum, et malum esse concedat.

259 Ad primum itaque ratio dissimilis: concedens: ergo neque ad bonum, quod aliqua malitia foedatum est, quatenus malitia foedatum est, concedo: quatenus ex alia parte intrinsece bonum est, nego consequentiam: quod verba in obiectione allata solum asserunt, Deum non placere in actu malo, quia malo, non vero negant, posse complacere in illo, qua bonum. Ad secundum, concesso antecedenti, distinguo consequens: ergo non est acceptabile a Deo, quatenus malum, concedo: quatenus bonum est, nego consequentiam. Ad confirmationem nego consequentiam; etenim ex praedicto testimonio solum infertur, tale opus non acceptari a Deo, quatenus malum; non autem infertur, non acceptari, quatenus bonum.

Ad 3um distinguo majorem: opus meritorium debet esse simpliciter bonum, id est, stricte, et proprie bonum, seu habens bonitatem, concedo: simpliciter bonum, id est, dicens nos malum aliquid, nego majorem. Tibi dissimile est minor, et ... nanda. Itaque si actus supponit bonum, et malum simul, necesse est, quod in illo supponant formae, a quibus talis denominetur, quod in fra bonitati est intra, qua supponit intrinsece ... et ... malitia extra ... supponit ... malo ... actus dic...

abstè bonum, et malum secundum quid, et sub eadem consideratione meritorium. Ad finem debet adverti, assertionem datam accipiendam esse, si malitia, quae sequitur actui bono sit venialis; si enim sit lethalis, et gravior, aliter dicendum esse censeo: nam malitia lethalis videtur tollere meritum condignum.

Dices: ut verum sit, malitiam lethalem tollere meritum condignum vitae aeternae, non tamen est verum, tollere quamcumque rationem meriti de condigno: non tamen implicat ex suo genere actus supernaturalis eliciti à peccatore, quod habeat condignitatem cujusdam praemij supernaturalis, saltem alterius generis, quantumvis retineat actus supernaturalis condignum praemij supernaturalis vitae aeternae, seu conducentis ad vitam aeternam, quae non sit infusa à gratia, cui opponitur malitia lethalis. Respondeo, me de hoc non audere hic quidquam decernere, dequo forsan postea. Id unum hic notandum, quod gravis demum, malitia lethalis tollere quamcumque condignitatem meriti de condigno; nunc tamen non sequitur, quod tollat omnem rationem meriti, quae salvat in merito de congruo, et sufficit pro re praesenti.

Disputatio V.

De supernaturalitate meriti de condigno.

Caput Ium.

Num meritum de condigno necessariò debeat esse actus entitativè, et quoad substantiam supernaturalis.

261 Ad esse meritum, quà tale, praemij supernaturalis, seu conducentis ad vitam aeternam, supernaturalitatem entitativè requiri, constat inter Scholasticos seu Catholicos contra Pelagianos, et semipelagianos asserentes, naturae viribus posse elici actus meritorios, ut tales, tam de congruo, quam de condigno vitae aeternae: contra quos acriter militant Patres, necessitatem gratiae supernaturalis ad omne meritum salutare, et initium justificationis, et salutis adstruentes. Probatur manifestè: quia nulla potest esse vis motiva, et causativa praemij supernaturalis

ni sit supernalis, et ejusdem ordinis, et perfectionis, seu aestimabilitatis moralis cum ipso praemio: ergo in operere ordine naturali nequit stare ratio meriti praemij supernalis. Consequentia: nam retributio praemij, quod est effectus, debet correspondere naturae, et virtuti operis meritorij, quae est causa in genere moris: ergo retributio praemij supernalis correspondere debet naturae, et virtuti meriti supernalis: ergo nullum meritum praemij supernalis potest non esse supernale. Hoc certum est.

262 Sed quia gravissime nunc ad meritum de condigno praemij supernalis requiratur, quod actus sit intrinsece, et quoad substantiam, seu entitatem supernalis: an sufficiat extrinseca supernalitas actus, quatenus actus stans sub sua substantia bona, bonitate naturali eliciatur ex gratia auxiliante supernali, an imperetur a fide supernali, aliove actu supernali virtutis infusae, a qua actus entitative naturalis evadat supernalis extrinsece, et quoad modum. Dissentiunt DD. Plures enim, quia ad meritum de condigno praemij supernalis, doceant, sufficere conditionem extrinsecam supernalitatis. Ita P. Vasquez hic disp. 220 cap. 2, quem sequuntur Suarez, et Moratus. Pro hac est sententia refert Doctor Eximius lib. 12 de Gratia cap. 20, quatenus docet, sufficere supernalitatem consistentem in eo, quod actus stans sub entitate naturalis, procedat a fide supernali, et obiectum supernale respiciat. Cl. P. Aug. tom. 1 de Ente supernali disp. 70 contendit, posse per se; et ex natura rei, virtutem actus constituit meritorios supernalis so[?] extrinsece; si videlicet fiant auxilijs gratiae intrinsece supernalibus, quales supernalibus tribuit purus omissio meritorum. At vero plures alij, quos citat, et sequitur P. Oviedo controversia 3. puncto 1. num. 1., absolute docent, omnes actus meritorios, et de condigno, doni supernalis debere esse supernales entitative, et quoad substantiam.

263 In qua illa sententia 1, ad meritum condignum praemij supernalis requiri supernalitatem intrinsecam actus boni, nec sufficere extrinsecam. Probatur 1: nam meritum condignum est meritum ex iustitia, ut volunt aliqui, vel dicens aequalitatem in aestimatione morali cum praemio, ut explicuimus num. 18, et sequentibus: ergo meritum condignum praemij entitative supernalis debet esse entitative supernale. Probatur consequentia: nam meritum entitative naturale habere nequit aequalitatem in aestimatione morali cum excellentia intrinseca praemij entitative supernalis. Confirmatur: nam nequit esse aequalis aestimabilitas,

ubi valor dispar e valor, et excellia operis comparativè ad premium; ergo valde dispar e valor, et excellia operis entitativè nalis comparativè ad premium entitativè supernale, ut ostensum e: ergo etc.

264 Prob. 2°. opus, quod solum se potest naturae viribus fieri, neque sibi exigere et comparare bonum, quod neque non viribus acquiri; ergo opus, quod neque sibi exigere, et comparare bonum, quod neque non viribus acquiri, neque esse meritum condignum premii supernaturalis: ergo opus, quod solum se potest non viribus fieri, neque esse meritum condignum premii supernalis. Itaque tale e opus, quod non e intrinsece, et quoad substantiam supernale: ergo etc. Maior huius discursus sequitur: quod opus, quod solum se potest non viribus fieri, neque tanti haberi, et estimari, ut valor eius comparari possit cum premio adeo magno, quod non vires ad sui acquisitionem superet, quale e premium entitativè supernale. Maior ergo constat non esse meritum condignum, quod sibi exigit, et comparat premium propria sua bonitate, et valore equalis premio.

265 Sentio 2°, nullus actus entitativè, et quoad substantiam naturalis posse esse meritum condignum: proinde ad meritum condignum, quamvis de congruo, non sufficere supernalitas extrinseca. Ante probationem debet advertenti, resolutionem non procedere de merito denominativè, et denominativè tali; nam si actus nalis imperetur ab actu supernali, et cum illo constituat unum actum moralem, non minus certum e, fore denominandum meritorium denominativè a merito actus supernalis, a quo imperatur, ac e certum, actum extrinsecum denominari meritorium ab actu interno illum imperante, cum quo unum actum moralem constituit: procedit ergo resolutio (sicut et quod) de merito proprio, quod in se habeat, id est ratione sui actus nalis.

266 1° resolutio suadetur: nam ea, quae nullam habent proportionem cum salute, et premiis supernalibus, nec de congruo possunt ea promereri; ergo actus supernales duntaxat extrinsece nullam habent proportionem cum salute et premiis supernalibus: ergo nec de congruo possunt ea promereri; ac proinde ad meritum condignum, e de congruo, non sufficit supernalitas duntaxat extra. Maior e certa. Minor probatur: actus supernales duntaxat extrinsece sunt actus simpliciter nales; ergo actus simpliciter nales nullam habent proportionem cum salute, et premiis supernalibus: ergo etc. Si itaque res nales, et supernales sunt duae lineae rectae, et parallelae, quae licet in infinitum protendantur, numquam in iis punctis coeunt, cum tendant in duos fines diversos: sunt

ꝑ duo hoĩes, q in hi lineis incederent, nunqm in eodẽ puncto Ȝve-
nirent, ita neq. q incederent in una linea actuu nalium, et alia sup
nalium; cu simr tendant ad duos fines penitus diversos.

267 Dices; nq actus
nales, sive fiant ex motione alicuius illumois supnalis, sive imperent ab
hu aliquo supnali, sive non, sunt eiusdem valoris: ꝑ si sint improportionati ad
premiu supnale, q fiunt sine gra, erunt simr improportionati, q fiunt ex
illa; et conseqr non merebunt premiu supnale. Sicut equus, aut gemma
non esset maioris [illegible] pretij ex eo ipso, q a Deo extraordin modo,
ac miraculose produceret, nisi nq aliquq virtute ijs, aut excellentia
adderet, quamq hic superioriq in actus ipsorum subiectis nales, ꝑ auxiliu in
extraordinariu elicitos, non transfundi. Imo potius plus, ceteris paribus, me-
reri videtur, q ꝑ concursu tm ordinariu huiusmi actus elicit; cu, ceteris
paribus, laude ille magis dignus sit, q in operando minus iuvat.

268 Dices iteru:
Si enim hi actus sint in entitate simplr nales: ꝑ dat. in na. principiu illorum
simplr eliciti, sicq aliqd. possit viribs liberi arbitrij exerceri; si nq
ꝑ se, ac semper, et ex sua specie elici nunqm possint in nullis circumstantiis
sine concursu speciali, ipso facto videntur esse actus supnales. Dices denique:
nq actus nales, quantumuis excellentes, in pura na. eliciti, nihil ad vitam eternam
conducerent: ꝑ neq modo. Tunc enim tanti fuissent valoris, ac modo sunt. Nec re-
fert, q modo eliciantur ꝑ auxiliu supnale; siquidem hoc valorem nullum, aut speciem
ipsis in actus transfundit, ut amplius dicetur n. 273.

269 Dices ex P. Vasquez,
non requiri eiusmodi proportionem, quam nos asserimus; siquidem posse quis ꝑ actus quoscumq
supnales, ac minimos ipsius, mereri ex condigno unionem hypostaticam: et in mul-
to maior videtur improportio inter unionem hypostaticam, et opus eiusmodi supnale
quam inter actum nalem, et gram. Deo, quae sit de entitativa, et physica diversitate.
ac distantia inter unionem, et gram habitualem, vel actum quemcumq supnalem; in hoc tamen con-
veniunt, q utraq sint eiusdem ordinis, nempe supnalis, et tendant ad partici-
pationem Dei, sicq sub eodem ultimo fine desinant, nempe visione beata. Nos

vero nalis, et supnales tendunt ad duos fines disparatos, sicq nullā inter se hent habitudinē. Proquo legant dicta n° 266 ppe fine.

270 Quaeritur:

Ut opera bona nalia n̄ habeant equal.te cum pmio supnali, hinc tn ad summum sequitur, n̄ mereri illud de condigno; n̄ vero sequitur, n̄ mereri illud de congruo, cum ad meritum de congruo n̄ requirat talis pportio, de qua pportio aequalitatis, qualis deēt ēē in opere bono nali comparati eximio, et extrē supnali. Ratio, q, ut congruitas n̄ sit condign., et consequ. n̄ requirit equal.tem cum pmio; est tn valor aliquis, rōe cuius pmians censet prudenter ab illo opere exhibito moveri ad pmium illud intuitu cuius dandum: unde exigit valor, q sit in eodē ordē cum pmio. Sicut m. (ut bē notat Card. de Lugo) si quis bruti ēēt pmiabilis, n̄ postularet, nisi bonum pportionatum bruti, et opus queaille sō exigeret pmium pportionatum puero, ita opus hois nalis (ut ita dicam) seu ex viribus arbitrij agentis, n̄ hēt pportionē, nisi cum bono nali.

Atq hec oīa fundant in na pmij; ut m. possit quis liberalr alterī dare qq ipsi placuerit, s. absq. intuitu operis ab alio exhibiti; si tn det instar pmij, aliqua semp requirit pportio. Unde ut opera in entitate nalia, seu viribus acquisita, conducere indirecte, et p accidens possint ad vitā aeternā, removendo scilt prohibens, hitus nimirum, et aus pravos, q verae virtutis operationem impediunt; ea tn positive, ac directe, et p mod meriti, nunquam conferunt ad grām, et salutē.

Caput IV.

Nullis corollarijs illustrat. dra pcedens.

271 Ex dictis summatim colliges 1°, aum nale hois iusti n̄ ēē meritum aeternum. Sic expresse PP. Arr., Compton, Hautinotus, Maurus, et alij. Cuius oppositum custe reputat impugnabile D. Suar. disp. 15. Ratio a demonstrat ex dictis facto cap. pcedenti: eteni qq ē supnale, ē q superioris ordis, sit gra, et elevans ad finē supnalē: p actum nalis hois, ut iusti, ē illi

inspirationis: quia illud neque mereri. Probatur: actus pure naturalis dignificatur a gratia, quae est in hoc viro. Ergo gratia non dignificat ad meritum in hoc viro actum illum, qui si elicieretur a peccatore, non haberet proportionem, et esset meritum de congruo nec boni supernaturalis; sed actus pure naturalis, si elicieretur a peccatore, non haberet proportionem, et esset meritum de congruo vitae boni supernaturalis: ergo actus pure naturalis non dignificatur ad meritum ... a gratia, quae est in hoc viro.

772 Ad hoc respondetur; quod gratia neque dignificare ad meritum actum pure naturalem, nisi illi tribuendo supernaturalitatem; sed gratia non potest illi tribuere supernaturalitatem: ergo illum non dignificat. Probatur minor: quia gratia non tribuit supernaturalitatem intrinsece, et certum est: quoniam enim actus intrinsece pure naturalis fieri potest a gratia intrinsece supernaturalis. Nec insuper tribuit supernaturalitatem extrinsece; quia gratia non est facultas agendi talem actum, nec continet facultatem illum agendi; quam solum esse potest reddere talem actum extrinsece supernaturalem. Et sicut gratia nunquam dignificare actum aliter supernaturalem, sicut illius nunquam est dignificare actum aliud moraliter bonum: tam enim supernaturali, quam bonitati moralis eadem est ratio: unde sicut gratia non dignificaret actum, qui non esset moraliter bonum; ita nec dignificare potest actum, qui non sit supernaturalis, sed pure naturalis: hinc ergo nullatenus dignificabit ad meritum.

Dicta vigenter confirmat auctoritas Concilii Tridentini
" Sess. 6. cap. 16 his verbis: Cum enim ille ipse Christus Jesus tamquam caput in membra,
" et tamquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influat, quae virtus
" bona eorum opera semper antecedit, comitatur, et subsequitur, et sine qua nullo pacto
" Deo grata, et meritoria esse possent: ergo ex Concilio nullum opus esse potest meritorium, nisi
ex hoc peculiari Christi influxu procedat. Nec dicas, quod illum influxum solum esse gratiae
habitualis: nam gratia habitualis non iugiter influendo, si proprie loquamur, sed solum esse dat.
Concilium autem requirit iugem quemdam influxum, gratiae scilicet auxiliantis in opera influentis.
Deinde Concilium dicit, iugem hunc influxum omnia bona opera debere antecedere, quod proprium
est auxiliantis gratiae. Ac denique Concilium docet, iugem hunc influxum ad eum modum in
opera bona provenire a Christo, quo caput influit in membra, et vitis in palmites, quod fit per quosdam motus vitales, et nutrimentum proprium subministrando: quod spiritualiter facit Christus, cum auxilia, tamquam motus quosdam vitales, ac spirituale nutrimentum nobis iugiter subministrat.

Quia vero, ut sint entitas intrinsece naturalis, in qua gratia sanctificans dignificat ita, ut illi debeatur vita aeterna, et visio Beatifica per modum haereditatis, sic actus honesti, et sunt intrinsece naturales, in quo gratia sanctificans possit ita dignificari, ut illis debeatur vita aeterna, et visio Beatifica per modum praemii. Probatur parte minori consequentiae, dicendo: quod potest dari illis, quod substantia aliqua, quae ex sua natura est inclinata, et apta moveri solum ad finem inferiorem, per aliquid supperadditum inclinetur, et constituatur apta moveri et consequi finem superiorem: exempli gratia, aqua ex sua natura est inclinata, et apta moveri deorsum; et in calefacta, et rarefacta a calore constituitur inclinata, et apta ascendere, ac moveri sursum: at non potest illis, quod ipsa motum ad aliquem finem, et finem inferiorem per aliquid supperadditum elevetur ad bonum, ut moveatur ad finem, et finem superiorem: exempli gratia, non potest illis, quod ipse motum deorsum elevetur ad bonum, ut moveatur sursum. Sed homo est substantia ex sua natura inclinata, et apta moveri ad finem inferiorem Beatitudinis naturalis: ergo potest illis, quod per gratiam supperadditam ordinetur ad finem superiorem Beatitudinis supernaturalis. E contra vero motus autem honesti intrinsece naturales sunt motus, quibus homo movetur ad finem inferiorem Beat. naturalis: ergo non potest illis, quod per gratiam elevantur ad bonum, ut per illos homo moveatur ad finem superiorem, et supernaturalem, illumque mereatur.

Confirmatur: quia est absurdum, quod qui amando propter se finem, et bona mere naturalia, et non se attollens ad amandum propter se bona supernaturalia, mereatur bona supernaturalia: actus non potest mereri bonum superius eo, quod intendit, et si accipiat bonum, quod intendit, accipit totam suam mercedem; sed actus mere naturales amantes propter se finem, et bona mere naturalia: ergo etc. Robur huius confirmationis multum pendet ex notitia differentiae actuum naturalium, et supernaturalium, quam non vacat hic declarare. Differentiam vero inter substantiam et actus naturales constat. Et vero, cum gratia dignificet substantiam, non actus naturales. Quod id plenius intelligatur, nota differentiam inter substantiam naturalem, et actus naturales, in ordine ad recipiendam hanc denominationem a gratia: nam substantia, est non existenti gratia, seu extra statum libertatis posito, ut puero recens nato, vel homini dormienti, aut amenti, si infundatur, tribuit denominationem digni gloria, haeredis caeli etc. cum nihilominus actui, sive naturali, sive etiam supernaturali, extra statum libertatis elicito, non tribuat denominationem meritorii, vel digni gratia, aut gloria, ut apud nos est in confesso.

273 Colliges 2º cum P. Vasquez, Suariez et aliis, neque esse mitum supernaturalem actum naturalem elicitum ab auxilio gratiae aulis. Ratio est: quia actus neque fieri mitorius ex eo, quod operat a principio supernaturali, si denique sic eliciat a principio supernaturali, perseveret idem ipse actus, ac si proveniret a principio naturali. Patet: quod elicitus a principio naturali non erat mitorius: sed neque elicitus a principio supernaturali, cum tale principium nihil illi conferat, unde eius mitorius confirmat: quod enim actus procedat a nobiliori principio non efficit illum meliorem et digniorem, ut multis exemplis fit manifestum: etenim actus supernaturalis productus a potentia elevata per auxilium extrinsecum corporis Christi non evadit melior, et dignior eodem actu eliciato a potentia elevata per habitum creatum. Ignis productus a solo Deo in passo ultimo disposito, supplente Deo defectum causae creatae, non evadit melior, aut dignior in suo genere igne producto a Deo simul concurrente cum causa creata, et sic alia.

274 Ratio autem inde provenit, quod principium extrinsecum non unit effectui, et extrinsece se habet ad illum: unde neque effectum constituere aliud seu diversum ab eo, quod esset, si produceretur ab alio principio extrinseco. Cum illius est, si supponitur se habere tamquam principium per accidens, et non tamquam principium essentialiter requisitum ad talem effectum. Quapropter ideo requirit principium supernaturale extrinsecum, ut actus ab illo elicitus evadat mitorius, quia sic a principio supernaturali potest communicari illud intrinsecum, et speciale, quod relucet in actu mitorio formaliter mitorio. Illud autem non potest aliud esse, quam supernaturalitas, ut potest quis sic a principio supernaturali potest causari, et provenire.

275 Colliges 3º cum P. Suarez, neque esse mitum actum naturalem procedentem a fide supernaturali, seu tendentem in obiectum supernaturale. Ratio est, quia tam supernaturalis fides, quam obiectum supernaturale se habent extrinsece ad actum ita naturalem, non aliter atque se habet auxilium gratiae, et supra dicta: neque fides per accidens se habet ad actum naturalem, et similiter obiectum, in ratione supernaturalis, ut potest quis esse extrinsecum specificativum actus: hoc autem perinde est, ac si non esset, si non refundat in actum supernaturalitatem, quam habet, ut revera non refundit. Atque per hoc, et praesente illo debet advertiri, hic non difficultari, neque possit stare; quod remaneat pure naturalis actus, qui procedit

ô gra, sive auli, sive hitali, l. à fide th°; l. n: hac m. n'é huig loci; ð
sd asserenq, aq, q supp̄at pure nali (à quorq prius separat, sive nali,
sive supnali) here n posse xoz miti. Ihei.

216 Colliges è q° ð P. Suarez
nec ee mity ð.hiq aq nalq impaty ab aü supnali, quq ille sit, char.
nimiq, l. alterq cuiqq virtutis supnalis. Rao e, qm supe dedimq:
q nimiq aui imparans se het ut priq extriq xü actq imperati: unde
aoe talis impeiq n evadit aliq ex virtutis ng, qq elicit, ac evaderet
sine illo, l. sub alior aü imparante, è nali: q evadit nalis, et coenq n
é mity ð.hiq.

Dices: hoc ipso, q aüs imparans sit supnalis, et sit priq aüs
impati, supnalitas huiusmi priq sufficienter comunicabit aüi impato, sit comunicat libertas; ac
pde nihil deficiet, ut sit mity ð.hiq. Rdeo, supna priq sd extrece, et
maalr se here ad aq impatq; ac pde n deservire ad illiq mity: nm.
exea fit supnalis.

Dices 2° ex P. Suarez: actq nalis sit ab aü im=
perante dirigi ad fine supnalq, ita elevat ad hoc, ut sit meritorq p=
miq supnalis. Sed ð: ng sit, uq actio extrna ex se n meritoria ab
intrno aü imparante elevat extrece ad hoc, ut sit meritoria, n auget mity
aüs imparantis, ut docet P. Suarez; ita, uq aüs intrnq nalis, ex se n meri=
torig premij supnalis, elevat extrece ad hoc, ut sit meritorig premij supnalis, n
auget mity premij supnalis aüs imparantis. Eadem m. ē rao. Eqde urget
paritas: ng q actio extrna impata ex se n é meritoria, addita aüi
intrno imparanti n auget mity aüs imparantis: q actq intrnq nalis im=
peratq ex se n é meritorig premij supnalis, additq aüi imparanti supnali
n auget mity premij supnalis.

217 Dices 3°, hinc deduci, plurimos aüs ho=
nestos, et bonos, quos priq hies, et iusti eliciunt, n ee meritorios, q p
ordis nalis, et coenq manere sine premio supnali, q durq valde
et parq piq ret. P. Vredo, ut reat, duplq refert theoq opinionq:
alterq P. Rip. dicentis, quoties ho elicit aq honestq nalq, elicere alterq

ay sine p̄mio supnali, quantumvis hon̄ n
reat aui nali, d' aui supnali, q ay nalg comitat. Alterq Aegidij afferentis, hōg, quotiescuq honeste opat, operari ay supnalg; q qlt obj honestu suffiens e de se ay supnalg trahe, et ho ipso het auxia supnalia ad illg eliciendg: vnde quoties ho opat honeste, merebit p̄miu supnale, nunquam que manebit sine tali p̄mio supnali. Opinione Aeg. impugnat Dieds, et n in totu sequit opinione Aegidij: q iudicat Dieds, n semp adee hoi suff. cogne, et ppos, vt eliciat ay supnalg cc obj. Cumque istare censet, q fregr desit fidelib eigm cognio, et ppio suffiens ad ay supnalg, et q peccorib fregr n desit. Ex quo fit, fregr adee in obg aui supnales, quos selt iusti eliciunt adiuti bitib supnalib; peccores a auxilio extreo Dei specialg applanti sug dispog. Imo addit, e in infidelib adee speciales illustres, qbg opera ad salute naria possint elicere, nisi forte p pecca facta 9a legg ng illas impedeant.

277

Horu examen ad ttu de gra auxiliante ppmere, adque e placitu nru reservamus. Sed interi dico, neutra ex relatis opinionib solvi diff. in pcedenti ppiectg. Nā V. Aeg.; ng opat ay nalg semp comitet alig aui supnalis, cuiusp̄miu reat supnale, n e, q det p̄miu supnale cens aui nali, vt liquet: Ēe segt manere sine p̄mio supnali plura hois iusti opera, honesta qdē, d qug: sj ordis nalg. Nā insuper 2a Aegidij; q illa vngq suadebit, hoi nunquam eliciendg ay nalg cc obj de se honestu, eo q obj de se honestu suffiens e trahe ay supnalg; et ho ipso het auxia ad illg eliciendg: pote ngq ho supnalib auxijs n cooperari; et in opari cc obj honestu, que opao sequuldubio erit aui nalis. Data p talg ay nalg elicere; n re illa manebit sine p̄mio supnali? vng; vt ex supradictis patet. Ēe p hanc sq pposita diff. n evacuat.

278 Arbitror ḡ melig reai dicendo, ad Dei pvidg ppmere hoi offerre auxia grē ad aui supnales requsita, vt quoties pponit obj honestu, eliciat opera salutaria, ide, supnalia. Si q a .1. ex defu auxilioru (q raro, 1. nunqm eveniet) .2. ex defu cooprois ad eigm auxia, ho

...ext, et n. ey pugnaris, et nalg, nullj e inveniri in asserendo, nisj hinc remansurj sine Jemio supnali: hoc.m. nil aliud e, qm asserere, ay nalg n ee mitiuj Jemij supnalis: q Sahs in superioribq pbatum relinqmq.

Disputatio 3a.

Num meritj doni supnalis stare possit in purâ omissione, vel requiratur aus positivus?

Caput Ium.

Prenotatis nonnullis, referunt Authorum Sententiae.

280 Noto I, ex dupli cap. pote n ee nariy affj supnalg ad merity vite ghnae. I, q sufficit affq nalis. 2, q sine vllo affu deliberato sufficit pura omissio. Prioi Su n pote reijci affj supnals a merito vite ghnae, Qstat ex disp. preudente. 2o itay posteriori Su quaerimq, an sine affu supnali deliberato possit in pura omissione meritj inveniri?

Noto 2,

pole ee purg omissiog liberg, qua solt vol. potens elicere amorg, aut odiy obi, nullo affu positivo impossibili cy amore, aut odio talis obi, cohibeat os affj deliberatij ec illud, vt late docuimq in libris de Aia. De hac igr omissione libera peccandi disputatio e, an possit absq vllo affu supnali deliberato ee meritoria? Vg. impellit gs aliqua tentione, sive gravi, sive levi ad ay intemperantig, et cohibet p purg omissiog talg ay, qm positive dissentiat p affj supnalg temperantig, dubitamq, an tunc possit mereri apud Dey sola omissione aus intemperantig?

281 Noto 3,

in illa purâ omissione inveniri indy n so omissiog Qsq pmoti, d e omissiog dissq oppositi: nq indq fit cy libertate Qniectatis ai positivy Qsq et dissq, et pura omissio Qsq nunc Qsequent e cohibitione illig. Merity vo in eâ omissione n ingrit, qua parte retrahit vol. a dissu pono pecci, d qua pe retrahit a Qsu: nq nullg mereri pote qua declinat a bono, d qua fert in bony, vl declinat a malo. De sola igr omissione

actus mali, ut de omissione actus boni dissentiunt, an vitae aeternae meritoria esse possit.

282 Itaque

difficultas revocatur in duo, quorum [illegible], et purae omissioni repugnare videtur. 1um, quia pura omissio possit esse moraliter bona. 2um, quia possit esse supernaturalis. Qui namque puram omissionem meritoriam praemii supernaturalis, movent communiter ex 1o capite, quia nimirum moraliter bonam negant: nonnulli vero ex 2o capite relegant ab omissione meritum supernaturale, quia esse supernaturalis esse non potest.

283 Ergo quia pura omissio moraliter bona est [illegible], namque potest esse meritoria (apud P. Aegidium infra citandum). Affirmant Durandus, Major, [illegible], et P. Suarez lib. 12 de Gratia cap. 2. n. 5., P. Vasquez 1.2ae disp. 189. n. 123, P. Salas 1.2ae tom. 1. tract. 13 disp. 2. n. 140, et communiter recentes Magistri. Quod vero supernaturalis esse non potest, quamvis possit esse moraliter bona, et revera meritoria sit praemii naturalis, [illegible] meritoriam esse [illegible] P. Aluarez de Prov. disp. 37. sect. 1. n. 13. At P. Aegidius tom. 1. de Ente supernaturali lib. 3. disp. 10. sect. 2, ex nullo [illegible], asserat, puram omissionem moraliter bonam, et meritoriam praemii esse supernaturalis. Ipsi nonnulli RR. [illegible] postea sequuntur.

284 Nos agnoscimus [illegible] bonitatem moralem in omissione pura, [illegible]; et potest esse meritoria praemii alicuius naturalis, ut diximus, et probavimus in tract. de Bonitate, et Malitia a n. 202, adhuc suademus: quia peccatum, aut demeritum potest esse absque omni actu, ut de peccato omissionis diximus in tract. de Peccatis, quem etiam [illegible] aliqui Thomistae; et eam insinuare videtur D. Thomas 1.2ae q. 71. art. 5. cuius verba dabimus.

285. Item 2a2ae q. 79. art. 3. ait: Ad 1um dicendum, quod omissio est peccatum actuale; non quia habet aliquem actum sibi essentialem, sed [illegible] negatio actus reducitur ad genus: et ideo non agere accipitur, ut agere quoddam. Est expressio. Ergo et pura omissio potest esse meritum. Et quidem laude dignum esse apparet continere se ab opere prohibito reverentia legis, neque eam transgrediatur, [illegible] aliud [illegible]. Et si dignum laude est, dignum erit praemio aliquo. Deinde, quia si Deus praecipiat homini ut cesset ab omni actu, per talem cessationem hic obediet Deo, atque adeo merebitur: ergo pura omissio potest esse meritum. Agnoscimus [illegible] in omissione pura bonitatem moralem, et ex hoc

cap. posse esse mixtionem Idiomii naturalis fatemur. Restat vero dicamus, in ea possit esse mixtio mixti, Idiomatici, et supernali.

Caput Dei.

Judicium varium fert, et probat.

285 In natura inclino, num magis cois, num quod vel expresse S. Th. Dd., num denique quod urgentioris ratio nihil. Et quoque ius docet Angelicus Praeceptor variis in locis; quorum praecipue, et clarius 1. 2ae q. 71. art. 5. ubi habet: Ad 1um est dicendum, quod plura requirunt ad bonum, quam ad malum, eo quod contingit ex integra causa, malum autem ex singularibus defectibus (ut dicit Dionysius cap. 4. de Divinis nominibus) et ideo peccatum potest contingere, sive aliquis faciat, quod non debet, sive non faciendo, quod debet. Sed mixtum non potest esse, nisi quis faciat voluntarie, quod debet: et ideo mixtum non potest esse sine actu, peccatum potest esse sine actu. Sed clarius. Et 2a 2ae q. 79. art. 1. ait: Ad 2um dicendum quod declinare a malo, prout ponit partem iustitiae, non importat negationem puram, quod est non facere malum: hoc enim non meretur palmam, sed solum vitat poenam; importat autem motum voluntatis repudiantis malum, ut ipsum nomen declinationis ostendit. Et hoc est mixtum, praesertim quando aliquis impugnat, ut malum faciat, et resistit. In 1o loco ergo docet S. Th. mixtum non posse esse sine actu positivo, licet peccatum possit esse sine actu positivo. In 2o autem loco ait, quod negationem puram, quod est non facere malum, non mereri palmam, sed tantum vitare poenam: natura ergo ... puras omissiones posse esse mixtum Idiomii.

286 Et hinc colligitur inferendum S. Th. excludere a pura omissione rationem mixti, et naturalis: cum enim nomine mixti in cois acceptione Idiomii maxime antiquum, mixtum Idiomii intelligatur, sive supernale, quod per antonomasiam mixtum dicitur, de hoc debet intelligi S. Th., de quo est ipsius loquuntur indicant eius Interpretes.

287 Is est primum maxime nativus huius sententiae pro ipso. Mixtum Idiomii ratio debet esse aliquid supernale; sed pura omissio nequit esse supernalis: ergo nec mixtum Idiomii. Consequentia constat. Et maior expediente dicta patet. Minor probo: quod quod est supernale fieri ratio debet a principio supernali; sed omissio pura nequit fieri a principio supernali: ergo nec potest esse supernalis. Maior est certa: supernalitas enim

a prio desumit, et n a liunde. Probo mi: Prin sun̄ b negt n ee aliq bon et ex eo dicitr, et e prin sui esse, q influat in illy, et p in illy i. spnaltes, qm in se hbet; atq in omissios negt influere, neq p influy illi spnaltes offerre: s. ita. Probo han mi: prin negt influere, nisi in illud, q possit recipere supnaltes, qm prin hbet; s omissio negt recipere supnal. qm prin hbet, siqde supnalitas ea e aliq boni, q sde n pote transfundi in omissios: s prin supnale n pote in omissios influere, illi supnal. offer.; ntq adeo omissio negt ee supnalis, unde nec omiss dmy.

Q. 84

Dices: supposita pot. n peccandi libere p pura omissios aus prohibiti, talis omissio dbt ee voluntaria, coseqr dbt procedere ex cogne, seu ppe illectuali alicuius boni, q ad tales omissios moveat: voluntarium quippe e a prio intro cognoscente. Vt tali; s cognio, ex qua procedat, et evadat voluntaria omissio libera aus prohibiti, pote ee illustrao supnalis, movens s ex motivo supnali n displicendi Deo, n deser. Divy amicitia, et grq, ac cosibendy au prohibity: nq libere, et pure omittens aus prohibity, v.g. amore dshi turpis, pote habere hanc cogne, seu illustros supnale, biny, et expediens mi, et nunc mihi e ad vitandy amicentia, et offensi Dei, et amissione divy, gre et amicitie, n ponere amore dshi turpis mi: mi prohibiti, et movetri ad eiq amore: ita q nulla alia dbt cognio movens ad n ponendy amore prohibity: s ex motivo supnali p cogne supnale pcedo, pote ho pure libere omittere aus prohibity, et n peccare. Deso pura omissio libera aus prohibiti supplit, p e cogne indifferens repræsentans bonitate in fuga ab au prohibito, et malitiy in eiq au prohibiti amplexu; alias libera n eet talis omissio: s cognio indifferens pote ee illustrao supnalis, pponens bonitate supnale, ob qm fugiat ho ab au prohibito: s pura omissio libera aus prohibiti pote supponere cogne, seu illustros supnale, pponente bonitate supnale, ppter qm suspendit ho ab au prohibito; pure ex eius cogne ho libere suspendat actu in omissiony.

Q. 85

Audio hæc, inqq, maxe fidunt Adversarij; n tn video, unde omissio illa evadat intre supnalis, q narrunt erat, vt dt mihi supnale in eo n. au nulli aux. supnale ex b. mi [illegible] in omissios; s p deducitr

cogn. detrahentis hoc abeo pacto ee. prior: at cognitio et vera hoc n. afflat nim. ee. diversa, q. n. influit efficienter, d. jo illam. volunt.: q. maxe. isiq. habet in omissione; hic. m. sive cognitio sit supnalis, sive n., semp intrece. e. nalis, ut adversarij fatent. q. ea omissio n. habet, q. nanq. e. in iis supernale, ut pote que nalis e.

290 Dices iterum: exeo, q. omissio habeat ex motivo honesto, evadit honesta; et gdu. honestate sufficiente ad mity saltis spiciar.: q. exeo, q. sit ex motivo supnali, erit supnalis supnalitate sufficiente ad mitu spicy. Sed, dato anti, nego cog.: quiconq. supnalitas n. desumit a motivo, d. a spio efficiente; bonitas v., seu honestas n. a spio efficiente, d. a motivo desumit, ut oiby notu. e. Et ro e.: q. bonitas e. affectio moralis gveniens actui, sby q. volunt. seguit. obny illius p. cogn., et sby q. ab obto n. spero p. cogn. movet ad acy: cghy supnalitas e. gratis spicy., q. gent acti, n. q. hoc spe sequit. volt. obny illius; d. q. coicat efficientr. acti a spio supnali. Videantur dicta n. 18. Hinc e., q. quantuis q. iudicet, se supnalis acy elicere, velity illy elicere; nihilomg. si n. elicet tale acy supnale, si desit spiy supnale: acy m., si iudicet, se elicere acy bony, et illy velit elicere, qmvis obny n. sit bony, re ipsa elicit acy bony, et ut talis competit illi, ut sequit. ex dictis n. 77: q. dispar rao e. inty honestate, et supnal.ttis.

291 Ipio adhuc aoq. dicta n. 287. Mity de vite abng. det ee. intrece. supnale, ut ex predenti resultat; d. pura omissio acus phibiti, quantuis procedens a motivo supnali et cogn. supnalis spero, neqt ee. intre. supnalis: q. nec m. nova vete. gtng. Nam mity: n. magis supnalis e. omissio pura actus phibiti procedens a motivo supnali et cogn. supnalis spero, qm. eet act. intre. nalis procedens a cogn. e. supnali fidei; d. talis actus positivus intrece. nalis, quantuis procederet a tali spio supnali, n. eet meritorius gemij supnalis: q. neq. pura omissio eet meritoria talis gemij. Vide et Ostans supposit. Alter ptest: q. nihil supnale in omissione pote considerari, qm hoc; q. e. dependere a motivo supnali et cogn. supnalis spero, q. nity heere pote acus positivus intre. nalis, q. meritorius n. e.

292 Quidq. ... cet, mihi ... intre supernali ... intra ... moralr, et aequivalenter tali, non vero physice, et ... ea omissio pura libera ... de qua loquimur, physice, et ... considerata ... ita intre supernalis, ut rõe sui exigat supernales vires ... sicut exigit ... intre, et entitative supernalis, cu eadem ... se ... omissio ... sive ex ... sive ex alio, sive ab ... sive ab illis supernalibus ... eliciat; sive ... et nunc suffrant omnes ... ad illam, sive ... et nunc accipiat natura sufficientiam, et simpliciter ... ad illam ex viribus ... supernalis; nihilominus ... omissio pura, et libera ... prohita est ... et nunc ... supernale ... cognoscendo supernale ... ex quo ... eliciat, est intre moralr, et aequivalr supernalis: siquidem ... se habet, ac si ipsa omissio tale ... intre attingeret, sicut attingit ... ; censet ... moralr, sive quoad aestimationem moralem, illud ... habere ex quo ... et movente eliciat.

293 Sed hac ... responsio nil ... :

Et ... admittamus, omissionem ... quae prohita est ... et nunc ... supernale ... supernalis ... ex quo ... eliciat, censeri moralr, sive quoad aestimationem moralem, illud ... habere, ex quo ... et movente eliciatur, ex illo ... nec physice, nec moralr supernalis reputari posse: non physice, ut ipse concedit; non ... moralr, quia supernalitas ... non desumitur ab ... ut ... dicebamus: unde ... ad illo possit desumere moralr honestatem, et bonitatem, non ... supernalitatem, quae ... efficienti ... a ... physice influente.

294 Instat ... ex P. ... Pura omissio amoris ... possit esse rõe sui resistentia ... et libera gravi tentatori urgenti ... amorem prohibitum; ... quia est rõe sui resistentia ... et libera gravi tentationi urgenti ad amorem prohibitum est exercitium vol. immediate liberum, supernale, et moralr bonum: ... pura ... omissio amoris ... possit esse exercitium vol. immediate liberum, supernale, et morale bonum. ... quia negatio libera ... in amorem ... , ... est gravis impulsus ad talem amorem, est revera resistentia ... libera tentationi impellenti: sicut negatio libera ... in amorem ... , ... Dei gratia, et auxilia vehementer movent ad illum, est revera re=

sistia frati omnis gre moventi ad amorem spcepti; et pura omissio libera amoris prohibiti, urgente gravi tentatione, e negatio libera consensus in amorem prohibitum, cum hic gravis impellit ad talem amorem: ergo est resistentia formalis libera gravi illi tentationi urgenti.

295 Sed fatie reo, data mate (abstraho .m. a beo, quod pura omissio libera amoris prohibiti sit, aut, possit dici stricte resistentia frali, .1. non) nando omnis: n.m. video, unde evadat intre supnali: quod nihil supnalitatis pote in omissione considerari ex hoc, quod est dependere a motivo supnali, [illegible] cognis supnalis: ex hoc a [illegible], ig evidins, non pote evadere supnale.

296 Dicet tandem aliquis: pura omissio, est genos, est moralis, et [illegible] actus, motus vol. et fuga affectiva ab obiecto: ergo pariter pote dici moralis supnalis, quod habet pro obiecto aliquid supnale per supnilis cognis [illegible]. No cap. [illegible] e: nam cum vol. sit sua libera libertate [illegible] pote se. at talis exercere .1. [illegible], .1. per omnes actus, et utrumque exercitium liberum pos: atque omissio libera [illegible] e actus vol., et gaudet ut talis reputat; at vero [illegible] supnale cum [illegible] possit se exercere pote per productionem actus supnalis, illius [illegible] eliciendo, et illi per [illegible] [illegible] supnalibus [illegible], inde e, quod [illegible] actus pori possit ea eius esse, et ab illo supn. accipere.

Caput 3ij.
Puncta [illegible] elevantur.

297 Plura Script.ae et [illegible] testimonia congerit iste Auctor pro [illegible] [illegible] sua, et quibus diversas [illegible] meditati sunt DD.es [illegible]: nos breviter ad illa redimus.

Argumentatur [illegible] ex 1.a Petri 2.o dicentis: Xptus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius: qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur [illegible] [illegible] [illegible] Dominus proponit nobis explar, quod imitemur, ut vitam aeternam mereamur. Atque non facere dolum, non maledicere, non comminari, e habere se [illegible] per puras omissiones: ergo per puras omissiones mereri possumus vitam aeternam.

Adhuc Eccles. 31. laudat eum, qui post aurum non abiit, qui potuit transgredi, et non est transgressus, facere mala, et non fecit: et illi praemium supernale destinat ob puras omissiones, nimirum non abire post aurum, non transgredi, non facere malum: statim enim asserit, quod ideo stabilita sunt bona illius in Domino: quia in puris omissionibus potest reperiri, quod sufficit ad meritum Eterni, et praemij supernalis.

298 Resp. haec testimonia abire omnino adduci; nam etsi omissiones peccatorum laudent, et illis praemium destinent, non ideo inferre licet, esse meritorias in se ipsis, imo nec laudabiles: laudant enim actiones externas ex obiecto honesto, ut constat ex verbis Christi Domini apud Mattheum: Venite Benedicti etc. esurivi enim, et dedistis mihi etc., quibus laudant, et ad praemium vitae aeternae deputari videntur actiones externas dandi eleemosynam pauperi, visitandi aegrotos etc.; cum tamen eiusmodi opera non sint meritoria, nisi procedant ab internis actibus cum omnibus conditionibus ad meritum requisitis. Deinde nec Christus, virtutum omnium Exemplar, naturaliter se habuit cum illis, qui in ipsum iniurias iactabant, dum pro eis orabat dicens: Pater ignosce illis etc.: quod abire omnino hic adducunt.

299 Locus ille Ecclesiastici, omnes premit: siquidem enim qui aurum potuit voluisset non abire post aurum, apponendo finem indifferentem, procul dubio peccasset; quia ea verba videntur regrere: cum enim in eis nihil dicat de apponendo fine alio honesto; et tamen ait ille, dum fere omnem qui non esset meritorium, eo quod careret fine honesto, fit, quod ab omnibus debeat locus ille explicari. Nec magis est contra, purum omissionem non meritoriam, quam contra omissionem politicam pure, indifferentem tamen; ideoque non meritoriam. Ea propter P. Suar. bene notat, Spiritum Sanctum illis solum voluisse explicare, virum illum a malo excusse bonum esse; sufficit enim, illum bonitatem, ceteraque, quae ad integram bonitatem actus requiruntur: quae qualia debeant esse, non definit ibi Spiritus Sanctus.

300 Argumentatur 3. Omissiones peccatorum procedunt ex obiecto delectabili: ergo quae non sit omissio peccatorum procedere poterit ex obiecto honesto: ergo poterit esse honesta: ergo meritoria praemij supernalis, et consequenter meriti Eterni. Antecedens probatur ex 1a Ioannis c. 2 ubi dicitur: Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae: ubi designant omnium peccatorum radices, et ex concupiscentia, et obiectis delectabilibus asserunt procedere. Et idem constat alijs testimonijs

ex Ss. ii cy expositre Aug, qd vnī suadere conat, et de ea nī curat, iudicans, eq cy suis illoib. de deduci. Verū, dato ānti, et admissi illy oīb testimonijs, ɔcessiq 1a, et 2a coa, ɔthma coq nō: ut nāq omissio possit ex moro honesto haberi, et ut moryq possit mouere omissoi honestate; in illi negt supnalitate intrq ɔferre, et ex defu supn. intrq omissio n potuit ēē mitq ɔtrary.

331 Argumentat 3o. Premiy supnale pmittit in Scripl. ɔbseruationi mandatory Dei, vt ɔstat ex Matthæi 19: si vis ad vitq ingredi, srva mandata. Arg. plurij mandatory divinory obseruatio salvat in omissoib puris. q bq pure omissioes dr. Pr mir: mandata divina frequenter natura, qm porq occurrunt, vt n occides, n furty facies &c.: bony ā ā mandatory adimplete salvat in omisse pura: q. Pr. Credo qq tenens hunc Scripl. allegos, dicet: video copia, et n semp ɔmendo uestra eruditionis apud hunc Ss. ex illis namq testimonijs so colligi Catholica veritas, nimiry mandatory divinory obseruoq exse laudabile ēē, et meritoriq; hoq ā obseruare pcepta p pura omissioe, nec ɔstans ē apud dcs, nec ex Scripl. divina legitime deduci pote; sigs m. puras omissioes liberas n admittat, n stasj ɔa Scripl. peccabit.

302 Dede admissis hri omissoib, certy ē, pcepta natura obseruari p omissioes ex moro indifferenti; et in huiusmi omissioes meritoriq n sl: q n dei obseruoes pceptory meritoriq sl. Minor probo, p iy pory n bony, imo maly, pree obseruare pcepty, tq pory, qm natury, vt vidimq in ttu de Bonitate, et Malitia no 202, et 213. Obseruatoes igr mandatory naturory exse meritoriq sl vite ēne, et hinc defacto pmerent, qd fiunt debitis ɔdonb requisitis, inqqm vna e fieri p alii pora, sine qb tales obseruationes n hent supnalb intrq ad mity requisitq, et a pluriy sq, nec honestatq intrq.

303 Ad argumty itaq reo dist. mq: pmittit obseruoi mandatory, vq sit affecta debitis ɔdoib, et cuiusvis ad mity requisiti, ɔdo; obseruoi mandatory Dei, qualisq illa sit, nō ɔnq. ergo, ut p omissioes puram

salvet utriusque mandatorum observatio; quod tamen in ea non requirit bonitas objecti, et circumstantia supernaturalis, mihi non potest esse operis supernaturalis. Illud liquet exemplo nuper posito omissionis purae hujus ex motivo indifferenti, in qua, cum hoc, salvari observationem mandatorum Dei; nemo tamen dicet, fore meritorium operis supernaturalis, cum nec bonitatis, nec supernaturalitatis ad meritum requisitas habeat. Omissio vero habita ex motivo honesto, licet exinde hauriat bonitatem, claudicat nihilominus defectu supernaturalitatis, et exinde negatur esse meriti capax.

304 Argumentatur 4°. Si purae omissiones semel admittantur, admitti deberent in Christo, et in Beatis; sed in Christo, et in Beatis erunt honestae: ergo habebunt in Christo quae ad meritum requiruntur. Probatur consequentia: nam indecens esset admittere in Christo Domino exercitium libertatis non habens omnia requisita ad meritum. Tangit argumentum difficultatem expediendam in tractatu de Incarnatione. Sed dico ad illud non accedimus, ideo, omissa majori, et minori, nando consequentiam: omissio namque pura, si daretur in Christo Domino, non haberet supernaturalitatem intrinsece per se requisitam ad meritum. Ad probationem dico, semel admissa in Christo Domino omissione pura, sine supernaturalitate, indecens non esse concedere libertatis exercitium non habens conditiones omnes ad meritum requisitas. Quod si indecens tibi esset admittere in Christo exercitium libertatis non habens omnia ad meritum requisita, inferas inde, non esse admittendam in Christo puram omissionem liberam; non vero hanc esse meritoriam.

305 Argumentatur 5°. Tam auxilium supernaturale, quam actus inefficax supernaturalis possunt omissioni tribuere supernaturalitatem ad meritum requisitam: ergo omissio potest esse supernaturalis, quantum satis est ad meritum supernaturale: ergo potest esse meriti capax. = Nego distinguendo antecedens: possunt omissioni tribuere supernaturalitatem ad meritum derivatum ab actu inefficaci, omitto antecedens; ad meritum proprium condistinctum a merito derivato, nego antecedens. Itaque ad meritum proprium (de quo hic loquimur) non sufficit quaelibet supernaturalitas, sed intrinseca, et entitativa per se requiritur, quam nequeunt omissioni conciliare vel auxilium supernaturale, vel actus inefficax supernaturalis, ut supra stabilitum est.

306 Ultimo aggerat satis diffuse plura Patrum testimonia, quibus ad vincendas tentationes, seu ad non peccandum, tentatione urgente; gratia Dei exposcit; sed per puras omissiones tentatio vincit

et n peccat: q ad puras omissões gra reqrit. Dum sic: Thlogi, et Thei tij expostunt Dei gra ex indigentia neq ad opera meritoria: q pura omissio, qua tentao vincitr, et n peccat, meritoria e, et pote ad quq ex indigentia ore reqrit gra Dei.

307 Pater Oviedo tij ret retorq. arguty: nq certu e, inqt, n peccari p omissioe, aut ai pery respiciente mory indifferens, et tali omissioe, aut ai n eo meritorius: q n exeo, q p omissões possimq n peccare, et tentoibq n succumbere, infert, omissões ee meritorias: alias ide nario eet infer. de actibq indifferentibq, qbq pote tio n peccare, tentoi resistere, et pcepta adimplere. Addit e, nullq gravq tentoe moralr loq. vinci poee p purq omissioe, et forsan nec metaphysice loq.: q si vol. natre se het, gravi tentoe vrgente, et impellente, in grave se periculy injiciet pore Jentiendi, et ita peccabit roe periculi. Nec refert, q adducat Oviedo, vult n minq oppone Jensui purq omissioe, qm ai pory; ac pode eque n peccari data pura omissioe, qm si daret ai pory. Neq pote crexi, data pura omissioe eque n peccari (qi gratis admittit Oviedo) tn moralr ee imple, dari hanc purq omissioe gravi vrgente tentoe. Hec Oviedo.

308 Sed concessa hac dra, et soluoe, ad arguty directe reo, ac dico, reqri qde a Thlogis, et Theis ex indigentia neq gra Dei ad n peccandy, gravi tentoe vrgente, et ad vincendas tentões n vtique d ai victoria, et fructu ai pori meritorij: vnde ad declinandas tentões sine ai merito n exigi ex Thlogis mente gra Dei. Q vero quaroe sit naria gra Dei ad vincendas graves tentões, et ad n peccandy, gravi vrgente tentoe, secluso ai pori merito, nec paucis explari pote, nec huig loci, d ad tr. de gra auxili. ptet, vti ex pdicto de mi omnibq dixerit.

309 At in possq hic n mirari, P. Suar. hoc in arguto, cy ipse tom. posteriore de Ente Supnali lib. 5. disp. 107. sect. 18. num. 12. hec habeat: Assertio 3a: Vires sufficientes ad debellandas singulas tentoes, et graves, dnunt neq, sine gra e nali. Reddatq roe; neq vires ad peccan.

in eventu tentationis conveniunt nempe sine gratia; hæc à veres importent potestatem sufficientem resistendi consensui. 2º; quod cogitationes honestæ occurrentes causam concursu non sit auxilium aliquod: hæc à cogitationes tribuunt suffic. ~~tribuunt~~ ad resistendum tentationi. Hæc ex ipso fideliter transcripta, quæ quomodo cohæreant cum dictis in præsenti nuper arguto, lector videat.

Controversia 5.ª

De statu personæ merentis, atque aliis ad meritum extrinsecè concurrentibus, et requisitis.

Supersunt examinandæ nonnullæ aliæ conditiones, quæ solent ad meritum de condigno exigi, et de quibus nostrum iudicium in hac controversia breviter est adaperiendum.

Disputatio 1.ª

An, et quomodo ad meritum de condigno requiratur in merente status viatoris?

Caput 1um.

Cuiusdam suppositionis difficultas dissolvitur.

1. 1º supp. est, actiones, quæ meritoriæ sunt, tales posse elici, ut non sint meritoriæ moventes in actu 2º ad præmium conferendum, si mínimum eliciat, supposita voluntate antecedente in præmiante de non conferendo præmio; nempe ut sic elicita non potest absolute causare præmium, eo quod ut sic elicita impediat eius virtutem causativam præmii, et consequenter ut sic elicita non erit absolute meritoria. Sequitur hinc, eum qui constitutus in eo statu, in quo re ipsa detur talis voluntas Dei non conferendi præmio, non esse in statu merendi: ac proinde ut creatura absolute mereatur, debere esse in aliquo statu merendi. Et quidem ex hac suppositione, et ratione facta, videbatur satis esse falsum dictum supposito; quoniam nonnulli censent, statum merendi aliquid aliud importare actionum ipsi intrinsecum, propterea debemus nunc hanc altius explorare.

2. Supponendum est, ad meritum requiri statum aliquem, qui non alius, nisi debitum naturæ,

.l. pote p premiante. Bros explo. Desit natue statq merendi à premiante
quatq iste n het volts, de n offer. premiu, & potq indifferens e esse ad
offerendu, .l. n offerendu premiu, prt ipsi libuerit ex more actoi merito-
rie. Pote desit à premiante statq merendi, qd p decru, .l. actu suj vol.
pote statuit offerre premiu p tali opere in tali tempore elicito, et sic
de aliis, que cadere poss inqm rdoes sub eiqui decru. Mo igr dicu.
negt ee, q in aliquo ex his statib det mitu. Dede extra hos statq
abee n pose dari mitu, ostat ex dictis; lt. m. det actio cu virtute me-
rendi, tm illiq virtq impedita e.

312 3.o Suppon. e ex unanimi Theologoru
esse ad mitu oinu regri (de lege ordinaria) statq Viatoris, ide, qd hō
ambulet p fidq, et n p clarq visoq, et in corpore mortali, et passibi-
li existat. Ita S. Thom. 2a. 2e. q. 13. art. 4 ad 2, ubi sic het: Mere-
ri, et demereri ptinet ad statu viae.

313 Est & Viatoris statq spatiu illud tem-
poris, q unicuiq (sive hoi, sive Angelo) Deq destinavit ad Beatitudi-
nq eterna sibi, .l. aliis pmerendq. Qd spatiu in hoib vita ipsa terri,
ostat ex pluribq Scrip. locis. Eccles. 9: Quodcumq pote facere manus
tua, instanter opare, qa nec opq, nec ro, nec sapientia erunt
apud inferos, quo tu ppexas. Ioannis 9: Operamini, dum dies e, qa
veniet nox, qd nemo pote opari. Et Apostoli ad Gal. 6: Ergo
dum tempq habemq, operemur bonu. Quq, et alia Script. loca in
huiq dre ostros Pfes expendunt docentes, statu Viatoris, et meren-
di, ex hanc providentq, corruptibili vite durare oplexi. Diximq, statu
Viatoris, et merendi in hoib vita ipsa terri, ut ni excluderemq
eos, q post mortui ad vitq redierunt; qd horu vita ni tm terata,
qm interrupta fuit.

314 Hisi inqm certis ppsuppons, qqbi subscribo, e diff. inter
intq Theos, ras n sol de facto, ex lege, et ppid. Dei, statq Viatoris
ad merendu regrat, & e ex na rei, et ex exigia intra meriti.
P. Vasqz, quq segt Meratiq, Haunoldq, et alij, docet, statu Viatoris

requi ex na intra miti et indepr a lege Dina extraca. Sed ego
cu D. Suarez lib. VI de Gra, cap. 15, D. Tannero, Dredo, et coi
Theologorum sa sentio, Viatoris statum n oriri ex na ipsarum actum, neq
ex aliqua circumstantia ex p. ipsarum se tenente; d ex decreto Dei praefin.
certum tempus ad merit. d utraq hoes, et Angi ig amplius n mereantur
actibus exse intre praemio dignis, nec demereantur actibus exse dignis
supplio, seu amplius consequantur praemium, nec poenas patiantur propter opera,
que ab ipsis fiant.

315 Roe probr; qd a n Viatoribus, nempe aiabus Purgatorii,
et a Beatis, poss elici actes honestos liberos, et supnales sub eodem ratio
supnali, sub eadem libertate, sub eadem gra dignificante, et sub coae au
ad obiectum spale bonum, et supnale, ac eliciebant ab eijsdem, cum Viatores
erant: p na rei, sive ex parte ipsarum actum nihil speciale in actibus Viato-
rum requirit, ut meritorii sint in au V, neq in actibus n Viatorum, ut
a merito cadant: p differa solum extrece oriit ex decreto Dei statuente, et de-
finiente tempus ad merendum in au V, utraq hoes, et Angi ig amplius
n mereantur p actes exse, et intre praemio dignas, supnales, et condignabi-
les in gre moris.

316 Dfr; qd n e, cur repugnet, qd Deus permittat aiis existenti
in purgatorio, et in Patria pr aliquos actus liberos, honestos, et supnales
augmentum gre triualis, et glie, prius conferat: p extra Viatoris statum pote
dari merit in au V: p qd de facto n det, dependet a ordinoe
Dina. Praeterea ex Adversarios Beatus pote promereri qus accidlia et
plura bona Viatoris: p sicut de pota absta Dei potest sibi promereri exteriore
Beatitudinem elicere. Probo coa; na ideo pote promereri aliq distinctum a Beat.
esali, qd id n het, et aliunde sub merito propriis cadere pote; d Beatus et
formis n het Beatitudine et 8, et aliunde hoc augmentum cadere
pote ex na rei sub merito proprio: p ffa.

317 Quare huius conditionis ad merit in au
V requisite (scilicet status Viatoris) nullus aliq, censeo, assignari pote ros, nisi
Dina Volttem, que disposuit, et ordinavit dare praemium rei, n a illis, qui post

viz. sit; sit m. ii nq. opeais offideremq, n ming. meritoria sunt opera patriæ, qr viæ, cy in Patria sint actes libere, et quæ magis Deo placent, et à dmai ciari placuerunt; qmvis m. dct, q. ipsa Dei dilectio in Patria sit nā-ria, et n libera, plures m. aliq actes libere posse fieri: g status viæ n pendet ex nā rei, s ex ofilio, et ordinoe Dnā: sicut currentiq in stadio tempq cursq, et certaminis dependet ab ordinatione, et actoe praemiq, vel Reig. præmia opponentis. Cur exfro ad id explandy sit Apostolq 1 ad Cor. cap. 9.

Caput decimum

Solvuntur objectiones, et quædam deducuntur.

318 — Pro resolutione datq n 317 dices 1. ex P. Vasqz: beatudo habet esse hoc genere in centro, et ito, in quo sit òò quiety: g repugnat, q homo moveat in Beatudine p mity: cy repugnet, hoes ee in centro, et moveri ad centry. Rndo, hoes Beatudine fruentes, maxa cy tranqllitate, et sine perturbne vlla posse ee in centro p Beatudinq, et moveri p mity ad augm. ejusdq Beatitudinis, q vlt Beatudo sit centry, e tn ~~mey~~ divisibile; at pote sine repugna vlla pote hoc ee in centro, et motu rei diversoy. sic in sentia ejusdq Vasqz pote Beatq moveri p mity pmij accidalis, qmvis sit in centro p Beatudinq esslq: n itaq Beatudo e centry indivisibile, s admittens Beatudines; et sicut hoc more e centry physicq, ita pelago pfectiony Dvinary q centro Beatis e; cyq possint Dey plq, et plq cognre, sic n e, cur centry Beatudinis his, l. illis mis repugnabat.

319 — Hinc fit, vt mini se habeat ad pmiy, et vna ad tmy, tn n repugnare de pōa Dei a ito, q e in ito adeptq Beatudinis mereat aliqs vlteriores gradq, et augmenty illiq, l. aliqua pmia accidalia; q vt sit in ito rei vel Beat. adeptq, pote tn ee in via ad vlteriores gradq, q illi desunt, l. ad aliq pmiy accidale, quo caret. Sic Xptq Dnq, qmvis a 1 suæ conceptiois indi eet Beatq quanty ad aiq, meruit tn glq corporis, et eiq immortalitatem, aliasque dotes gloriosas.

320 Instabis. Si Beatus potest alteriorem Beatitudinem essentialem promereri, potest habere anxietatem, et ingratitudinem: quod hoc negat dici: quia Deus remunerando non fuit in fine anxietate illa, et ingratitudine Beatus intueri foelicior aliorum Beatitudinem; cur similiter absque hujusmodi anxietate, et ingratitudine non poterit ad alteriorem Beatitudinem essentialem mitorie progredi.

321 Dices 2°. Dignitas meriti ad praemium est intra ordinem, et contra non dependet ab ordinatione aut lege Divina: quod status non auferat mihi naturam dependere neque a sui lege Divina. Respondeo: dignitas meriti in eo consistit aequalitate existimationis moralis est intra ordinem, omitto; in eo effectu, et obligationis Dei ad praemium, nego ans, et cons; mihi ans; quod vero tangit potest expediendum.

322 Dices 3°. Beatorum opera esse condigna praemio essentiali, id est non. Si sic: quod non dependet ab ordinatione, et lege Divina, quod Beatus non mereatur: nec Deus potest eius opera reddere condigne mitoria. Si sic: quod nequeunt lege Divina merita Beati indigna fieri: quod nec praemio privari. Hic praemium ultimum esse: non id foret aliorum a Divina munificentia: quod dicendum est, quod ex natura rei convenit illi indignitas ad praemium essentiale, et sic ex natura rei requirit statum Viatoris.

323 Respondeo, Beatorum opera esse condigna in ratione aequalitatis moralis existimabilitatis cum praemio; verum tamen non esse condigna ex se, quatenus condignitas dicit, et inducit Deo obligationem praemiandi. Unde propositio illa, Deus non potest eius opera reddere condigne mitoria, sic distinguo: non potest reddere eius opera condigne mitoria effective, et quatenus obligent Deum ad praemiandum, nego; non potest reddere eius opera mitoria condigne, in ratione aequalis moralis existimabilitatis, quod suis ordinibus, omitto. Sed nil contra nos; quoniam assertio nostra procedit de merito absolute, et in actu exercito, abstrahendo a condignitate meriti in se, et sic.

324 Ex praedictis sic deducitur, tempus merendi absolute loquendo potuisse, id est ante mortem finiri, id est ultra mortem protrahi: siquidem quod Viatoris status non, id est illius non convenientia, ad Divinam voluntatem, et providentiam reservandum est. Valde tamen consentaneo ad nostram hominis professionem est, quod ne

in percepto mortis, et dissolutionis animae à corpore; quod aequale est animae huius vivante corpore suo, propter quos aegrat, et in illo plures habet occasiones merendi, et pugnandi pro diversis Beatitudinis comparando. Mitto alias consequentias apud Auctores videndas. Deducitur 2°, quod nobis esse, an Enoch, et Elias de facto sibi mereant glo[riam] essentialem per omnia opera quae de facto ab ipsis eliciunt. Ratio est; quod hoc pendet ex lege Divina, ut constat ex dictis, et nullus summus de facto dat ex sacra Pag[ina], neq[ue] aliunde à ratione ad id detrahendum.

325 B P. Esparza infra alterando existimat, eos de facto non mereri per actus honestos, quod actus honestos non possunt contemnere bonum aliquod temporale, tanquam incompossibile, cum tali actu honesto: quod ex quo, inquit, à reliquis mortalibus secundi vitam agunt otio placido, et imbecille, expertes sunt omnis molestiae libere declinabilis per omissionem actuum honestorum: nempe habent omnem nempe honestatem, cum omnibus commodis, quorum ipsis copia, et potestas simpliciter facta est, conjuncta; nec ideo placent illa eorum incommoda libere suscepta: separant enim eos à reliquis, ut quotidie degerent liberae ad omnia molestia, omnia incommodo comparante sanctos, ac honestos mores, quos des, et singulos eorum actus: sunt enim liberi à fomitis vexatione, ex omni parte, eadem die liceret vivent libere, ad omnia alia molestia commodi, et incommodi temporalis valenti retrahere ab amore honestatis, sive totalis, sive quoad partem, et inferentis aliquid placidi per sequi ejusdem honestatis adequate sumptae. Hic est. Cuorum responsio postulat expleri quaestionem, quae in sequitur.

Caput 24.

Utrum de ratione meriti sit voluntaria abdicatio alicuius boni temporalis?

326 Quaestionem hanc ab aliis Thomistis accurate tractat P. Martinus Esparza lib. 3. q. 31 asserens id meriti utrum requiri scilicet abdicationem, seu contemptum alicuius boni temporalis per actum ipsum honestum, quod dicit meritorium, quia bono temporali quis renueret, si actum meritorium intermitteret. Cujus

Praeterea probat P. Mendoza lib. 1. Ethic. 3. cap. 3. Contra 2a. Pars asser-
tio fals. 1o ex S. litteris. Inquit ex Apostolo ad Rom. 8: Si tamen compa-
timur, ut et conglorificemur. Quibus verbis requirit necessario Apostolus, sine qua
non fiunt glorificandi, compassio, seu tolerantia passionum, et aerumnarum, quibus
privamur aliquo bono, seu statu temporali, et quae ideo est bonum
aestimabile, ut etiam illud relinquere virtute passionis, et meriti non negligant.
Hoc ipsum exprimit Matthaei 11.: Regnum caelorum vim patitur, et violenti
rapiunt illud: quae verba continent certum excursum, nempe quod sine
vi, et violentia, non obtineatur. Nos dicit Paulus 2a ad Timoth. 2o: Nemo coro-
natur, nisi qui legitime certaverit. 1a ad Cor. 3o: Unusquisque propriam mer-
cedem accipiet secundum suum laborem: quasi diceret: labor est mensura praemii,
et mercedis; adeoque ubi non est molestia laboris, neque erit merces.
327
Probatur
à priori: quia remuneratio est quaedam compensatio operis in alterius commodum exhibiti;
atque ubi nulla subest iactura in operis exhibitione, non potest locum habere
compensatio: ergo de ratione meriti debet esse huiusmodi iacturae praestatio, si ad
rationem meriti non requirit vitiositas contemptus boni temporalis, possent homines
in statu Beatitudinis, aut meriti; et in erant illi praemii condigni
illorum, et hoc sine alia compensatione. Ergo, si ad rationem meriti requirit vicis-
situdo ille contemptus, tale illigit, quomodo in illo statu non ponant actus
meritorii, nempe ubi plus laudabiles Beati non privant ullo bono tempora-
li aestimabili ab illis: quod in hac sola ratione melius cohaerent. Adde, quod nullum
opus supernaturale laudabile ponat in via sine aliqua huiusmodi arduitate,
contemptione boni temporalis, ut considerandi patebit: ergo etc.
328
Nihilominus opposita
sententia sequitur 1o, quod nulla conditio ad rationem meriti Christi (hoc est, vitae aeternae)
debet requiri, quae non requirat à Conc. Trid.; sed ad hoc non requirit
conditio arduitatis, et vitiositas contemptus boni temporalis: ergo etc. Probatur
minor: nam Conc. Trid. sess. 6. cap. 16., ubi agit de meriti, non plus requirit, quam
ut opus sit hominis iusti, viatoris, in Deo facti, id est, supernaturale: ergo etc.
329
Respondet Mendoza

n. suo 826, nec e Concilij ex vi in specie libertatis aius, quæ in actibus meriti requirit. Resp. neg. impar libertas satis intelligitur ex verbis textus, et scopo Concilij; non ita arduitas. Deinde error Lutheri, et Calvini, aliorumque negantium libertatem damnat in Trid. sess. 6. can. 4. Propterea, libertatis ad meritum requisitio minimè sibi independenter est ab auct. Concilij, ut vidimus n. 2o, et 12, nec a arduitas sed a PP. Esparza, et Flaminulo, quos videris, admittit.

Instat: sicut libertas intelligitur ex verbis textus, et scopo Concilij, ita et arduitas: nam Concilium fundat se in textibus Scripturæ ibidem relatis ex Apo. 1a ad Cor. 15: Scientes, quod labor vester non est inanis in Domino. Itemque 1a ad Timot. 4: Reposita est mihi corona justitiæ: nempe ceteris certamini, ut explat ipse Trid. Resp. Concilium docere id, quod libenter admittimus, scilicet opus supernale laudabile, quod in ea ponit, non poni sine aliqua huiusmodi arduitate contemptiva boni temporalis, et exea magnæ laudabilitatis opus supernale habere: quod non sequitur ex Concilio, eam arduitatem ita esse requisitam ad meritum absolutum, ut sine ea istud non possit dari. Unde liquet responsio ad testimonia Scripturæ adducta n. 326.

330 Deinde eo quod dolos ad meritum absolutum in ratione requiri, sive primo 1o: actio, et non contemptiva boni temporalis, est tamen liber, honesta, et placens Deo: ergo hominem elicit. tale aij subjicit illum dominio Dei, cui posset illum subtrahere sine ullo piaculo; quia nulla est obligatio illum ponendi: ergo ijs est locus retribuendi pro re accepta. Ex quo manet soluta ratio facta n. 327. 2o Nulla est auctoritas, quæ non possit Deus permittere aliquod hominibus, si talem aij prosequit, qui non sit arduus minus dicto, et tamen erit laudabilis, et meritorius: ergo res permissa habebit rationem premij. 3o. Sicut est premium virtutis, teste Aug.: Deus ipse est ejus virtutis, et non contemptivum boni temporalis, est hoc laudabilis: ergo omnis actus virtutis manet premium: ergo etc. Nec obest, quod Aris. 2o Ethicorum, cap. 3. dixerit, virtutes ex suo conceptu versari circa arduum, et difficile: 1. m. illic ibi est de virtute stricte sumpta, prout requirit in Naturalib.: 1. logitur sed de diff., quæ in unoquoque genere virtutis ex obto ine.

331. Oratio D.ni Esparza supra n. 325 gratis asseritur: imo absurdum est dicere, Sanctissimos illos Viros, si mereri possent iuxta communes regulas aliorum Viatorum in tam longo tempore parum, vel nihil mereri, ideo solum, quia rebellionem carnis, seu quas difficultates non sentiunt: quasi excellentia meriti, vel non, vel saltem praecipue ex his circumstantiis oriatur. Hic enim colligere posset aliquis, meritum B. Virginis non fuisse excellentissimum, quia nec fomitis, nec difficultates in opere virtutis ex parte corporis sentiebat, et solum illa, quae in quocumque opere virtutis ex obiecto inerat. Propterea, ad excellentiam meriti sufficit excellentia amoris, et magnitudo voluntatis, quae in illis Sanctissimis Viris maxima est. Utique ipse Esparza observat, bonitas actus, quam habet ex obiecto generali modo; solum confert ad meritum, quam difficultas; quia victoriae difficultatis intendit, et proprio conatu solicitat, et auget bonitas, et perfectio operis, ac operantis: unde de constantia actus potest inesse aliud multum meriti, etiam si sit minor difficultas, et arduitas.

Disputatio 2.

Utrum ad meritum Condigni requiratur promissio, vel lex extraordinaria Dei de praemio conferendo.

Inter conditiones meriti condigni nulla accuratius, maioreque contentione dilucidari solet, quam utrum ad illud requiratur promissio. Circa de re copiose disputant DD.es, eamque accurate diluit D. Aug. de Ente supernali disp. 82. Nos tamen nobis brevitatis memores quam paucissimis eam perstringere conabimur.

Caput 1.

Quid AA. senserint in hac quaestione.

332. Procedit praecipue quaestio de merito de condigno, an scilicet ad illud requiratur ex parte Dei promissio, vel acceptatio, vel ordinatio operis ad praemium? haec enim omnia fere idem sonant, et fere eodem tendunt. Quamvis non una, sed multiplex est DD.rum modus, at vere et aliquid citans Aug. ... Scotistae communiter conveniunt, ex quo ei requiri operis acceptationem ad praemium ad rationem meriti condigni

ng apud illos: opg suprnale n̄ fit equale cu p̄mio, nisi p grā: grā ā talit n̄ ē, nisi p acceptos Divin. Sed rejiciunt: ng ad rati. nunc abeo, q̄ grā habitualis ḡfinat, .i.n̄, p acceptōg Divin (q̄ satis coīt displicet) hur, si nunc p̄ijsto, nihilominus fieri exūnmo, requi alio accepte Dei super. operi supnali, q̄ de ē fit equale cu p̄mio, vt cuimi opg fit miti dignu ḡdigny xu talii p̄mij.

333 Jdo ē: ng .i. opē ex ē equale cu p̄mio, indepē. à grā, p q̄m dignificet, .i. reddit equale p grā, à qua suli. accipit, et ḡdignitos, et equal. Sicq: nulla certe requiret aliqui acceptatio, vt sit miti dignu ḡdigny xu talii p̄mij. Pet, ng ror ipso, q̄ de ē habeat equal. cu p̄mio, habet ē ḡdignitate, que ex equal. oriunt, et ex ē justo potentiē movere, et inducere ad talii p̄mij collationē. Si ā dicat cy., ad summu colligr, requi acceptanong illg, p q̄m ipsi Aa. ḡstituunt grg: ng hr ipso, q̄ equalitas miti ḡtinuat p grā, debet ē ḡstituet p illg acceptationē, in qua abeat, ḡsistere p ḡpe grē: minime hr inserit, vltra hanc acceptōg, que in ḡm grē imbibit, requi alteram acceptationē supervenientē, quā opg ipsy acceptet ad p̄miy; cy indepē ab acceptōe ista illigat opg equale cy p̄mio p equal. participata à grā, et ḡsequenti illigat in rōe miti ḡdigni dignu xu p̄mij, cui ē equale.

334 Contra Sco. coīt (teste Ponto d. q. 2. de Mto art. 3.) alii sentiunt, ad dicunt, rōnem miti de ḡdigno hris apud Dey requi grā Divin ordinos operis ad p̄miy: eg hr, que extraca dicunt, et que in pacto, .i. p̄missione ḡsistit, nanig n̄ eē, nec ad rōg formalē miti, nec ad eig ḡplementy, & sufficere illg, que includit in vol. dandi grā, vt praemiy miti. Pro hac ā refert citatg Ponto Caietany, Conrady, Sotg, Marcy Aurea, et alios suppresso nomine, quos suo Clypeo ipse protegit.

Repellit ā in nostrā vtē clypeatg Sco., q̄ ḡfun= dere velit acceptationē grē, vt ē prius miti cy acceptōe operis ad p̄miy: vt m. insequenti cap. declarabit, stat opē opg eē miti ḡdigny p̄= mij, q̄ obliget, seu obligos inducat ad illud. Si ā velit ita ḡfundere

volus illa Divina, ut sui est et volitas acceptandi gratiam, ut principium meriti, et volitas acceptandi ipsius meriti ad praemium, quae de ratione distinctis non dividet: neque sic volitas illa est virtualiter duplex. Unde in illa possumus distinguere, et dividere penes nostros conceptus unam volitas ab alia: id est, volitas acceptandi gratiam, ut principium meriti, a volitate acceptandi ipsius meriti.

335 3° alii indicant, opera ex gratia facta habere aliquam intrinsecam condignitatem meritoriam vitae aeternae independenter a Divina promissione; indigere tamen, et complementum per Divinam promissionem in ratione meriti inducentis ius, et obligationem ex parte Dei ad conferendam vitam aeternam. Ita Eximius Doctor lib. 12 de Gratia cap. 28, aliisque in locis, quem multi RR.es sequuntur.

Caput 3

Meriti natura aperit.

336 Certum est, seu de facto promissione praemia, quae currunt merito Divino, in gratiae de condigno. Unde communiter certum est, quamquam meriti de facto non dari sine promissione. Unde rursus deduxit, merito Divino condigno convenire de facto promissionem ex parte Dei, quae solet etiam nuncupari ordinatio, seu acceptatio Divina operis ad praemium; et ideo an ipsius meriti: neque de acceptatione consequenti, quae potest esse volitas ipsa conferendi praemium post ipsum factum, modo non curamus; cum in ea vix aliqua difficultas appareat. Carere ergo promissione, seu acceptatione ante operis ad praemium, colligo ex illo: nam Matthaei 20 in Parabola conductionis ad laborandum in vinea, dicitur: Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, ita. Ubi nomine nomine denarii diurni SS. PP.es communiter illigunt praemium Beatitudinis, ut videre est apud D. Thomam in Catena aurea super hunc locum Matthaei, et nomine conventionis signat ordinatio Divina, ut ibidem advertit Caietanus, et docet Concilium Tridentinum in decreto sessionis cap. 16. Confirmant et Moguntinus, et Tridentinum allegandum num. 340. De hac vero promissione, seu acceptatione ante operis ad praemium, sine qua non datur de facto meriti Divini, inquirimus, an requiratur ad meritum, tamquam aliquid reipsa tribuens valorem, et condignitatem operi ad praemium; an potius tamquam aliquid extrinsecum tribuens merito connexionem cum praemio, seu ius inde.

premiu, et oblig. ad collat. illius? q) id e, atq conhiere in merito ipso ad premiu; siquid ex iure merenti fieret obligatio premianti.

337 Pro resolutione

dico 1°: de facto n. requirit promissio, seu acceptatio Divina operu ad premiu, tamen aliq. tribuens valorem, et condignitatem operatio, que si meriti Xtii de condigno. Pendet asserti probatio ex infra dicendis de condigni meriti Xtiani, q) de facto datur a nobis in tenendu e, opera nostra bona supernalia hois iusti ee meritoria de condigno, sumpta condignitate ad ipsis operib, et gra habituali p. seipsm et entitatis dignificante eiusdi opera, q oporteat sit aliqua alia acceptione extranea Dei, atq ex infra dicendis constabit dicti asserti. Sed breviter hinc suadet.

338 Vo a parte: nq peccatum,

seclusa oi ordinatione, et ordinatione extranea, ex se, et ex sui natura intris e dignu pena, idq q) Deo displicet: et opus bonu ex natura sua erit dignu premio, illudq meretur, cu e q) Deo placeat: indeque a Divina acceptione, seu promissione, opera honesta, et supernalia hois iusti habent condignitatem ad premiu. Suadet iteru: nq gra reddit hoies dignos cælo, seu vita æterna; nq xa Scriptura varijs in locis facit eos amicos Dei, et filios eius adoptivos, consortes Divinæ naturæ, templa Spiritus S., et alia huiusmodi. Unde D. Joannes 3 gra vocat semen glie, seu quasi in radice illius continentis exigens, et consequenter opera bona in illa fundata eadem similiter exigent, cuius infrata gra nq illius induant. Quare Aptus ad Rom. 8 ait, bona opera filij, seu illius, q e in gra, nempe patientiq, et siles alias operationes, facere heredes Dei, et coheredes Xpti.

339 Dico 2°:

neque requirit de facto promissio, aut acceptatio Divina ad meriti divinu condignu, ut tale sit; hoc e, tamen aliq. ratio requisita, ut opus sit meritu Xtiani condignu. Nale probat: q) ex ratione meriti n. requirit talis promissio; siquidem actio p. suu valore intrinsecu meritoria e. Deinde neq ex ratione Xtiani q) id habet ex sui natura intrinsecu, et rei ad premiu supernale, quo dicit. Neq ex ratione condigni; q) promissio n. facit, q) opus sit meritu, et equale: indeque

m. a promissione opus habet posse movere, et inducere ad promissionem aequalitatis, et aut inaequalitatis cum illo: ergo etc.

Si dicas, nunc actus ille non esse meritum, et bonum illud, quod intuitu talis actus conferret, non esse praemium, minus quaestio de nomine fuit, et quantum assequor, male loqueris: quod nunc actio illa concurrit in genere causae moralis; hocque causat movendo voluntatem ad conferendum bonum, quod confert; sed non concurrit in genere causae finalis: ergo nunc actio illa est meritum; et id, quod ei ita confert, est praemium. Non satis manifeste: quod licet causet movendo voluntatem ad conferendum bonum, quod confert; re tamen ipsa bonum non confert, ut existat talis actio, sed quod existit, et ut ejus dignitati. Consequenter: ergo causat, non ut causa finalis, sed ut causa meritoria: ergo vere nunc actio est meritum, et id, quod causat, est praemium. Confirmo, et explico. Actio, quae per sui condignitatem movet voluntatem, ut ejus intuitu conferat aliquod bonum in sui compensationem, sufficienter est meritum: Et bonum illud, quod ita confert, sufficienter est praemium; sed in casu, de quo loquimur, actio per sui condignitatem movet voluntatem, ut ejus intuitu conferat aliquod bonum, quo compenset: ergo actio haec sufficienter est meritum, et bonum, quod confert, sufficienter est praemium. Atque in hoc nulla intelligitur promissio, nec opus est, quod intelligatur: ergo. Hoc autem subsumptum probatur: nam ideo deberet intelligi promissio aliqua, ut daret connexionem inter causam, et effectum; sed connexio illa non requiritur: ergo etc.

Pro quo semper notandum, aliud esse, quod meritum possit causare praemium, aliud, quod meritum habeat jus ad praemium. Esto enim, quod hoc jus non possit intelligi sine illo praemio, id est sine necessitate, aut connexione aliqua cum praemio obtinendo, et quod proptera si persona impertitura praemium non sit capax habendi obligationes ab alio, quae a sua voluntate (ut Deus est) requirat promissio; tamen hoc illud, nempe quod meritum possit causare praemium, non dicit talem connexionem: ut id est ex eo constat, quod non sit idem causare, id est posse causare praemium, et habere jus ad illud: potest namque actio causare id, ad quod non habet jus. Ut patet in exemplo: si enim quis sponte, et nullo praecedente pacto in alterius vinea laboret, ratione operis hoc modo locati nihil potest ab alio exigere: ab eodem tamen opere potest dominus vineae moveri, ut mercedem illi operario conferentes tribuat.

Florē cernit in currentib⁹ in stadio, .i. in palestra certantib⁹, qui vincentib⁹ ex iustitia censent deberi præmia à Principe, aut Rep. proposita, pro illorum tempore, seu promissione: si tn̄ eodem intuitu ōno certarent, nullo proposito, .i. promisso præmio, nihil ex iustitia illis deberent; nec m. teneret Princeps, aut Resp. præmium illis offerre; possent tn̄ moveri ad illud gratuito et libere offerr. ex motore operis exhibiti. Ergo etiam à priori datur hoc: quod potest actio movere volu̅ᵗᵉˢ n̄ aliunde, nec per ipsos motores obligatas, d̄ mere libere, et indifferenter, et pro suo libito motori consentientes et annuentes: in hoc m. nulla datur repugnantia; nam sicut voluntas libere movet ad amandum bonitatem operis, et in illa complacendum, ita potest libere moveri ad eiusdem operis condignum compensandum, aliquo bono collato, sive per collationem alicuius boni: ergo quod illud erit meritum potens causare præmium: quia ut potens causare præmium, et illud, ut ita causans, n̄ affert essentialiter promissionem, nec illam requirit.

3ᵗⁱᵒ Dico 3º: requiritur tn̄ promissio, et acceptatio Divina ad meritum condignum, ut de facto datur: ut ut inferens præmium, et habens ius ad illud, obligansque Deum ad collationem illius. Prob. talis assertio: quod seclusa promissione Divina, meritum n̄ inferret præmium, nec haberet ius ad illud: ergo. Probatur antecedens: nam ius merentis correspondet obligationi præmiantis; Deus autem n̄ habet, unde obligetur ad præmium conferendum, sicuti revera obligatur, nisi à promissione sua, vi cuius spontanee se constituit debitorem, ut comonuimus nº 49, indicavimusque nº 59, 67, et saepe alibi: ergo promissio ex parte Dei ad hoc deservit, et adhoc requiritur. Consonat Concilium Moguntinum in Confessione Fidei cap. 8. dicens: Iustorum opera sunt digna remunerare vitæ æternæ, quod Deus bene operantibus mercedem misericorditer promisit. Tridentinum etiam sess. 6. cap. 16 inquiens: Tamquam merces vita æterna ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, et meritis fideliter reddenda. Consonat etiam Senon. in decretis fidei cap. 16. cuius, et alia similia testimonia sub praedicto sensu debent illegi.

3ᵗⁱᵘˢ. Urget adhuc

rōe; q̄ Deus n̄ ē capax alicuius obligōis stlr verus, et strictæ iustitiæ, nisi ex ordinōe sua, ut docet Ar. Ar. hic art. 1, et ut ipsum ut actio hōis q. Deus inducat obligōs aliquos retribuendi p̄mium, indiget aliqua ordīoe Diuina: Deus, cum opera n̄ra sint pluribus titulis Deo debita, si Deus ea n̄ ordinaret, et acceptaret ad p̄mium, pro nullum ius posset hēre ad illud, nec opera n̄ra illud infallibiliter inferrent: posset m. Deus opera n̄ra libera, et bona acceptare pro alijs titulis sibi debitis, v.g. pro titulo creatoris, l. supremi domini, q̄ hēt in oēs creas: ergo ut hō possit apud Deum mereri de condigno aliq. p̄mium, et infallibiliter illud assequi, necesse oīo ē, q. Deus ad p̄mium ordinet opera eius meritoria.

312 Adde, quoniam si ad meritum apud Deum, ut inferens p̄mium, necessaria n̄ eēt Diuina ordinaō operis ad p̄mium, opera bona, et libera Beatorum eēnt de facto meritoria augmenti Beatudinis, l. essentialis; q̄ tamen n̄ ē dicendum, ut vidimus præcedenti disp.: ergo nec illud. Sequella maior probatur: nam opera libera, et facta ex gra n̄ minus hent in Beatis valorem, et dign., quam hent in viatoribus: ergo nil ipsis deesse vr ad meritum, ut inferens p̄mium, nisi Diuina ordinaō ad p̄mium. Nec lt rēre, n̄ ex defectu Diuinæ ordinais, l. ex statu suo prouenire, q. opera libera Beatorum n̄ sint meritoria: ibi m. statuimus, statum nr sola Dei ordinoe constare, q. voluit tempore duntaxat huius vitæ, et eius actibus inēe meritum: potuisset namque, si voluisset, ē ordinare, q. ipsi Beati (quamuis in pro aeu huius Beatudinis essentialis, et aliorum, quos possident) eēnt tn adhuc in via, et tendentes ad ulteriorem gloriam, quam n̄ haberent, ut citato loco ostendimus: ergo ex defectu duntaxat Diuinæ ordinōis prouenit, q. opera libera Beatorum, ex se sufficienter meritoria, de facto efficacia n̄ sint ad p̄mium, nec illud obtineant.

Caput 3um

Satisfit Patri Vasquez.

313 Conatur iste Auctor oīo excludere promissos, seu ordinōs, ostendens,

nullatꝰ eē requisitꝰ ad minꝰ dñiꝰ, e ut de facto dat, vult ut obligoē inducat: censet .m., miꝰ, e indepr à pmissione hère hoi, qd e, obligoē inducere. Q ut pbet, sic argumentat.

Vº, explo laborantis in vinea Pri Vg., cui tenet Prꝰ solvere pretiꝰ laboris, quantvis nulla pmissio pcesserit, ex eo ipsè, qd illꝰ in vinea laborare videat, et pmittat: ergo sibi Deꝰ, lt n habèret antecedents pmissioē, seu acceptoē operis ad pmiꝰ, adhuc teneret compensare opꝰ pmio. Abr in arguꝰ 1ꝰ pore reri omisso ant, nando coq: est .m. latꝰ, perviꝰ discrimen: nq Prꝰ cꝰ n heat iꝰ ad laborē alterꝰ, dꝰ illꝰ laborantē videt, et pmittit, censet acceptare laborē, et obligoē solvendi illꝰ laborē. Deo aūt hoīs opera pluribꝰ ex titulis debita sūt: unde nisi se ipsꝰ p pmissioē obliget, illa nullatꝰ tenebit remunerare. Abr Vº pore e reri nando ans, nimirꝰ qd Prꝰ teneat solvere laboranti in vinea sua, si illꝰ n induxit: hō .m. ille laborans sibi debet imputare, qd voluerit laborare sine pretio in alienꝰ comodꝰ.

344 Argumentat Vº. Promissio n inducit obligoē, nisi acceptet ab eo, in cuiꝰ favorē fit talis pmissio: ergo n ex pmissione, d ex valore miti resultat obligao, qm Deꝰ het de pmio conferendo. Ilud arguꝰ n prm vet excludens pmissioē, qm pmissioi acceptoē exigens. Unde, omisso ant, nō coq: tu nqq demꝰ, acceptoē pmissioi requi, ea certè dat: nq saltē virtualr acceptat ab oībꝰ be operantibꝰ, eo ipso, qd ex tali pmissione moveant ad be operandꝰ. Et qdē ea pmissio suffr cognit, et acceptat ab hoībꝰ, q ex fide operant, 2º illud Ali: oportet credere, q e, et qd inquirentibꝰ se remunerator fit. Deide suffit, qd pmissio sit acceptata ab Adamo, ut qui hinc caꝑ. morali. Addē, q n e nuda pmissio, de lege publica lata: unde tenet Deꝰ vi illꝰ, e cui ignorantis talē legē. Praeterqm qd vi pmissioi obligat Deꝰ, et tenet ex pte sua ad id, qd pmittit; qmvis aliunde requirat acceptatio, ut alter heat iꝰ exigendi pmiꝰ pmissꝰ.

345 Argumentat 3º: Ut peccor

sit digna poena, non requirit promissio, nec acceptatio operis ad poenam: neque
requirit promissio. Aut acceptatio operis ad praemium, et huius sit dignum prae-
mio, et habens ius ad illud. Ratio vero, peccatum non obligare Deum ad pu-
niendum; opus vero bonum, facta promissione, obligat Deum ad praemiandum. Peccator
per culpam non facit Deum debitorem poenae sibi infligendae: potest enim Deus de
suo libito condonare; sed ipse constituit se debitorem iudicii poenae subeundae:
at vero opus condignum, et de facto habet, Deum reddit debitorem, quod negari nequit sine divina
promissione, et pacto. Unde, concessio ante, non cognoscitur, quoad [illegible]. Propterea in
peccatoris Deus exercet munus Creditoris, in iusti gerit munus debitoris,
unde sicut iustus ex promissione divina habet ius ad exigendum praemium promissum, ita
Deus ex comminatione facta contra peccatum habet ius ad infligendum supplicium comminatum.
Sed quoniam creditor potest remittere, et debitor tenetur solvere debitum, Deus
ut creditor hominis peccatoris potest, si velit, remittere debitum hominis; at ut debitor
iusti tenetur solvere ex iustitia praemium debitum.

396 Ut alia occurrentia argumenta
facile dissolvas, minuta haec observa. 1°. meritum, seu actus meritorius tripliciter
potest considerari. 1°, ut potens causare praemium. 2°, ut inferens praemium; idest,
ut obligans, seu inducens obligationem conferendi praemium. 3°, ut aliter causans
praemium, seu voluntatis illam, quae praemium confert. Quod meritum in hac 3a consideratione
afferat ex parte praemiantis voluntatis, quae praemium conferat, indubitatum est, ac per se
notum; siquidem per se nihil est, quam in actu 2° causante continet per causalitatem ter-
minatam ad ipsum effectum; causalitas autem est voluntatis illa, quae praemium confert. Deinde
quod meritum in 2a consideratione afferat esse praeter actum illum, qui dicitur meritum, aliquid
aliud, ratione cuius inferat praemium, et conventionem obliget, seu obligationem inducat
conferendi praemium, est certum. Rursus, quod id, ratione cuius meritum inducat hanc
obligationem, sit pactum, vel promissio ante collationem praemii, videtur clarum. Tandem,
quod meritum in 1a consideratione non requirat promissionem, liquet ex 2a assertione supra
n. 339.

397 Unde observa primum. Aliud esse, quod meritum possit causare praemium, et
aliud, quod meritum habeat ius ad praemium, sive obligationem inducat conferendi prae-
mium: nam certum inter omnes est, ac debet esse, illum, cui competit conferre praemium

revera ēē liberū quoad pmia retribuenda pro mihi: ita ut antequam vol. 5, 1. promissio de pmio offerendo, nulla sit obligatio ostruct. qua teneat, aut debeat pmia mihi offerre: potest m. pro suo libito posset sine ulla prorsus iniuria, possibi recusare mihi, hoc ē, operibus illis, quae supponunt condignitatem hore intra cum pmio, preter, ingr, eiusmi condign. n attendere, nullumque pmiū, offensos nullos pro illis operibus retribuere. Id, qd maxe dicendū, et tenendū est ū Dei, q pote cuiusque hois actiones, tamqm sibi debitas ex aliis pluribus titulis acceptare. Unde pote illigi mitū, seu actio potens causare pmiū, sine illatione pmii, l. sine ulla connexione cū illo....

398 Tandem collige, inanimitò n nullos confundere nos mihi condigni cū roe mihi ex iustitia, ut in prius pmonuimus n 18, et ex predictis liquido constat.

Caput 9ū.

Nū sit pole mitū condignū, q tale sit ex acceptione Divina operis ad pmiū?

399 Ponamus exempli gratia opus aliquod supernale, ē dignatū pro gratiā, qd aequale n sit cū pmio, proinde nec mitū condignū talis pmii. Quaerit, an opus istud possit fieri aequale pro acceptione Divina ad tale pmiū; ac proinde possit virtute acceptionis Divinae esse mitū condignū pmii, ad quod acceptat. P. Vasquez disp. 214 cū multis aliis docet, id ēē impole. Oppositum defendit Scotus disp. 36 de Mito, tamqm Scoti, et Scotistarum, et Nominalium cōs sententiam, quos adiungit Franciscus Bonae Spei tom. 2o. titu 2o. disp. 5. dub. 2: q tn confundere videt acceptionem gratiae cū acceptione ad pmiū. Quia confusos, ut nos vitemus, consultò loquimur de opere supernali, qd ē si dignificatū sit pro gratiā, ac proinde includat acceptionem gratiae, adhuc n sit aequale cū pmio: rogamusque, an ex eo, qd acceptetur ad pmiū, possit reddi mitū aequale, et condignū ūi illius?

850 Sentio 1o, n repugnare, qd Deus promittat quodlibet bonū offerre cuicumque operi ...

à crea. Pot resolvo: fuit m. Deg p sua libera vol.te pore quaeg
bony tribuere creg, quantumvis ipsa nihil operet, ita p sua eadg vol.te
potuit idg bony pmittere creg opanti hoi, .1. illud opg, nimirg
qd ipsi placuerit, designare. Cuius .m. Ding liberalitatg, et vol.te quoad
hoi exercitig sibi liberg potuit cohibere. cu a, quo Deg sic pmit-
teret, teneret ving titulo sug fidelitatis stare pmissi, tribuereque
bony, qd pmisit offerre, hoc ipso, qd a crea ponat opg illud, quod
designavit, et pro quo bony offerre pmisit, quaug sit tale opg.

351 Ex qua resolutione manifeste colligr, n repugnare, qd Deg heat hunc actg
vol.tis Decerno hoi elicienti acg charitatis supnalg, .1. nalg, .1. cuiq-
cuq gris sit, ex obligoe offerre gra, .1. visionem Beatificam, .1. minorg hy-
pcg: ex obligoe, iniquq, qug n sit mir, qm si talis actus elicitg aequa-
lis eet estimois, et valoris cy tuigmi bonis, et ego sibi talia
bo pmisisse. Pet illud ex eadg roe pere facta summe Ding li-
bertatis. Et offr: ng sut in humis, apud Reges, et Resp., n
solu e pole, verg e saepig exequtione oppbatg, qd valor monetg, dachug,
et aliarg rerg, possit variari, et mutari pro vol.te, et decretis publicis, et
Regiis, qug pvalet privatg voluntati, imo et intro rerg valori, ut
e certissg: cur sibi n poterit apud Deg evenire, qd volt ex summa
sui auct. disponat in Reg. roali, qd hominy opera valeant apud
ipsy, quanty ipsi libuerit, et eg heant dignitatg, valorg, estimoneg,
qm Deg ex sug acceptoe tribuerit? nulla sane in hoc repugnia, ut
dictas.

352 An vero, hoc ipso sit pole mitg condigng ex acceptoe Dina,
celebris e controvia, de qua, ad qm multi affirmare vent, multi
e native. Ut illg sine confusione decidamg, sit advertendi, duplex pos-
se distingui mitg condigng: alterg, qd tale sit ex se, et ab intrinseco;
id e, pro intrinsecq valore, et aequalitatg sui cum pmio. Alterg,
qd tale sit ab extrinseco; id e, roe legis, seu pmissionis, .1. acceptois
operis ad pmiy. Hoc vg communiter... bi à P. Granado mitg

legale; porro adhuc esse duplex: aliud, quod tale sit, ut illi debeat praemium eodem modo, ac si esset aequale, sive physice, sive moraliter cum illo; aliud, quod tale sit, quod saltem moraliter est aequale cum praemio, quatenus vi legis, et promissionis in aestimatione morali reputatur aequale praemio, licet intrinsece non habeat physicam aequalitatem cum eiusmodi praemio. Iuxta hanc notionem

353 Sentio 2°, esse possibile meritum legale strictum condignum ex acceptatione Divina. Resolutio liquet ex supra dictis: nam meritum condignum legale, id est tale, quod illi debetur praemium eodem modo, ac si esset aequale cum illo physice, seu moraliter; id est tale, quod in aestimatione morali iudicatur aequale cum praemio: de opere supernale, quod licet ad praemium supernale acceptaret, non attento intrinseco illius valore, hoc tamen modo fieri posset meritum condignum strictum ex acceptatione Divina: ergo possibile est tale meritum. Et hic modus iste modus acceptandi ad meritum opera, maxime commendat Divinam potestatem, et excellentiam.

354 Sed cavendum, ne ita immodice extollamus potestatem, et excellentiam Divinam, ut velimus, ex sola acceptatione Divina fieri, et illius hac ratione meritorium quaevis opera acceptata (ut insinuare videtur, Scotus, et alii); licet enim verum sit, opera aliqua posse esse talia, ut divina accedente ordinatione, et acceptatione, possint censeri aequalia moraliter cum praemio, cum quo non esset aequale, seposita tali acceptatione; non ideo tamen indiscriminatim asserendum est de quocumque opere: nisi velles, non solum opus supernale, quod est naturale; nec solum opus liberum, quod est maxime posse fieri aequale moraliter cum praemio ex acceptatione Divina, quod ab ipsa morali aestimatione exorbitare videtur, indicavimusque supra n. 14.

355 Et licet difficilius illud de ratione sit; in eo tamen mihi accidet ille loquendi modus, quod meritum absolute non ponat illud, quod tale est ab extra solum acceptatione: quare ut totius huiusce rei materiae difficultatem brevi concludam, et absolvam, sentio, ac dico 3°, non esse possibile meritum condignum Divinum, quod tale sit absolute, et simpliciter, solum ex extra acceptatione Divina. Moveor ratione essentiali; quod ut iam hic totiens saepe inculcavimus, meritum est id, quod ex se movet

et inducit ad praemium; non autem id, quod ex acceptione movet; movere enim extra acceptione quod extrinsecum est operi, ut patet: ergo etc.

Disputatio 3.a

Num ad meritum dignum requiratur cognitio praemii, et intentio illud obtinendi?

Caput 1.um

Negative respondet.

356 Probatur: si enim cognitio, vel intentio praemii obtinendi requireretur ad meritum dignum, esset vel ex ratione meriti, vel ex ratione digni; sed neutra ex ratione requiritur: ergo. Maior constat, minor quoad partes probatur: imprimis ex ratione meriti non requiritur: nam opus elicitum sine hac cognitione, aut intentione, potens est causare praemium: et sic enim potens est movere voluntatem, ut intuitu illius conferat aliquod bonum pro sui compensatione: quod enim obstat: ergo ut opus sit meritorium, non requiritur, quod eliciat intuitu praemii, vel cum intentione illud obtinendi. Rursus, neque ex ratione digni: etenim actus supernaturalis bonus elicitus sine cognitione praemii, et sine intentione illud obtinendi, proportionem servat cum praemio supernaturali, atque ex se potens est movere, et inducere ad collationem talis praemii pro sui compensatione; sed opus meriti digni salvat in actu bono supernaturali de se potente movere, et inducere ad collationem praemii supernaturalis pro sui compensatione: ergo sine cognitione, et intentione praemii salvat optime opus meriti digni. Si ergo ad aliquod meritum dignum debeat illius cognitio, aut intentio praemii id non proveniet ex communi meriti digni, sed ex peculiari sua ratione.

357 Confirmatur ex eo, quod non careant minus digna praemio opera, quae ab operante eliciuntur non attendente ad praemium, et nullo habito respectu ad mercedem, vel utilitatem illius, sed pure propter virtutis honestatem operante. Immo perfectius merebitur homo apud Deum, si ipsum diligat ex pura charitate, quam si diligat propter praemium. Quia maiorem puritatem per se non habet, et supponit P. Vasquez disp. 224 n. 10. Nec immerito: durum enim per se videtur, ac incredibile,

q̄ n̄ mereat apud Deum ille, q̄ perfectius orat, et q̄ opus magis perfectum n̄ sit meritorium ex eo, q̄ sit magis perfectum. Esse à perfectiore oratione dilectionis Dei ex motivo charitatis, q̄m ex alio motivo, q̄s dubitet? Sed hæc intentio ad meritum d'emeriti n̄ requirit. Similiter de cognitione præmij philosophandum.

358 Certum est, potuisse Deum ordinare per decretum liberum suæ voluntatis n̄ conferre præmium supernale, nisi perfectis operibus elicitis ex cognitione præmij, et intentione illud obtinendi: sed neque repugnat in hoc decreto. et hinc certè nullus daret meritum d'emeriti absque tali, q̄ n̄ esset opus elicitum ex cognitione, et intentione præmij: siquidem illius decreti providentia procul dubio requireret ad meritum ea cognitio, et intentio. Sed cum de facto tale decretum Deus n̄ habuerit, consequenter nec de facto exigitur ea cognitio, aut intentio ad meritum d'emeriti, q̄ de facto datur.

359 Quod à Deo de facto n̄ habuerit tale decretum, mihi constat. Primò, q̄ nullum firmum fundamentum datur ad ponendum in Deo de facto tale decretum. Secundò, q̄ incredibile prorsus videtur, ac alienum à Divina Bonitate, q̄ Deus de facto voluerit relinquere sine præmio opera perfectissima, qualia sunt omnia ea, quæ intuitu perfectissimæ ejusdem Divinæ bonitatis fiunt: maximè cum eadem ipsa opera foret præmio remuneraturus, si propter mercedem elicerentur, ut revera possent elici. Quocirca pulcherrimè D. Bernardus lib. V. de Diligendo Deo ait: Non sine præmio diligitur Deus, et si absque præmij intuitu diligendus sit. Tertiò, q̄ poena æterna foret incurri sine cognitione illius, id est q̄n advertat, eam esse statutam pro peccato lethali, imò et sine intentione illam incurrendi: sed similiter poterit dari meritum æterni præmij sine cognitione illius, et sine intentione illud obtinendi. Quartò, q̄ potest contingere q̄ fiat bonum opus, ita ut ignoret præmium illi statutum; durum autem videtur, q̄ ex tali ignorantia deperdat ejusmodi præmium.

360 Constat etiam, neque necessariò resolutos esse satis coram doctores, ad lucrandas indulgentias n̄ requiri notitiam, vel intentionem illas lucrandi, in illo, q̄ exerceret opera, quibus

Jasse sit Cuiqque in opposita sententia teneat Emm. Rodriguez in expos. Bullae Cruciatae § 8, et Trullench in Bulla lib. V § 6. dub. 2°; illa in aperte defendit Eminentissimus de Lugo disp. 27 de Poenitentia sect. 6 afferens Portell in additionibus ad dubia regularia verbo Indulgentia n. 7., referentes, se eadem sententia accepisse a P. Molina. Pro illis sententia verba inter alias hac ratione. Satisfactio potest fieri ab ignorante, et non intendente satisfacere per exhibitionem boni operis: ergo et indulgentiae poterunt obtineri a sibi ignorante, et eas lucrari non intendente. Hinc a pari nostra sententia gratis arguitur. Sine notitia, et intentione potest quis indulgentias lucrari exercendo opus illud, cui sunt concessae: ergo poterit etiam dari motivum sine cognitione, et intentione obtinendi praemium: Ansa probabilis sit fuerit nihil, illo in Dresso, cor tenet a pari; non hoc cum eadem est ratio.

361 Demum, posse perfectissime, ac Deo gratibus motivum dari sine intentione praemij obtinendi, dilucide ostendit Parens Noster Sanctissimus D. Ignatius de Loiola, qui dum suae dilectissimae Societatis Milites ad opera agenda erudit, semel ac iterum eos adhortatur, ut virtutem propter illius honestatem, Deum propter Deum ipsum, et summam illius Bonitatem studiose quaerant, et ament, non propter praemium spem, vel propter timorem poenarum. Appendant aurea Sanctissimi Patris verba ex Summario Constitutionum reg. VI: Omnes

„ rectam habere intentionem studeant, non solum circa statum suae vitae, verum etiam circa

„ res omnes particulares: id semper in eis syncere spectantes, ut serviant,

„ et placeant Divinae Bonitati propter se ipsam, et propter charitatem, et eximia

„ beneficia, quibus praevenit nos, potius quam ob timorem poenarum, vel spem prae-

„ miorum: quamvis hinc etiam iuvari debeant. Haec Magnus coelestis disciplinae Magister.

362 Videtur hic notandus error quorundam haereticorum nostri temporis (teste Eminentissimo Bellarm. lib. 5 de Iustificatione) qui ex Calvino, et aliis censent, non esse dignum praemio, quod propter mercedem operatur. Forte ad id sentiendum moti sunt (ut innuit P. Suarez lib. VI de Gratia cap. 12) ex eo, quod Sancti Patres amorem mercenarium reprehendant

d q ppp mercedz opat, mercenariy habet amorz: reprehensibilz, et opposity amori char., sine qua nully e miti: pugnat rao miti cy inter Ypmij. Very hoc extremy erroney e; neq m. pote sine errore affrari, q opari ppp mercedz sit pecy, et opposity cy char., l. illy excludens: nq duci spe Ypmij pong Educit ad be opandy, et saltz pany psi, et incipientibz det Ypuli mq hic opandi, q maly n e inse, atq si debito modo fiat honesty e, ac proinde digny Ypmio: merces m. supnalis e ex se bony egregiy, et maxe appetibile: unde opari ppp illy erit q honesty; atq adeo n erit pecy, nec officere poterit xoi miti supnali, et Dnui. Prehqm q opponi char. n excludit mity Dncy, qq sit, an excludat mity Dcgny.

363 Cdo Ss. Sti PP. mercenariy amorz reprehendunt, illi n si de amore illo, q ex quadz generali xoe pcedit, et e ppp mercedz; nq iste saepe laudat, et Ysulit ab eisdz; d de illo, q sd het ppp lucry, n attenta operis honestate, neq servato modo, quo debet opans informare, dy ad illud pcedit. Unde pong carpit indebitz modz captandi lucry, qm amor laicae; pong amoris vitiy, qm amor ipse notat. Sic e reprehendi solet timor servilis xoe vitij, q in illy cadere pote; cy certy sit, servilz timore, secluso quocyq vitio, cy quo pote admisceri, ee de se bony, honesty, et laudabilz. Sic alij rent.

d intendere accendere cory aos ad amorz purissy Dei ppp se, amgpr ad aliqs majis bony. Idq intendit P. S. Ignatiy supra allegaty.

Caput 3y.

Cu poss objia, dissolvunt.

369: Objicies I°. Ad merendy naria e spes, dicente Apo I° ad Cor. 9: Debet in spe, q arat, arare, et q triturat in spe fructy

percipiendi: quia spes non potest dari sine cognitione illius, quod sperat, nec sine intentione illud consequendi: ergo nec meritum sine cognitione praemii, et sine intentione illud obtinendi. Confirmatur: quoniam Matthaei 6° sic loquitur Christus Dominus: Quaerite primum regnum Dei: regnum autem Dei non aliter, quam per merita quaeritur. Quomodo vero melius quaereret, quam illud intendendo? Quomodo intendet, nisi cognoscendo, et operando propter illud assequendum. Confirmatur Paulus 1ª ad Cor. 6. quod fideles adhortatus, ut in operibus meritorijs se exerceant exemplo currentium in stadio, qui ad propositum bravium intendentes, alios anteire conantur, dicit: Sic currite, ut comprehendatis: ergo ad meritum requiritur cognitio, atque intentio praemii.

365 Respondeo, spem esse quidem necessariam ad salutem, non tamen esse necessariam pro singulis actibus bonis, et meritorijs habendis, et conducentibus ad salutem: unde spes non requiritur ad meritum, cum sine illa possint dari; ac proinde sine cognitione, et intentione praemii, quamvis cognitio, et intentio sint ad spem simpliciter requisita, de quo non curo. Nec in contrarium licet inferre aliquid ex textibus adductis: namque aliud est, quod fideles frequenter operentur ducti ex spe, et aliud longe, quod non possint aliter bene operari, nisi ducti ex spe: primum est verum; secundum autem unde probabit? Deinde, aliud est, quod dum operantur ex spe, seu cum spe habeant cognitionem praemii (et hoc quidem esse verum); aliud est, quod dum sic operantur, debeant operari propter obtinendum praemium, ut praemium est: hoc enim potest esse falsum, namque spes prima, et per se habenda est propter excellentiam sui obiecti, innititur Omnipotentiae, et promissioni, quam non potest haberi sine intentione praemii, ut praemium est; quamvis habeat cum intentione illius, quod praemium est. Ad alios vero actus, quos spes conducit, urgeat, et iubat spes; non tamen est necessarium, quod propter mercedem, et praemium obtinendum fiant.

366 Objicies 2°. Meritum debet habere aliquam relationem ad praemium; quae relatio hic nequit aliunde provenire, quam a cognitione, seu intentione praemii, quam habet eliciens opus meritorium: ergo ad meritum requiritur cognitio praemii operari, et intentio illius obtinendi. Sic argumentatur Pontius disputatione 36, qui 1° indicans, hoc utrumque requiri ad meritum, immo dicens, id a nemine fuisse expressum, quod ab omnibus tanquam certum supponitur. Oppositum ego crederem, et esse

ai sa, et ab oibg potiis suppi, qm disputari. Deo disto. inganib velog implicita, et imbibita in ipsa virtute mini sese movira Ipmij, qdo; explicita; perveniens à cogne, .l. intve Ipmij, nõ mg. Cogito ab objiciente q aliud pp hanc velog illigi, qhipsg opus virtute de se movira ad collos Ipmij.

Si hgc sola virtg de se movira illigatr, et nihil aliud, nomine velois, fateor, mity debere illg here; cgty õi à cogne, .l. intve Ipmij, d à sua met bonitate.

367 Objiciesr 3º. Sigs honesta actos eliceret grati, atque expre volens õi obtinere Ipmiy pp illg, seu poig renuntians, et cedens iuri cuiusg, q ad Ipmiy habeat, õi mereret: q ad mity reqrit intvo Ipmij: cjg hgc heri nequeat sine cogne peunte, qsegr infert, reqri e eigde Ipmij cogng ad mity. Aus vet supponi ab Vadingus disp. 10 de Incarnoe dub. V, quatg docet, potuisse Xpoy nihil mereri, si gratis õia sua opera fecisset. Vnde colligr, opg grati oblaty, et sine volte Ipmij elicity mity õi ẽẽ. Idq suaderi pote explo pecunie, cuig valor ide e, si gratiose donet, ac si ingon pretiy p re aliqua p solvat: In qt sit pretiy reqrit, q heat intvo illg tradendi p tali re; ng alr õi erit pretiy, d donatio. Silr p in actoe honesta dignitas, et valor e idg, si fiat grati, ac si fiat ex intve Ipmij; cgty si fiat grati, õi erit mity.

368 Objectio ad summy pbat, ad mity reqri, q q meret, õi intendat grati opari, sive pove respuens Ipmiy, et illud nollens obtinere; q mity vet ẽẽ saltg virtualis voltas operandi ppt Ipmiy, et bony, q quasi tradit in pretiy illig: õi ã pbat, reqri cogne Ipmij, atq intendi expre, et pove Ipmiy. Sed directe reo nando ars; imo q in eo dicitr pp nobis e: dy em q elicit actos, cedit iuri, q p ipsg habet ad Ipmiy, sine dubio supplit, p ipsg actos acqrere ig ad Ipmiy: alias em. inanis, et ridicula ẽẽt talis cessio, .l. renuntiatio iuris: ig ã ad Ipmiy, .h. e mity, .l. in illo fundat. Ad pbos nandy e e, q docet, .l. supplit Vadingus: q

quantumvis Ap[osto]lus omnia o[mn]ia sua opera gratis fecisset, id e[st], n[on] respiciens ad p[rae]mium, neq[ue] ad illud ea referens, d[ummodo] p[ri]n[cipalite]r illud o[mn]i[n]o respiciens, adhuc mereret, nec opportet firmo aliquo fundo po[ss]e suaderi. Expl[ica]tio desumpta ex moneta, s[ive] pecunia ab[so]l[ut]e e[st]: n[on] q[uod] pecunia sit pretium eo q[uod] n[on] det gratis, d[ummodo] p[ro] alia re, ut o[mn]ibus notum e[st]. At vero, q[uod] actio honesta sit meritum n[on] e[st] q[uia] fiat p[ro]p[ter] p[rae]mium: q[uia] i.m. unquam hac re meritum desinit? sig[nifican]t q[ue] q[ua]mvis actio n[on] fiat p[ro]p[ter] p[rae]mium, e[st] digna compensatione facta, s[ive] faciendi p[ro] p[rae]mia, q[uod] e[st] e[ss]e meritum. Praeterea, si opus honestum gratis fiat, ex hoc magis dignum e[st] compensatione p[ro] p[rae]mium, et magis potens causare p[rae]mium: unde ex hoc p[o]tius auget, q[uam] aufert, aut minuit ra[ti]o meriti.

369 Instabis, et obijcies 5[o]. Ut bonum, q[uo]d in compensationem tribuit, sit p[rae]mium meriti, requirit, q[uod] conferat ex intentione compensandi meritum p[er] eiusmodi bonum: ergo, ut actio, quae po[ss]et movere ad collationem talis boni, sit meritum, requirit, q[uod] fiat ex intentione obtinendi p[rae]mium in illius compensatione. Con[sequenti]a videtur inferri à pari. R[espondeo]. s[ive]. saltem n[ega]nda n[on] erit, q[uia] assignet discrimen ra[ti]o. Huius sp[eci]es; q[uod] ut debitum aliqu[o]d extinguat, n[on] sufficit donare aliq[ui]d, q[uod] sit aequalis valoris, s[ive] maioris; d[ummodo] opporteat illud donare ex a[nim]o solvendi, et satisfaciendi, ut fert co[mmun]is DD.[orum] s[ententi]a apud Dianam 3[a] p[arte] tr[actat]u 6. resolutione 57, q[uod] l[ice]t ex d[icto] Layman doceat, n[on] teneri ad restitutionem horarum, quas omisit ille, q[ui] largitus e[st] eleëmosynas, q[ua]mvis eas n[on] expenderit a[nim]o satisfaciendi obligationi restitutionis; nihilominus censet, hoc n[on] e[ss]e tenendum in aliis obligationibus, eo, q[uod] obligatio restituendi p[ro] horis omissis oritur ex p[rae]cepto, cui po[ss]e satisfacere e[st] sine a[nim]o illud adimplendi: quae ra[ti]o n[on] aptat, nec po[ss]e adaptari in aliis obligationibus q[uod] l[ice]t.

370 R[espon]deo, omisso ante (de cuius veritate) sit et de d[o]c[trin]a, quae p[ro] illius confirmatione affert, nil opportet h[ic] q[ui]q[ua]m decernere) n[ega]ndo con[sequentia]m. Discrimen ra[ti]o e[st]: q[uod] meritum sufficienter salvat in hoc, q[uod] sit virtus potens movere ad eiusmodi vol[untat]em conferendi p[rae]mium ex a[nim]o compensandi meriti: cum à posset movere, imo magis, et p[ri]n[cipalite]r ad eiusmodi vol[untat]em e[st] sine intentione obtinendi p[rae]mium, ut probatum relinquimus, sit inde, q[uod] meritum n[on] afferat eius intentionem obtin.

Compmiy, qmvis Compmiy afferat intos Compensandi mūty, eo q; ex se sit grati sllio; de cuig Compmi ē, Cofferri ex aio exting. debity.

371 Replicas. Mutye.

Q abtē posē movere ad collos alicuig boni se sui Compensoe; & actio honesta, qm eliceret hō nollens Cog. Compmiari, & oro gratis, et porro avertens Compmiy, et cedens iuxi, q ad illud hēret, n ē actio potens abtē movere ad collos alicuig boni se sui Compensoe: & n ē mūty. Mir, inqua ē diff. pār, sebr: ng sit voluntas n Cofferendi Compmiy exp. Compmianti, ē impedimeny virtutis causativ Compmij, ita voluntas nolendi Compmiy erit impedimeny eiūdē virtutis, & voluntas impedimeny ex p. Compmianti, et 2a ex pte merentis. Et qdē vēt certy, tunc n posse Cofferri Compmiy: quomō en. Compmiy Cofferet invito?. l. quomō erit Compmiy id, q Coffert invito, cū quo Cofferat? numq si Xpo Dng nollet, sibi Compmiy Cofferri, posset adhuc licitē a Deo Cofferri Compmiy Xpo Dno? Deo, Cofessa mai, nando orij. Ad pōs dico, posse Compmiy Cofferri invito, si sit invity eo sū, in quo loqmur. Et qid, q tunc Cofferret invito, fore Compmiy; q hoc nihil aliud ē, qm ēē aliqd, q Cofferat aio Compensandi mūty, et q vere sit illig Compensativy.

372 Cadit de Xpo Dno, nullq addit diff. Comp: etenī Xpo Dng, l. ita nollet Compmiy, et vellet nullo mō illud sibi Cofferri, displiceretq vneo, q sibi Cofferret, et sub ita Cosideroe, veny ē, mūty tunc n posē movere: & inde sō seqt, ad mūty reqri negationy voltis displicentis in colloc Compmiy, voltis ingm, quę talis ēēt efficacis, ri Compmiantis, qualis ēēt voltas Xpi Dni. vel Dei (vol. m. hac n ita effax ēē posē, nec ita impedire collos Compmiy, ut bē affrat P. Arnedi) et hęc qdē nesao volt. displicentis in colloc Compmij reqret, q reqrit negatio cuiugt impedim. ad actuales motos. ety, hoc dato, l. amisso, adhuc nil cōvenit ee intos obtinendi Compmiy. l. es volts oq. gratis, et nolendi Compmiy. l. ita nollet Xpo Dno Compmiy, ut pateret, sibi Cofferri, sic Cōsideret Deo Compmianti: et sub ita Cōsideroe affecto eadē roe se heri

Apta Omnia, ac si aliquis nollet, quia vellet ita liberaliter operari, ut praemium pro sua operatione sibi non constituerat, nec ad illud ulla ratione attenderet.

Controversia 6.

De merito Christi Condigno.

Quae specialia sunt huius meriti per sequentes disputationes declarabimus; semper in spectantes rerum gravitatis, et temporis brevitatis, ut non ultra necessitatis metas calamus feramus adhaerere.

Disputatio 1a

De existentia meriti Christi de Congruo, et de Condigno.

Caput 1um

Existentia meriti Christi de congruo statuitur.

Quid sit meritum Christi de Condigno, et de Congruo, satis superque ex Angelici Doctoris mente declaravimus in numero 118, et sequentibus. Modo inquirimus, an de facto detur meritum Christi de Congruo. Dominicus Soto lib. 2. de Natura et gratia cap. 4 ex professo conatur ostendere, non dari meritum de Congruo, neque in operibus moralibus factis sine auxilio gratiae, neque in operibus factis ex auxilio, et motione gratiae. Velit tamen dari meritum solum, quo quis mereatur aliquid de congruo sibi ipsi; siquidem obiter admittit, nullo posse aliis mereri de Congruo gratiam et 13. Medina 1. 2. quaestio 114 art. 6. dicit, meritum de Congruo neque verum, neque proprium esse.

374 At communis antiquorum, et Recentiorum Scholasticorum sententia asserit, ultra meritum de Condigno (de quo in sequenti capite) dari meritum de Congruo, quod licet non habeat propriam rationem meriti de Condigno, tamen in suo ordine verum est meritum. Et hanc divisionem meriti in Condignum, et Congruum sub his terminis tradunt S. Thomas 1. 2. quaestio 114 art. 6. et sequentibus; Altisiodorensis lib. 3. summae tractatu 8; cap. 5 q. 6.; S. Bonaventura in 2. distinctione 27. art. 2. q. 2, et alibi; Scotus in 2. distinctione

28, et alij, quos refert, et sequitur Ex. D. Lib. 12 de Gra cap. 32 n. 5.

375 Atque vera sententia nobis fauere videtur ex PP. 9 nq. S. P.es et presertim Aug.nq admittunt aliquod meritum, quod saltem non est proprie, et de condigno; quod hoc nos cum Scholasticis vocamus meritum de congruo: quod PP., et presertim Aug.nq, admittunt quoddam ipsum meritum de congruo, ut loca contraria meriti de congruo non stant. Mox probo adducendo loca Aug.ni, et PP. S. Aug.nq igitur lib. de Predestinatione Sanctorum cap. 2o dicit: Quis dicat, eum, qui coepit credere ab eo, in quem credidit, nihil mereri? sed fides, presertim inchoata, et adhuc imperfecta hominis non iustificati sine dubio non est meritoria de condigno: quod Aug. in fide illa inchoata ponit meritum, et non de condigno. Beda Ep. 106: Siquis dicat, quod gratiam de conandi fidei mereatur, nescire se posse, quod manifeste ostendunt: tamen fidem ...ilum, habeant, qua impetrent charitatem. Et inferius: Cum fides impetrat iustitiam, non gratiam Dei aliquod meriti precedit hominis, ipsa gratia meretur augeri, ut mereatur et perfici; quod fides non mereatur de condigno gratiam de conandi char. et iustitiam: quod meretur hoc de congruo. Alia eiusdem S. D. testimonia omitto.

376 Adhuc S. Prosper lib. contra Collatorem cap. 6. dicit: Neque enim habeat nullius meriti petentis fides, querentis pietas, pulsantis instantia: quod Prosper admittit fidem, et alios actus antea iustificationem mereri ipsam iustificationem; quod non merentur illam de condigno quod de congruo. Eodem modo loquuntur Fulgentius de Incarnatione, et gratia cap. 18, et Petrus Diaconus in lib. eiusdem tituli cap. 8. Porro Aug.nq, et Prosper ad significandum, quod meritum de congruo est imperfectum, saepe vocant illud meritum cum restrictione, ut cum Ep. 105 Aug.nq dicit: Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides illam impetrat: neque enim nullum fuit meritum illius, qui dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori. Et idem colligitur ex verbis Prosperi nuper relatis: eiusmodi illi loquendi, non est sine aliquo merito, ut ait Aug.nq, non quod nullius meriti, ut ait Prosper, aperte insinuant, meritum illud esse imperfectum.

377 Et si quaeras, an meritum congruum, quo quis per fidem, orationem, timorem, et alios actus praecedentes iustificationem, meretur iustificationem, sit verum, et proprium meritum? Resp. hanc esse quaestionem de nomine, in qua in partem affirmantem sequor; nam ad verum, et proprium meritum sufficit, ut sit conveniens, et congruum illi dari aliquam compensationem; sed est conveniens, et congruum, ut fidei, et orationi, qua quis petit remissionem peccatorum, detur in compensationem remissio peccatorum: ergo etc. Addo, quod Theologi ea, quae dantur propter ista convenientia, dicunt non dari omnino gratis, sed dari ex aliquo debito: ideoque contra Semipel. asserentes, ... gratiam dari propter aliquod meritum initium fidei, lib. de Praedestinatione Sanctorum cap. ... dicit: Redditur ergo tanquam debita, non donatur gratis etc.

378 Praecipua nostra resolutio probatur ...: nam nomine actus meritorii de congruo intelligimus actum, qui ita est conveniens compensari a Deo aliquo praemio, ut illud non mereatur de condigno; sed dantur actus supernaturales, quos est conveniens compensari a Deo aliquo praemio, quod de condigno non merentur: ergo etc.

379 Neque obstat, Concilium Trid. sess. 6.a cap. 8 dicat, nihil eorum, quae iustificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam iustificationis gratiam promereri: hoc, inquam, non obstat.

Concors Theologorum Catholicorum sententia contra haereticos docet, bona opera iustorum vere, et proprie esse merita, non tantum augmenti gratiae, sed vitae aeternae. Quod ... ... Et probatur ex multis S.S., et PP.

testimonijs ostendit P.r Mauz hic lib. 6. q. 89 n.o 15. Asserimus de fide, ac definitum à Trid.no sess. 6. canone 32 dicente: Si quis dixerit, non iustificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint bona ipsius iustificati merita, aut ipsum iustificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam et Jesu Christi meritum, cuius vivum membrum est, fiunt, non verè mereri augmentum gratiae, vitam aeternam; et ipsius vitae aeternae, si tamen in gratia decesserit, consequutionem, anathema sit.

381. Addendum tamen, et dicendum nobis est, iustos per bona opera exercita per virtutem gratiae promereri de condigno vitam aeternam propriam condignitate. Haec conclusio non est de fide, cum sub his terminis non sit definita; quamquam enim Trid.num definierit, iustos per bona opera verè mereri vitam aeternam, tamen non dixit expressè, illos mereri mereri de condigno. Est tamen communis Theologorum contra Durandum, et alios. Probatur ex Script. Sapientiae 3o dicitur: Deus tentavit illos, et invenit eos dignos se. 2a ad Thimotheum 1a: Ut digni habeamini regno Dei, pro quo et patimini. Lucae 20: Qui digni habebuntur saeculo illo, et resurrectione ex mortuis. Apocalipsi 3o: Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. Lucae 10: Dignus est operarius mercede sua. Nec subsistit responsio quorumdam dicentium, his testimonijs Script.ae probari quidem, opera iustorum esse digna, et non probari, esse condigna vita aeterna. Non, inquam, subsistit, nam eadem vox graeca in textu interpres aliquando interpretatur per vocem digni, aliquando per vocem condigni, ut cum ad Rom. 8 vertit: Non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam: ergo in Script. dignitas, et condignitas idem sunt.

382. Controversia est inter Doctores Catholicos, utrum merita hominis iusti habeant ex natura sua condignitatem ad praemium vitae aeternae, id est non ex promissione? Nam condignitatem illam dicunt Durandus, Waldensis, quibus accedere videtur P.r Conink. Dicendum tamen, et asserendum nobis est cum communi fere, quae imprimis probatur ex testimonijs S. S. supra relatis, quae dicunt rem in se ipsa, cum nihil obstet, et longe firmior ratio accedat, quia

que ipsi dare promisit fuere vel.

383 Prob. 2° à posteriori. Si dignitas operi ad praemium inde proveniret ex libera promissione Dei, sequeretur, quod pro peccatis eliciens contritionem mereretur de condigno 1am gratiam, et iustitiam; consequens est absurdum: ergo. Sequella probatur: nam Deus huiusmodi actui promisit iustitiam: ergo.

3° probatur à pari. Peccata merentur poenam, quam infligit, de condigno: ergo et bona opera merentur de condigno praemium, quod retribuit. Antecedens fatentur adversarii, ecca probatur ex comparatione, quam facit Script. 2a ad Thesal. 1: Iustum est apud Deum retribuere tribulationem iis, qui vos tribulant, et vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum. Et 2a ad Cor. 5: Ideò contendimus, sive absentes, sive praesentes placere illi; omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut unusquisque referat propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum: ubi tamen affirmat aequè exerceri à Deo iustitiam tum in retribuendo pro bonis, quam pro malis operibus: atque opera mala non habent suum condignum, et exigentiam ex promissione: ergo nec bona opera.

384 Hinc liquet, ad probandum praesentem conclusionem commodè afferri posse omnes illos Script. textus, quibus gloria vocatur merces, et quibus Deus dicit, eam dare ex iustitia, qui sanè sunt innumeri. Dicunt adversarii, quod fundantur in promissione: hoc tamen non obstat; nam promissio facta non excludit huiusmodi condignitatem, et exigentiam, ut patet in poenis, quas Deus est minatus est. Quapropter dixit Tridentinum Sess. 6. cap. 16, benè operantibus proponendam esse vitam aeternam, tanquam mercedem ex Dei promissione bonis ipsorum meritis reddendam.

385 Demum probatur ratione à priori. Gratia est semen gloriae, et constituit filium adoptivum, ac haeredem vitae aeternae: ergo ipsius operationes supernaturales ex se intrinsecè merentur de condigno praemium dignum filio Dei: sunt enim operationes filii Dei. Atqui nullum aliud praemium est dignum, et commensuratum dignitati filii Dei, nisi quod vel est ipsa vita aeterna, seu augmentum illius, aut quod ad ipsam intrinsecè ordinatur, sicut augmentum gratiae: ergo etc.

386 Postulas, an Condig.tas haec meriti Christi sit aequalitas cum praemio? Affirmo cum PP. Sal., et Credo asserentibus, opera supernalia justorum Beatorum habere ex se aequalitatem, et condign. cum praemio vitae aeternae, illamque habere independenter ab ordinatione, acceptatione, et promissione Divina. Id satis colligitur ex dictis à n. 339, idque suadet huic urgenti fundamento: nam sic magis consulit veritati meriti condigni, quod habere de facto merit. operibus non à tutis: sicut sit ratio pro affirmando cum omni rigore meritum condignum, ita esse de facto condignum affirmandum est, nec confugiendum ad alias minus exactas, et rigorosas meriti condigni acceptiones, ut meritum esse condignum de facto tueamur. Praeterea: nam nisi admittatur aequalitas meriti condigni cum praemio, vix remanet vestigium discriminis inter meritum condignum; et congruum; cum tamen absolute debeat differentia assignari inter haec duo merita. Ergo adstruenda est aequalitas in merito condigno cum praemio, ratione cujus aequalitatis adaequate differt à congruo.

387 Postulas iterum, quo pacto meritum condignum debeat esse aequale cum praemio? Genus aequalitatis, qua meritum condignum debet esse aequale cum praemio, luculentissimis verbis expressit D. Th. 1. 2. q. 114. art. 3. ad 3. dicens: Gratia Spiritus Sancti, quam in praesenti habemus, etsi non sit aequalis gloriae in actu, est tamen aequalis in virtute: sicut et semen arboris, in quo est virtus ad totam arborem. Similiter per gratiam inhabitat hominem Spiritus Sanctus, qui est sufficiens causa vitae aeternae: unde dicitur esse pignus haereditatis nostrae 2. ad Cor. 1. Ex quo colligitur, hanc aequalitatem non esse materialem, seu similem materiali, quae datur (exempli gratia) inter duas ulnas, quam P. Joannes Jannero q. 6. disp. 6. dub. 3. vocat absolutam, sive secundum quantitatem molis; sed similem illi, quae datur inter semen, et illud, cujus est semen; quam ex mente Praeceptoris Angelici ipse A. appellat aequalitatem secundum quantitatem virtutis, ut expresse habet in suis citatis verbis.

388 Necaliter posse explicari, judico, quod sit haec aequalitas secundum virtutem, nisi quo pacto illam supra exposuimus à n. 24 declarantes divisionem meriti de condigno, et de congruo: ibi enim diximus, esse aequalitatem moralem, sive

ssistentes in aestimoe prudenti, quanto prudenti aestimoe tanti habet, seu appretiat meritum, quanti praemium: et vice versa, bene pensatis, et attentis oibus circumstantiis adiunctis, et comitantibus ambas ipsasque naturam, et conditionem. Et non incongrue quidem explanant quidam verba illa, et quantum apposita in Apocal. cap. 18 ad significandam aequalitatem, quam habent illicitae carnis voluptates cum tormentis, et cruciatibus aeternis: Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit; tantum date illi tormentum, et luctum. Dicitur enim non materialis aequalitas significari, sed aestimativa, et moralis; quatenus prudentum iudicio tanti aestimationis venit habere hunc delictum satis malitiae, quantum aeterna duratio cruciatus seu tormenti. Nec tibi alii occurrunt, quibus haec clarius possint exponi.

389

Sed adhuc pro utriusque rei maiore luce, atque facilius solvant, quaecumque possint obiici, observandum est 1°, meritum condignum gloriae gratia, quae est ipsa supponit in valido merente, et pro quo tribuit dignum vita aeterna, ut amplius declarabit sequenti disp. Observandum 2°, meritum hoc dicere procedere ab auxiliis gratiae non convenientibus merito, sed gratuito collatis. Unde fit, quod gloria quae merces est, et quodcumque aliud donum, quod offerat in praemium meriti condigne, semper est gratia in radice, et gratia pro gratia, propterea a Trid. sess. 6ª cap. 16 dicitur, Gratia Dei misericorditer promissa, et merces ex Dei promissione ipsorum operibus fidelis reddenda.

3° observandum est supposita gratia in homine, et operibus ab illo elicitis ex ipsa gratia, non teneri Deum ea opera praemio compensare; quare enim ea sibi assumere titulo dominii, quod habet in omnia opera creaturae. Unde quod Deus voluerit huiusmodi opera praemiare summa est ipsius misericordia, et liberalitas. Sicut liberalis esset Domini, quod mancipii sui labores, seu opera, quae titulo dominii poterat exigere, vellet stipendio compensare, non minus ac opera, et labores cuiusque alterius extranei. Rem opportune illustrat Cyrillus Alex. in catena D. Thomae ad caput 17. Lucae: numquid gratiam habet servo illi? Deus, inquit,

petit

petit à nobis famulatis, v3 q̃ clemens, et misericors est honores famulantibus pollicetr. Subdit q̃ imte: supereminet subditory benevolentiæ magnitudo. Affert Tri=dent. ss 6a. c. ulmo dicens: tanta est Dni erga oes homines bonitas, ut eorū voluerit ee merita, quæ sunt bona illius.

390. Observandū 4 ex his malè deducere Scota) odignitē meritorū ut tal̃ ppleri p̃ promissios, et acceptaos DD3. Enim q̃ aliud est, q̃ gra Dei reluceat in eo, q̃ velit præmiare opus secundū illius odignitē, quā het, quatenus à gra procedit, et in gra elicitur (et hoc v3 est, planeque fatemur); aliud v̄ est, q̃ id, q̃ afert p̃ præmio, sit æquale ex eo, q̃ Deus ita velit, et hoc secundū ut falsū negamus: nā sicut Dnus grā facit servo in eo, q̃ velit solvere stipendiū p̃ labore, quā titulo dominij sibi poet exigere, quin ideo faciat g3 in eo, q̃ stipendiū sit æqle labori. Sic silter osiderari debet in Deo oferente præmiū pro nris operibus. Rursus mercator g3 facere pot in eo, q̃ velit vendere merces, et accipere prætium statū, q̃ hoc est liberum illi, et à sua volte depens; in eo autm, q̃ acceptū prætiū sit æqle cū mercibus, nullā g3 facit, q̃ hoc est indepens à sua volte: idem p̃ otingit in Deo solven=te prætiū correns operi.

Caput 3um.

Oppositæ raes explicantr.

391. 1° opponitr. Scriptr, et PP. sæpe dicunt opera nra n̄ here æqlitē cū præmio Beatitudinis: p̃ doctrina tradita est à Scriptris, et PP. Pr anu: Apslus ad Rom. 8. dicit: n̄ sunt odignæ passiones huius sæculi ad futurā glā. Et ad Cor. 4: q̃ in præsenti momentaneū, et leve est tribulationis nræ, supra modū in sublimitate æternū glæ pondus operatur in nobis. Athanatius in vitta S. Aug: nec universo.

orbi

orbi renunciantes dignum aliquod habitaculum possemus compensare cœlestibus. Aug. in Psalm. 93: quanto labore digna est requies, quæ non habet finem? Si verum vis compensare, et vis indicare æterna requies æterno labore recte emitur. Verum est hoc, sed noli timere misericors est Deus. Bern. dicit serm. 1o de Annunciatione: quod non merita omnia ad tantam gloriam.

392. Deo testimonia hæc comparare opera Gratia justorum idum se esse considerata, et in quantum procedunt à libero arbitrio creato, non habere æqualitatem, et condignitatem cum vitta æterna, quod nos ultro concedimus; at non comparare, quod eadem opera in quantum procedunt ab Spiritu S. et quatenus actualem, et dignificantur ab habituali gratia adoptionis, non habeant æqualitatem, et condignitatem cum vitta æterna. Doctrinam istam expresse tradit S. Thomas 1. 2æ q. 114 art. 3 in corpore dicens: " si consideretur opus meritorium secundum substantiam " operis, et secundum quod procedit ex libero arbitrio; sic non potest " illi esse condignitas propter maximam inæqualitatem &c. Si autem loquamur " de opere meritorio secundum quod procedit à gratia Spiritus S. moventis " nos in vitam æternam: sic est meritorium vitta æternæ de condigno " nam secundum illud Joannis 4: fiet in eo fons aquæ salientis " in vitam æternam. Similiter etiam pretium operis secundum dignitatem " gratiæ, quæ quia homo factus Divinæ naturæ, adoptatur in filium Dei, cui debetur hæreditas ex ipso iure adoptionis, secundum illud ad Rom. 8: si filij, et hæredes. Ad hæc quod dicendum, quod loquitur de passionibus Sanctorum secundum eorum substantiam &c. En docet expresse S. Thomas, opera nostra supernatualia secundum se præcise considerata non habere æqualitatem, et condignitatem cum mercede gloriæ æternæ; at prout dignificata per gratiam adoptionis, habere hanc æqualitatem, et condignitatem. Docet Theologia, Apostolus, dum negat condignitatem, negare condignitatem operum secundum se præcise; non autem ut dignificati per gratiam. Quam eandem responsionem dederunt alij Patres quorum auctoritatem allegant.

393 Opponit 2o. Nostra opera vocantur in sacris literis gratia: ergo nostra opera non habent ex se condignitatem, et æqualitatem

ad illq, ut ad premius. Pot coa; q. m. e gra n e debity. Reo, vocari gra in radice, quatq ipse opeaoes procedunt ex gra, ut het n. 389.

394 Oppit 3°.

Vita eterna e bq infq: mia m. ̃sioe coicat nobis Deq, q e infe bonus: ergo negat ad equal. correre mito, q fq e. Reo, bq quantyni infq, pote se participari; pcdeq correre mito fo. Visio igr Beatifa e bonq fq, q lt p illq possideat Deq, possidet in fo mo.

Instas. Hum. das

Xpti Dni p Sanct. infq Verbi fit infe sancta: g e essa Dina, que bonq infq e, infe participabit a Deo, et coensq istud n incommt. Reo, transeat ans, et no coq. Differen e manifesty; q sanctitas infa Verbi se het, ut fra eii Hum. dix, et p se ipsq faat sanctq Hum., et ideo infe sanctifiat; at vero essa Dina n se coicat, ut gra, et p se ipsq Deo, q ut tq, seu obq, et mia ̃sioe: cujq ̃sio finita sit, fit, q se tq participet obq, seu Essa Dina infa. Unde salvat correntia equal. inq ̃sioq, que finita e, et mitq, q e fq e.

395 Instas adhuc.

Inq fq, et infq nulla e pporto; q opera nra sq valoris finiti, vita a eterna, saltq roe duraois, e infa: ergo n pote ee premiq de digno. Reo, arguty probatiuq, q Deq puniat peccq mortale ̃tra dignq, eq sit fq malitq, pœna a fdq duraoq infa. Nandq itaq e 2° membrq ppois mii, nempe, infinitudinq duraoi ee simplr infinitudinq, que tollat pportioq inq mitq, et premiq. Rao e; q actiq supnaliq hoi iusti debet vita eterna, sit hæreditas fio adoptivo; hæreditas a n dat ad tempq, q on pperuq, et vita Bea, eq sit Beatitudo, et fœlicitas; here debere perpetuitatq, que pperuitas n e infinitudo, nisi tq: fdq q.

396 Oppit 4°. 9q æstimari debet vita eterna, et ingmy duratura, qm bonq, e infq, in p breve tempq duratuq; q mitq n fo e duratuq p breve tempq, q e fq: ergo a fortiori plq det æstimari vita eterna, qm mitq: ergo n servat equalitas inq mitq, et

ntā ꝑmq. Mg suadet Pontiq: nq magis excedit Beatitudo actus charit. mitq, qm mille scuta excedunt unq scutq: ꝑ tt. Rēs, ꝑ subiq mag n ꝑlq ostimari ꝑmiq Beatudinis, qm mitq actq charit.; qd si ꝑmiq ē durativq in ꝑmq, ē mitq roe statq fiq adoptivi, q esse ꝑmq e, et ꝑ quo sit mitq: nq sed dat mitq ꝑmij ꝑ statu in quo n adsit impedimentq pecci, ꝑ qd so ꝑre destrui statq fiq adoptivi Dei, et coonq mitq. Dat ꝑ aequalitas inq utrūq quoad hoc; ꝑdeq n ē ita indubitatq, qd ait Pontiq.

397 Opponit sᵒ ex eodē, et ē instā ꝑcedentis. N eo ipso, qd actio sit fiq, meret hereditatē Patris quoad aequalitatē: ꝑ n eo ipso, qd actio ꝑcedat ā fio adoptivo, erit aequalis cū ꝑmio: ꝑ neq mitq condignq, et aequale. Rn ꝑbt; qd n eo ipso actio hēt aequalitatē moralē, cū n heat physicā. Cōa vero ꝑbt; qd n plq arguit aequali. inq opera fiq adoptivi, et hereditatē Patris, qm inq opera fiq nālis, et hereditatē illiq; ꝑ opera fiq nālis n eo ipso sunt aequalia cū hereditate Patris; alias quaecūq reverentia facta ā fio nāli eēt mitq condignq xii hereditatis sui Patris, quantumvis ditissimi. Rursq, aliud ē actus ex eo, qd sit fiq, habere dignitatem, qm haberet, si n eēt fiq, et aliud ē, dignitatem eam, qm hēt, qd ē actio fiq, eē aequalē cū hereditate Patris: hoc dū ex nullo ꝑncipio suadet, maxē cū ꝑdq physicq veat magna inaequalitas inq extra assignata: ꝑ tt.

398 Rēs, dando, qd actio fiq n eo ipso sit aequalis cū hereditate Patris, et intendit argumq; eo tn n ꝑbt, qd actio fiq adoptivi Dei ꝑ grā eiqmi aequalitatē oi participet: etenim grā ē participatio Divinae nae, atq adeo grā, qua hō constituit fiq Dei, et quasi alter Deq, ꝑ illud Ps. 81: Ego dixi, Dij estis, et fiq Excelsi. Et subinde considerōe aequalis cū ipso Deo: unde hoīs operatio, ꝑ qd dignificat tali grā, evadit aequalis cū alia participōe ipsiusmet Dei, quae ē visio Bea. Sed debet adverti, q illigi non aequalitatē ꝑōe, ꝑ de operōe libera, honesta, et ꝑnali. Debet ē adverti, ꝑre—

ditatis Patris naturalis non correspondet actioni filii, quod nunc, in qua fundatur ius ad hereditatem. Unde frustra quaeritur aequalitas inter hereditatem Patris naturalis, et actiones filii naturalis. Hereditas vero Patris Dei per gratiam adoptivi non correspondet actioni, quod actioni, propter dignitatem a gratia provenientem filii adoptivi; nec proinde cuique actioni confert gratia ut hereditas, quod ut merces...

399

Opponit 6. ex P. Rip.: Gloria, ut corona, sumitur nobis, sicut bravium in stadio propositum, ut testatur Apostolus; quod bravium sic propositum non est aequale arithmetice merito currentis in stadio: ergo neque gloria cum merito boni operis. Non urget argumentum, quod solo nititur modo loquendi, qui est in dicto loco iustitia manifesta: nam est in Scrip. et Script. saepissime gloria sumitur, ut merces, ut stipendium, ut corona iustitiae; quod iustitia, ex qua datur corona, merces, et stipendium, dicit aequalitatem, ut fatetur ipse Rip.: ergo et gloria dicit aequalitatem cum merito. Rursus, in certamine unus accipit bravium, licet plures bene currant: quod [illegible] similiter in gloria? nempe, quod unus accipiat praemium, et reliqui impremiati recedant, quamvis sint bene operati? quis dicat? ergo ex comparatione gloriae cum bravio id solo est desumendum, quod ad rem facit, et de reliquo non est curandum. Sed dices ideo, data maiori, dist. minorem: quod bravium sic propositum non est aequale, tantum semper, concedo; aliquando, nego minorem: nam plura sunt certamina, aut possunt esse, in quibus praemium non excedit valorem meriti.

400

Opponit 7. Gloria per meritum merentur augmentum gratiae, quod est aequale cum illa, et infinitum visionis Beatae: ergo sine dubio praemium excedit meritum. 1. ideo, praemium excedere meritum secundum entitates, et nego, secundum virtutem; quod licet demum, meritum esse unicae entitatis, et praemium esse plures, tamen virtus meriti se extendit ad eas plures entitates praemii; eodem prorsus pacto, quo virtus unius ignis se extendit ad plures ignes producendos: et licet ignis producens sit unus tantum, aequat tamen secundum virtutem illos plures productos, a quibus secundum entitatem, et numerum exceditur. 2 ideo, gratiam, et visionem Beatam non esse praemia adaequate distincta, quod sunt praemium in diversis entitatibus, sive consurgens ex diversis entitatibus; nam in gratia continetur visio tanquam in semine, et ideo in gratia datur ius ad visionem

atque adeo ipsa responsio: quae cum datur visio, consumat, sufficit, et adaequat praemium.

401 Obiicit 8. Contra Thesis, Deus punit citra condignum at praemiat ultra condignum: ergo praemium superat meritum condignitate: probatur antecedens. Nam: ergo in Bulla B. Pij V. et Greg. 13 damnatur 75 propositio Baij, quae est, Bona opera iustorum non accipient in die iudicij ampliorem mercedem, quam iusto Dei iudicio mereantur accipere: Ergo. Dantur nos hanc obiectionem in difficultate, quam ex proposito, et expedio.

Caput 9

Utrum Deus ponat omnimodam aequalitatem inter praemium, et meritum.

402 Quaeritur hic, Utrum Deus ponat omnimodam aequalitatem inter praemium, et meritum; an potius ex liberalitate det praemium maius merito, et sic remuneret merita supra condignum? et Utrum ponat omnimodam aequalitatem inter culpam, et poenam; an potius ex clementia diminuat aliquid de poena, et sic puniat citra condignum?

Una sententia S. Thomae, S. Bonaventurae, Scoti, Durandi, et aliorum communiter in 4. dist. 46, docet, Deum remunerare supra condignum, et punire citra condignum. S. Thomas hoc idem docet 1. p. q. 21 art. 4 ad 1, ac Caietanus 1.2. q. 114 art. 3. Et P. Vasquez 1.2. q. 114 cap. 4. n. 22 loquens de praemio dicit, se libenter hanc sequi sententiam Card. Bellarmini lib. 5 de Iustificatione cap. 19 ut utramque defendat, qui dicit, cum maiori fundamento, Deum remunerare supra condignum, quam punire citra condignum. 2a sententia, quam tradit Ve-gat q. 5. de Iustificatione docet, Deum nec remunerare supra condignum, nec punire citra condignum, sed ponere omnimodam aequalitatem. Ex Card. Bellarm. lib. 5 de Iustificatione cap. 34 in 9, et 15. videtur dicere, Deum remunerare supra condignum praemio accidentali, non a praemio substantiali gratiae, et gloriae, quod adamussim debet correspondere meritis. In praesenti difficultate,

403 Dico 1., Deum etiam praemio substantiali gratiae, et gloriae remunerare merita supra condignum. Probatur 1. ex

Scripturae: nam Matthaei 5 dicit: Gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelo; quae non esset copiosa, si solum esset aequalis meritis. Beda Lucae 6. habet: Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum; quae si daretur praecise merces aequalis meritis, mensura non esset conferta, et coagitata, et superfluens. Item Lucae 19 postquam servus, qui lucratus fuerat 10 mnas, accepit dominium suum bonorum, imperium supra 10 civitates, accepit et mnam, quae fuerat ablata servo infideli, et pigro: ergo accepit aliquid supra mercedem aequalem meritis. Et Matthaei 20. dat denarium diurnum etiam iis, qui in vinea laboraverant diem non integram; quae denarius diurnus est praemium aequale integrae laboris diurni: ergo est maius labore non diurno. Et cum qui laboraverant integram diem, murmuraverint, Paterfamilias respondet: Volo huic dare, sicut et tibi. An non licet mihi, quod volo, facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? ergo Deus signat, se ex liberalitate dare mercedem maiorem meritis. Addit Bellarminus ex hoc loco intelligi id, quod supra dignum addit, non dari ex aequo, neque omnibus Beatis.

2.° B Probatur V ex Patribus. S. Basilius in Ps. 114 explanans verba illa: Convertere, anima mea, in requiem tuam, dicit: Proposita est aeterna merces iis, qui in hac vita decertarunt, quae non secundum operum debitum, ac meritum retribuit; sed secundum magnificum Dei, his qui in ipso speraverunt. Atqui si retribueret merces praecise aequalis meritis, retribueret solum secundum operum debitum, et meritum, et non secundum magnificentiam Dei: ad liberalitatem enim, et magnificentiam spectat dare mercedem maiorem meritis: ergo etc. S. Fulgentius lib. 1 ad Monimum cap. 10 explanans, cur vita aeterna dicatur gratia, dicit: Gratia autem est ipsa non iniuste dicitur, quia non solum Deus donis suis dona sua reddit; sed quia tantum est illi gratia divinae retributionis exuberat, ut incomparabiliter, atque ineffabiliter omnia merita, quantumvis bona, et ex Deo data vel... excedat: ergo docet, retributionem vitae aeternae excedere merita omnia, quantumvis bona, et ex Deo data. Hilarius in Ps. 51 in fine afferens illud, Melior est misericordia tua super vitas, dicit: Et quamvis probabilis per iustitiam omnes vitae historia sit, tamen per misericordiam Dei plus meritis consequetur.

405 Clausula S. Scriptur. allata, quæ q. loquunt de retributione vitæ æternæ, quæ est præmium substantiale, ideo dicendum, q. Deus ipsum præmium substantiale retribuit supra condignum: et q. Beatudo substantialis proportionat eo gratiæ sanctificanti; ideo dicendum, q. Deus est augmentum gratiæ sanctificantis retribuit supra condignum, sive hunc excessum det singulis actibus, quibus justi bene operantes acquirunt augmentum gratiæ, sive det simul in ingressu gloriæ.

406 Card. Bell. in probat. eiusdem conclusionis affert Bullam B. Pij V. et Greg. 13 contra Baium, in qua damnat 75 Baij propositio relata à nobis n. 401. At P. Suarez lib. 12 de Gratia cap. 31 n. 1, et P. Valenz. 1. 2. disp. 8 cap. 9. § 25, docent, illas propositiones esse damnatas, non q. neget, Deum remunerare supra condignum opera, ut dignificata per gratiam sanctificantem, sed q. dicebat, Deum remunerare opera non secundum valorem, quem habent à gratia adoptionis, sed solum secundum valorem, quem habent ex se ipsis, ut constare videtur ex 12, et 16 eiusdem Baij propositione, quas brevitatis gratia non refero.

407 3° probatur conclusio: non decet, ut Deus Princeps supremus, in remunerando non solum exerceat iustitiam, sed etiam liberalitatem, et magnificentiam; sed ad liberalitatem et magnificentiam spectat, ut supra mercedem æqualem addat aliquid: ergo præmiat ultra condignum.

408 Iudico etiam, Deum punire citra condignum. Probatur conclusio 1°: non decet, ut Deus in puniendo exerceat non solum iustitiam, sed etiam clementiam; sed ad clementiam spectat, ut diminuat aliquid de poena debita: ergo punit citra condignum.

409 2° probatur ex D. Basilio Hom. in Ps. 114 exponens verba illa, Misericors Dominus, et justus, dicit: Ut et cum iudicat, commensuratamque cuique infirmitati iudicium inferat, benigne affectu pondere quidem æquo compensatione non flectens: Dominus nos flectit benigno affectu quidem æquo compensatione; sed dat poenam minorem, et sic punit citra condignum. Chrysostomus Hom. 37 in Genesi videtur hanc sententiam tenere: Aug. lib. 21 de Civit. Dei cap. 24 hanc sententiam non respuit, et illam fovere videtur: allatis enim verbis illius Ps.

76: Nunq obliviscetur miserери Deus, aut continebit in ira sua mi- "
sericordias suas. dicit: Sed qui placet ista sic usq ad illa impi- "
orum tormenta extendere, saltem sic illigant, ut manente in eis ira "
Dei, quae in aeterno est pronunciata supplicio non contineat Deus in ira sua "
miserationes suas, et faciat eos non tanta, quanta digni sunt, poenarum atrocita- "
te cruciari; non ut eas poenas, vel nunquam subeant, vel aliquando finiant, sed ut "
eas mitiores, quam merita sunt eorum, levioresq patiantur. hic enim et ira Dei "
manebit, et in ipsa ira sua miserationes suas non continebit. Quod quidem non "
ideo confirmo, quia non resisto. "

III

Argumentum factum in 2do nihil contra nos evincit: etsi enim Deus praemiet ultra condignum; ex hoc tamen non infert, merita vera non esse condigna vitae aeternae, ut satis clare meditanti patebit. Confirmatio vero desumpta est ex dictis num. 206.

Caput Sum

Pro aliquarum objectionum solutione.

IIII

Contra 3tio condignum nostri 2do dices I. Deus distribuit praemia secundum proportionem solius iustitiae distributivae, non autem secundum proportionem iustitiae commutativae: ergo non reddit unicuique merito praemium aequale: probatur. Antecedens probatur: nam sicut in Republica humana Princeps in distributione praemiorum attendit solam proportionem iustitiae distributivae: ergo et Deus. II. Deus in retributione praemiorum servat omnimodam aequalitatem: ergo non remunerat supra condignum. Patet consequentia: nam iustitia perfecta intendit omnimodam aequalitatem; sed Deus remunerat ex iustitia perfecta: ergo etc.

IIII

Ad 1um dico antecedens, cuius probatio potest esse nostra, cum non sit omnino vera. Sed dato antecedente, nego consequentiam. Disparitatis ratio est: nam in Republica humana Princeps distribuit praemia secundum proportionem solius iustitiae distributivae ex duplici ratione: I, quia ex defectu perfectae sapientiae non potest discernere quantum praemium debeat meritis uniuscuiusque absolute consideratis: II, quia ex paupertate non potest dare praemia aequalia meritis uniuscuiusque; at Deus, "
cum sit infinite sapiens, discernit, quantum praemium debeat unicuique

mito, et cui sit ipse dives, potest minus merito dare praemium aequale. Ecce lata differentia, propter quam in Rep. suma in distributione praemiorum regulariter loquendo, intendit solum aequalitatem proportionalem; at Deus debet intendere utramque aequalitatem, nimirum proportionalem, nimirum aliam.

443 Ad hoc dissolvendo aio: Deus in retributione praemiorum servat omnimodam aequalitatem; ut remunerat ex iustitia, quando: ut sibi offert aliquid ex liberalitate, non aio, et loquor. Cuius probationi magis distinguo: iustitia ipsa in distributione praemiorum ita intendit omnimodam aequalitatem; ut sicut intendit, praemium non esse minus merito; sic intendat, non esse maius, nego: ita ut id excludat minoritatem, non autem maioritatem praemii, concedo. Magis iustitia ipsa in retribuendo intendit, ut praemium sit saltem aequale, et non minus merito; at non intendit, ut Princeps ex mera liberalitate, et magnificentia non det aliquid supra meritum. Eadem iustitia intendit, ut poena non sit maior culpa; at non intendit, ut Deus ex clementia non remittat aliquid poenae.

444 3.° dices contra 2am conclusionem num. 408. Deus in retributione poenarum servat omnimodam aequalitatem: quia non punit citra condignum. Ministerio ex Matthaei 5°, ubi dicitur: Non exibis inde, donec reddas novissimum quadrantem: quia Deus exigit totam poenam. Insuper Lucae 6°: Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Et Jacobi 2°: Iudicium sine misericordia ei, qui non fecerit misericordiam. Apocalypsis 18: Quantum se glorificavit, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, et luctum. Sed haec significant, poenam fore aequalem culpae, ac nihil poenae remittendum: quia [illegible].

445 Respondeo negando antecedens. Ad hoc, quod adducitur ex Matthaeo, dico, quod verba illa significare, quod post altum [illegible] nihil poenae remittetur; at non significare, quod in ultima [illegible] non imponet poenam aliquam minorem condigna. Rursus, significat illa, quod luet poenam pro singulis delictis, et peccatis; sed non quod pro singulis luet poena omnino aequalis. Verbis Sancti Lucae significat solum generaliter, quod mali recipient mala, boni bona, magis boni maiora bona, magis mali maiora mala; non autem, quod malis nihil poenae remittetur, ac bonis nihil superaddetur.

supra ipmiu aequale: alioq. cadiet a textu sacro Matthaei 6°, Mensura bona, et conferta etc. Qus Jacobi 2° dicitur: iudicium sine misericordia etc., non excludit quemcumque misericordiam, sed salvantem; ac signat, quod qui non fuerint misericordes, non consequentur misericordiam salvantem, quam consequentur Misericordes, iuxta illud Christi apud Matthaeum 5°: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Denique illo Apostolus signat proportionem, non autem omnimodam aequalitatem, ut explicat Bellarm. lib. 5° de Iustificatione cap. 19.

Ex dictis tradita colliges, retributionem praemij in Deo esse, et a iustitia, et a liberalitate: a iustitia quidem, quatenus tantum quantum confert iusti, quantum habent meriti, ita quod meritum ipsorum aliquo sibi debito non fraudet; a liberalitate vero, quatenus tribuit plus quam debeat, et praemiat ultra condignum.

Disputatio 2a

An sanctitatis status requiratur ad meritum de condigno?

Caput 1um

Quaestio resolvitur.

916 Ad meritum de congruo praemij supernalis non requiri sanctitatis statum, constat ex communi Theologorum sensu apud Ex.mum D. lib. 13 de Gratia cap. 39 docentium, peccatorem per actus supernales elicitos ex fide, et spe in Deum mereri de congruo dona supernalia, quibus ad iustificationem perducitur, et pervenit: etenim peccator eliciens actus supernales servitium ponit liberum, et laudabile operans conducentia esse ad obtinendam gratiam iustificationis, ad illamque se disponit: ergo illam saltem de congruo mereri potest.

917 Quaestio ergo procedit de merito condigno vitae aeternae, et rogat, an condignitas meriti circa praemium supernale gratiae, et gloriae, id est alterius cuius vita aeterna connexi, requirat, id est constitutive, id est tamquam conditionem sine qua non, statum sanctificantis ex parte merentis, ita quod, id est ex decreto Dei, id est ex natura rei, id est e metaphysice loquendo, nequeat dari absque tali statu condignitas in merito ad praemium vitae aeternae?

918 Dicendum est, de facto in statu naturae lapsae requiri meritum

divinae condigni gratiae, seu gratiae sanctificantis ex se merenti; adeoque talimodo carere, opera elicita a peccatore. Firmatur 1º auctoritate omnium theologorum (quorum cathalogum vere potentis agendo Illustrissimus tom. 2º de Suprali disp. 78, et tradit Ittrovira 1º puncto 1º cum S. Th. 1. 2ae q. 114. art. 1º, et Mag.º dist. 27, 25, et 29.

2º auctoritate B. Pij V., et Gregorii 13 damnantium Michaelis Baij asserentis, naturam non esse gratiam adoptionis, sive iustificantis, ut hominis opera sint meritoria de condigno vitae aeternae: quatenus docebat, sufficere ad valorem condigni vitae aeternae, opus evadere conforme legi divinae; atque adeo opera elicita a peccatore, et etiam a cathecumeno nondum per Baptismum iustificato, esse condigna vitae aeternae. Damnata est a Trid. vel non secundum istam cogitationem, cum sess. 6. cap. 16., tum eadem sess. can. 32. Quae intentum late prosequuntur Auctores, et nos omittendum duximus. Vide, si placet, P. Sylvestrum Maurum tract. lib. 6. q. 97 nec non alios ex auctoritate Trid., Scripturae et Patrum bene probantes.

119 Suffragatur etiam ratio: nam homo in statu naturae lapsae eo ipso, quod non sit in statu gratiae, est in statu peccati mortalis, saltem originalis: de facto enim in natura lapsa non datur status medius; sed qui est in statu peccati mortalis, etiam originalis, meretur de condigno poenam aeternam, saltem damni, quae consistit in privatione Beatitudinis, et vitae aeternae: ergo non potest simul mereri Beatitudinem, et vitam aeternam: alioquin simul mereretur de condigno vitam aeternam, et privationem vitae aeternae, quod implicat.

120 Praeterea si homo in natura lapsa carens gratia, adeoque existens in statu peccati mortalis, saltem originalis, posset mereri de condigno vitam aeternam, posset mereri de condigno remissionem peccati mortalis; sed hoc falsum est: ergo. Minor cum communi, et meliori sententia nunc supponitur. Sequella a maiori probatur: nam peccator eo ipso, quod meretur de condigno formam incompossibilem cum peccato mortali, et expulsivam peccati mortalis, meretur de condigno ablationem, et remissionem peccati mortalis; sed vita aeterna seu Beatitudo est forma incompossibilis cum miseria, ac proinde cum peccato mortali, quod est maxima miseria, et expulsiva et ablativa peccati mortalis: ergo.

121 Sed quaeres, utrum

homo in statu non lapsæ carens gratia, acceptæ existens in peccato morta-
li, posset mereri de condigno aliquod aliud præmium, præterquam supernale,
nimirum augmentum dei, I. præ; tert. Ratio, quia non potest mereri de
condigno ullum præmium, non solum supernale, sed neque naturale. Ratio est: nam homo
existens in peccato mortali meretur de condigno pœnam æternam, saltem
damni, quæ includit privationem omnis doni supernalis, et bonorum tem-
poralium, quæ possent cadere in præmium: ergo non potest simul mereri de
condigno talia præmia: alioquin simul mereretur de condigno præmium, simul et
eius privationem. Peccator igitur non potest quidquam mereri nisi de congruo. Ideo,
ut docet Eximius Doctor lib. XI de Gratia cap. 19. n. 6., vera est maxima
ista regula: Cui non potest mereri de condigno vitam æternam propter impedimentum
peccati, nihil aliud de condigno potest mereri.

427 Dicendum 2.: homo sine
gratia adoptionis, neque in statu eius innocentiæ potuisset mereri de
condigno vitam æternam, seu supernalem Beatitudinem consistentem in visione Dei.
Idem dic de Angelis. Ita docent Bellarm. lib. 5.° de Justific.
cap. 12, Vasquez 1. 2. disp. 216 cap. V. n. 5, et D. Exim. lib. 12
de Gratia cap. 13. n. 10., ubi ostendit, hanc sententiam colligi ex D. Thoma
1. 2. q. 109. art. 5., et quæstione 114 art. 2., et 1. p. q. 62
art. 2, cum sequentibus theologis communiter. Potest probari hæc conclusio multis
Scripturæ et Patrum locis, quæ brevitatis causa omitto, unum tantum profero ex D. Augustino
in Enchiridio cap. 106, ubi loquitur de homine in statu innocen-
tiæ dicit: Quamvis sine gratia nec tunc ullum bonum meritum esse po-
tuisset: sentit quod Magnus Parens, quod nec tunc sine gratia potuisset
esse ullum meritum condignum. Quod autem loquatur de gratia sanctificante, colligitur ex
aliis eiusdem S. Doctoris verbis.

428 Ratio est: nam, ut supra osten-
dimus, ad meritum condignum requiritur, ut sit æquale præmio, si vero sit
minus, eo ipso non est de condigno; sed hereditas vitæ æternæ non est æqualis,
nisi operibus filiorum: ergo qui est sine gratia adoptionis, non potest mereri de condigno
hereditatem vitæ æternæ. Probatur minor: nam quamdiu aliquis est in statu inferiori

n pote hēre mitȝ equale pmio excedenti suȝ statȝ; quamdiu aliqs n
e adoptatȝ in fiȝ, e in statu inferiori servi: n pote mereri hereditatē
vitȝ eternȝ, quȝ excedit statȝ servi. Ex eadȝ rōe, q caret gra sanctificante
n pote de condigno mereri grā sanctif.: nȝ q caret gra sanctif.,
e in statu servi; gra sanctifans, p qm adoptamur in filios Dei, ex=
cedit statȝ servi: ergo etc.

224 Dicendȝ 3° cū nullis, grave. Magistris:
pura crea sive gra adoptionis nec de pōa absta pote mereri de con=
digno vitȝ eternȝ, seu supnalȝ Beatitudinem. Colligr rāo ex supra dictis:
nȝ pura crea sive gra adoptionis semȝ remanet in statu inferiori
servi: semȝ pmiȝ hereditatis exit excellens statȝ servi, et mitȝ
remanenti in tali statu: mitȝ exit minȝ pmio hereditatis;
ac pde n exit de condigno, cuȝ de essa meriti de condigno sit, cuȝ sit
equale pmio. A fortiori, si heat imped.tum pecci mortalis, n pote
sit mereri de condigno Beatitudinem: nȝ rōes allatȝ n. 213, et Nos
ostendunt implicantiā.

225 Suadet adhuc concluo: nȝ vita eterna, et qq
ad vitȝ eternȝ conducit, e excellentissȝ bonȝ, et cui nullȝ actȝ
supnalis absq gra sanctif. e equalis: ad mitȝ condignȝ vitȝ
eternȝ divinȝ, quȝ ad illȝ conducunt, et ordinant, semȝ et
nario requit gra sanctifans, seu statȝ sancti. Coña liquet; ant.
veró pbat nim ex D. Plo, q ad Rom. 8 tribuit nostrorȝ opȝ
condignitatem ad eternȝ vitȝ dignitati gre filiorȝ Dei, sublȝ declarat,
qm levia, et inutilia sint opera nra sine gra, si comparent ad
magnitudinem pmij. Dum e, q vita eterna e summȝ bonȝ supnale
nȝ e participao Dei in se rōe visionis: nullȝ actȝ supnalis
exit illi equalis. Pet; nullȝ .m. actȝ e bonȝ eternȝ, et in eternȝ
duraturȝ: so poterit ēe illi equale bonȝ aliqd, qd sit in
eternȝ duraturȝ, quale participat so in statu gre, et p grā,
quȝ e ex se in eternȝ duratura, si p peccȝ n impediat.
226 Confr. q vita

cdigna est valde, cum sit comunicatio bonorum Dei sibi amico conferendorum. illi non potest aequalis esse, nisi operatio amici, qua talis. Sed nullus actus supernaturalis est operatio amici, qua talis, seclusa gratia sanctificante, quae est amicitia inter Deum, et hominem: ergo nullus actus supernaturalis, seclusa gratia, est aequalis cum vita aeterna. Verum contra probatur; quod si operatio amici, qua talis, curret satis exprimitur prudenter bono amicitiae proprio, in qua exprimitur conveniunt aequalitas, et de... ergo dictum est. Probatur iterum: quod vita aeterna est summa felicitas, et beatitudo naturae elevatae ad ordinem supernaturalem: ergo neque esse meritum aequale tali illi, nisi quod procedat a natura potentiae elevatae ad talem ordinem supernaturalem: ergo sola per gratiam seu per spiritum sanctum potest habere natura meritum, quod sit aequale cum vita aeterna.

427 Quare gratia in homine existente in statu naturae integrae merito tantum facit; elevat scilicet hominem ad divinorum participationem: in homine autem lapso in peccatum personale, vel originale, duo praestat: infirmitatem sanat, et reconciliat hominem Deo; deinde elevat eum ad meritorie operandum. Unde ad Rom. 6 gratia dicitur vita aeterna; quod clara Dei visio, quae est vita aeterna, in gratia sanctificante, ut fructus, in semine continetur. Et Joannis 4 vocat fontem aquae salientis in vitam aeternam; quod naturaliter tendit in vitam aeternam, quae est eius consummatio, et ultima perfectio; et opera nostra per meritum de condigno ad ipsam elevat, et perducit.

428 Hinc opera omnia, est supernaturalia, quae sine gratia habituali fiunt, vocantur mortua; quod cum non vivificentur per gratiam, est non possunt mereri vitam aeternam apud Deum. Hinc est Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia cap. 2. ait, homines non posse facere divina, nisi prius ipsi divini efficiantur. Et August. lib. 1 contra duas Epistolas Pelagii cap. 3 docet, homines non recte vivere, (in ordine scilicet ad beatitudinem, et vitam aeternam) nisi effecti sint filii Dei. Hinc denique Trid. sess. 6. cap. 16 haec habet: Christus Jesus tanquam caput in membra, et tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos iugiter virtutem influit: quae virtus bona eorum opera semper

antecedit, et comitat, et subsequit: et sine qua nullo pacto Deo grata, ee meritoria ee possent.

Caput Dij.

Argumta cont. dictam assertiones. solvuntur.

229 Dico 1º contra illos num. 228 objicitur V. Ut mereamur de condigno vitam aeternam, sufficit, ut impleamus conditionem, sub qua promittit: conditio, sub qua promittit vita aeterna, est observantia mandatorum, non autem status gratiae: ergo status gratiae non requiritur etc. Probatur minor: nam Matthaei 19 Apostolus non dicit, si vis ad vitam ingredi, cura, ut sis in gratia: sed dicit: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Ecclesiastici 15, Si volueris mandata servare, conservabunt te. Et Paulus, ad Rom. 2º: Factores legis iustificabuntur. et ibidem: Reddet unicuique secundum opera eius: ergo etc.

230 Respondeo negando minorem: Scriptura enim ad consequendam vitam aeternam non solum requirit, ut conditionem, observantiam mandatorum, sed etiam statum gratiae: nam Joannis 3º dicitur; Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non intrabit in regnum caelorum: sed renascimur ex Spiritu Sancto per gratiam, per quam efficimur novus homo, et nova creatura: ergo. Deinde Joannis 15 dicitur: Manete in me, et ego in vobis, ut nimirum possitis facere fructum operis meritorii: sed per gratiam coniungimur Christo, ut palmites viti, et ut membra capiti: ergo requiritur gratia. Ad Galathas 3º: Non enim erit haeres filius ancillae cum filio liberae; sed per gratiam constituimur filii Dei: ergo. Addo, quod dum Scriptura dicit, serva mandata, cum unum ex praecipuis mandatis sit, ut curemus nos constituere in statu gratiae, eo ipso dicit: cura, ut constituaris in statu gratiae, et in ipso conserveris.

231 Secundo objicitur. Actuum 10, et Paulus ad Rom. 2 dicunt, Deum non esse acceptorem personarum, sed tribuere gloriam, et honorem omni operanti bonum; sed si Deus tribueret vitam aeternam pro bonis operibus iis solum, qui per gratiam sunt adoptati

in statu ita, q. n. si acceptari p operibus aeque, et maius honestis n. retribueret vita aeterna eet acceptator p[er]sonarum: ... n. e acceptor personarum, q tribuit minus id, q. p bona opera meret, d. Deus ideo n. tribuit praemium vitae aeternae operibus bonis factis sine gra, q talia opera facta sine gra n. merentur praemium vitae aeternae: q n. e acceptor personarum.

432 3.o obiicit Conc. Arausic. can. 18. dicit. Debet merces bonis operibus si fiant ex gra.

Concilium dum dicit debere mercedem bonis operibus, si fiant, loq. de operibus factis in circumstantiis requisitis ad illa dignif., et q una ex circumstantiis e ista gra, docet, deberi mercedem bonis operibus factis in statu gratiae.

433 2. obiicit.

D. Aug. lib. 3 de libero arbitrio cap. 6. dicit, lege aeterna statutum ee, ut boni Beatam, mali miseram vitam ducant: q ad hoc, ut qs mereat Beat., et vitam aeternam sufficit, ut sit bonus, et de opere et n. requirit, ut sit acceptatus in gra. Idem Aug. de Na. et gra cap. 3. dicit: Na humani generis ex illius praevaricatoris carne procreata, si potest sibi sufficere ad implendam legem, perficiendamq. iustitiam, de praemio debet ee secura, hoc e, de vita aeterna, e si in aliqua gente, l. in aliquo superiori tempore fides eam latuit sanguinis Christi; n. m. e iniquus Deus, q. iustos fraudet mercede iustitiae: q sec. Aug. ad merendam vitam aeternam sufficit impletio legis, e sine gra adopt.

434 Resp. Aug. bene potuisse dicere, lege aeterna statutum, ut boni Beatam, mali miseram vitam ducant; d. de facto in statu legis nemo e bonus, nisi p gra, et oes carentes gra sunt simpliciter mali: q de facto d. lege aeterna nemo p sua opera meret de condigno Beatitudinem, nisi sit in statu gra. et q e in statu gra e bonus bonitate supernali: ideo de facto quicumq. meret Beat., meret Beat. supernalem. ...

possent eē fini bonitate sd mali, ita ꝑ bā opera exercita in statu natis bonitatis, et innocentiæ possent mereri Beatitudinē.

935 Preterea idē Doctor toto utate ex lib. de na, et gra refellit quoq. Pelagianos, qui docuerat, hoīē in statu ꝑsenti posse ꝑ vires nras implere legē, et perficere usq. ita ut evadat vere iustus. Sed in statu ꝑsenti nemo pōt eē iustus nisi ꝑ grā sanctificantē: ꝑ ꝑsenti, nemoq. pōt mereri vitā ætnā nisi ꝑ grā sanctificantē.

936 Quinto obijcit. Opus malū ex se sufficit ad merendā miseriā, et mortē ætnā: ꝑ opus supnale bonū ex se sufficit ad merendā Beatitudinē, ac vitā ætnā. Conseqa. antiq. nō cog. Patz. quia plus requirit ad hoc, ut hō operet supra suā nām, qm ut operet infra. Per suam, et suas vires, pōt se deiicere ad peccandū, et operandū infra suā nām, et sic ad merendā miseriā; at ꝑ vires naāles nō pōt se elevare ad faciendū actus supnales excedentes nām, ac merituos vitæ ætnæ, ꝑ indiget auxilio grā. Propterea hō nō pōt mereri de condigno bonū supiʾ statu servi, quale bonū ē hereditas, nisi sit elevatus ad statū superiore filii, quo elevatio fit ꝑ grā adoptionis.

937 6.° obijcit Dr. Ga.... ... 222. Si hō in na lapsa sine grā nō possit mereri vitā ætnā, saltē in na integra posset ꝑ actus supnales cū auxilijs grā mereri de condigno grā sanctificantē, et cōnter vitā ætnā. ꝑ hō pōt, eatē ergo in na lapsa nō possit mereri de condigno grā sanctificantē, quatenus hēmus peccatū originale, ac nō possumus mereri de condigno eius remissionē, et cōnter nec grā sanctificantē remissivā peccati; ꝑ in na integra hō nō habet peccatū: ꝑ posset mereri de condigno grā sanctificantē. Resp. nānda ant. Ad ꝑbatōs nō ēmq. inde ergo m. ad imped. peccati hō nō hens grā impotens ē simpliciter ad merendū de condigno nām. supra ostensum ē, qui sine grā adoptionis bonū superius statu servi, nō pōt mereri de condigno hoc bonū.

Caput 3um

Quae restant argumenta solvuntur.

938. 1º objicit ... 33 ... ni 422 ... Deus in actu ... committere ... gratiam sanctificantem ... exercenti actus supernaturales charitatis ... accedente ... tamen talis actus meretur de condigno ... gratiam sanctificantem, et vitam aeternam: ergo vel saltem, quod de potentia absoluta homo innocens possit mereri ... gratiam sanctificantem ... Ideo supra ostensum est; quomodo ... sine gratia adoptionis, nec de potentia absoluta posse mereri vitam aeternam seu supernaturalem B... Et si Deus homini innocenti, et carenti gratia sanctificante exercenti ... actus ... charitatis committeret gratiam adoptionis, adhuc ille non mereretur de condigno gratiam adoptionis; quia talis actus charitatis exercitus a servo non est aequalis ... adoptionis: ad meritum autem de condigno requiritur talis aequalitas.

939. 8º objicit ... in statu ... posse conferri auxilia supernaturalia infinita, et ... virtute quorum ... actus supernaturales, qui sint aequalis ... cum gratia, et gloria ... pro ipso mereretur de condigno ... gratiam, et gloriam illius ... Ideo negando ... quoniam aestimabilitas moralis, quam tribuit ... in ordine ad condignum ... vitae aeternae ... sanctificans, sive status sanctificantis ... negatur ... de potentia absoluta, et tribui ... alia ... quae non sunt ... sanctificantes. Unde actus illi, de quibus loquitur argumentum, eliciti ex illis auxiliis non essent ... condigni gratiae, et gloriae, nec homo illos eliciens mereretur de condigno ... supernaturalis ... quia ... est haereditas vitae aeternae ... adhuc non esset elevatus ad ... supernaturalem ... quae elevatio fit per gratiam adoptionis.

... Instabis ... cur requiret quod valor, aestimabilitasque infinita, qualis est, quae ... a gratia ... in ordine ad condignum ... vita aeterna, nequeat ... intra ... nitatis, aut ... alio ... divinitus fundante aestimabilitatem moralem operis, suppleri, et compensari ... Ideo ... ans

Na, ut ait Joannes 8: Servus non manet in domo in aeternum, filius
manet in aeternum: ergo ut quis mereatur manere in domo Patris,
et habere vitam aeternam, debet esse filius. Insuper ad Rom. 8 dicitur:
Accepistis spiritum adoptionis filiorum. Si autem filii, et haeredes: ergo ut me-
reamur haereditatem, hoc est, vitam aeternam, debemus esse filii adoptivi
per gratiam. Mitto plura alia testimonia Scripturae, et PP.

441 9° objicitur.

Caeterum gratia sanctificans tribuit talem condignitatem ad vitam aeternam meren-
dam, quantam postulat, quod actus meritorius sit elicitus a natura, seu na-
tura persona amica, et grata Deo; sed non implet, de potentia absoluta, pro-
alia, in qua Deus, solum propter intrinsecam bonitatem, et bonitatem actus,
independenter ad amicitiam personae illum elicientis, promittat, et conferat
vitam aeternam tamquam praemium condignum actus: ergo non implet meritum condignum
vitae aeternae independenter a gratia sanctificante. Ille potest: nam talis actus,
attenta sua intrinseca bonitate, bonitate, et signalitate, attentisque
divina promissione, et liberalitate, aequalitatem sufficientis proportionis habet
cum praemio vitae aeternae, quae sufficere videtur ad meritum condignum vitae aeternae.

442 2 Respondeo negando minorem: et m. non implet, Deum promittere illud praemium
quod non tamquam praemium condignum actus, propter dicta n. 438.

442 Ultimo obji-
citur. Meritum movet ad praemium per sui complacentiam apud remune-
rantem; sed potest actus ex specie, et in se sua nobilitate causare
apud Deum remunerantem, ratione sui, et absque gratia sanctificante, tantam compla-
centiam, quantam causat de facto actus meritorius iustorum, et nobilis digni-
tatem a gratia sanctificante: ergo potest actus ex specie, et in se sua nobilitate
movere Deum ratione sui, et absque gratia sanctificante, ad tantum praemium,
quantum ad praemium, ad quod de facto movet actus meritorius iustorum, et nobilis
dignitatem a gratia. Sed iste de facto movet ad collationem vitae aeternae
tamquam praemii condigni: ergo ille movere potest condigne ad eiusdem praemii
collationem.

443 Respondeo negando minorem propter dicta in probationibus conclusionis. Imo aliquis

inserunt aux illis supernalis condignum vita aeterna esse fr. iustificans:
unde non erit condigne utrumque vita aeterna atque fr. iustif. seu
identificata. Sequella, quam adversarij negant, sic probatur: illi enim
cum vita aeterna deberent reliqua dona supernalia, quae iustificationi
integrant, scilicet gratia habitualis, et virtutes supernales infusae, quae necessarie
sunt ad actiones proprias Beatorum: sed talis actus aequivalet gratiae ha-
bituali, et esset radix moralis totius ordinis supernalis. Item actus
aequivalens gratiae habituali, et radix totius ordinis supernalis est formaliter
iustificans, cum non alia de causa gratia habitualis sit iustificans: Ergo. Confirmatur:
quia illi etiam deberent cum vita aeterna amicitia cum Deo, et filiatio
adoptiva, siquidem Beat., quae summa est bonorum communicatio, et heredi-
tas propria filiorum Dei, perficere non potest absque filiatione adoptiva, et amici-
tia Dei; sed actus moraliter continens excellentiam amicitiae cum Deo, et filiationis
adoptivae, non potest non constituere hominem filium, et amicum Deo: ergo talis actus
esset fr. iustificans hominem.

Caput 7um.

Quo pacto gratia sanctificans dignificet nostra
merita in ordine ad praemium supernale?

448 Ex tractatu dictis constat id, quod communiter est apud Theologos, gratiam
scilicet sanctificantem dignificare opera nostra supernalia, sive constituere il-
lorum condignitatem cum praemio supernali gratiae, et gloriae, quod de facto pro illa
meremur: constat siquidem, eadem opera supernalia non dignificata a gratia,
seu elicita a peccatore, non esse condigna praemio supernali; dignificata
vero, sive elicita ab homine iustificato per gratiam, esse condigna: ergo gratia
condignitatem tribuit operibus supernalibus cum praemio supernali. Restat adhuc
superest declarare, quo pacto haec gratia sanctificans, sive forma digni-
ficans, debeat afficere actus dignificatos. Id est, an dignificet actus, ut
forma, et causa formalis, vel aliter.

Doctorum sententia, quam narrant, requirit influxum physicum,
et est moralis gratiae in actus, dubium non est, quod dignificet, ut forma, et in genere causae

ßalis; eveñs ngq e, nullo alio rõe poẽe dignifare. Addit P. Ov. et x cony ß, q dicunt, regni phyy, l. moraly infly gre in ay, debere phiy dignoßant adstruii ßra dignifant. Rao e: q è ßi in ea hypothesi gra phyce, l. moralr influendo pduceat ay, n so pduunt ay; ng hoi, q è pducere ay, poeet ex vi auxiy. Contrarie, et è ay digny Ↄstuit; Ↄstituere a ay digny, n illigr nisi in gre cs ßalis. Idq ipsy adhuc vigere pote, ac declarari: ßraüt ille qui suppit a gra pduci, pduxerit ab auxio, diversq qde èet; ut pducy a gra, et ut ab auxio pducy. ng ut a gra èet mity Ↄdigny, n ite ut ab auxio: q gra n so se het ad ay, ut phiy efficiens, sed et ut ßra Ↄstituens Ↄdign., quaty p se ipsq illy ay dignis Ↄstuit.

226 Gra igr, l. sanctitas sive ßa ßt, sive insa dignifat opera honesta; quaty Ↄstuit digng sanctog ng, aut pß, a qua pcedunt. Unde sanctitas intre informat, et afficit ng, a qua opera pcedunt; ipsa vero opera n intre, sed extrece afficit in gre physico; q n unit physice cy ipsis operibus, tangm ßra cy subto. Nihilominus tn in gre morali n extrece, sed intre informat, et afficit opera: ng in gre morali se het intre ad opq; qd è intry in pretio, et Ↄducit ad valore, estimabil. q op: ut pet in nobili Ↄferente valore actoi a nobili exercity. Haud alr se het gra intre afficiens ng, a qua pcedit opq honesty: ng rõe talis gris opq honesty reputat dignifaty, estimabile, et valorosy. Hinc è, q lt gra se heat extrece ad opq sub rõe opis, se het intre ad illud sub rõe meritorij, digni, et valorosi; q has oes denomoes p sui extnsoe coicat. Et hinc etiã è, q ex mai, et excellentiori dign. pß exsurgat opq ad mg excellentiq, et Ↄdign. in estimoe prudenty, ut Ↄstabit ex sequenti disp.

227 Rao tiory a priori: q gra sanctifans cuilit dignifat, atq estimabile morali reddit ng, qm afficit: q et dignifat, atq estimabiles reddit actioy

honestas vel affectus gratiae sanctificantis. Et contra; quod moralis, sive in praedicamento
existimationis, quo nobilior, et aestimabilior est ratio, aut persona, a qua procedit actio,
seu obsequium alterius obsequentis, eo magis aestimabilis est talis actio, seu ob-
sequium. Decet, persona non meretur per suas actiones consideratas secundum se consideratas,
et ut procedunt ab illa: neque enim remunerans attendit considerare ad actus secundum
se consideratos, et ad qualitates, et conditiones personae elicientis actus obsequiosos:
unde oritur diversa remuneratio eiusdem actionis et diversae quantitatis qua-
litatis: ergo aestimabilitas actionis oritur est a dignitate personae: ergo gratia digni-
tatis personae, dignitas est eiusdem opera minimo, quod erat explicatum.

997 Hanc itaque, falsam doctrinam impugnare voluit Card. de Lugo disp. 6. de
Incarnatione, dicens, opus honestum non accipere valorem a dign. personae, a
qua procedit; quod excellentia personae, inquit, solo conducit ad hoc, ut praemium
collatum sit diversae aestimationis pro diversitate dign. personae, nempe magnum,
aut parvum: certum enim est, praemium, quod uni est magnum, parvum esse alteri,
si sint inaequales in excellentia personae. Certum in hac
doctrina nihil invenio, nisi morum inversum: verum enim vera convertit hic
... in eo, quod excellentia personae conducit ad hoc, ut praemium sit magnum,
aut parvum. Unde sic argumentor: ponamus duos aequales eiusdem
speciei in personis, quae sunt inaequales in dign.: tunc certe ex
consideratione dign. fit, quod praemium idem sit magnum uni eorum, et
non sit magnum alteri: ergo quod ratio dign. reddit praestantius, et
aestimabilius opus idem uni diversimode. Sed hoc est, dign. personae conducere
ad valorem operis; neque praemium non correspondet personae, sed operi: ergo etc.

999 Aliud
itaque est, donum crescere, vel decrescere in ratione praemii secundum magis, vel minus
excellentiam accipientis, et conferentis eiusdem doni, et aliud longe
est, opera ipsa non crescere, vel decrescere in ratione valoris, et aesti-
mabilitatis secundum excellentiam, et dign. personae, a qua eliciuntur. Ut
non namque, sed ut verum admittimus (et certe nihil aliud suadent
exempla, quae ibi adducit pro sua sententia Card. de Lugo); ratio

repeitamus, nec consequenti ulla ratione suadebit, ut ex anterioribus dictis liquido constat.

450 Ex quibus tandem colliges (contra quosdam maxime ex Thomistis) non esse necessarium influxum physicum, et immediatum gratiae sanctificantis in actiones meritorias, ad illas dignificandas. Vel, quod alii id multi iudicant in actionibus Christi Domini dignitatis immediate a persona. Verum, dependere a tali influxu Dei, neque eo ipso, quod actio honesta, et supernalis illicita procedere a natura dignificata per gratiam sanctificantem, illius dignificata, et meritoria; illius meritalis consimiliter ratione dignitatis subiecti, a quo procedit. Ubi ulterius confirmabit, et declarabit num. 984, et 985.

Disputatio 3a

An ex maiori gratia sanctificante, ceteris paribus, meritum augeat.

Caput 1.

Affirmativa sententia defenditur.

451 Prima quaestio est, utrum dignitas personae consistens in gratia sanctificante augeat meritum, ita ut ex duobus iustis habentibus inaequalem gratiam sanctificantem, et elicientibus actus aequales, ille, qui habet maiorem gratiam, mereatur maius augmentum gratiae, et gloriae, quam qui minorem gratiam habet. Ubi sententia negat, quam sequitur Alegre, Divus 1a 2ae q. 114. art. 8, ac refert illius doctrinam de Lany, aliorum sui ordinis. Tribuitur etiam Persoini tractatu de Meritis, eamque defendit P. Vasquez 3 p. disp. 6. cap. 5. Affirmat 2a sententia, quam Medina tribuit Victoria, ac Ioanni Pena. Hanc sequuntur Ex. D. tom. 5 in 3 p. disp. 4. sect. 4, P. Valentia tom. 2. disp. 8. q. 6. puncto 3, P. de Granado 1. 2ae in Materia de Gratia tractatu 11 disp. 2. sect. 2, P. Salmeron tom. 7 in Evangelica tractatu 33. pag. 271, Card. de Lugo de Incarnatione disp. 5. sect. 7, et 8. Sequuntur etiam PP. Ripalda, Oviedo, Compton, Mauro, et plurimi Thomistae, ac videtur id Sancti Thomae in 3. dist. 29. q. 1. art. 4, ubi dicit, actus meri-

ioris valore, nim ex obto, et alte, nim ex gra mensurari
Joce: quare, inqt, quanto mai gra actu infrat, tanto ma
giu e meritu. Ctrari e Sblet St Ths. alijs locis p eade op;
vt 1a 2e p. q. 95. art. 4, et Vo ad Corinthios lect. 2a., et
aliis; incertu tn e, vtru hic in locis de gra habituali illig. sit
an de actuali circu., ex qua actu pcedit; quare coru verbo
suspendeo. Hec eade e nobis fit.
9. 52
V: nq aui honesti hois
Iusti ideo merent (ut diximus in pcedentib) de digno vita
etna, et augtu gre, et glie, qa dignificant a gra sancnte: p eis
dignificant mai gra sancnte, maiq merent augtu gre, et
glie, p coe axioma ex Ste desumptu: Sicut e het simplr
ad simplr, ita magis ad magis. Sic in oib, que pse re-
quirunt, seqt magis ad magis, sit simplr ad simplr: sic
v.m. calidu calefacit, ita magis calidu, magis calefacit, et
maxe calidu, maxe calefacit. Sed gra dignificat aius me-
ritis, et ad gra simplr seqt dignitas, et valor actu: p
ad ma gra, maior dignitas, et maior valor aui sequen
dus. Ilius p: nq Idem qa ex eo natu e augeri, ex quo cau-
sat, vt ait Phus 3o Ethicoru cap. 1, et S. Ths. 1a 2e
q. 73. art. 3; p meritu causat, . . dicit a gra sancnte:
p p mg augebit. Cfr: nq p a dignior p ide opus meret
maiq premiu; exepli gra, si miles privatus faciat alid opus
magne fortitudinis, meret, vt fiat Centurio: at si Filius
Regis, faciat ide opus, merebit premiu multo maius: p qe
dignior dign. pre, p opera alis e aequalia meret maius
augtu gre, et glie. Ideo Xpus Dnus, qe pse infte digna
p oia sua, opera meret qsit premiu, vt cois docent Theol in
Mat. de Incarnne. Vnde solet hic Oclusio pbari explo opus
Xpi Dni, que ex dign. pse, et gra increata Verbi sau-
tiunt valore inftu: p et gra creata pse eq henti hend

Iferet dign., ac eius opera, quamvis in inferiore longè gra, longius di=
gniora efficeret, quam forent eadem opera, si ipsa illa exercens in
haberet grãm habitualem, et eandem maiorem gratia habituali dign.: ipse auge=
bit, redderetque opera eius longius maiore dignas.

953 Et quidem urgens paritas

debemitur ad infinitudine meritorum Christi ad omnia admissa, simpliciter
statim q: cur m. posthac à dign. sa. ipse operantis augetur in=
se meriti valor et non augeatur finitè ex dign. sa. ipse operantis,
Nonnulli rent V. ditren ee, q. dign. Christi Domini e substantialis,
at dign. grã e accidentalis. Contra m; q. ad augmentum meriti impti=
nenter se habet ratio substantiae: dignitas quippe actus ipsius meritorii acci=
dentalis e, et nihilominus eius bonitas, intensio, duratio, et supernatali=
tas, ceteris paribus augent meritum, ut omnes docent Doctores. Valij
rent, Christum Dominum ee eiusdem naturae, speciei cum Deo, apud quem
merentur; non autem hos iustos per grãm sanctificantem. Sed contra, nam sunt
hoc non obstante, homo iustus apud Deum meretur per grãm sanctificantem;
ita per naturam grãm poterit magis mereri. Deinde; q. nobilis
non magis meretur apud Regem, quam plebeius, ex eo, q. nobilis sit
magis idem statu Principis, et natura cum Rege, sed q. magis illi à Regi
status dign. accidentalis; et pariter maior grã sanctificans reddit hos magis
illos Deo status dign. accidentalis per grãm ipse filius auget meritum.

954 Porro vero Tertia digni=

ficans ipse, dignat eius opera meritoria status illius dignificantis grãm, quo digni=
ficat ipse; sed grã sanctificans magis intensa dignificat ipse in superiori
dignificantis grãm, quam minus intensa: ergo dignificat eius opera meritoria in superiori
dignificantis grãm, quam minus intensa. Maior, et tota constant. Minor ostenditur.
Nam grã dignificans ipse communicat animae: exigentias meritorias, ut praecedentibus à
sua dignificata per talem grãm, ut nemo negat: sed ea vera, et status
illius grãm; status quem dignificat ipse, dignificat et eius opera meritoria.
Nec e aliud modus dignificandi operantia, nisi quatenus ipse dignificat: di=
gnificatio quippe pertinet operibus à dign. ipse influente ipsa opera,

saltem moralis, et digni est.

Confirmatur. Gratia sanctificans magis intensa non facit dignius, quod est magis dignum concurrit physice operantis: ergo non facit meritoria, quod est magis meritoria concurrit eius operationi. Antecedens est certum. Consequentia probatur: quia eatenus gratia magis intensa non facit dignius, quod est magis dignum concurrit physice operantis, quia physica dignitas physice ipsius, et status eius sunt infiniti gradus indivisibiles: quod est dignitas operatio physice ipsius, et status eius sunt infiniti gradus indivisibiles: ergo illa non facit meritoria, quod est magis meritoria concurrit. Et quidem videtur intelligibile, quod gratia infinita tribuat physice effectum formalem magis dignum, et quod non tribuat operi meritorio effectum formalem magis meritorii.

355 Probatur 3°. Quo quis sanctior est, eo dignius est bonum illius operis maior complacentia Divina; sed quo dignius est operis maior complacentia Divina, eo magis meritorium est: ergo ex maiori gratia, sive sanctitate auget operis meritum. Maior probatur: quo quis sanctior est, eo dignior est complacentia Divina: ergo eo digniora sunt eius opera complacentia Divina. Antecedens est certum. Consequentia probatur: nam concrescente ratione formali alicuius effectus, ipsum crescere, necesse est; sed ratio formalis complacentiae Divinae in opere est dignitas, et sanctitas operantis: ergo hac crescente, crescit dignitas ad complacentiam, et complacentia Divina in opere. Rursus, ea opera chariora nobis esse solent, et gratiora, quae exercentur ab illo, qui nobis magis charus, et gratus est: ergo quo ardentius se sequitur Deus operante, nempe hos magis iustus, et sanctus, eo ardentius in eius operibus complacebit, ac proinde illa magis remunerabit.

356 Confirmatur exemplis in humanis. Etenim parentibus, et amicis gratiora sunt obsequia filiorum, et amicorum, quam servorum, non alia de causa, nisi quia ipsi chariores sunt amici, et filii, quam servi: ergo filius Dei magis complacet in opere maioris amici, et gratioris, sanctioris filii, ut pote qui Deo charior. Unde inveniet huiusmodi opera esse magis meritoria, movet siquidem meritum ad praemium ratione sui complacentiae apud remunerantem, ut supra diximus; atque adeo

Deinde, ceteris paribus, sic se habet nobilis apud Regem, quam plebeius, qui dignior persona est, et nobilior. Insuper, ut videmus est apud fideles, preces personae sanctioris habent maioris impetrationis apud Deum: ergo et habent maioris meriti.

457 Vltimo probatur. Illud meritum est maius, cui aequale, et iustum est, maius praemium conferri; sed huiusmodi est opus bonum ex maiori gratia elicitum: ergo etc. Maior constat, minor probatur 1º quia aequale, et iustum est, maius praemium conferri operi, quod ex maiori gratia magis haurit valorem. 2º quia iustum est, maius praemium conferri operi cedenti in maius obsequium, et gloriam remunerantis; sed huiusmodi est opus ex maiori gratia elicitum: ergo. Probatur minor: nam quo dignior est persona obsequens, eo dignior est famulatus, et obsequium alterius dignitatis, ut patet est in humanis; sed quo maior est gratia obsequentis, eo dignior est persona obsequens: ergo etc. Adque hoc in parte facit illud Genesis 4. v. 4: Respexit Dominus ad Abel, et ad munera eius.

458 Vltimo probatur: nam ex duplici capite impediri posset augmentum alicuius effectus formalis, nimirum, scilicet ex forma, scilicet ex subiecto; sed augmentum valoris meritorii in opere bono, aucta gratia sanctificante, neque ex defectu formae, neque ex defectu subiecti impediri valet: ergo ex nullo capite. Vnde forma confert tantum suum effectum formalem, quantum ad illa susceptibilis est. Minor quoad secundam partem probatur: forma est gratia infusa Deo ut dico; sed ex parte eius negatur impediri augmentum valoris meritorii: ergo ex parte formae impediri negatur etc. Probatur minor: secunda gratia est saltem eiusdem perfectionis cum prima; sed prima dignificat, et valorem confert: ergo et 2ª. Cur enim a meo pondere, quam ab alio valorem acciperet meritorium opus? Quod si ab utroque accipit, ut necesse est: ergo a nobiliori pretio nobilior producitur effectus, ceteris in genere paribus manentibus, aut causis formalis, in quo genere se effundunt causae, quantum possunt.

Vrgetur: plures gradus gratiae in pluribus subiectis dispersi plures gradus valoris conferrent, nempe singulos singulis: ergo a fortiori iidem plures gradus gratiae in uno subiecto collecti, sive coeuntes conferent plures gradus valoris: virtus enim unita fortior est. Vrget 2º. Multiplex

grāq grē in eodē subiecto induuit infinitos, sive augm. dign.ni, et sanctitatis: q induuit infinitos, sive augm. valoris meritorij: q ex maiori grā auget valor meritorius, quantumuis ex pte ipsius grē.

759 — Qd verò ex pte subiecti nō impediat augm. illud valoris meritorij, probr: nā actus, q est subiectum, nō est detractus roē sui ad valorem minus gradus grē tīj, ad dicay, q suapte nā indifferens, et quarius de se est capax maioris, et maioris augmti: q. Ants probr 1° in actu meritorio Xpti Dni, q actus fuisse, et vē est subiectum valoris meritorij, eiusdē ōiō speciei ē cū nris actibus meritorijs; et tn crescit vsq ad valorem infinitum: q. 2° in duratione et cōntinuae actus eiusdē, roē cuius duxois, et cōntinuois idē ōiō actus magis, et magis meritorius fit, vt fatentur adversarij: q. 3°, q idē nō actus elicitus à pluribus subiectis dignificaret ... à grā singulorum, et verum à pluribus grē gradibus. 4°, q in actu nullum est principium, q opponat huic augmto: si m. aliqd eēt, maxè limitatio entitativa actus; q hęc nō obstat, sive nō opponit augmto: q. Probatr hęc minor: nā augm. valoris meritorij relinquit ōiō immutatā entitatem physicā actus: vt patet 1° in actibus Xpti Dni. 2° in actu cōntrois elicito a b hoē iusto, et à peccatore, q actus cū idē sit ōiō entitativē, plurimum in valore differt: q 4°.

Quare, ut opera in se intrē, et entitativē nō augeant, nōnn tn valor ijs accrescit à grā dignificante subiectum operans apud oēs aequos rerum æstimatores, illaq eo pretiosiora, et nobiliora habent, quo qs est in altiori sanctitatis grū cōstitutus.

Caput 2ū;

Argūta Varia.

760 — Pr Vasquez argumentat 1°. In S. literis Ds promittit pmium pro mensura operum: q mensura pmij nō desumit ex grā sanctificante, q quantumvis hęc crescat, et fit maior, nō cresceret, nec fiet maior cōdign.tas meriti rū maioris pmij. Ants probr ex illo: Reddet unicuiq secundum opera eius.

Deo, Dei reddere unicuiq. sec. opera in phyr. et moralr sumpta, et cu oibg circusbus: n.m. attendenda st opera sec. ipsa sec. se, et sec. ea oia, q. obvenit in hoc merito, et sec. oia ea, ex qb. consurgit operu valor: atq. evens e, diversu valore resultare in opere ex eo, q. fiat in gra, ac si n fieret in gra, cu sit diversu valor opri meritorij de congruo, ac operis meritorij de condigno: et mensura premij desumitur e ex gra, tmqm ex partiali fonte valoris: unde et illa crescente, fiet maior valor.

961 Argumentat 2°. Si meritu cresceret ad maius premiu ex mai gra, sequeret, hoc iustu mai gra predit, ac elicientes actu inferioris virtutis, v.g. dandi eleemosyna, promereri magis, qu hoc iusto sub mi gra eliciente actu virtutis superioris, v.g. perfe charitatis; et hoc e absurdu: pr. No sequella. Nec arguitu e ad rem: q. n loquimur de augmto gre comparare cuiq. actu, et de augmto gre comparare illius actu, q. quoad reliquas oes circunstas bonitatis, libertatis, supernal., infini tt., sit oio aequalis cu alio elicito sub mi gra. An vero excess bonitatis maius actu inferioris virtutis possit aequari, et excedi quoad meritu ex augmto mais gre in iusto eliciente actu minus boni virtutis minus perfe, det ex alijs prijs decidi, neq e iusto legitime deducit ex nra sta.

962 Et quoad hoc iudico cu P. Compton, per se loq., opg remissu iusti, q multo plg hat gre, plg mereri, qm opg fervidu minus iusti, qq gre habitualis n ita hat insg; cu opg hoc in gre maiori vere sit potantius , et melior disposo ppi adaequy. Dixi de industria per se loq.; si.m. exigua eet in gra diversitas, et opg minus iusti valde, aut sec. insg, aut subiectiv, superaret opg alterius, ut si eet actus char., et magis iustu eliceret actu temperantiae, poterit ist mereri maius premiu.

963 Argumentat 3°, ex nra sta seq. incredibile augm gre: ponamus .n. hoc habentes gre, ut loco, hic elic. .1. minimu actu meritoriu mereret alius loco gre gre, cu

aũi sit meritorius, ut hoc; gratia siquidem preexistens statim nos infundit ei valorem: sic quomodo maior gratia reddit opus magis meritorium, cum gratia ut hic reddat illud meritorium, gratia ut hoc reddet meritorium ut centum; sicque quoque in illud valorem refundet, et hac ratione brevissimo tempore in immensum crescet illius hominis gratia, et augmentum pene incredibile recipiet.

469 Hoc argumentum, sicut calculatoria oratio, haud parum secum affert molestiae. Ad illud aliqui respondent, augmentum non futurum mathematicum, vel geometricum proportionis, et mensurae a Divino iudicio determandae. Itaque ista gratia prius existens ad meritorium exercendum ad valorem aũi, et meritum augendum concurrit; non tamen ita, ut gratia ut 6 conferat aũi valorem ut 6, seu ad aequalitatem, vel tantum non statim quamdam proportionem: ita nimirum, ut quo quis plus habet gratiae, eo ob maiorem personae dignitatem, aũi eius, ceteris paribus, magis meritorius sit, et plus gratiae obtineat, non tamen ad aequalitatem gratiae in operante, sed aliquantum, imo multo minus.

465 Sed dicas, et arguas, gratia illius dignitate prius statim istius suae latitudinis, ita ut gratia ut 6 hominem eius habentem reddat sanctum ut 6.; cur ergo non eodem modo dignificat eius aũm, et valorem ut 6 in illum non refundit? Respondent, gratiam sanctificare, et dignificare personam, eius informando, eius intrinsecus: unde sicut ob hoc calor ut 6 reddit subiectum cui inest, calidum ut 6, et frigus ut 6 in eodem gradu frigidum, ita gratia statim gratiam, quam habet, reddet subiectum suum gratum. At verò gratia aũs meritorius non ita informat, sed tantum per moralem aliquam eius quodammodo coniungit, sicque nihil mirum, si non ea excellentia eum dignificet, ac dignificat subiectum.

466 Sic alii respondent. Mihi autem quidem non videtur ad hanc solutionem recurrere; quod haud ita inconveniens videtur, gratiam hoc modo in immensum per merita augeri, quod maxime ad liberalitatem, ac munificentiam Divinam commendandam spectare. Praeterea, quod sicut ea ratione, qua crescit intensio boni aũs, crescit etiam illius valor; sic ea ratione, quia crescit dignitas operantis per gratiam, crescit etiam valor operis meritorii. In quo nullum absurdum reperio. Mihi itaque in-
B

condens, n. vel, hoc grandem eximij lanis, et gre habitualis immensum gras, et gle pendas remereri quolibet lasso aux supernali.

467 Vel argumentatur Bonespei. Gratia seu dignitat actum, q. alias proportionatus e ad ... .l. ... premium: n.m. ... meritum, q. illud dignificat, q. e meritum in esse talis ... elevare ad ... condign.: ... ex eo ... q. gratia crescat, n. sequitur, crescere meritum operis ad maius premium; q. seu crescere condign. operis ad idem premium. ... ; nam gratia habitualis n. e dign. ad aliquem modum gratiae: ... n. dignificat ad aliquem modum gratiae, et premium. ... ans: gratia secluda n. facit subjectum, in quo e, dignum, et illi conferat maior gratia, .l. alia distincta ...

468 Resp. negando ans cum sua probatione, loquendo de merito condigno doni supernalis: nam sicut, seclusa gratia sanctificante, actus n. e proportionatus, et condignus premij supernalis; ita sicut, secluso excessu gratiae n. e proportionatus ad novum, et maius premium. Gratia ... n. seu restat dignificare opus, q. e illud constituit meritorium tanti premij, et cuius antea, seclusa gratia, n. supponebat, meritorium. Ad confirmationem dico, gratiam habere duos effectus formales subjecto, in quo e, et actui, q. procedit a tali subjecto meritorij proportionatus: subjectum atque n. denominat meritum, q. merens, et actum n. denominat merentem, q. meritum. Hinc e, q. n. sit dignitas ad aliquem modum gratiae, quae conferat intuitu subjecti, tamquam ex ratione merendi; e tamen dignitas ad modum gratiae, quae conferat subjecto intuitu operis eliciti sub tali gratia.

469 5° objiciunt alij. N. meremur habitus, q. actus: sicut nec per habitus demeremur: ... habitus gratiae n. conducit ad meritum, q. hoc adaeque consistit in actibus, et tenet ... infra, et ... substantialis desumenda e mensura meriti; ... gratia moralis ... , et concomitanter se habet ad meritum. Resp., quamvis gratia directe n. concurrat ad actum, in illum influendo; tamen ad illum in ratione meritorij concurrit in genere causae formalis moralis, quatenus scilicet augendo dign. ..., elevat ... eius operationes, redditque maior premium

dignas, et sepe declaratum e. Cum q gra valorem in aies refundat, dici neqt, se here maalr.

470 6. obijciunt. Ex pluribus, et maioribus peccis aniis n refundit mar malitia, aut gravitas malitiae, in aia peccosa: q neq ex mae gra gequens aiae accrescit bonitatis, neq ex ea erit melior, magis re mitorum. Anima fit manifestum in hoc, q foedata fit pluribus peccis: ex eis m. n censet peccare gravius, aut gravius demereri. R. Alig. ... ani; censet m. ... esse ... dign., et indignitatis ..., tm ad mitum, gm ad demitum maiis ..., 1. poenae: quare sicut ex mai dign. gre crescit ... mitii ad maius ..., ita e, ingt, ex indign. mai ... crescit ... demitii ad mg. poenam. Unde quoad hanc ... discren ... agnoscit mitum ... et demitum. Sed nobis displicat hoc responsio ... dicenda ... sequenti.

471 : Resp. q ... ani, nando cog: est. m. latum, manifestumq discrem: siqdem (ut supra ... relinquimus) ad mitum de ... in ... sui ... ... dignitas ... operantis: aiam m. ... moralr ... n e mitorum de ..., si fiat ad hoc peccare; si vero fiat ad hoc ... e mitorum de .... Ad demitum a n ... dignitas ... operantis; ut cernit in eo, q gra amisit ... peccum mortale; et ideo solo ... accidens se het ad demitum indignitas, et vilitas ... demerentis. Si itaq gra simplr reqrit ad mitum de ... et mar gra ... in ... aiae ... dign. sicut m. se het simplr ad simplr, ita magis ad magis. Peccum vero, seu vilitas ... n reqrit ad peccandum, cum e iusti peccent. Quadmodum peccum, seu vilitas ani ... n e simplr naria ad peccandum, ita nec mar vilitas ... dicere, et ... ad peccandum gravius.

Caput 34

Pro solutione reliquorum argutiorum.

372 7º objiciunt. In tali dig. status conducit ad maiorem meritum, inquantum reddit actum meliorem, et magis laudabilem; sed maior dig. status non facit actum magis laudabilem: ergo. Probatur minor: in tantum circumstantia aliqua reddit actum magis laudabilem, inquantum est voluntaria, sed circumstantia status saepe non est voluntaria, frequenter siquidem non cognita, nihil autem est volitum, quod incognitum: ergo. Et quidem, quod frequenter dign. status non cognoscatur, fit clarum: tum, quia, dum quis bene operatur, ad hanc saepissime non reflectit; tum etiam, quia interdum contingit, ut aliquis credat, se non esse in gratia, et non bene operando mereatur: ergo.

373 Resp. negando minorem. Ad probationem dico, circumstantiam status, etiam ignoratam posse refundere dign. in actum, et conferre ad eum reddendum meliorem moraliter. Quod etiam negare non possunt Adversarii, cum ipsi dicant, gratiam habitualem, quantumvis ignoratam spectare ad rationem meriti condigni. Adde, facit illud Aris. et Scholasticorum, ad hanc rem adductum a D. Thom. 1. 2. q. 23. art. 1º corpore: Virtus est dispositio perfecti ad optimum: cum igitur per gratiam habitualem opera ordinentur ad finem ultimum, et gloriam, actus, qui cum gratia conjungitur, simpliciter dicendus est melior alio, qui cum gratia non conjungitur: nam actus ea est melior, secundum Aris., et S. Thom., quo est in ordine meliore ad finem ultimum. Quod dico de habituali gratia, a fortiori dici debet de unione hypostatica.

374 Dices: sacerdos nesciens, se esse sacerdotem, fornicando non committere sacrilegium: ergo, et nulla circumstantia refundit aut malitiam, aut laudabilitatem in actum, nisi cognoscatur. Nego conseq.; iam enim diximus in tract. de Bon. et Malitia humanorum actuum, praesertim a num. 301, quae circumstantiae cognosci debeant, ut refundant vel bonitatem, vel malitiam in actum. Ibi quoque diximus, multas esse circumstantias non cognitas in actibus, quae augent, vel minuunt eorum bonitatem, et malitiam, quales sunt maior, vel minor intensio, aut remissio, maior, vel minor libertas etc. Illae itaque tantummodo circumstantiae cognosci debent, quae aliquomodo se tenent ex parte obiecti, et huiusmodi est circumstantia sacri

ordis, quae ideo continet sacrilegium; quod opus illud est peculiariter ... sub illa ratione, seu ut continens sacrum ordinem. Atque solutionem ... plenius persequatur, videantur dicta loco allegato.

475 ... Contra obiiciunt. Praedicta eli-

cienti actum charitatis ut duo cum gratia, ut quatuor, non est minus, sed maius laude dignus ... eliciente actum charitatis ut duo cum gratia ut 6 ... magis ... meretur, quam ... vel saltem non minus meretur ... non ... opus aequale ad maius meritum ex maiori gratia. ... quod cum minoribus gratiis ... aeque bene operari ... est maiore laude dignum, vel saltem aequali, nam saltem compensavit dignitatem maioris gratiae ... diligentia adhibita cum minori gratia.

476 ... Talem ... gratia habitualis ... concurrere ad meritum ... causa ... unde si caetera aliena sint aequalia, nulla maior diligentia arguet ex minori gratia habituali seu opus, vel minus ex maiori gratia. ... et deinde gratia habitualis efficienter concurrere, si ea ... suis ... gradualiter ... vel ... producit ... aeque potens erit, quam ... et quam minus gratiae habitualis ... habuerit: nam ... gratiae non dat ... posse, sed ... et simpliciter posse. Unde non erit inaequalitas diligentiae, quae compensat inaequalitatem gratiae. 3° dico, quod ... non esse de iis actibus, qui saltem quoad diligentiam operantis sint inaequales, sed de iis, qui cum aequali diligentia operantis habeant in sui productione ... in ... inaequali gratia. Deinde ... filii ... posse ... quod opus boni peccatoris erit magis laudabile, et magis dignum praemio, quam opus boni ... iusti; ... ingenerat ... iusto.

477 ... Contra obiiciunt.

Si meritum esset maius, sive condignum maioris praemii ex maiori augmento gratiae, sequeretur, quod ... dignitatem ... infinitae gratiae, esset infiniti valoris; quod ... est absurdum: et quod ex maiori gratia crescat meritum in ordine ad maius praemium. Respondet ... P. Suarez, absurdum illud infiniti meriti, seu valoris (si forte sit absurdum) non inferri ex eo, quod meritum crescat ex maiori augmento gratiae.

d exeo, q augm grae dignificanti sit infin. Atq id clarius explico, insto argum in ipso actu infine, rōe cuius nemo dubitat meritum crescere. Sic argumentor: si meritum cresceret ex infine actu, sequeretur, q actus char. v.g. infinitus infin esset infiniti valoris; & hoc est absurdum: ergo. N igr specialiter pugnat cum nostra diffinitas. Proinde dico, si aliunde non repugnet infinitum augmentum grae, nec repugnare meritum infiniti valoris dignificatum per talem gram infinitam. Secus dicendum, si gra infinita repugnaret, q ex aliis principiis decidendum est. Noto tamen, in hypothesi qua actus dignificaret infinita gra sanctificans, initiali, actum futurum infiniti valoris in linea dignitati, non vero in omni linea, q non esset infiniti valoris in linea infinitis, durationis, &c.; neq infiniti valoris absolute, et simpliciter talis provenientis a gra absolute, et simpliciter infinita sanctitatis, qualis est gra Divina: inde solum haberet infinitudinem secundum quid, qualem haberet actus bonus infinite infinitus char. v.g., ubi instat argumentum.

978 Ko denique, missis aliis minoris momenti objiciunt. Ex hac doctrina sequitur, meritum in infinitum esse augendum; & hoc est absurdum: ergo. Prob. maior: nam actus procedens a gra ut sic est dignus praemio grae ut sic v.g.; & obtento hoc praemio grae, ex vi illius fit actus magis dignus rōe maioris grae advenientis, cui maioris dignitati praemium adhuc maius rebit, et sic in infinitum: ergo &c.

979 Nego maiorem, et ad prob. concessa maiori, nego minorem. Ratio quorum est; q gra existens per posteriorem nunc ad actum meritorium non potest ipsum dignificare: cum a gra adveniens, ut praemium sit naturaliter posterior ipso actu meritorio, nunc est absolute prorsus ad ipsum actum meritorium, q est causa praemii, sit inde, q actus ille non possit dignificari in rōe maioris meriti per talem gram. Sed quoniam in hac rōe specialis contra nostram diffinitas, de qua postea a nro. 998, illam per nunc non attingo.

980 Ratio est, q omnis vis meritoria quoad praemium, extinguitur in actu, post semel praemio adaequato illius: cum igr, obtento praemio, &c., in tali casu

actus fit terminus adaequatus illius actus, fit inde, quod non possit alius obverius mereri. Ad omnes itaque expectari sed debet dign. quam postea habet independenter à suo opere, ut in terminis constat, ex aliquibus exemplis, quod nonnulli afferunt de Rege aliquo, qui terminum militibus decerneret uniquique dignitati accommodata: Vg. ut qui primarium pro hostilis exercitus Ducem occideret, si esset plebeius fieret Nobilis, si nobilis Comes, si Comes, unus ex Magnatibus &c. Quod gregarius miles Ducem illum occidit, non postea fit status unus ex Magnatibus; et tamen hic posset fieri, idque arguitur: si enim ad dign. huius operis sufficeret dign. postea in posteriori signo illius inchoati acquisita, et quae esset moralis praecedens ab opere, quod uno instanti ascenderet ad omnes illos honorum gradus. Idque est suo modo dicendum est de gratia, quatenus terminus huius operis cedit. Illius solutio dicta plenius constabit ex dicendis à numero 4.83.

Disputatio 9.ᵃ

Pro solutione quarundam quaestionum.

981 Quaerit V. nunc ad hoc, ut actus dignificetur per gratiam, necessarium sit, quod gratia dignificans influat physicè in eiusmodi actus. Necessarium vero esse pluribus asserit P. Credo hic Controversia 5. puncto 3., ubi hoc ipsum statuit. Idque indicavimus saepe alibi, et speciatim nro 850, et 860. Et sale suadet V.: quia gratia non alio dignificat actus supernales, quam regia dignitas, vel nobilitas, aut quaelibet alia excellentia personae dignificat illius opera ad existimationem moralem; et ideo elicitus à persona nobili existimet magis, quam opus elicitum ab ignobili, necessarium non est, quod dignitas, vel excellentia nobilitatis influat physicè in eiusmodi opus, quod eum dignificet ad maiorem existimationem: ergo ut gratia dignificet actus supernales, necessarium non est, quod physicè influat in eiusmodi actus. Et hoc dictis planè constat.

982 Vᵒ assero: quod gratia non influit physicè in actus virtutum infusarum, quae sunt à charitate distinctae; imo nec in actus charitatis, & eius signum, qui obsequiunt huius charitatis ad huius

gra; cu in bos oes acto dignificet ad terminu: q sine influx physico gra pote dignificare ac. D. seqr: q a portione sa, actus charit. elicitus ab hre iusto in ordine, inquos erget spem, n secedat physice a gra; cu igr maxime actus meritorius sit, et a gra dignificatur ad meritu, se deducitur, gra pote dignificare ac, inque physice n influat. Ergo non a gra dignificet act, ut sint meritorij de condigno termini supernalis absq ullo influxu, dictu e supra e an. 998.

483 Quaeret 2o an actus, q meritorius e, possint in orde ad novu meritu dignificari p gra, que sit terminus illius. Navarrus cu Card. de Lugo disp. 6. de Incarnatione sect. 3, et P. Oviedo loco supra citato n suo 98, multisq. Resp. Ne probatur ex ipsa ra meriti, et terminij; nam meritu ut meritu e ca termini, et ut ca moralis movet terminante ad termini conferendum: q gra, que terminus e, neqt dignificare meritu illud, cuius e terminus. Patet coa: q si dignificaret meritu, cuius e terminus, dignificaret meritu, q supponit ex dignificatum; q hoc implicat, ut liquet ex ipsis: q implicat, q gra dignificet ad meritu ac illum, cui cuius e terminus.

484 Dices: hec ratio probat gde, gra n dignificare meritu ut e tale cui ipsius gra, que terminus e; n vero probat, n dignificare eundem ac cui alterius gre, et alterius termini; siquidem cui huius n supponit meritu, q potius facit. Contra tn e. Nam implicat, q gra faciat meritum cui au e cui alterius termini, si sit terminus eiusdem actus: etenim eo ipso, q sit terminus, se tenet ex pte terminantis, n ex pte merentis, consequenter dignificare ad merendum. Pt coa: nam ut ex ipsis ris fit manifestum, qd movet terminantem ad terminum conferendum id, q se tenet ex pte merentis; n vero id, q e tenet ex pte ipsius terminantis; siquidem terminans movet ex ijs, que merens de suo affert, indeque a termino, ut p se patet manifestum.

485 Dico 2o: ijs, que probat tradita resolvo: q gra, que e terminus, e esse meriti: q supponit meritu, ut a suo pcio

procedens: q. supponit tale principium, et non venit cognitum gratiae: quia meritum procedit à tali principio non habente dignitatem talis gratiae: quod negat meritum à tali gratia dignificari. Unde contra hanc doctrinam communem, mihi clarissima sit, et verissima coram manifesta est: quod negat meritum dignitatem à gratia, quae non dignificat principium, à quo procedit tale meritum; principium à non dignificat à gratia, quam non habet, id est quae illius non haec.

486 2.º 3.º; quod si gratia principium aliquo parte, eundem actum posset dignificare, sequeretur quoniam omnis infusio augmenti gratiae, ut considerantibus patebit, et ut conabatur ex natura sua inferre argumentum factum in VI8; quod tamen dici negat: quia tta.

Ex quo concludit, actum non posse dignificari à principio inhaerenti illius dato, quod meritum autem penes illius intrinsecam dignitatem spectari debere, quoniam actus, et ipsa habet independenter à suo opere, id est principio, et semper in hominis constat, ista applicatio exemplis, quod adduximus, numero 480: si modo pergit gregarius miles Regem illum occidat, non propterea statim eadem opera fit unus ex Magnatibus, quod tamen nobilis; nec haec nobilitas, quam in illo ipsi requirit, dignificat eadem actus, ut si illius fiat condemnet, et deinde unus ex Magnatibus: non alia de causa, nisi quod dignitas procedens ab actione, immediate à causa, illius non dignificat: quia de causa omnis dignitas posterior, in posteriori signo alicuius inhaerentis acquisita, non meretur novum praemium: alioquin Rex in hac causa, ipso facto fieret unus ex Magnatibus. Idem quod dicendum est de causa gratiae, quae in praemium alicuius operis confertur.

487 Deinde solvuntur ea, quae à nonnullis solent proponi ad probandum, gratiam naturaliter coniunctam actui aliquo posse illum in ordine ad novum praemium dignificare. Argumentantur igitur à paritate specierum physicarum hac ratione. Quia cum speciei impressae non alii tolerant, id est illegibili cuiuscumque obiecti, ea cum iis ipsis posse ad actum illum, id est visionis producendi concurrere. Ut species illae posteriori signo se posteriore sint in anima, ut potest quae causaliter in speciem impressam ad illiquid verò forte est esse concurrit: sicut quia anima in hoc casu fuit cum specie naturaliter posteriore exigit concursum physicum ad visionem, quoniam actus cum gratia, et natura

posteriore, poterit morali exigere praemium? Deinde gratia eodem instanti, quo eidem ut est propria actus illum ornat, ac reddit amabilem, et Deo gratum: ergo et gratia posterior natura actu, sive physice, sive moraliter, poterit illum dignificare, et movere Deum ad ei dandum praemium.

138 Adhuc contra supra dicta resp. dispar. esse non hac in re inter effectus physicos, et morales, seu praemium inhaerere alicuius actus dandum: nam, ut ostendimus, lumen non dictat, actum non posse in aliquo instanti dignificari in ordine ad novum praemium per ipsum praemium, quod ei tunc confertur: quod actus intus meretur, inquantum libere egreditur ab operante: cum ergo pro illo priori non ad praemium, seu novam gratiam, illigat potentia tota libertas, non potest per hanc dignificari ad novam gratiam.

139 Quaerit 3°, an gratia semper debeat illigi priori actu, quem dignificat; vel solum sufficiat, si sit simul cum illo in subiecto; vel possit esse illigi posterior, et quando. Varia sunt Authorum placita, quos Comitum cum Em.mo Card. de Lugo, Ariaga, et aliis, referas, ac dicas 1°, satis esse, quod non sit posterior, seu quod sit simul. Probatur: nam hoc ipso, quod gratia non sit posterior, sed simul cum ipso actu, in nullo instanti, vel signo non est illigi actus, in quo non illigat, seu illigi possit gratia dignificans vacuum, seu prius actum, et ipse actus; sed hoc ipso datur, quod requiritur, ut dignificet actum: ergo. Patet minor; quod ut actus dignificet, seu illigat dignitatem, solum videtur posse exigi, quod simul semper sit actus, et dignitas tantum subiecti, quam ipsius actus: sic enim semper erit verum, quod actus est a priori dignificatus, et consequenter est verum, quod actus est dignificatus; sed hoc ipso, quod actus simul sit productus cum gratia dignificante, numquam illum expectat, ut dignificet: unde nullum est signum, in quo non illigat dignitatem, sive in quo illigat non dignificatum: ergo sufficit haec simultas gratiae cum actu, ut illum dignificet, nec requiritur prioritas gratiae. Id ipsum deducitur ex eo, quod actus non dignificatur a priori in genere causae efficientis, sed in genere causae formalis, ut saepe declaratum est.

140 Dico 2°: gratia prius producta, conservata deinde ad actum non est praemium illius, sed ut quid aliàs debitum; et non conge-

dilig negoe talis actus, pote eignum actus dignitate: unde gratia haec
rone posterior actu indeservire pote dignitare actus. Explo. Pone, quod
homini iusto imponat praeceptum de dilig. Dei pro instanti A: nunc actus dile=
ctionis Dei elicitus in eo instanti A, in quo urget praeceptum, erit meri=
torius, et dignitatus a gratia, quae in eo instanti conservat dependent a pro=
ximo actu eiusdem, non ut meritorii talis gratiae, sed ut quod removens negationem actus,
quae negatio, si daret, non conservaret gratia. Et explicuit ingeniose
Card. de Lugo dicens, Deum moveri ad gratiam conservandum ex tali
actu, non tamquam ex merito ad praemiandum, sed tamquam ex innocentia ad
non puniendum. Eminentissimi Viri verba refert, et sequitur P. Arredo.
441 Aliud exemplo
morali rem declarat, et confirmat idem sapientissimus Card. Decernat, inquit,
Rex poenam militibus non desidentibus hostes pro ordine, nobilibus, ut perdant nobilitatem,
dant nobilitatem, comitibus, ut perdant comitatum, et sic de Ducibus,
et Magnatibus. Ecce nobilis, qui in hoc instanti hostes occideret, conser=
varet nobilitatem dependenter ab ea actione occidendi; quia si illam actionem
non poneret, amitteret nobilitatem; et tamen eadem actio dignificat nobi=
litate, ut ex vi illius comitatum mereat, quae est ponitum, supponitur
nobili dependenter a actione occidendi hostes, et superius dicitur: Ergo quod
dignitas dependeat in conservatione ab actione, quatenus actio removet im=
pedimentum conservationis illius, non tollit, quod eigens actio dignificet a tali
dignitate. Certe rem adaequat explicationem. Atque hac ratione bene, et clare per=
cipitur, quo pacto actus praecepti homini iusti elicitus, quod urget praeceptum,
sit meritorius, et dignificet a gratia, quae dependenter ab illo conservat pro illo
instanti.
442 Ocluo sic exposita suadet adhuc; quod gratia haec, de qua
loquimur, non dependet ad sui conservationem ab actu, tamquam a causa,
sed tamquam a removente impedimentum ad sui conservationem aliàs debitam:
Ergo pote illam dignitare, non ut sit meritum eiusdem gratiae, sed alterius prae=
mii. Urget Theor: quod, pone instans, in quo urget praeceptum, et po=
nit actus: certe deus non illigit in hoc instanti peccatum, gratia, quae periisset,

het iq ad sui conservationem, et deinde ab actu removente peccatum, quod tale iq posset impedire: iq verò illud cum gratia conservare; et dependente ab actu conservata illius ex parte merentis, et non ex parte premiantis, et eventus illius sufficiens ad dignitatem in ordine ad premium conferendum: quod 4o.

§ 43 Objicies. Deus expectat actum liberum hominis, ut conservet gratiam: quod illam conservat intuitu actus, magis meriti: quod conservatio gratiae est premium actus. Atque hoc ipso negat illum dignitatem: quod gratia negat dependentiam actum, de quo loquimur. Confirmatur. Deus potest conservare gratiam, ut legitimum actum: quod de facto illam ita conservat. Respondeo, Deum spectare actum liberum hominis, ut conservet gratiam, ex suppositione, quod peccatum actum non posset cessare, quoniam per elicientem cognitionem actus liberi; non verò a se, et per se: nam si talis suppositio reverà non esset, Deus non spectaret actum liberum, quod tamen esset necessario peccati, quoniam actus posset esse inveniri, nulla data libertate. Tunc quod conservaret gratiam sine actu libero, ut patet. Ecce quomodo, et cur Deus non conservet gratiam intuitu actus, magis meriti, quam magis removentis impedimentum ad conservationem gratiae. Ad Confirmationem, quod fit de antecedente, nego consequentiam: quod talis conservatio gratiae ex vi premiis debitis debita erat, et alias futura, dignior quod peccatum non impediret solum: unde non est debita magis premium actus.

Disputatio 5a

Utrum virtutis actus mereantur de condigno vitam aeternam?

§ 11 Est dicendum, et valde celebris, utrum ad hoc, ut actus supernales sint meritorii vitae aeternae, debeant esse eliciti, vel imperati a charitate. Sed referre non vacat, quod stat Divo Thomae cum Thomistis communiter: non solum actus charitatis, sed et actus aliarum virtutum infusarum internè supernales et facti ad hoc visto ex motivo, et fine supernali, sunt de condigno meritorii premii substantiali; hoc est, augmenti gratiae, et gloriae. Probatur: nam tunc per omnes actus honestos, per quos se movent ad suum ultimum finem supernalem, merentur de condigno consequutionem sui ultimi finis supernalis, ac per de-

complemij substantiale, quod consistit in consecutione talis finis; et iusti per actus omnes supernales virtutum infusarum, et moralium se movent ad suum ultimum finem supernalem: quod erat probandum. Probatur minor: nam actus virtutum moralium supernalium per hoc differunt ab actibus virtutum moralium naturalium, quod per actus virtutum moralium naturalium amamus honestates v.g. temperantiae, iustitiae etc., ut sunt conducentes ad ultimum finem naturalem; per actus vero virtutum moralium supernalium amamus honestates earundem, ut sunt conducentes ad finem supernalem; ac proinde amamus et ipsum finem supernalem, et ad illum movemur per amorem: ergo quando iusti per omnes actus honestos se movent ad finem supernalem, merentur de condigno eius consecutionem, ac proinde complementum substantiale.

995 Confirmatur deinde auctoritate Scripturae promittentis complementum substantiale Beatitudinis, non solo actui charitatis, sed omnibus operibus iustorum factis propter Deum ultimum finem supernalem: sed omnes actus honesti supernales fiunt propter Deum ultimum finem supernalem, ut supra dictum est: ergo etc. Maior probatur ex Matthaei 19, ubi Christus homini roganti: Quid boni faciam, ut habeam vitam aeternam? respondet: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata: et statim enumerat praecepta moralia. Multa alia praetereo. Accedit auctoritas Tridentini Sess. 6. Cap. 16 docentis, non soli actui charitatis sed alijs bonis operibus iustorum reddendam esse mercedem vitae aeternae, quae est complementum substantiale. Hoc idem docent communiter Doctores.

996 Dico 2°. contra Scotistas communiter, teste Poncio: ut actus supernales iustorum sint meritorij vitae aeternae, et complementi substantialis, non requiritur, ut referantur in Deum actualiter, vel virtualiter per distinctum actum charitatis. Probatur: nam ideo deberent referri in Deum per actum distinctum, quia per se ipsos non tenderent in Deum; sed ut diximus, per actus supernales virtutum infusarum, et moralium, amant suas honestates, ut conducentes ad ultimum finem supernalem, ac proinde se ipsi tendunt in Deum sub ratione ultimi finis supernalis, ideoque habent quendam participationem charitatis: ergo etc. Ex quo sequitur falsa esse plurima aliarum sententiarum inferius proponenda.

437 Stabilit quoq ex Concil. Trid. jam allegato, et can. 32 asserente, iustos mereri illis operibus, quae in gratia faciunt, vitam aeternam, magnam mercedem bonis ipsorum operibus, et mihi fideliter reddendam. Christus ita statuendi habuit in Scriptura, ubi perhibenti poculum aquae frigidae promittit merces. Et si illic sermo esset de actu charitatis Dei, non erat causa, cur aquam adderet: Amen dico vobis non perdet mercedem suam: volens nos dubitandi expertes utilitatem operis convenire. Accedit sensus communis fidelium, qui indubitanter existimant, saltem omnes actus honestos supernaturales morales mereri augmentum gratiae.

438 Objicit nobis P. Tannerus Concilium Tridentinum can. 26, ubi requirit, ut opera iustorum sint in Deo facta, quod videtur sonare actum charitatis. Sed reo, omnia opera supernaturalia recte dici facta in Deo, id est, facta in fide, qua credimus Deum remuneratorem esse: nullus enim opus supernaturale honestum dat in nos, nisi ex fide in Deum remuneratorem, et finem nostrum. Rursus, sensus illius canonis satis apertus est: in illo enim damnant asserentes, quod iusti non debeant expectare aeternam retributionem pro operibus, quae in Deo sunt facta, sensus itaque et intentio canonis est, assignare differentiam inter opera facta in Deo, hoc est, in statu gratiae, et inter opera facta in statu peccati; quod nemo iustus pro prioribus quidem, non autem pro posterioribus, expectare debeat retributionem aeternam.

439 Ad quaedam testimonia Scripturae, quae in nos adducunt, respondemus, Scripturam promittere praemium non soli charitati, ac dilectioni, sed omnibus operibus bonis factis ex motivo, et fine supernaturali, ut dictum est. Insuper dum promittit praemium charitati loquitur de charitate non solum generali, sed participativa: omnes actus honesti supernaturales, qui includant aliquem amorem ultimi finis supernaturalis, sunt charitates quaedam participativa, ut diximus relinquimus. Praeterea, dum Scriptura charitatem commendat, reliquos actus honestos, et supernaturales a ratione meriti vitae aeternae non excludit, sed charitatem actus religiosos virtutibus aliis antefert. Veniamus igitur ad adversariorum fundamenta, ex quorum solutione nostra sententia firmius stabilitur.

450 [13] Præmium substantiale correspondet nostræ unioni apud Deum; sed sola char. est nostra unio apud Deum, et illud Aug. lib. de Nat. et gra. cap. 70: Charitas est vera unio, plenissima unio. et cap. 70: Charitas inchoata inchoata unio est, charitas perfecta perfecta unio est, charitas magna magna unio est, charitas ipsa ipsa unio est: probatur 4a consequentia maior, distinguo minorem: sola char. formalis est unio, nego; sola charitas, vel formalis, vel participata, est unio, concedo minorem, et eodem pacto distinguo consequens. Aug. itaque dicit, quod charitas est unio, non significat, quod sola char. formalis, sed etiam quod participata est unio; unde vel actus virtutum inferiorum sunt char. participata, sic est unio, ac proinde merentur præmium substantiale.

451 Dices: Meritum de condigno debet esse æquale præmio; sed solus actus char. potest esse æqualis præmio substantiali visionis, amoris, ac fruitionis Beatificæ: probatur 4a. Per meritum enim per visionem, amorem, et fruitionem anima vult Deo, quantum in statu potest, ac debet amari: sed illis proportionatur actus, quo anima in via vult Deo, quantum in via potest, ac debet amari; sed per solum actum char. anima in via vult Deo, quantum potest, ac debet amari: ergo. R. 4a. Negando minorem, ad dico, quod quia præmium substantiale consistit in consecutione Dei, ut ultimi finis supernalis, omnis actus, quo quis movetur in Deum, ut suum ultimum finem supernalem, est proportionatus tali consecutioni, ideo potest esse meritum de condigno talis consecutionis. Addo, quod ad meritum de condigno fruitionis Dei, non requiritur proportio consistens in hoc, quod sicut Beati in statu per amorem fruitivum amant Deo, quantum possunt, sic per amorem viæ amant Deo, quantum possunt; alias nullus actus, quo amamus Deum, quantum possumus, hic et nunc nobis possibilis, esset meritum præmii substantialis quod nec adversarii concedunt. Unde nos itaque numquam, vel fere numquam amamus Deum toto nostro conatu hic, et nunc possibili, sequeretur, quod numquam, vel fere numquam mereremur præmium substantiale.

452 Dices 2o. Ut opera mereantur de condigno præmium

supernale, debent referri in Deum ultimum finem supernalem; ergo proprium charitatis est referre opera in Deum ultimum finem supernalem: ergo actus supernales aliarum virtutum non possunt esse de condigno meritorii vitae gloriae, et praemii substantialis, nisi imperentur per actum charitatis, vel nunc existentem, vel praeteritum, et remanentem in sua virtute. Probatur maior, distinguo minorem: proprium charitatis formalis, id est participative referre opera in Deum ultimum finem supernalem, concedo; proprium solius charitatis formalis, nego minorem, et consequentiam, aliae virtutes infusae referunt sua opera in Deum ultimum finem supernalem, ideoque participant aliquid de charitate, et possunt per suos actus mereri de condigno praemium supernale absque eo, quod referantur in Deum per actum charitatis distinctum, et ultimum.

Augetur praemium substantiale, hoc est, visionis, amoris, et fruitionis Beatificae, cum augetur gratia, et charitas habitualis; sed habitus charitatis augetur solis actibus elicitis, vel imperatis a charitate; ergo soli actus eliciti, vel imperati a charitate augent, et merentur de condigno praemium substantiale; ac proinde actus aliarum virtutum infusarum, ut mereantur de condigno praemium substantiale, debent imperari a charitate. Respondeo, concedo maiorem et distinguo minorem: habitus charitatis augetur minimum a solis actibus elicitis, imperatis, vel dignificatis a charitate habituali annexa gratiae sanctificanti, concedo; ita ut non augeatur ab actibus dignificatis a charitate habituali, nego minorem, et consequentiam. Nam habitus per se infusi non augentur ab actibus effective, sed solum meritorie: ut ergo augeantur meritorie ab actibus, sufficit, quod tales actus dignificentur ab habitu gratiae, et charitatis. Unde cum actus supernales aliarum virtutum, cum eliciuntur a iusto, dignificentur ab habitu gratiae, et charitatis, possunt meritorie augere habitus gratiae, et charitatis, a quibus dignificantur.

Ad finem disputationis noto, quod licet haec nostra sententia, quam cum P. Suarez, et aliis, hactenus defendimus, probabilissima sit; securior tamen est sententia, quae docet, nullum opus honestum iusti meritorium esse vitae gloriae, aut augmenti eiusdem, nisi aliquo modo vel eliciatur a charitate, vel ab eadem imperetur; sive id fiat per praesentem charitatis actum, sive per praeteritum, quo est opus virtute in Deum referri.

Ut si proposuiti pecuniā pauperibus pro Deo erogare, et si postea nihil de eo cogitans, vi istius proposit. pauperibus pecuniā largiaris: quod hic motus liberè vol. in supremum, et ultimum finem, è maxè proportionatus gloriæ ejus, et illius incremento; adeoque ad motum istum operandi conitendum, vis probabilitas, sive bona fides in hac materia non possit sufficere ad motum, si fortè Deus quoque decreverit ad illud talis charit. regredere.

Disputatio 6.ª

An merita nostra elicita de facto ex gratia Christi habeant magis dignit., quam haberent, si procederent ad eadem gratia non data per Christum?

Certum apud omnes esse debet, merita nostra ratione coniunctionis moralis cum Christo, tamquam cum cap. morali, et eius membra sumus, aliquam magis æstimabilitatem, et amabilitatem habere; proindeque dignitatem ex hoc titulo, quamvis extrinsecus communicatam, quam non haberent, neque eis communicaretur, cum quo à Christi gratia non procederent, neque à nobis tamquam membris coniunctis cum illo tamquam cum cap. morali. An verò æstimabilitas hæc, amabilitas, et dignitas faciat ad nostras maiorem meriti in operibus nostris, ita ut opera nostra sint magis meritoria, seu meritoria maioris præmij, quam essent, si carerent tali æstimabilitate, amabilitate, et dignitate, incertum esse, iudicant nonnulli Authores, et adeò incertum, ut cum P.e Vasquez inclinent ad defendendum contra P.em Suarez, non crescere nostra opera ex eo cap. in ratione meriti ad maius præmium, ut crescant in ratione dignitatis ad magis æstimabilitatem, et amabilitatem. Neque sequitur nonnullis conclusionibus brevi declarationem.

Sit:

extrema hæc dignitas, æstimabilitas, vel amabilitas proveniens operibus, ex eo,

q sint ex gra p Xpi coicata, pote ee opero applani volis Dni de p̄mio offerendo, qui vol.tas forte quect. a bee, si talis extraca dig.tas deficeret; et supposito, q eet, eade intra dign., et suffens, ad p̄miu p̄merendu. Sic fate; nq sit pote qs merces proprias venales suis ciuibus, quas vendere n vult exteris, quantuis dignu prety offerentibg p ipsis, ita pote Deg velle p̄miare opg elicitu ex gra p Xpi, et n illud, q ex eade gra n p Xpu data eliceret. In hoc auxilia n apparet. Sed hinc dignitas illa extraca deriuata ex gra p Xpi, eet applao vol.tati Dni ad decretu de p̄mio offerendo illi merito; sic coicatio in patria eet motiu applans vol.tis ciuis de tradendis mercibus p pretio a ciuibus oblato. &c. Itaq bonitate traderet merces suis ciuibus, n q hoc pretiu eius eet maius, qm pretiu exteroru, sed q sic ipsi magis placeret vendere, et accipere pretiu. Sibi q philosophari possumus, cc vol.tis Dni.

2o Dico: de facto hec extraca dign.tas fuit applao vol.tis Dni ad p̄miu offerendu. Colligi hoc Dico nunc ex eo, q de facto nullus ey voluit Deg p̄miare, nisi hens eg extra dign.tes, bona, nisi elicitu ex gra donata p Xpu. Dico est, q Xps Dns meruit eius promissos. Vtrumq insinuare vel Trid. Sess. 14 cap. 8 p hec verba: Omnis gloriatio nra ex Xpo est, in quo viuimus, in quo satisfacimus facientes fructus dignos poenitentiae, q ex illo vim hent, ab illo offeruntur, et p illu acceptantur a Patre. Quid adeo oiag clarius?

3a Dico: probabilius qret cu P. Suarez, dign. hanc extraca ee sufficientem ad augendu ros meriti. Ratio e: nq sup supposito, q nostris operibus accrescit aliq estimabil.tas, amabilitatis, et dign.tis ex coniunctione cu Xpo Dno, tanqm cu capite (vt narrari n pote) nihil e, q ipsa dignitate parit, hoc n ee sufficiens ad augendu ros meriti: cu reuera id se heat ex pte dign.tis operantis, ut pote debeat afficere opera, quae eo digniora euadunt, quo

ipsa operans dignior est, et gdat ex dictis pr augsto miti ex maj gra trinitali Dei operantis, cuius eadem est ratio cum praesenti.

Si vero roges, unde possit colligi, quod de facto ita augeat mitum, quatenus decreverit Deus maius praemiare hominum, quam contulisset eiusdem operibus eliciti non ex gra per Xpum, seu quod idem est, ex gra non donata per merita Xpi. Resp., id colligi ex eo, quod nullus bearum finium ad oppositum, nullaque sit ratio propter quam Deus non ita decreverit; unde cum de facto nullum mitum, vel augmentum miti voluerit irremuneratum relinquere, ut in praesenti proximoque, maxime cum de praesenti providentia illigatur id, quod inter Theos tamquam axioma circumfertur, scilicet Deus punire citra condignum, et ultra condignum praemiare. De cuius legitimo sensu ius supra indicatum hemq nrq ments.

Obiicit P. Isar.

Angeli substantia nobilior est substantia hominis, et ex eo magis placens, et magis amabilis; et non ideo sunt magis placentia, et ad praemium acceptabilia opera Angeli, vel magis meritoria: ergo ex eo, quod in nostris operibus detur amabilitas aliqua, quod prodeunt ex gra data per Xpum, non sequitur, quod haec amabilitas sufficiat ad ros miti reu maius praemij. Resp. omisso anti, nando cons. Ratio disparitatis est, quod maior nobilitas substantiae Angelicae est in genere physico, et non spectat ad gg. moris. Unde quod minus, quod ex illius augmento non sequatur arguat ad augmentum miti, quod est de genere moris, et non de genere physico: et quod minus, quod auctor dicat de excellentia in consequenti allata, quia talis est in genere moris; ac proinde illius augmentum potest conducere ad augmentum miti, cum sit eiusdem generis.

Potest et dici, non ita certum esse, quod assumit, nimirum non crescere merita ex nobilitate principij, et status physicae. Quare si neget ans, non video, quomodo possit suffic. probari. Imo aliquid conducere physicae excellentiae principij, et mitum crescat, videtur manifestum, et a nemine nandum: quis enim non videat, digniorem esse summissionem factam ab Angelo excellentiore, quam ab homine factam, et sic de aliis actibus, quorum plurimos esset facile

recensere: nec ani assumpty certy e, nec illo admisso tmgm vero, adhuc coa tenet.

Objicit P. Ored. Per dign. extraq n ohuit ho magis digny beat., lt alias suppat digny: nec acty dignitas ad tmiy cresit ex augta talis extrea dign. Pet coa; q eaty ohuit acty digny dign. aliquq, quaty ohuit digny subty; ohuty n ohuit magis digny, beat., lt aliunde sit digny: nec acty. Dr; q q n e acty aliunde digny beat., n pote hec extraca dign. illy ohuere magis digny: neq ohuit illy magis digny, e prime, q digny supponit aliunde. Argumentatio vet legitima; q be sequi: hic qq qualitati n ohuit alty subty nullg hent albedinq: nec additg subta henti albedinq, illud ohuet magis alty.

Rso quesoanti, nando coq. Ad pros nd mg: ng hec extraca dign. pote accedere aui q subto. Tmo n exeo, q subto n truat dign. ad augty tmiy, sequi eq dign. augty tmiy achi n muere. Cuig rao e; q n e dign. augri, nisi nu miti, qme subty, et aui. Sut exeo, q gra n reddat digny subty, et nota gra donet, n sequi, q n reddat digny ay, ut cernit in mai mito ex mai gra hiniali. Ad frq Justo anti, nd coq. Ad pros dicendy, id ee qdo veay de quali; ee in multis diversy vos de mito; ng dig. miti n a gradiby eigds roi, et homogeneis, e a circums., et adjunctis heteogeneis, et diversy zois pote provenire: enim ngq e, n oia, que sufficiunt ad augty miti, sufficere p se sola ad mity simplo ohuendy.

His expositis, restabant adhuc p oplem. huig tractaty nnulla alia discutienda, que si p tempq nobis liceret, vobis libenter tradere mus, de augto miti; ny scilt mity de odigno crescat ex auy multiploe, durae, infoe, ac diff.: nnulla e de tmiis signaliy, que sub mity hois cadere possunt; nimirq, an possit ho de odigno promereri sibi Infusoq d. grs, sm aulis, gm hiniali! an ho de odigno 1 gz

mereri possit? an iustus possit alijs gratiam spiritualem, et remissionem peccati de condigno promereri? restabat examinare, an proprie meriti possit cadere super merita de gratia acta. et an Deus remuneret, remunerareve possit opera merita obligatus ex stricta iustitia? sive an inter Deum, et homines, in meritorum compensatione, intercedere possit vera, et rigorosa iustitia specialis? specialis, inquam, quae respicit aequalitatem boni alteri debiti ratione iuris, quod habet ad tale bonum, magnum adeo sub eo, ut secundum rigorem, ut si tali iuri non satisfiat, irrogetur alteri iniuria.

Horum tamen plerumque ... ferè omnia, in alijs materijs solent tractari, praesertim in tractatu de Incarnatione, videre possit videri apud Patres Doctores supra citatos. Et hic ergo finem imponere cogimur huic nostro operi. Omnia verò, quae in eo continentur, ad Dei O. M. gloriam, et meriti, bonorumque omnium fontis honorisque cedere cupimus.

Hilzali

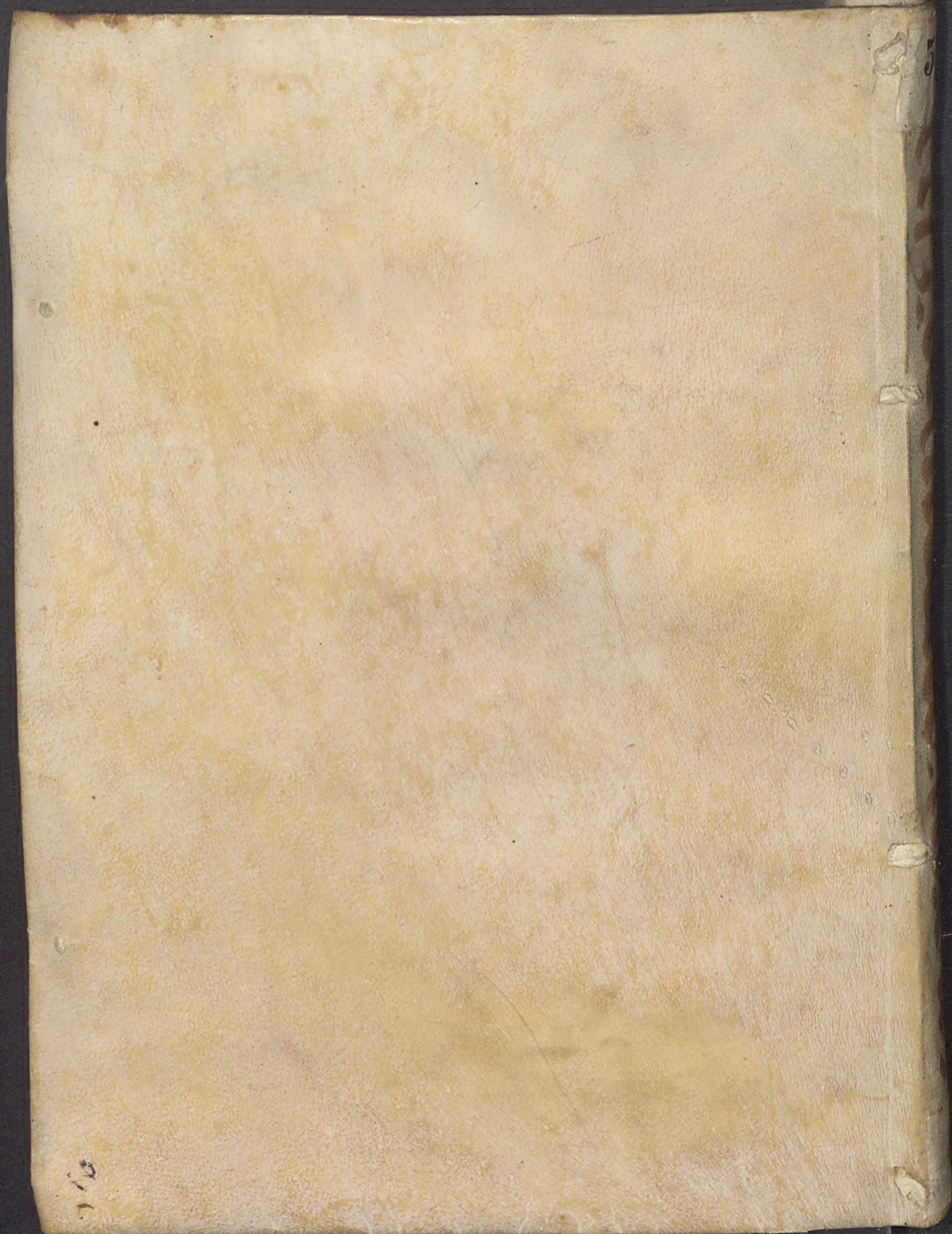
Die 28 Junij anno Domini

1689.

~~Copiese la portada~~.

M. S. L.º perg.º con 105 hojas sin foliar bien tratado, completo.

R = Ortiz de merito in Juxto.

rtiz. de Merito in. Iu.